

היכל הקודש ברסלב

הלימוד היומי

בי"ת נצחי,
שנים מקרא ואחד תרגום,
נ"ך, רמב"ם

לעתיד בעולם הבא
מזכירין אותו כל מה שלמד
בעולם הזה
(שיחת הר"ן כח)

עַל יְהוָה
לִי מוֹד
שִׁיעוּרִים אֱלוֹ
אֲנִי נֹתֵנִים
אֶת הַחֹמֶשׁ
וְאֶת הַזִּמְעָשׁ
לְהַקְדִּישׁ
בְּרוּךְ הוּא
(עצתו אמונה)

פרשת אחרי-קדושים
תשפ"ו

היכל הקודש ברסלב

181 Huschke Road, Liberty NY 12747

היכל הקודש

כארא פארק

1415 55th Street
Brooklyn NY 11219
347.760.5924

היכל הקודש

קרית יואל

8 Premishlan Way.
Monroe NY 10950
845.467.5299

היכל הקודש

מאנסי

34 Union Rd.
Spring Valley, NY 10977
845.445.9314

היכל הקודש

כני ברק

רחוב ירושלים 2
052.760.5715

היכל הקודש

וויליאמסבורג

27 Skillman Street
Brooklyn NY 11205
718.384.1652

היכל הקודש

קרית יואל

8 Hayes Ct.
Monroe NY 10950
845.662.4888

היכל הקודש

בלומינגראוו

24 Merriewold LN S
Monroe NY 10950
845.238.0804

היכל הקודש

ירושלים

רחוב רבי נחמן מברסלב 15
054.845.6150

צו הערן די

הערליכע שיעורים
פונעם ראש ישיבה שליט"א
רופט:

קול ברסלב

212.444.9191

חיזוק פאר די אידישע שטוב

212.444.9169

גורפס ע"י

קון הדפסה
היכל הקודש

2623 State Route 52
Liberty, NY 12754

718.387.2691

www.BreslevCenter.com

דוחקין וכולטין בפרוכת דומקן כמין שני דרי אשה – מעשה נס היה, דארון באמצע קדשי הקדשים היה, ולכל צד היה עשר אמות, ומקום ארון אינו מן המדה, כדאיחא בפרק קמא דמגילה (י.ב.) ואם כן אפילו למאן דאמר שהבדים נשמטים לצד אחד, היאך מנגיעים עד הפרוכת כל אלה היה אורכין ששורא אלא על ידי נס האירובי הברום, עד שהיו דוחקין וכולטין. ונראין כשני דרי אשה, לחיבתן של שתיאל.

מורה ומערב מונחין – ומתניחין דהנן "אורכין לאורכו של בית" – כרבי. **מרכיב** בנר מערבי לפני ה' – נר שני של שתי מרחיזות קרי "נר מערבי", כדפרישית בפרק "כל קרבנות" (לעיל פ"ב דבר המוחיל משמחה). ומתניחין דמגילה (פרק ג משנה ט) בדמצא אתי ומני שאר דולקות – כרבי, דאמר: מרח ומערב מונחין. לדמאן דאמר: צפון דרום מונחין – אין שייך "מרחיזות".

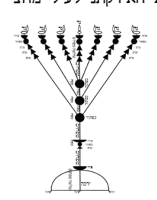
שאמצעי משוכח – פירש בקונטרס: לענין שלשה שקוראין בתורה, דאין פותחין מעשרה פסוקים, ואמצעי שקורא ארבעה – משוכח. ועל זה מייית דהך ברייתא התם בפרק ג דמגילה (פרק א.ב.) וקשה: דמייתי ומני שאר ברייתות דראשון ואחרון משוכחים לכך נראה: דהך (דכאן) מתניא כדבי שלשה המולכים בדרך, הדורל באמצע, כדאמר בפרק "אמר להם המנהג" (יזמא ל"א. ו.) ובמגילה (כ"א.) מייית לה, משום דכיון דמשוכח לשאר דברים, טוב שיקרא ארבעה פסוקים. **תרי** דרי הוו – ומיחריצי השתא כולדו פריכי. לדמאן דאמר: צפון דרום, אף על גב דכרי היבטין

כמין שני דרי אשה – אלא: כדים ממורה למערב קיימי, ראשן אחד למערב וראשן אחד למורה בתוך הפתח. ושעמי מינה: רוחבו של ארון – ממורה למערב, שהיה אורכו של בית. תרי נבדרי באפאת ופילגא – אי הווי כדים לאורכו – לא היה בין כד לבד אלא אמה ומחצה. הקהתים שנים נושאין ארון המקדש שנים – והקומה הלויים את המשיב בשעווי רוצים לחנות, "עד רואם" – אלו נושאין הארון, ואם תאמר: "האי 'מימין' רשומטא" דפתח קאמר.

אם כן בצפוני חמש שולחנות בדרום – שדחתה היה באמצע ההיכל בשולחנת מורה, ומצאה חמשה שבשמאל דרך כניסה – כולם בדרום. אלא של משה באמצע המשה מימינו – כדדומה דחמשה משמאל – בצפונה, וכולן בצפון ההיכל. ולקמן פפרש הדיב מרחי. "הני הודא מחצי הבית ולפנים" – מונחין כל השולחנות, ואין אחד מהן בחיצו מן החיצון לצד הפתח. לפר קא משיב כו' – שהיחיד של אמה ארוכ, כדכתיב (מלכים א' י) "ובית ששים היכי מנה. יתן המלך שלמה לה" וגו'. ומאותן ששים היו עשרים דבכיר, כדכתיב (שם) "ולפני הדיבך עשרים אמה" וגו', והיחיד – ארבעים, כדכתיב (שם) "ארבעים אמה היה הבית והיה הדיבך". והשולחנות יושבים בעשרים אמה של היכל של צד הדיבך. מאן דהני "משלש הבית" – חשיב כי הששים אמה של דביר ושל היכל, ומאן דהני "מחצי הבית" – חשיב כי ארבעים אמה של היכל של צד הדיבך. און ומערב מונחין – השולחנות, ראשן אחד למורה וראשן אחד למערב, דהיינו אורכו לאורכו של בית. מה מורה מורה ומערב – שלשה קנים ממורה המשה במערב. מרכיב נר מערבי לפני ה' – כדכתיב (ויקרא כד) "וערוך אותו אהרן וגו' לפני ה'". דמשמע: אותו לפני ה', ואין אחד לפני ה' אלא: כד הוא דהוי כלפי מערב לצד בית קדשי הקדשים. אלא: מורה מונחין, והחיצון של צד מערב קרי ליה "נר מערבי". דאי בצפון – אשתכח כולדו פי הפתילות שוות למערב. מה ארון צפון דרום – אורכו לרוחבו של בית, כדאמרין לעיל "וכך היה מונח, וכך היה בדיו מונחין". חוין מחוין – ממורה ושולחן – עשרים בהיכל. והכתיב אותו – דמשמע: ארון לפני ה' ותו לא? מצדד ליה אצדווי' – לעולם שפון דרום מניה, ואפילו הכי לכא אלא חד כלפי מערב, דהיינו אמצעי. שפי הפתילה כלפי מערב, ושאר הפתילות ממרחות פתח כלפי האמצעי. ששלשה של צד צפון ממרחות כלפי דרום, ושלשה של צד דרום ממרחות כלפי צפון. אל מול פני המורה – אמצעי עומד על גופה של ממורה, והשאר – על הקנים. ומשמע קרא: אותן שעל הקנים ממרחות כלפי מערב. כמאן שאמצעי משוכח – לגבי שלש שקורין בספר תורה שבני ובחמישי, ואמרין במסכת מגילה (כ"א.) אין פותחין מעשרה פסוקים. וקאמר רבי נתן דאמצעי משוכח, וקורא ארבעה. והשאר שלשה

השלחן! אלא של משה באמצע, חמשה מימינה וחמשה משמאלה. תני תרא: מחצי בית ולפנים היו מונחין, ותני תרא: מחצי בית קדשי הקדשים פהרי היכל, קר לא קא חשיב בית קדשי הקדשים פהרי היכל. תנו רבנן: מורה ומערב היו מונחין, דברי רבי. רבי אלעזר ברבי שמעון אומר: צפון ודרום. מאי טעמא דרבי? גמר ממנורה, מה ממנורה מורה ומערב, אף הני נמי מורה ומערב. ומנורה גופה מנולן? מרכיב בנר מערבי "יערד אותו [אהרן וגו'] לפני ה'", מכלל דכולהו לאו "לפני ה'", ואי סלקא דעתך צפון ודרום, כוליהו נמי "לפני ה'" נינהו. ורבי אלעזר ברבי שמעון מאי טעמא? גמר מארון, מה ארון צפון ודרום, אף הני נמי צפון ודרום. ורבי נמי ליגמר מארון! – דנין חוין מחוין, ואין דנין חוין מדרבנים. ורבי אלעזר ברבי שמעון ליגמר ממנורה! – אמר ר' יהודה: גופה צפון ודרום הוה מנתה. – אלא הכתיב "יערד אותו אהרן וכו'!" – דמצדד להו אצדווי, דתניא: "אל מול פני המנורה יארוו שבעת הנהרות" – מלמד, שהיו מצדדין פניהם כלפי נר אמצעי. אמר רבי נתן: מוכן שאמצעי משוכח. בשלמא למאן דאמר מורה ומערב, היינו דהוו יתיבי עשרה בעשרים, אלא למאן דאמר צפון ודרום, עשרה בעשרים היכי הוה יתיבי? ותו, כהנים היכי הוה עיילי? ותו, מצינו דמשה שלחנות שלחן דמשה היכא מנח ליה? אלא, מי סברת? חד דרא הוה? תרי דרי נינהו. בשלמא

שלשה. היינו דתיבי עשרה – עשר שולחנות בעשרים. כדאמרין לעיל: מחצי הבית ולפנים מונחין. וקסלקא דעתך: ראשו של זה בצד ראשו של זה קיימי, ואיכא למימר: אף על גב דאי אפשר שישבו עשר שולחנות של עשרים אמה בעשרים אמות הפנימיות – איכא למימר: לך דק כולי האי הא דקתני לעיל "מחצי הבית ולפנים". אלא לא דאמר צפון ודרום – דהיינו: לרוחבו של היכל – השולחן רוחבו אינו אלא עשרים, ועשרה שולחנות של עשרים אמה בעשרים אמה היכי יתיבי? ואי אפשר לצמצם את יאר ריח מונחין בין שולחן לשולחן ותו – אי נמי מצי יתיבי, נמצא ששולחן את כל רוחבו ההיכל, והכתיב ביום הכפורים היכי עיילי לפני ולפנים אי נמי: כלל שבסוכין ארבעה כותנים, כדכתיב במתניחין, שנים לטול שני סדרים השנים, ושנים לטול שני סדרים החדשים. ועומדים אלו כנגד אלו, טפוח של נוטל בצד טפוח של מסדר. ואי כל רוחבו ההיכל מלא, היכי אולי כתיבם הוטלין באדקן גיסא דשולחנות? ונמי בצפוני המשה שולחנות בדרום – וקרא כתיב (שמות כו:) "על צלע פסוף" ותו שולחן ימשה – דאמרין לעיל: באמצע מנחה. היכי מנחה? ולמאן דאמר נמי מורה ומערב שולחן ימשה היכא מנח – אשתכח דתיבי דין שלחן כולו בעשרים אמות היצויות. והשתא מותרן ככולהו פריכי: מי סברת כד תרי אהו יתיבי – כולוהו עשר – ראשה של זה בצד ראשה של זה, ותרי אהו יתיבי – חמשה מימינה – ראשה של זה בצד ראשה של זה, ושל משה אצלן לפניהם, ולא בשורתן, ושורה אחרת של חמשה – אצל אותה של משה ולא בשורתה. ואותם חמשה – ראשה של זה בצד ראשה של זה.

למאן

מנחה	
בשלמא למאן דאמר צפון ודרום שפיר	
מקצתן מן השלחון כדורום, דאי אפשר לצמצום	
שולחנות של עשר אמות בעשר אמות, אפילו	
הכי דמאי דטפי טפח – לא הוי לא	
חשיב ליה. אלא למאן דאמר מורה	
ופערי – הוא האורך והרחב ומצפן	
לדרום, מכדי שורה הצפנית כמה מרחיקת	
מכותל צפוני? שתי אמות ומחצה, שיהו כהנים	
הנשאים שני כדרים יוכלים להלך זה בצד זה,	
כדאמרין במתניתין דשנים היו מסדרין בבת	
אחוז. ולהדליק שני בני אדם, בעסרין שתי אמות	
ומחצה, כדאמרין לעיל גבי בדי ארון. ושלחן	
רוחב אמה. ושתי אמות ומחצה בין שורה	
צפונית לשלחן של משה, ואמה ידידה, ושתי	
אמות ומחצה היו לשורה דרומית, ואמה רוחב	
השלחנות – הרי עשר אמות ומחצה. אישתבח	
דקאבילי פלאג באמאט דדרום, אבל תפסי.	
למאן דאמר: צפון ודרום – ליכא למיפרך הכי,	
לדידיה הוי רוחב מנחת השלחן, ושורה	
מעריבת משוכה מכותל מעריבי שתי אמות	
ומחצה, ואמה רוחב דשלחן, ושתי אמות	
ומחצה בינו ובין השלחן של משה. כד פשה	
בדרייהו הוה יתיב – באמצע ממש, דליבעי שתי	
(אמות) הפרשות של שתי אמות	
ומחצה. לא דמדילוי ליה ונפח ליה	
ב' – של ידא מונח ביניהם ממש.	
אלא משק לצד מערב, וארשו	
מכותל כנגד אורח שבין שתי	
השורות. דהשתא ליכא אלא חדא	
הפרשה, כתלמידי לוישב לפני רבו,	
נמוך הימנו. כי אחת של שלמה	
נמוכין משל משה, דבית המקדש היה משופע,	
ולצד מערב מנביה יותר. וימתיה ליה פורחא –	
מושיבם לצד מזרח במקום נמוך. את השלחן –	
לשוק יודע. כל כולו היו במקום בזה.	
פעמים בזה. שנים שהיו באולם ככנים – אצל	
פתח החיכל, אחד של כסף ואחד של זהב.	
והאי דקריבא "כסף", ובמתניתין "שיש" –	
משום דשייש לבן ככסף. בכניסתו – כשמועין	
לפתח. מניחין אורח עליו, ומפרש לפניו. ועל	
של זהב ביציאתו – ושם היה מונח, עד	
שיקטרס הוביבין, כדקתינא מנתינן; שפעלין	
כקריש – כגון בכניסתו מניחו על של כסף,	
וכשמועין לחיכל מסדר על של משה שבצופה:	
חדב – הרי עליה. ולא מורדין, לכך ביציאתו	
מניחו על של זהב. ויקם משה את המשכן ונ'	
מדרשיה דביתא, וספיה דקרא בלשון הקמה.	
דאפילו בציורת הלחם את הורד – שמע מיניה:	
אין מורדין. ואי נמי: דלא סיעוהו אחוז	
הכהנים בהקמת העמודים והאינים – שמע	
מינה: ליש מורדין, לפיכך לא נתעסקו בו	
אחרים. אלא אחרינא: מעיקרא ויקם משה	

למאן דאמר מזרח ומערב – הכי יתיב ולמאן דאמר: צפון ודרום – יתיב הכי בשלמא למאן דאמר צפון ודרום שפיר – דאף על גב דלא אפשר שלא ידא מקצתן מן השלחון כדורום, דאי אפשר לצמצום שולחנות של עשר אמות בעשר אמות, אפילו הכי דמאי דטפי טפח – לא הוי לא חשיב ליה. אלא למאן דאמר מורה ופערי – הוא האורך והרחב ומצפן לדרום, מכדי שורה הצפנית כמה מרחיקת מכותל צפוני? שתי אמות ומחצה, שיהו כהנים הנשאים שני כדרים יוכלים להלך זה בצד זה, כדאמרין במתניתין דשנים היו מסדרין בבת אחוז. ולהדליק שני בני אדם, בעסרין שתי אמות ומחצה, כדאמרין לעיל גבי בדי ארון. ושלחן רוחב אמה. ושתי אמות ומחצה בין שורה צפונית לשלחן של משה, ואמה ידידה, ושתי אמות ומחצה היו לשורה דרומית, ואמה רוחב השלחנות – הרי עשר אמות ומחצה. אישתבח דקאבילי פלאג באמאט דדרום, אבל תפסי. למאן דאמר: צפון ודרום – ליכא למיפרך הכי, לדידיה הוי רוחב מנחת השלחן, ושורה מעריבת משוכה מכותל מעריבי שתי אמות ומחצה, ואמה רוחב דשלחן, ושתי אמות ומחצה בינו ובין השלחן של משה. כד פשה בדרייהו הוה יתיב – באמצע ממש, דליבעי שתי (אמות) הפרשות של שתי אמות ומחצה. לא דמדילוי ליה ונפח ליה ב' – של ידא מונח ביניהם ממש. אלא משק לצד מערב, וארשו מכותל כנגד אורח שבין שתי השורות. דהשתא ליכא אלא חדא הפרשה, כתלמידי לוישב לפני רבו, נמוך הימנו. כי אחת של שלמה נמוכין משל משה, דבית המקדש היה משופע, ולצד מערב מנביה יותר. וימתיה ליה פורחא – מושיבם לצד מזרח במקום נמוך. את השלחן – לשוק יודע. כל כולו היו במקום בזה. פעמים בזה. שנים שהיו באולם ככנים – אצל פתח החיכל, אחד של כסף ואחד של זהב. והאי דקריבא "כסף", ובמתניתין "שיש" – משום דשייש לבן ככסף. בכניסתו – כשמועין לפתח. מניחין אורח עליו, ומפרש לפניו. ועל של זהב ביציאתו – ושם היה מונח, עד שיקטרס הוביבין, כדקתינא מנתינן; שפעלין כקריש – כגון בכניסתו מניחו על של כסף, וכשמועין לחיכל מסדר על של משה שבצופה: חדב – הרי עליה. ולא מורדין, לכך ביציאתו מניחו על של זהב. ויקם משה את המשכן ונ' מדרשיה דביתא, וספיה דקרא בלשון הקמה. דאפילו בציורת הלחם את הורד – שמע מיניה: אין מורדין. ואי נמי: דלא סיעוהו אחוז הכהנים בהקמת העמודים והאינים – שמע מינה: ליש מורדין, לפיכך לא נתעסקו בו אחרים. אלא אחרינא: מעיקרא ויקם משה את המשכן (שמות ז) – דהיינו יריעתו. שבתחילה פורס היריעות, ולא הורדין בהקמת העמודים והאינים, אלא אחוז היריעות בידו עד שהקים כולן. אשר שבת ושפתם בארון – ששים השברים בארון.

שבטולה

דמשה, ראשה של זו בצד ראשה של זו – אי אפשר לצמצם חמש שולחנות של עשר אמות בעשר אמות. אפילו הכי, כיון דטפי ליה טפח – לא הוי לא חשיב. והא דתניא בפרק "אמר לחן הממונה" (יומא ג.ג.) שולחן בצפון – משוך מהכותל שתי אמות ומחצה, ומערה ומחצה, בעשר אמות ומחצה ומשוך מנחה, ומזבח ממרצע ועומד באמצע – ומשוך קימטא כלפי חוץ, משום דכתיב "ואת המערה נבח השלחן" – דבעינן דחץ אהרדי. נבח לישבו אפילו כמאן דאמר: צפון ודרום מנותן, ואשולחן דמשה קאי. אבל שולחנות דשלמה – סמכות לכותל. והא דתניא בפרק "היציא ליה" (שם נ.א.ב.) בין המזבח למערה היה מחלק, דברי רבי יהודה. רבי מאיר אומר: בין שולחן למזבח. אף על גב דרבי מאיר סבירא ליה צפון ודרום מנותן כדמסיק בתם, ניהא דיכול להלך בין שולחן ומזבח, ושולחנות שלמה קיימי בתרי דרי. לטובא דמשה שתי השורות, שתי אמות ומחצה ממנו לשורה היציגה ושתי אמות ומחצה ממנו לשורה הפנימית. ומשוך מכותל צפוני שתי אמות ומחצה. ומזבח היה בין שולחן דמשה למערה ומחצה, אלא שבייב קימטא כלפי חוץ. ומזבח הוהב היה אמה יכול להלך בין המזבח לשולחנות. וצריך ליישב הסוגיא דשקלים (א.א.), דמתייב חוץ הכפר "שלוש עשרה שפורות" פלוגתא דרבי ורבי אלעזר בן שמעון – ומזרח ומערב, ולרבי אלעזר ורבי יוחנן, דאמר: קא אמר: דאמר: מזרח ומערב – כולן ראיין לשירות. ונראה דהיינו כרבי אלעזר בן שמעון ובסמוך. דאמר: על כולו היו מסדרין. ומזרח ומערב: צפון ודרום – נמצא שולחן בצפון ומערה כדורום דוקא על של משה מסדרין. פירושו: כרבי יוסי בן יהודה בסמוך. דעל של שלמה – אין יכול לסדר. כיון שראש השורה סמוכה לכותל צפוני בדוחק. והדר קתיב: השלחן היה נתון מחצי הבית ולפנים, משוך מן הקרן שתי אמות. ומערה כדורום. ומזבח הוהב היה נתון בתוך הבית, חולק את הבית מחצי הבית ולפנים. משוך קימטא כלפי חוץ. וכותל שולחן הבית ולפנים. אי אפשר ליישב אלוהה ברייתא אלא כמאן דאמר מורד ומערב מונחים. "משוך מן הקרן" – היינו מן הכותל שתיים ומחצה היה משוך, אלא שדילא הסופר "ומחצה". והא דקאמר ברישא בברייתא "מצצי הבית", וביספא "משלש" – כדשנונן לעיל: דברייתא לא חשיב בית קדש הקדשים בהדי חיכל, וביספא קא חשיב בית קדש הקדשים בהדי חיכל. **כמה** משוך מן הכותל שתי אמות ומחצה. כדנתיב יומאי פרק "אמר לחן הממונה" (ג.ב.), ובקונטרס פירש הטעם: שיהיו שני הכהנים הנשאים שני מסדרין יוכלין להלך זה בצד זה. **מלמד** שולחנות ושברי לחות מנותן בארון – בפרק קמא דבבא בתרא (ד.א.) אמרין: הלוחות ארכן ששה ורחבן ששה ועוביין שלשה, ואם כל אחת פגני עצמה היתה ששה על ששה – אי אפשר ליישבן בארון זו אצל זו עשרים וארבעה טפחים יארבעתן, וארכו של ארון לרבי מאיר חמש עשרה טפחים באמת בן ששה, ולרבי יהודה שנים עשר טפחים ומחצה, דאמרין בבבא בת דמשה דאמתים וחצי ארכו וצריך לומר: שהיו שברי לחות תחת השלמות.

קמא דבבא בתרא (ד.א.) אמרין: הלוחות ארכן ששה ורחבן ששה ועוביין שלשה, ואם כל אחת פגני עצמה היתה ששה על ששה – אי אפשר ליישבן בארון זו אצל זו עשרים וארבעה טפחים יארבעתן, וארכו של ארון לרבי מאיר חמש עשרה טפחים באמת בן ששה, ולרבי יהודה שנים עשר טפחים ומחצה, דאמרין בבבא בת דמשה דאמתים וחצי ארכו וצריך לומר: שהיו שברי לחות תחת השלמות. ומנחת אורכן לארכו של ארון, ויכול ליישב ארבעתן זו אצל זו ורובן, והכי נמי יאתא בפרק בתרא דתענית ירושלמי. והתלמוד שלנו נמי, דקאמר בכבא בתרא (ד.א.) ארכן ששה ורחבן ששה, מצית למימר דמיירי בין שתיהן, כשדו זו אצל זו לרחבן. אי דאקמא: כמה לוחות אכולת בארון? שנים עשר טפחים – היינו בין לחות ושברי לחות, כשהיו מונחות זו אצל זו, ארכן לארכו של ארון, יכול

תוספות

בשנייה של בנה שמוסבל תורה, להוציא המת ולהבנסת סבלה, "זהו יסודה" - כלומר, מקבל שכר כבאילו יושב ומייסדה, וטוסק בה ששנאמר "אשר שרתי" ולא אמר לה ליה כעט - שמענו מנהן הסמיכה עמו דעת השנינה כבשילת תורה ושרתה. כיון דנתמון לטובה. תקפה - שלא כולל להעמיד גיסתה. רק - שמוטע הוא. נוצרה במצבים - צורת הודלך לארבעים יום, במסכת נידה (לא). **משנה על פתח הבית** - אצל פתח החיכל בבנייתו, ולא היו מניחים אותו שם אלא להראותו שמעלץ בקדש - דעבשיו מניחו על של שיש, ומיד נוטאו חיכל ומסדרו על של זהב של משה, ועל של זהב ביציאתו, עד שזקטרו בויוכן, כדקטני לקמן. (מתניתין) הפנסינן עומדין בצפון - דרבינן שפיר, דארתון מסודין העבודה יהו בצפון, דקדושתו צפון שמדא. ופניחם לדיום

1 וסומקא כמנא אמרן הלכות - מורה מוערב
2 מונחין, ורחובן - צפון דרום. אלו מושבין - ועד
3 שלא יגביהו תון מן שלחן, אלו מניחין. אפילו
4 אלו נטלין - על הצמח, ואלו מניחין - אחר
5 שטילקו, אך זה היה תמיד, כדמפרש טעמא
6 בגמרא: דאין "ומידי" אלא שלא ילין שלחן
7 לילה אחד כלא לחם. חל יום פפורים להיות
8 בשבת - ואין יובלך לאובלו חוסם. החלות
9 מהחלקות לערב - לוי, למדור, ודפוס, בלינה,
10 לאחר ומנו שנסתלק. השעיר - של מוסף, שהוא
11 חטאה, והוא שעיר הנעשה בחיך, ואצל
12 הכהנים - נאכל לערב כבלי שבתות, אף על פי
13 שאין יובלך כלשול בלילה הבדלים - בהנים
14 אוכלין אותו זה, שחלל יום הכפורים בערב
15 שבת. **גמרא** הישנה - משרכות שמערו שם
16 שבת זו. ילין - בלילה. מרבייכו של רבי יוסי -
17 דאמר: משום דעמד הישן שחרית מעט בשלחן,
18 והודש ערבות מטט - קרי ליה "ומידי". שמע
19 מינה: אפילו לא אנה אדם אלא פרק אחד וכו',
20 אפסור לאפסור - שלא יאמר "אשר שמענו בו",
21 ולא ירגיל בניו לתלמוד תורה. מצוה לאומרו בו
22 וסבר: משום קרית שמע נטל שבר גדול בזה,
23 כי את הצלח את דרכיך את היה עוסק כל היום -
24 כל של ששבור גדול, ומרגיל את בניו
25 לתלמוד תורה. לשנא אתרינא: סבר הך רבנן
26 דמיצו פטירי ששבוריה קרית שמע, ורבי כולי
27 זימא וגרסי, שמע מינה: שבר גדול שני **צא**
28 ויבזוק בו" - דבר שלא יהא בעולם. "ופליגא -
29 הא דרבי ישמעאל דאמר: חובה ללמוד כל
30 היום. כל כך תרבינו בו" לא ימוש - הביטוי
31 שלא תשתבח תורה ממנו. לא יהיו עליך חובה
32 - כאדם שיש לו חוב, ואומר "אשכחן אפרענו,
33 ואיפטר" - כך לא יאמר אדם "אשכחן פרק אחד,
34 ואיפטר". שאי אתא רשאי לפטר עצמך קדוך.
35 הסתת אדם - אתה אלא לרעה, כמו (ברעים י)
36 "כי יסתך אחיך בן אמך" וגו'. ואף הסיפת -
37 הקדוש ברוך הוא ללמוד תורה, כדי ליצלל
38 מניגודם. שפיר צר - ולמה פיה צר? שיהא
39 שענה תורה בתוכה ואל יצא חוץ. כדי שיודע
40 רשעים באש ובעשן. העמיק - הרחיב. כיון שבא
41 לעמק, מיד מרחיב. ובגיהנם משתעי, דרישה
42 דקרא "כי ערוך מאתמול פתחה".
43 למלך

שבשוקלה של תורה זהו יסודה, דרבינן "אשר שרתי" -
אמר לו הקדוש ברוך הוא למשה: יישר בךך ששפרתי.
בפרהסיא, ששנאמר "וכשלת היום וכשל גם נביא עמך
ליה" - פסוה פליגה. ואמר ריש לקיש: כל המשפח דבר
אחד מתלמודו עובר בלאו, ששנאמר "השמר לך ושמר נפשך
מאד פן תשפח את הדברים", וברבי אבין אמר רבי
אילעאי, דאמר רבי אבין, אמר רבי אילעאי: כל מקום
ששנאמר "השמר" "פן" ו"אל" - אינו אלא לא תעשה. רבינא
אמר: "השמר" ו"פן" - שני לאוין יגביהו. רב הונן בר יצחק
אמר: בשלשה לאוין, ששנאמר: "השמר לך ושמר נפשך
מאד פן תשפח את הדברים". כול אפילו מהקמת אונסו?
תלמוד לומר "פן יסורו מלךך" - במקום מלכו תכתוב
הקדוה רבי וסחאי רבין רבינא אמר: כול אפילו תקפה עליו
משנתו? תלמוד לומר "רק", רבי יוחנן ורבי אלעזר דאמרין
תרוניה: תורה ניתנה בארבעים, ושנאמה גורגה בארבעים.
כל המשמר תורתו - נשמרו משתפרת, וכל שאינו משמר
את התורה - אין נשמרו משתפרת. תנא דבי רבי ישמעאל:
משל לאדם ששמר צפור דרוו לעבדו, אמר: פקדוה אתה
שאם אתה מאבדה, שאני נוטל ממך איסר בךמיה?
נשמך אני נוטל ממך. **משנה** שני שלחנות היו באולם
במקום על פתח הבית: אחד של שיש, ואחד של זהב.
על של שיש נותנים לחם הקנים בבנייתו, ועל של זהב
ביציאתו, ששמעליו בקדוש ולא מורדין. ואחד של זהב
במקנים, שעליו לחם הפנים תמיד. וארבעה פניהם נקנים,
שנים פניהם שני קדרים, ושנים פניהם שני בויזין. וארבעה
מקדימין לפניהם, שנים ליפול שני קדרים, ושנים ליפול שני
בויזין. המבניסים עומדים בצפון פניהם לדרום, והמוציאין
עומדים לדרום פניהם בצפון, אלו מושבין ואלו מניחין,
ומפנין פיהם לא קנגד טפוח של זה, ששנאמר "לפני תמיד".
רבי יוסי אמר: אפילו שלא נטולין ואלו מניחין, אף היא
היתה תמיד. יצאו ונתנום על שלחן התיב שתיה באולם.
הקטירו הבויזין, והחלות מתחלקות לפניהם. חל יום
כפפורים להיות בשבת - החלות מתחלקות לערב. חל להיות

1 יבול אפילו מחמת אונס - משנה היא במסכת
2 אבות (פרק ג משנה ח).
3 **אחד** של כסף - ברוב ספרים פרישין "של שיש",
4 וכן מוכח במסכת שלמים ע"פ "שלשה
5 עשר שפרות" (ט.ט), דהני: שלשה עשר שולחנות
6 היו במקדש, שמונה - של שיש בבית המטבחים,
7 ושנים - במעברו של שבט: אחד של שיש, ואחד
8 של כסף. ושנים - באולם: אחד של שיש, ואחד
9 של זהב. ואמר בגמרא: אין של כסף (והיו).
10 אחא ורבי מיישא, ומטו בההמסור ב שמואל בר רב
11 יצחק: לית כאן "של כסף", מפני שהוא מרחיב. כאם
12 כדת תני: זה אחד מן הנסים שהיו במקדש, ושם
13 שהיו מניחין אותו חוץ, כך כ מוציאין אותו חוץ,
14 שנאמר (שמואל א כ) "ולשום חם ביום
15 הלחץ"? רבי יוחנן בעל לוי אמר: אין מוכיזין מעשה
16 נסים. משמע דהיה כסוא, אשולחנות של אלם
17 קיימא. דמיוחידים ללחם, ולא אשולחנות דבית
18 המידו בכל הספרים כתוב שם במופה. ובמסכת
19 תמיד מייחיל לה פריק לא יהו כופנים" (לא.ב).
20 אחד של כסף, ואחד של זהב - בשולחנות של
21 אלם, ואין לדחות: ודרגה לומר, דבי דבי יאביא
22 נס אלחם, חם בני נמי אפריים. דאם כך היה לה
23 לאיתוי מנותינן ומסכת אבות (פרק ה משנה א) ודא
24 לא תסריח בשר הקדוש מעולם. ובקונטרס משמע
25 כגירסא מנחותינן דרבא - "של שיש", ובגמרא
26 בברייתא - "של כסף". ופירש של כופטרס
27 בגמרא: והאי דקרי לה בברייתא "כסף" ודא
28 ברייתא דשקלים, ופלוגתא דתנאי היא. הא דפרך
29 בעשרת המידי (לא.ב): מביד אין עניות במקום
30 ומסכת, אמאי עבדי דרשין יעבדו כנספי
31 והדבאי ומניני רבי שמואל רבי, ורבי יצחק ספא
32 שמתרחי - אבולה פריך, ורבי שמואל בר רב
33 יצחק לעמיה, דחיש ליה בבמסכת שקלים (יא.ב),
34 מזהו ללמוד חכמת ונית - תמימה: וכי לא היה
35 יודע דגורו עליה? ועליל להמתחיל "אירור".
36 **לא** יהו עליך חובה - כאדם שיש לו חוב, ואומר
37 "מתו אפרענו, ואפטר", כך לא יאמר "אפטר"
38 פרק אחד, ואפטר". שאי אתה רשאי לפטר את
39 עצמך מהך. כך פירש בקונטרס. עדי של פירש:
40 "לא יהו עליך חוב" - שלא תעסוק אלא בהן,
41 ואי אתה רשאי לפטור עצמך מהן בעת העסק
42 בהן כלל, אלא היה לתלמוד תורה עד דרך ארץ. אי
43 נמי: "לא יהו עליך חוב" - ללמוד כל התורה,
44 כדנתן במסכת אבות (פרק שני מותר טז): לא
45 עליך ומלאכה למדור, ולא אתה בן חנוה ליבול.
46 ששונאין
47 **ימוש** זה ספר התורה הזה מפיך". אמר רבי יוחנן משום רבי שמעון בן יוחי: אפילו לא קרא אדם אלא קרית שמע שחרית וערבית - קיים "לא ימוש", ודבר זה אסור לאומרו בפני עמי הארץ. ורבא אמר: מצוה לאומרו בפני עמי הארץ. שאל בן דקת בן אחותו של רבי ישמעאל: כגון אני, שלמדתי כל התורה כולה, מהו ללמוד חכמת ונית? קרא עליו הפוקרא היה? לא ימוש ספר התורה היה מפיך והגית בו יוםם
48 ו"ליה", צא וברוך שעשה שאינה לא מן היום ולא מן הלילה, ולמדו בה חכמת ונית. ופליגא דרבי שמואל בר נתנמי,
49 ואמר רבי יוחנן: פסוק זה אינו לא חובה ולא מצוה אלא ברכה, ראה הקדוש ברוך הוא את יהושע שדברי תורה כתיבים עליו ביותר, ששנאמר
50 "ומשרתו יהושע בן נון נער לא ימוש מתוך האהלי", אמר לו הקדוש ברוך הוא: יהושע, כל כך כתיבין עליך דברי תורה? "לא ימוש ספר התורה
51 הזה מפיך". תנא דבי רבי ישמעאל: דברי תורה לא יהו עליך חובה, ואי אתה רשאי לפטור עצמך מהן. אמר חזקיהו, מאי דרבינן "ואף הסיפת
52 מפי צר רחב לא מוצק פתחיה"? בוא וראה שלא קמרת הקדוש ברוך הוא מרת בשך רדם. מרת בשך רדם, אמר מפיט את חבורו מדרבי חיים
53 לדרכי מיתה. ותקדשו ברוך הוא מפיט את האדם מדרבי חיים, ששנאמר "ואף הסיפת מפי צר" - במיתנכם, שפיה חר, שעששע צבור
54 בתוכה

שבשוקלה של תורה זהו יסודה, דרבינן "אשר שרתי" -
אמר לו הקדוש ברוך הוא למשה: יישר בךך ששפרתי.
בפרהסיא, ששנאמר "וכשלת היום וכשל גם נביא עמך
ליה" - פסוה פליגה. ואמר ריש לקיש: כל המשפח דבר
אחד מתלמודו עובר בלאו, ששנאמר "השמר לך ושמר נפשך
מאד פן תשפח את הדברים", וברבי אבין אמר רבי
אילעאי, דאמר רבי אבין, אמר רבי אילעאי: כל מקום
ששנאמר "השמר" "פן" ו"אל" - אינו אלא לא תעשה. רבינא
אמר: "השמר" ו"פן" - שני לאוין יגביהו. רב הונן בר יצחק
אמר: בשלשה לאוין, ששנאמר: "השמר לך ושמר נפשך
מאד פן תשפח את הדברים". כול אפילו מהקמת אונסו?
תלמוד לומר "פן יסורו מלךך" - במקום מלכו תכתוב
הקדוה רבי וסחאי רבין רבינא אמר: כול אפילו תקפה עליו
משנתו? תלמוד לומר "רק", רבי יוחנן ורבי אלעזר דאמרין
תרוניה: תורה ניתנה בארבעים, ושנאמה גורגה בארבעים.
כל המשמר תורתו - נשמרו משתפרת, וכל שאינו משמר
את התורה - אין נשמרו משתפרת. תנא דבי רבי ישמעאל:
משל לאדם ששמר צפור דרוו לעבדו, אמר: פקדוה אתה
שאם אתה מאבדה, שאני נוטל ממך איסר בךמיה?
נשמך אני נוטל ממך. **משנה** שני שלחנות היו באולם
במקום על פתח הבית: אחד של שיש, ואחד של זהב.
על של שיש נותנים לחם הקנים בבנייתו, ועל של זהב
ביציאתו, ששמעליו בקדוש ולא מורדין. ואחד של זהב
במקנים, שעליו לחם הפנים תמיד. וארבעה פניהם נקנים,
שנים פניהם שני קדרים, ושנים פניהם שני בויזין. וארבעה
מקדימין לפניהם, שנים ליפול שני קדרים, ושנים ליפול שני
בויזין. המבניסים עומדים בצפון פניהם לדרום, והמוציאין
עומדים לדרום פניהם בצפון, אלו מושבין ואלו מניחין,
ומפנין פיהם לא קנגד טפוח של זה, ששנאמר "לפני תמיד".
רבי יוסי אמר: אפילו שלא נטולין ואלו מניחין, אף היא
היתה תמיד. יצאו ונתנום על שלחן התיב שתיה באולם.
הקטירו הבויזין, והחלות מתחלקות לפניהם. חל יום
כפפורים להיות בשבת - החלות מתחלקות לערב. חל להיות

למלך לא הוכנה – לתלמיד שפירש מן התורה לא הוכנה גידנה, שלא יתן נידון בה. "מלך" קרי לתלמיד חכם, דכתיב (משל ח) "בני מלכים ימלוכו", שוא האמר זהו שברך של תורה – שמעלת מגידנה, אבל שבר אחר אין לה. ומתוך ששונאין חכמי ארץ ישראל את הבבליים – קורין את האלכסנדריים, ועושין מנהג רעבתנות, על שם בבליים. אלכסנדריים – של מצרים. משפחת יבני יהודה – בבבל היתה, לפיכך שמו? דבריה רבי יוסי. **משנה** פסול – במחוסר זמן והוא, שלא היה על השולחן אלא ששה ימים. והבא אי אפשר לתקן, ולומר: יניחנו עד שבת הבאה, דכיון דלחם נסדר כדונו בשבת – קידשו שלחן, ושוב אין יכול להשהותן אלא עד שבת ראשונה, דמיפסיל בלינה (הואיל לא על השולחן בלא בדיקין). משום פגול – אם הקטרין על מנת לאכול מן הלחם ולמחר – אינו פגול, שלא קרב מתמיד כמצותו. ולא משום נותר – שאין נותר הל על הלחם, שהרי אין ראוי לאכילה. **ומא** – האוכלו בטומאת הגוף – אינו בכרת, כדאמר ב"הקטין (רבה) (מנחות כהב): הניתר – לטוהרים – חיביבין עליו משום טומאה, וזה, לא ניחר לטוהרים מעולם – דבדיקין דער מתירין בדידה, ולא קרבו כהילכתן. לאחר שבת – למחר. יניחנו לשבת הבאה – ועימוד שבוניים על השולחן, דכיון דלא נסדר בשבת – אין שולחן מקדשו עד השבת, הילכך לא מיפסל בלינה למצואי שבת. **גמרא** ומן השחיטה – אם האיר היום לשטות את התמיד, כירא? – האיר היום, כמו (תהלים צ) "האירו ברקיו תבל". מתתיא בן שמואל – זה המונה על כך, כדאמר ב"שפואל" (וב) שדיה ממונה על הפיסות, והיינו פיסות שנופייסין כשהאיר היום מן שרתו ומן זורק. וכדאורו שאל אם הגיע זמן שחיטה, אמר לאתו שעה אלא אמר, אם האיר פני כל המזרח. והוא אמר לו: דן. ובתלמוד ירושלמי מנצא שלפיכך היה אמר: כד לזכירי – "עד שבתברון" ביום הכפורים – כדי לזכירי ששני ימים נותרו, ולפה הוצרכו לבין – עלולת לגג ולרואת אם האיר היום? ודיטו – סתריים היו, והוציאו לבית השריפה – פספסול היה, לפי שנשחת בלילה, דכתיב (ויקרא ט) "ביום זבחים" – ביום בעל לזכות, והורידו כהן גדול בו? – מפרש בסדר זמנים פירש שליש (כטא) הדיבא קאי, מיסך רגליו – גדולים, שהלך לבית הכנסת, לא זו בלבד – תמיד עולת בלילה יצא לבית השריפה, אמא אפילו עולת העוקב וימנחה – דלא קרבן חשוב הוא, דאין באין מקדשו עם נעשו בלילה – יצאו לבית השריפה. פקדשין – וזה שמקין ונתן קומץ בבלי, אף על פי דלילה לא זמן קידוש הוא, ומקדש ליה כלי, ושוא אי אפשר לערבו בשיריים לחזור ולקמיו, שברך נתקדש זה לשם קומץ. כל הקרב ביום – כגון סתם קרבנות. קדוש ביום – שאם נתנו בבלי של שבת, כלי שרת מקדשו. בלילה – כגון מנחת נסכים, וקומץ קרב ביכנס – מביים צותו. ליפסל – כגון בלינה ומחוסר כפרים, וכגון הבא: דתו לא אפשר לאחוריו, ונפסל ממחוסר זמן. לקידוש – מאחד בשבת, וכי מטי אידך דתו בשבת – ליפסל בלינה למצואי אחד בשבת, שהרי שהה יותר ממנחה ימים: ואבוא דרבי אבא בני מתינתא קאמר – ולא מתניתא דנפשיה, הילכך ליכא למיבא בדתא.

למלך לא הוכנה – לתלמיד שפירש מן התורה לא הוכנה גידנה, שלא יתן נידון בה. "מלך" קרי לתלמיד חכם, דכתיב (משל ח) "בני מלכים ימלוכו", שוא האמר זהו שברך של תורה – שמעלת מגידנה, אבל שבר אחר אין לה. ומתוך ששונאין חכמי ארץ ישראל את הבבליים – קורין את האלכסנדריים, ועושין מנהג רעבתנות, על שם בבליים. אלכסנדריים – של מצרים. משפחת יבני יהודה – בבבל היתה, לפיכך שמו? דבריה רבי יוסי. **משנה** פסול – במחוסר זמן והוא, שלא היה על השולחן אלא ששה ימים. והבא אי אפשר לתקן, ולומר: יניחנו עד שבת הבאה, דכיון דלחם נסדר כדונו בשבת – קידשו שלחן, ושוב אין יכול להשהותן אלא עד שבת ראשונה, דמיפסיל בלינה (הואיל לא על השולחן בלא בדיקין). משום פגול – אם הקטרין על מנת לאכול מן הלחם ולמחר – אינו פגול, שלא קרב מתמיד כמצותו. ולא משום נותר – שאין נותר הל על הלחם, שהרי אין ראוי לאכילה. **ומא** – האוכלו בטומאת הגוף – אינו בכרת, כדאמר ב"הקטין (רבה) (מנחות כהב): הניתר – לטוהרים – חיביבין עליו משום טומאה, וזה, לא ניחר לטוהרים מעולם – דבדיקין דער מתירין בדידה, ולא קרבו כהילכתן. לאחר שבת – למחר. יניחנו לשבת הבאה – ועימוד שבוניים על השולחן, דכיון דלא נסדר בשבת – אין שולחן מקדשו עד השבת, הילכך לא מיפסל בלינה למצואי שבת. **גמרא** ומן השחיטה – אם האיר היום לשטות את התמיד, כירא? – האיר היום, כמו (תהלים צ) "האירו ברקיו תבל". מתתיא בן שמואל – זה המונה על כך, כדאמר ב"שפואל" (וב) שדיה ממונה על הפיסות, והיינו פיסות שנופייסין כשהאיר היום מן שרתו ומן זורק. וכדאורו שאל אם הגיע זמן שחיטה, אמר לאתו שעה אלא אמר, אם האיר פני כל המזרח. והוא אמר לו: דן. ובתלמוד ירושלמי מנצא שלפיכך היה אמר: כד לזכירי – "עד שבתברון" ביום הכפורים – כדי לזכירי ששני ימים נותרו, ולפה הוצרכו לבין – עלולת לגג ולרואת אם האיר היום? ודיטו – סתריים היו, והוציאו לבית השריפה – פספסול היה, לפי שנשחת בלילה, דכתיב (ויקרא ט) "ביום זבחים" – ביום בעל לזכות, והורידו כהן גדול בו? – מפרש בסדר זמנים פירש שליש (כטא) הדיבא קאי, מיסך רגליו – גדולים, שהלך לבית הכנסת, לא זו בלבד – תמיד עולת בלילה יצא לבית השריפה, אמא אפילו עולת העוקב וימנחה – דלא קרבן חשוב הוא, דאין באין מקדשו עם נעשו בלילה – יצאו לבית השריפה. פקדשין – וזה שמקין ונתן קומץ בבלי, אף על פי דלילה לא זמן קידוש הוא, ומקדש ליה כלי, ושוא אי אפשר לערבו בשיריים לחזור ולקמיו, שברך נתקדש זה לשם קומץ. כל הקרב ביום – כגון סתם קרבנות. קדוש ביום – שאם נתנו בבלי של שבת, כלי שרת מקדשו. בלילה – כגון מנחת נסכים, וקומץ קרב ביכנס – מביים צותו. ליפסל – כגון בלינה ומחוסר כפרים, וכגון הבא: דתו לא אפשר לאחוריו, ונפסל ממחוסר זמן. לקידוש – מאחד בשבת, וכי מטי אידך דתו בשבת – ליפסל בלינה למצואי אחד בשבת, שהרי שהה יותר ממנחה ימים: ואבוא דרבי אבא בני מתינתא קאמר – ולא מתניתא דנפשיה, הילכך ליכא למיבא בדתא.

ביתא בן שמואל אמר (אם) האיר פני המזרח – מתתיא בן שמואל היה ממונה על כך, כדאמר בשקלים (גא) מתתיא בן שמואל היה ממונה על הפיסות. והיינו הפיסות – ששכחן אדם היה מפיסין מן שרתו מן זורק, וכשדוא שואל אם הגיע זמן, אמר לאתו שעולה על הגג "אמור אם האיר פני כל המזרח עד שבתברון" – והוא אמר לו "הן". ובתלמוד ירושלמי מנצא שלפיכך אמר לו ביום הכפורים – אמר לך קבונטרס. ומה שכוננו בספרים פרק "אמר לך המונה" (יומא כהב): "מתתיא בן שמואל אמר ממונה על הפיסות אמר" בו – ליתא. אלא אמר הרב רבינו מאיר דהכי גרסין "מתתיא בן שמואל ממונה על הפיסות אמר" – שהוא עומד אפילו עלולת השקן שנומקין ומנחה שנומקצה – ממונה על כך. וזהו מפרש מי אמר, כי **אלא** אפילו עלולת השקן שנומקין ומנחה שנומקצה – רבותא היא מהני, אף על גב דלאו בכלל "ביום זבחים" נותרו. קא משמע לן דנפקי מ"ביים צותו", כדמפרש במגילה (כב). ומשום קודם תתמיד לא מיפסל – דהיינו מנחה, בעלמא, כדארבירין בפרק "תחלת" (מנחות טז). ומשום פסול ליה נמי לא – דלאלתר שרפ, אפילו קודם עמוד השחר. ומיהו אי אפשר לומר, כי דהא רפין: ניהור קומץ לדוכתיה, אלקמזיה בימנא ומשני: כלי שרת מקדשין שלא בומנן, ומיפסיל משום לינה. אלמא לא מיפסיל קמיה. ואי אפשר לשרוף עד אחר עמוד השחר, שיפסל בלינה. ו"נקמצה" – דלא נודא אפילו לא נקמצה נמי, כדנתן בפרק שני במעלה (טא).

בלילה – פירש בקונטרס: כגון מנחת נסכים, וש מפרשים: השבת נותר – לא שירך על זה וזה קרב".

במי קומץ לדוכתיה, וקמין בימנא! הוא תני לה, והוא אמר לה: כלי שרת מקדשין שלא בומנן. מיתבי: כל הקרב ביום – קדוש ביום, בלילה – קדוש בלילה, בין ביום ובין בלילה – קדוש בין ביום ובין בלילה. כל הקרב ביום קדוש ביום, ביום – אין, בלילה – לא! – אינו קדוש לקרב, אבל קדוש ליפסל. מותיב רבי ירוא: סידר את הלחם ואת הוביון אחר שבת, והקטיר את הוביון בשבת – פסולה. כיצד יעשה? יניחנה לשבת הבאה, שאפילו היא על השולחן ימים רבים – אין בכך כלום. ואי סלקא דעתך: כלי שרת מקדשין שלא בומנן (ליפסל) – לקדוש ולפסול! אמר רבה: מאן דקא מותיב, שפיר קא מותיב. אבוא דרבי אבין נמי מתניתא קאמרי! – קסברי: לילה – אין מחוסר זמן, הא ימים – מחוסרין זמן. סוף סוף

אבין: לילה אין מחוסר זמן, ודלילה הולך אחר היום. הילכך מקדש ליה כלי שרת לקומץ – דזמנו הוא. אלא שאין דימים הוי מחוסר זמן. הילכך לחם הנסדר באחד בשבת – לא מקדש ליה לאיפסול, דאכתי כמה ימים יש עד זמנו.

דמבלי שרת לא אשכחן דבר דמפריק - לאחר שקדש בכלי שרת ואפילו בהמה בעלת מום שנאמר בה פרוין, לאחר שקדשה בכלי שרת, כגון ששחט - לא אשכחן בה פרוין. ואם כמנחה הפמא וגוי' - וכתוב בתריה "והעריך אותה" וגו', אלמא נפדין. מפאה פמש כגון סוגל דתומר. כמנחה תורה - למטה מאותה פרשה לא אבא בהמה הטמאה ופדה" וגו', מוסיף קמועין ועובדין - מפרש בכברות (ל"ב). מוסיב רב הונא - לשמואל:

- 1 עופות קודשת הנוף ניהו - דהו עמקן קרין.
- 2 ואין צרכין קודשת כלי. אלא עצים ולבנות -
- 3 שלא קודשם בכלי, וכלי שרת - כי נטמאו.
- 4 לפריק. דהא הם קודשת הנוף ניהו, אלא
- 5 מכשירי קרבן הם! אלא לאו, משום דמנחות
- 6 ונסכים טהורים - אין פדוים, והני אף על גב
- 7 דנטמאו כו'. ועצים לאו בני קבולי טומאה ניהו
- 8 אלא משום חיבת הקודש - דתובי "והבשר" -
- 9 לרבות עצים ולבנות. והני מילי, כי משפי להו
- 10 ונסך ומיפין לגזירין לבקיעות יפות, דהו
- 11 למערכה. לעולם אימא לך טהורים בעלמא
- 12 נפדין - והני כטהורים דמו, והניו טעמא דלא
- 13 מפרק: משום דלא שכיחי - ואי להו דרוין
- 14 טהורין - פריק להו לחולין, והו לא אשכח
- 15 וגבירין מדי אחרינא לצורך העבודה. תמישים -
- 16 בהמה טהורה. אלא למנחה - שמירכו לצרכי
- 17 קרבנות. אלא הדר ביה - ממאי דאמר (עפות)
- 18 מנחות ונסכים פגורין טהורים. אף על גב דרוין
- 19 למנחת ברוקין - טייליא. מולן - אב המנחות.
- 20 חוץ ממנחת חומש - שאפילו טהורה - נפדיה.
- 21 שהיא אמרה תורה בקרבן עולה וירד (ויקרא ה)
- 22 "ומנחתה" - איני טמאה כבכשה או שעירה,
- 23 ובתורים כתיב (שם) "ומנחתה", ובמנחה כתיב
- 24 "על טמאה", ודרשין (בפרק בתרא) ודכריות
- 25 כולו דלהכי כתיב "ומנחתה" כבכשה -
- 26 דמשמע: מקדש טמאה שאתא, שאם היה עשיר
- 27 ככשימא מקדש והפריש מעות לכבשה או
- 28 שעירה, והני - ביא ממקצת דמי תורים או
- 29 מנחה, והואר - חולין. ולהכי כתיב (שם) גבי
- 30 עשירית האופה "על טמאה" - דמשמע: וסיק.
- 31 שהם עני והפריש עשירית האופה והעשיר
- 32 - יפדה. ויוסף עליה מעות, וביא כבשה או
- 33 שעירה. לרבי שמעון - דאמר לקמן: כל האסור
- 34 בהנאה - אינו טמא וטמא אובליה - העילה -
- 35 וכל הך - אסוריה אינו ניהו.
- 36 ושור

דמבלי שרת לא אשכחן דבר דמפריק - לאחר שקדש בכלי שרת ואפילו בהמה בעלת מום שנאמר בה פרוין, לאחר שקדשה בכלי שרת, כגון ששחט - לא אשכחן בה פרוין. ואם כמנחה הפמא וגוי' - וכתוב בתריה "והעריך אותה" וגו', אלמא נפדין. מפאה פמש כגון סוגל דתומר. כמנחה תורה - למטה מאותה פרשה לא אבא בהמה הטמאה ופדה" וגו', מוסיף קמועין ועובדין - מפרש בכברות (ל"ב). מוסיב רב הונא - לשמואל:

- 1 עופות קודשת הנוף ניהו - דהו עמקן קרין.
- 2 ואין צרכין קודשת כלי. אלא עצים ולבנות -
- 3 שלא קודשם בכלי, וכלי שרת - כי נטמאו.
- 4 לפריק. דהא הם קודשת הנוף ניהו, אלא
- 5 מכשירי קרבן הם! אלא לאו, משום דמנחות
- 6 ונסכים טהורים - אין פדוים, והני אף על גב
- 7 דנטמאו כו'. ועצים לאו בני קבולי טומאה ניהו
- 8 אלא משום חיבת הקודש - דתובי "והבשר" -
- 9 לרבות עצים ולבנות. והני מילי, כי משפי להו
- 10 ונסך ומיפין לגזירין לבקיעות יפות, דהו
- 11 למערכה. לעולם אימא לך טהורים בעלמא
- 12 נפדין - והני כטהורים דמו, והניו טעמא דלא
- 13 מפרק: משום דלא שכיחי - ואי להו דרוין
- 14 טהורין - פריק להו לחולין, והו לא אשכח
- 15 וגבירין מדי אחרינא לצורך העבודה. תמישים -
- 16 בהמה טהורה. אלא למנחה - שמירכו לצרכי
- 17 קרבנות. אלא הדר ביה - ממאי דאמר (עפות)
- 18 מנחות ונסכים פגורין טהורים. אף על גב דרוין
- 19 למנחת ברוקין - טייליא. מולן - אב המנחות.
- 20 חוץ ממנחת חומש - שאפילו טהורה - נפדיה.
- 21 שהיא אמרה תורה בקרבן עולה וירד (ויקרא ה)
- 22 "ומנחתה" - איני טמאה כבכשה או שעירה,
- 23 ובתורים כתיב (שם) "ומנחתה", ובמנחה כתיב
- 24 "על טמאה", ודרשין (בפרק בתרא) ודכריות
- 25 כולו דלהכי כתיב "ומנחתה" כבכשה -
- 26 דמשמע: מקדש טמאה שאתא, שאם היה עשיר
- 27 ככשימא מקדש והפריש מעות לכבשה או
- 28 שעירה, והני - ביא ממקצת דמי תורים או
- 29 מנחה, והואר - חולין. ולהכי כתיב (שם) גבי
- 30 עשירית האופה "על טמאה" - דמשמע: וסיק.
- 31 שהם עני והפריש עשירית האופה והעשיר
- 32 - יפדה. ויוסף עליה מעות, וביא כבשה או
- 33 שעירה. לרבי שמעון - דאמר לקמן: כל האסור
- 34 בהנאה - אינו טמא וטמא אובליה - העילה -
- 35 וכל הך - אסוריה אינו ניהו.
- 36 ושור

יבא קודרום כולו לחולין כשנתנו לחבירו, שהי מוציא כולו מרשות הקדש. אבל כשמבקע בו, והוא סבור שהוא שלו - אינו מוציא מרשות הקדש, אלא הנאת הביקוע. כיון דגובר הוא, ועדיין ירד - אינו יוצא מרשות הקדש. ולכן מועלין בלון - שאין הקדרום מתחיל על ידי הביקוע. אבל אינש בעלמא, שאינו סבור שהוא שלו כי מבקע הוא - מיגול גזילה, ומפיק ליה מרשותו ומתחילת הקודשת דמיס. ולכן ואפילו אין מתכוין לגזול, אלא דעתו לחזורי לרשות בעלים לאחר ביקוע - אף קימאן לן (בבא בתרא ס"א). ויהי מלא מערה, גזל היה לרבן, וקם ליה כוליה ברושתיה. דאפילו נתכוון להיות שואל - כאילו נתכוון לגזול דמי. והוא דאמר ב"שואל" (בבא מציעא ט"א). המשל לחובבן של הקדש - מעל לפי שבנות נתנה גזלן, והבירו מותר לבקע בו בתחלה. וסחם משאל סבור שהוא שלו. מדלא מעל אלא לפי טובת הנאה שבו, שחבירו מותר לבקע בו בתחלה. ויצא לחולין. ומיהו נראה שעדיין קודש מעורב בו, כיון שהוא סבור שהוא שלו, ואינו מתכוין לחזורי הקדרום מרשותו. מכל מקום שרי לבקע בו, שהרי הנאת הביקוע כבר נתנה לחולין, כיון שאינה מסורה לו. אלא דאמרין גבי בית בפרק "הואמר משקלי" (ערכין כ"א). וקדישו משכיר - דהו בו מעלה שבר לחודש. ופרקי: כיון דמעל, נפיק לחולין - לאו כיון בית קאמר. דאפילו קודרום כתיב גזול, אלא היה יוצא כולו לחולין אם השכיר לחבירו קודרום של הקדש. מדי דהוה אשאל. אלא השכיר לבדו הוא יוצא לחולין. וברוב פרישין נמי כתוב: "נפיק שבר לחולין." משל לחובבן של הקדש - מעל לפי שבנות נתנה גזלן, ומפיק שמואל דאובל שאי אתה יכול להאכילו לאחרים - אין קריי "אובל", ומוקי ליה במסקנא: דאקדשה במבובר. שהיה לה שעת הכושר. וטרוחין אין פדוין. ואם תאמר: אם כן עולה

מנחות. פרק שנים עשר - המנחות והנסכים דף קב עמוד א - מתוך מהדורת "אגן ישראל" (שטיינזלץ) רכג

דקומוץ מנחה כשחיתה דמי - תימה הוא שחושב חידוש, הא דלא חשבנין ליה כשחיתה לבעינן טומאת אובילן.

אמר רב אשי אמרייהו לשמעיה קמיה דרב כהנא גרסינן - ודאי רב כהנא אחרון, שהיה בימי רב אשי, כדאשכחן בכמה דוכתי. אבל רב נתמן לא גרסינן, דרבי של רב

היה, ונפטר מקמי רבא, כדאייתא במועד קטן (כח.א.) וביום שמת רבא נולד רב אשי (קידושין עב.ב.) ואי גרסינן רב נתמן בר יצחק - נידא.

דאי בעי זריק לא אמר - ליתיה ליה דא אמרין לעיל בפרק "הותרה" (עט.ג.) ובפרק קמא דספחים (י.ג.) לרבי אלעזר ברבי שמעון, הדיב

דנתקבל הים בכוס ובשפך - אמרינן: כרוק דמי. והא דחנן ב"מבוא" (בבא בתרא ע.ד.) קרשישן שחיבין באחריותו - משלם ארבעה חמשה.

ופריך בגמרא (שם ע.א.) והרי חודה קרק לבעלבים ומשני רבי יוחנן: בשוהת תמימים בפנים שלא לשם בעליהן, והרי שחיתיה הריאה, כשמשם כל העומם

ליורק כרוק דמי - ההוא שינויא לא יתכן לרב אשי, אבל סבר לה רבבי שמעון בן קמיש, דמשני: שוחט בעלי מומין בחוץ. אי נמי: היכא דנורק (בחוץ)

מודה רבי אשי, דאמרו: מעיקרא כרוק דמי, לא עריך לומר, דלא תיקשי לרבי יוחנן דשמענא ליה בפרק קמא דמעילה (ה.א.) היתר אבילה שנינו, אבל

היתר זריקה - לא מיתי. אין לחלק בין מעילה לשאר זריקה, וסובר רבא שמעון דאמרינן

במעילה (שם) כרוק טפי מבטומאה, וב"מרויב" (בבא קמא ע.ג.) מיתיר ראייה מטומאה.

הכי גרסינן: **לא** ראייה לצאת וראייה ליטמא - ולא ראייה ללוקח, לא, כיון שלנה

בשעה שראייה ליפסל ביורצא ובטומאה - וחינוג לאחר שנורק הים, שאין בה פסול, ומעתה ראייה

ליפסל ביורצא ובטומאה, שלא אבה דבר פסול אלא הוא, דעדיין אינה פסולה, והא כיון

ליפסל, דאי לן הים - תו לא מיקרי "ראייה ליפסל", דהא פסולה ממש היא, ולעולם אי בעי

זריק, לא אמר. כך פירש בקונטרס. וקשה: מאי פריך "כל שיש לה היתר מיבעי ליה", הא כיון

דלנה - אין לה עכשיו היתר ועוד: מאי קאמר 'מעילה משום קדושה הוא, לברת דפקעה במאי

הדרא' היכי פקעה, כיון דלנה משה? ונראה לפרש: "ראייה ללוקח, ראייה לצאת וראייה לטמא"

- כלומר, שעדיין לא נורע בה שום פסול, קאמר דאין מועלין, משום הדשתא הוא עומד ליורק

כרוק דמי, ולבסוף גמי כשחיה בה פסול לינה או יוצא או טומאה - אין מועלין, כדמפטר טעמא

בסמוך, דכיון דפקעה קדושה - תו לא הדרא רבא. והשתא הא דנקט 'שלנה ושטמאות' -

ברתא וקט, וכל שכן קודם לכן, ולכך פריך: "כל שיש לו היתר" - מיבעי ליה - שהעטם משום

קדוש שספסל אמר כל העומד לזרוק כרוק דמי ומשני רב אשי: במעילה כיון דפקעה קודם פסול

- תו לא רבא לאחר פסול, אבל טומאה - מדידו חזי השתא לאבילה לא אשכחן, ומתבטל ראי

דידה, והא דמשני במעילה (ה.א.) "לדלן בשר" - היינו למאן דאמר היתר אבילה, אבל למאן דאמר היתר זריקה - היו לן דם.

כי

עם שאר בהמותיו, דחולין הוא, והואיל לא חטא, יענה

ואי בעי זריק ליה - בלא פיגול. מאי לאו דפיגול בזריקה - דהוה ליה שעת הכושר קודם לכן, בעי - זריק ליה בחכשה. ליפגול ביריה - בזבח גופיה.

דקמיין במנחה כשחיתה - בזבח ארבעה עבודות המנחה כנגד ארבעה עבודות בזבח, וב"הקומץ וזמא" (מנחות י.ג.) מפרש לתו. לן משם - האי לן לפני זריקה

ולאחר זריקה" דקתיני לעיל - לפני זריקה ממש דהיה שרותו ביום, ולאחר זריקה ממש קאמר

(דהוה שרותו). והא פירכא נמי: פיגול בין בקדש 1 קדשים" וכו' - דפיגול בזריקה, ודקא קשיא לך: 2 דרבי שמעון הכא לא בעי למימר כל העומד

לזרוק כרוק דמי, אדרבי שמעון דפרה דאמר: 3 כל העומד לפדות כפודי דמי - לא קשיא. 4 "דאי בעי פריק" - אמר, דמוחט פרייה לאו

כמעשה דמי, דברים בעלמא ניהו. "דאי בעי 5 זריק" - לא אמרינן בהו. אין מועלין בו - 6 דלא "קדשי ה'" הם, ואף על גב דהשתא לאו

לה שעת היתר, חזי לזמנה בו" - על מנת 7 לאוכלה חוץ לזמנה או חוץ למקומה. מאי 8 לאו לנה משם - הבעש והדם, וקתיני "היתה

לה שעת היתר", והיכא הוה ליה שעת היתר? 9 לאו משום "פריק" - חזי דאי בעי זריק - שעת

היתר קרינא ביה, ואין מועלין - דאמרינן: כיון 10 דאי בעי זריק - כרוק דמי, וקשיא לרב נתמן

רב אשי, הכי גרסינן: **לא** ראייה לצאת וראייה 11 לטמא - ולא ראיין ללוקח. על כגון

שלנה בשעת שראייה ליפסל ביורצא וטומאה 12 - והיינו, לאחר שנורק הים, דאין בו פסול

אחר. ומעתה ראייה ליפסל ביורצא וטומאה, 13 שלא ינה בו שום פסול אלא היא, דעדיין אינה

פסולה, אבל ראייה ליפסל, דאי לן הים - 14 תו לא קרי ליה "ראייה ליפסל", דהא פסולה

ממש היא. ולעולם אי בעי זריק, לא אמרינן. 15 אבל לא מושל - הבעש והדם, מאי הדינא נמי

דמועלין, דאי בעי זריק, לא אמרינן. שהיה לו 16 שעת היתר - משמע, שהיתה לו שעה שראייה

לחתייה ולזרוק בה, ולא הותרה. כל שיש 17 שעת היתר ניהו, וזכרון שנורק הים, מדי

יש לה שעת היתר. לישנא אחרונה: הכי גרסינן 18 "ראייה לצאת וראייה לטמא (וראייה ללוקח)

וראייה ללוקח". כלומר, דנורק הים וכשרה בלא 19 פסול, וראייה ליפסל אביה פסול שיארע בה.

שלא ידא בה (אלא) אותו פסול לבדו. "ראייה 20 ליפסל" - היינו כשרה, דאי כבר פסולה היא,

כגון בלא זריקת דם - תו לא קרי ליה "ראייה 21 ליפסל". וזכר דבכשרה מירי, "כל שיש לה"

מיבעי ליה ד"כל שחיתיה" - משמע שראיה 22 ליורק ולא נורק, וקרי ליה "שעת הכושר" -

משום דאי בעי זריק, מעילה משום קדושה 23 מועלין בה, ומפסול לא קדושה - פקעה

מעילה ליה, ולברת דפקעה קדושתו, שרואה לזרוק 24 להיות מותרת לבחינה, וקיימא לן (בבא קמא

ע.ב.) כל העומד לזרוק - כרוק דמי, במאי 25 הדרא קדושה! "אבל טומאה משום אובל

ולא אובל הוא" - כלומר, כי חזי אובל 26 ומקבל טומאה, וכל כמה דלא חזי אובל, אף על

גב דחזי למיהוי אובל - 27 לא מקבל טומאה. ולכך לא אמרינן בה אי בעי זריק, אישם תלוי - בא על מי

שדחי פיורו שתי חתיכות, אחת של חלב ואחת של 28 עוף, ואכל אחתה, ואינו יודע איזו היא. יוצא ויערה בערה - עם שאר בהמותיו, דחולין הוא, והואיל לא חטא,

יענה

יענה

יענה

יענה

יענה

יענה

כי קאמרינן דרבנן - תימה בפרק "אור לארבעה עשר" (פסחים כ"א, דקאמר: האי בשר דאיכשר במאי כו', אלא חיבת הקודש - פשוט דבעי רבי שמעון וכן לקשו). אמאי לא משני, כי הוה: דרבי שמעון פן לקשט מביעי ליה - דאורייתא. כי קאמר אבא - דרבנן? ויש תימה: דרזעה שנתן שם אפילו לרב יוסף, דאמר בפרק שני דחולין (ל"ג, לרבי שמעון פן לקשט נמי עשאוהו כדכשר מים דרבנן.

משמע דקשטו ומביעי ליה דרבנן. ולדידה הכי
 נמי דתפסו מתעבא. כי הובי דפשיט ליה החם.
כשתי מנחות שנתעבא - ואמרינן ב"דמקמי
 רבה" (מנחות כ"ג,א): אם יבול לקמון מזו בפני
 עצמה ומזו בפני עצמה - כשרות. ואם לאו
 - פסולות. הוא דקתני נמי לעיל: "אלו להביא
 בשני כלים", והביא בכלי אחד. - פסולה - בנות
 דלא יבול לקמון מכל אחת בפני עצמה. כך
 פירש בקונטרס. ועוד יש לומר: והביא מיירי בנות
 שאמרו לו "בנות כלים נדרת", והקריבן בשתי
 כלים, חוץ מכלי בכלי אחד. וקא משמע לן דאף
 על פי שמתחילה הביא בכלי אחד, מכל מקום
 הוראי לא השתא כשתי מנחות שנתעבא.
הא מני בית שמאי היא דאמר תפוס לשון ראשון
 דהוה נבן - בפרק שני דנויר - פסולה - בפרק
 טעמיה דבית שמאי: דסבר לה כרבי מאיר דאמר
 אין אדם מוציא דבריו לבטלה. וכין דאמר "הריני
 נודר" - הוא נודר, כי קאמר "מן הגזרות" -
 לאיתעביה קאיתו בית שמאי לטעמיהו. דאמר:
 אין שאלה בהקדש, וכין דאף שאלה בהקדש -
 אין שאלה בנזירות. פירושו: כיון דאין אדם מוציא
 דבריו לבטלה - לא תנאי: מעיקרא כי אמר
 "הריני נודר", היה בדעתו לגמור "מן הגזרות וכן
 הדבדה". אלא אמר דנמלך הוא, והיינו לאיתשולי
 - שרזעה לחזור בו. וכין דסביר: אין שאלה, כדתנן
 (שם ל"ב), בית שמאי אומרם: הקדש טעו -
 הקדש נודר, ומה לא אמר מותר אף בתוך כדי דבור,
 אף על גב דבעלמא כדברו דמי. ובית הלל אומרם
 אינו נודר, דסביר לה כרבי שמעון, דתנן: רבי
 שמעון פוסט, ולא התנדב כדרך המתנדבין פירש
 בקונטרס בני "הריני נודר מנחה מן השעורים", דקאמר
 תנא קמא: ביא מן החיטין, דתפוס לשון ראשון.
 רבי שמעון פוסט, דאין זה כדרך המתנדבין,
 דאין מנחה באה שערין אלא מנחת העומר
 ומנחת שני, והכי נמי בניזויאל לא הוי נודר,
 דמעיקרא היה בדעתו לגמור "מן הגזרות", ואין
 זה כדרך הנודרים. ואם תאמר: ולמאן טעמא
 דבית הלל, משום דיש שאלה להקדש, ובית
 הלל לטעמיהו. דאמר: הקדש טעו - לא הוי
 הקדש

ירעה עד שיסתאב, וימכר ויפלו דמיו לנדבה. רבי
 אילעור אומר: יקריב, שאם אינו בא על המאז וה,
 הרי הוא בא על המאז אחר. משנשחט נודע לו -
 הדם ישפך והבשר ישורף. נזרק הדם - הבשר יאכל.
 ורבי יוסי אומר: אפילו הדם פסום - זרקו, והבשר
 יאכל. ואמר רבא: רבי יוסי בשעת רבי שמעון אמר,
דאמר: כל העומד לזרוק - בזרוק דמיו! מידר הוא
מעמא? אמרי במערבא משמיה דרבי יוסי בר חנינאי:
היינו מעמא דרבי יוסי, דקסבר: כל שרת מקדשין
את הפסולין לכתחילה ליקרבו. אמר ליה רב אישי לרב
בנאי, מדאמר רבי שמעון: כל העומד לזרוק - בזרוק
דמיו, כל העומד לשרוף נמי - בשרוף דמיו, נותר ופרה
אמאי מפמאין טומאת אולכין? עפרא בעלמא ניהו!
אמר ליה: חיבת הקודש מכשרתן. אמר ליה רבינא
לרב אישי: הוי דמהניא להו חיבת הקודש לאיפסולי
דגופיה, ליקריו טמא נמו למימי ביה ראשון ושני?
תפשוט דבעי ריש לקיש: צירד של מנחות, מונין בו
ראשון ושני או אין מונין בו ראשון ושני? כי מביעאי
ליה לריש לקיש - דאורייתא, כי קאמרינן - דרבנן.
משנה האומר "הרי עלי במחבת" והביא במפרשת,
"במפרשת" והביא במחבת - מה שהביא הביא, ויד
חובתו לא יצא. זו להביא במחבת" והביא במפרשת,
"במפרשת" והביא במחבת - הרי זו פסולה. האומר
"הרי עלי שני עשרונות להביא בכלי אחד" והביא
בשני כלים, "בשני כלים" והביא בכלי אחד - מה
שהביא הביא, ויד חובתו לא יצא. "אלו בכלי אחד"
הביא בשני כלים, "בשני כלים" והביא בכלי אחד -
הרי אלו פסולין. "הרי עלי שני עשרונות להביא בכלי
אחד" והביא בשני כלים, אמרו לו: בכלי אחד נדרת,
הקריבן בשני כלים - פסולין, בכלי אחד - פשרין.
"הרי עלי שני עשרונות להביא בשני כלים" והביא
בכלי אחד, אמרו לו: בשני כלים נדרת, הקריבן בשני
עשרונות מנחות שנתערבו. גמרא וצריבא. דאי אשמעינן

לאו - פסולות. הוא דקתני נמי לעיל: "אלו להביא בשני כלים", והביא בכלי אחד - פסול, כגון שאף יבול לקמון מכל אחת בפני עצמה. **גמרא וצריבא דאי**
אשמעינן קמייא - "הריני נודר מנחת" והביא במחשת - דלא יא יד נדרו. אבל - "בשני כלים" והביא בכלי אחד, בדאנותו כלו שדר הביא. אם מחבת
 מחבת ואם מירשת מירשת - אמאי יד נדרו נמי יצא. אידי ואידי - כלי שנויר ושהביא. משום דקא פליג לה - שחולק מנחה גדולה לשתי מנחות קטנות.
 שנויר "בכלי אחד" והביא בשני כלים. רבי שמעון - אבולה מתניתין פליג. דקסבר: קביעתא דמנא - לאו כלי הוא. הוא תניא לא קידשום - און כל שרת
 שהביא בו. וכין דלא קדשום - אמאי פסולות? הא מצי לאחזרינהו ולאיתויי באותן כלים שנויר. לא שני - ד"ז והביא במחבת" והביא במירשת - פסולה.
 אלא
 אלא - פסולות. הוא דקתני נמי לעיל: "אלו להביא בשני כלים", והביא בכלי אחד - פסול, כגון שאף יבול לקמון מכל אחת בפני עצמה. **גמרא וצריבא דאי**
אשמעינן קמייא - "הריני נודר מנחת" והביא במחשת - דלא יא יד נדרו. אבל - "בשני כלים" והביא בכלי אחד, בדאנותו כלו שדר הביא. אם מחבת
 מחבת ואם מירשת מירשת - אמאי יד נדרו נמי יצא. אידי ואידי - כלי שנויר ושהביא. משום דקא פליג לה - שחולק מנחה גדולה לשתי מנחות קטנות.
 שנויר "בכלי אחד" והביא בשני כלים. רבי שמעון - אבולה מתניתין פליג. דקסבר: קביעתא דמנא - לאו כלי הוא. הוא תניא לא קידשום - און כל שרת
 שהביא בו. וכין דלא קדשום - אמאי פסולות? הא מצי לאחזרינהו ולאיתויי באותן כלים שנויר. לא שני - ד"ז והביא במחבת" והביא במירשת - פסולה.
 אלא

לאו - פסולות. הוא דקתני נמי לעיל: "אלו להביא בשני כלים", והביא בכלי אחד - פסול, כגון שאף יבול לקמון מכל אחת בפני עצמה. **גמרא וצריבא דאי**
אשמעינן קמייא - "הריני נודר מנחת" והביא במחשת - דלא יא יד נדרו. אבל - "בשני כלים" והביא בכלי אחד, בדאנותו כלו שדר הביא. אם מחבת
 מחבת ואם מירשת מירשת - אמאי יד נדרו נמי יצא. אידי ואידי - כלי שנויר ושהביא. משום דקא פליג לה - שחולק מנחה גדולה לשתי מנחות קטנות.
 שנויר "בכלי אחד" והביא בשני כלים. רבי שמעון - אבולה מתניתין פליג. דקסבר: קביעתא דמנא - לאו כלי הוא. הוא תניא לא קידשום - און כל שרת
 שהביא בו. וכין דלא קדשום - אמאי פסולות? הא מצי לאחזרינהו ולאיתויי באותן כלים שנויר. לא שני - ד"ז והביא במחבת" והביא במירשת - פסולה.
 אלא

הקדש, ולכן מצי למיהדר תוך כדי דבור? ויש לומר: דלמאן דאמר אין פותחין בחריטה נקט טעמא דבית הלל דסבר כרבי שמעון, וטעמא דבית שמאי נקט לשוניו אפילו לזמאן דאמר פותחין. דלמאן דאמר אין פותחין, לא הוי צריך לפרושי טעמא דבית שמאי, משום דאין שאלה להקדש. ועוד יש לפרש: דנחא ליה לפרושי טעמא דאמר רבי שמעון, דבשעת

אלא שקבעו בשעת נדר – הרי עלי להביא את זו במנחת. אבל בשעת הפרשה – לבשעת נדר אמר 'הרי עלי מנחה' תסם, ובשעת הפרשה קבעה ואמר 'זו אביא לשם נדר במנחת'. אבל אמר כלום – לא מנספלא. מאי טעמא כאשר נדרת כתיב, כמו שממרת בשעת נדר קיים דברך, ולא כתיב 'אמר הפרשת' – דבשעת

הפרשה לא קבעה. אמאי – מחוייב לאתרוי מן הוסיפם נדר ופתחו עמו הוא – עם הנדר אמר פתח בדרתו ומתחרט בו. דכיון דאמר 'מן השעורים' – אמרינן דאין בדעתו להביא כלום. דאדם יודע שאין מנחה מן השעורים. תפוס לשון ראשון – וכיון דאמר 'הרי עלי מנחה' – איחייב במנחה הוונת. ומגורות ודבילה – לא שיכאב כגון נזירות. הרי זה נזיר – מן היין, התפוס לשון ראשון. הדר ביה חוקיה משעורא – לדלעיל, ומודה דטעמא ממנחתין באומר: לא הייתי יודע – כו'. בשעורין איכא למימר דטעי – משום דחידד מביא מנחה קנאות מן השעורים, אבל בעדשים – ליכא למימר דטעי, דהא פתחו עמו הוא, ולא נתכוון להביא כלום. כמאן אמרה לשמעתיה – כלומר: כמאן אוקמא ומנחתין לעילי כתיב חלל. בעדשים לא טעי – ולכאן למימר 'אילו הייתי יודע', דהא דאי ידע שאין מנחה של עדשים, ולא למדי איכוך. לרברבו חוקיה – דאוקמא מעיקרא בבית שמאי קאמרי ליה רבי יוחנן: דאפילו 'מן העדשים' תפוס לשון ראשון. וליה לא סבירא ליה, משום דרבי יוחנן אוקי טעמא דמנחתין כשום דטעי, דאיכא למימר 'אילו הייתי יודע' כו'. אבל בעדשים – לא טעי, דמעיקרא לאו למדי איכוך. את מאי טעמא הדרת כן – לרדיך איכא לתרוצי: ולא מביעא קאמר לא מביעאי עדשים. דכיון דקיימא ליה תפוס לשון ראשון דחייב – וכיון דלא טעו בהו אינשי, איכא למימר מעיקרא כי אמר – למנחה מנחה איכוך, וכעא למיהדר ביה. וסבר: אימא מידי דלא אתי להקרבא. ונקט 'עדשים' – הלכך חייב, דלא מצי מחדר ביה. אבל שעורים, דאיכא למימר: כיון דטעו בהו אינשי, אימא מעיקרא לאו למנחה איכוך. אלא למנחת שעורים משום כפרושי. וכיון דאין מנחה באה שעורים – לדיפוס, להביא מצי אמר 'אילו הייתי יודע דטעי להביא חטים, לא הייתי נזיר כל עיקר'. קממשעו לך, לא

אֵלָא שִׁקְבְּעוּ בְּשַׁעַת נֶדְרָא, אֲבָל בְּשַׁעַת הַפְּרִשָּׁה – לֹא, כְּפֹאֶשֶׁר נִדְרָתָּ – וְלֹא כְּפֹאֶשֶׁר הַפְּרִשְׁתָּ. אִיחָתְרָא נְמוּ, אֲמַר רַבִּי אֲחָא בַר חֲנִינְא, אֲמַר רַבִּי אֲסִי, אֲמַר רַבִּי יוֹחָנָן: לֹא שָׁנוּ אֵלָא שִׁקְבְּעוּ בְּשַׁעַת נֶדְרָא, אֲבָל בְּשַׁעַת הַפְּרִשָּׁה – לֹא, כְּפֹאֶשֶׁר נִדְרָתָּ – וְלֹא כְּפֹאֶשֶׁר הַפְּרִשְׁתָּ. מִשְׁנֵה הַחֲמוּסִים. וְרַחֵם עָלֵינוּ מִנְחָה מִן הַשְּׁעוּרִים – יְבִיא מִן הַחֲמוּסִים. אֲמַר רַבִּי אֲסִי. כִּי לֹא שָׁנוּ וְלֹא לְבֹנֵהָ – יְבִיא שְׁמֹן וְלְבֹנֵהָ – חֲצִי עֶשְׂרוֹן – יְבִיא עֶשְׂרוֹן שְׁלֹם. עֶשְׂרוֹן וּמִחֻצָּה – יְבִיא שְׁנַיִם. רַבִּי שְׁמֵעוֹן פּוֹטֵר, שְׁלֹא הִתְיַבַּד בְּרִדְךָ הַמִּתְדַבְּרִין. גְּמֵרָא אֲמַאי? נֶדְרָא וּפְתַחוּ עִמּוֹ הוּא – אֲמַר חֻקֵּיהּ: הֵא מִנֵּי? בֵּית שְׁמַאי הֵיא, דְּאָמְרִי: תְּפֹס לְשׁוֹן רֵאשׁוֹן, דְּתַנּוּ: 'הִרְגִּי נְזִיר מִן הַגְּזוּרוֹת וּמִן הַדְּבִילָה' – בֵּית שְׁמַאי אֲמְרִים: נְזִיר, וּבֵית הֵלֵל אֲמְרִים: אִינוּ נְזִיר. רַבִּי יוֹחָנָן אָמַר: אֲפִילוּ תִּמְאָא בֵּית הֵלֵל, כְּפֹאֶמֶר 'אִילוּ הִיִּיתִי יוֹדֵעַ שְׁאִין נִזְרְדִין קֶדֶד, לֹא הִיִּיתִי נֹזֵר קֶדֶד אֵלָא קֶדֶד'. אֲמַר חֻקֵּיהּ: לֹא שָׁנוּ אֵלָא דְּאָמַר 'מִנְחָה מִן הַשְּׁעוּרִים', אֲבָל אֲמַר 'מִנְחָה מִן הָעֵדְשִׁים' – לֹא. מְכַדֵּי חֻקֵּיהּ כְּמָאן אֲמַר לְשַׁמְעֵתִיהָ? – כְּבֵית שְׁמַאי, וּבֵית שְׁמַאי מְשׁוּם תְּפֹס לְשׁוֹן רֵאשׁוֹן הוּא, מַה לִּי מִן הַשְּׁעוּרִין מַה לִּי מִן הָעֵדְשִׁים! – הֲדַר בֵּיהּ, וּמַאי מְעַמָּא הֲדַר בֵּיהּ? אֲמַר רַבָּא: מִתְּנִיתִין קְשִׁיתִיהּ, מַאי אִירְוֵא דְּתַנִּי 'מִנְחָה מִן הַשְּׁעוּרִים'? לִיתַנִּי 'מִן הָעֵדְשִׁים'! אֵלָא שְׁמַע מִיָּהּ מְשׁוּם דְּטַעֵי הוּא. בְּשַׁעוּרִים – טַעֵי, כְּעֵדְשִׁים – לֹא טַעֵי. וְרַבִּי יוֹחָנָן אָמַר: אֲפִילוּ 'מִן הָעֵדְשִׁים' – מְכַדֵּי רַבִּי יוֹחָנָן כְּמָאן אֲמַרְהָ לְשַׁמְעֵתִיהָ? כְּבֵית הֵלֵל, וּבֵית הֵלֵל מְשׁוּם דְּטַעֵי הוּא, בְּשַׁעוּרִין – טַעֵי, כְּעֵדְשִׁים – לֹא טַעֵי – לְדַבְּרֵי דְּחֻקֵּיהּ קְאָמַר לִיהּ: אֵת מַאי מְעַמָּא הֲדַרְתָּ קֶדֶד? מְשׁוּם דְּלֹא תַנִּי 'מִן הָעֵדְשִׁים', הִלָּמָּא לֹא מִיבְעֵינָא קְאָמַר: לֹא מִיבְעֵינָא 'מִן הָעֵדְשִׁים', דְּאִיכָא לְמִימַר מְהַדֵּר הוּא דְּהַדְרָא בֵּיהּ וְתְּפֹס לְשׁוֹן רֵאשׁוֹן. אֵלָא

למי הנזין, כדמוכח דהם בגמרא. ואם תאמר: מאחר שטעמא דבית שמאי משום דאין אדם מוציא דבריו לבטלה, וכי אמר 'הריני נזיר' היה בדעתו לגמור ולפרש מן היין, אם כן קשה אמאי איצטרך למימר טעמא דבית הלל משום דסברי כרבי שמעון? לימא דקסברי אדם מוציא דבריו לבטלה ועוד קשה: אטו רבנן דרבי שמעון, דאמרי: ביאמ כתיב, מי כביר לה בבית שמאי דאמרי: 'מן הגזירות' – הי נזיר? וכי תמא: בית שמאי תנו לה, כדקאמר חוקיה. בית שמאי היא – אכתי קשה מרבי יוסי בפרק 'מקום שנהגו' (פסחים נג,א), דאמרינן: לא סבר לה כרבי שמעון, מאי קרבי יוסי כבית שמאי? ויש לומר: דרצה לישב דברי בית הלל כבולי עלמא, אפילו כמאן דאמר אין אדם מוציא דבריו לבטלה. והא דקאמר: סבר לה כרבי שמעון – לאו משום דפליג ארבנן דרבי שמעון גבי מנחה, אלא כלומר גבי נזיר הוי מסקי טעמיהו כרבי שמעון גבי מנחות. ומיהו רבנן גופיהו מודו גבי 'גזירות' דלא חיי נזיר – דדוקא גבי מנחה ביאמ מן החטים, משום דשרינן שכיב גבי מנחה, כדאשכחן מנחת העומר ומנחת קבואת שערין, ולמנחה מעליא איכוך. אבל גזירות לא שכיב למנחות, ומעילא כי אמר 'הריני נזיר' – לא היה בדעתו לנזירות כלל. ולחוקיה דמדמי מנחה ונזירות אהדי – ההיא ד'מקום שנהגו', דרבי יוסי לא סבר לה כרבי שמעון – לאו ארבי שמעון דפיקין קאמר, אלא אחתוהו דלקמן בפרק 'הרי עלי עשרון' (ט,א). דתנן 'הרי עלי עולה שאקרינבא בבית חזוני' – יצא. רבי שמעון אומר: אין זו עולה. דטעמא: משום דלא התנדב בדרך המתנדבים. והייך ד'ירוחת' איש רומי דפרק 'מקום שנהגו' (שם נג,ב). דמאי לא? אבל גבי 'שעורים' מודה דפסור, כרבי שמעון – כרבי שמעון – משום דגבי עולה כי אמר 'הרי עלי עולה', שייך בקדושתה, איש רומי אתר כן, ולחוקיה בבית חזוני' – מכל מקום קודשה היא. וכיון דהל עליה הקדש – תו לא פקע. אבל מנחה מן השעורים – לא קיבל עליו מנחה מן החטים, ומודה רבי יוסי דפסור. והריני נזיר מן הגזירות – ותמיה: מה שיכא הבא? ורבינו יוסף: פירש דבריו של מפרש. דקרו אינשי לגזירות 'חירוש', פירוש: כששואלין אתו, אומר 'כך היה בלבי'. לשון רבינו יוסף. לא

למי הנזין, כדמוכח דהם בגמרא. ואם תאמר: מאחר שטעמא דבית שמאי משום דאין אדם מוציא דבריו לבטלה, וכי אמר 'הריני נזיר' היה בדעתו לגמור ולפרש מן היין, אם כן קשה אמאי איצטרך למימר טעמא דבית הלל משום דסברי כרבי שמעון? לימא דקסברי אדם מוציא דבריו לבטלה ועוד קשה: אטו רבנן דרבי שמעון, דאמרי: ביאמ כתיב, מי כביר לה בבית שמאי דאמרי: 'מן הגזירות' – הי נזיר? וכי תמא: בית שמאי תנו לה, כדקאמר חוקיה. בית שמאי היא – אכתי קשה מרבי יוסי בפרק 'מקום שנהגו' (פסחים נג,א), דאמרינן: לא סבר לה כרבי שמעון, מאי קרבי יוסי כבית שמאי? ויש לומר: דרצה לישב דברי בית הלל כבולי עלמא, אפילו כמאן דאמר אין אדם מוציא דבריו לבטלה. והא דקאמר: סבר לה כרבי שמעון – לאו משום דפליג ארבנן דרבי שמעון גבי מנחה, אלא כלומר גבי נזיר הוי מסקי טעמיהו כרבי שמעון גבי מנחות. ומיהו רבנן גופיהו מודו גבי 'גזירות' דלא חיי נזיר – דדוקא גבי מנחה ביאמ מן החטים, משום דשרינן שכיב גבי מנחה, כדאשכחן מנחת העומר ומנחת קבואת שערין, ולמנחה מעליא איכוך. אבל גזירות לא שכיב למנחות, ומעילא כי אמר 'הריני נזיר' – לא היה בדעתו לנזירות כלל. ולחוקיה דמדמי מנחה ונזירות אהדי – ההיא ד'מקום שנהגו', דרבי יוסי לא סבר לה כרבי שמעון – לאו ארבי שמעון דפיקין קאמר, אלא אחתוהו דלקמן בפרק 'הרי עלי עשרון' (ט,א). דתנן 'הרי עלי עולה שאקרינבא בבית חזוני' – יצא. רבי שמעון אומר: אין זו עולה. דטעמא: משום דלא התנדב בדרך המתנדבים. והייך ד'ירוחת' איש רומי דפרק 'מקום שנהגו' (שם נג,ב). דמאי לא? אבל גבי 'שעורים' מודה דפסור, כרבי שמעון – כרבי שמעון – משום דגבי עולה כי אמר 'הרי עלי עולה', שייך בקדושתה, איש רומי אתר כן, ולחוקיה בבית חזוני' – מכל מקום קודשה היא. וכיון דהל עליה הקדש – תו לא פקע. אבל מנחה מן השעורים – לא קיבל עליו מנחה מן החטים, ומודה רבי יוסי דפסור. והריני נזיר מן הגזירות – ותמיה: מה שיכא הבא? ורבינו יוסף: פירש דבריו של מפרש. דקרו אינשי לגזירות 'חירוש', פירוש: כששואלין אתו, אומר 'כך היה בלבי'. לשון רבינו יוסף. לא

לא שנו אלא דאמר מנחה אבל לא אמר מנחה לא – ואית דגרסי "אבל אמר מנחה" – פירושו משום ד"מנחת" דבוק ל"שערוך", ולא שכיך בלל בני בלא שמן ולבונה. **מאי** לאו דלא אמר מנחה – ובגון דאמר "אילו הייתי יודע שאין נודרין כך" בו. **אי** הכי סתם אפי' עשורן ומנחתו בו – בשלמא אי לא אמר "מנחה"

מייתי תרי, באומר "אילו הייתי יודע", אלא כיון דאמר "מנחת עשורן ומוצה", אמאי מביא 1 תרי? ואם דאמר דהכיבא ללא אמר "מנחה" – 2 אין כלום, און כן משום אונת חצי עשורן – 3 לא לייתי כלום. **אי** הכי רבי שמעון פוטר בו – 4 כיון דתפס לשון ראשון, ואיהו אמר "מנחה" – 5 הרי התנדב כדרך המתנדבים. כן פירש 6 בקונטרס. וקשה: הא אוקומנא תעיל כגון כתיב 7 שמאי, דתפס לשון ראשון. אם כן רבי שמעון, 8 דקאי ביה תול – לית ליה תפס לשון ראשון? וית לומר: הא אסיקא אעיל, דחוקיה 9 הדר ביה, ועוד ליה פלש: דקאי אלא דאמרן 10 לא צריכא, דאמר "הרי עלי מנחה חצי עשורן 11 ועשורן". ובשלמא אי אמר "עשורן חצי עשורן" – אין זה כדרך המתנדבין, אבל "חצי 12 עשורן ועשורן" – משמע תר מילי, ולכל הפחות עשורן דקאמר בסוף לייתוי ומשנה 13 דסבר רבי יוסי דאמר, ואין בגמרא דבריו אדם נתפס, כי בתמורת עולה תמורת שלמים" – 14 דמסויגין כל החדא דבריא. ואם על גב דמשמע 15 תרי דבריו, מדקאמר "תמורת עולה תמורת שלמים", ולא קאמר "תמורת עולה ושלמים", 16 ולא חשיבין ליה כגמול, הכי נמי אף על גב דמשמע תרי דבריו, משום דאמר "חצי עשורן ברישא, מכל מקום חשיבין ליה חד 17 דבריא. והא נתן לא כלל כשר – פירשתי 18 ב"הוקמין רבה" מנחות ת"ב דיתר התמחיל 19 ("כי"). **מעשה** בפרדה אחת של בית רבי – 20 אידי דאידי רבני יהודה אחת של המדברים על ידי קיסר, כדאייתא בפרק "במה מדליקין" (שבת 21 ל"ג), מייתי האי עובדא דרבי יהודה מוריינא דבי נשאה. דשמא מינהו קיסר ראוי על בית 22 נשאה. ובקונטרס פירושו משום דאידי בשערוך. 23 מוריינא

חכמים הן, בארבעים סאה – הוא טובל, ובארבעים סאה חסר קרטוב – אינו יכול לטבול 24 **בהן גמרא** שאלו שאיליה למעלה מרבי יהודה פר אילעאי: מנן לאומר "הרי עלי שלשים 25 ואחד" – מביא שלשים בכלי אחד ואחד בכלי אחד? פתח רבי יהודה פר אילעאי ראש 26 המדברים בכל מקום, ואמר: שפן מעינו ציפור מביאינו ביום טוב הראשון של הג שקה ליהות 27 בשבת שלשים ואחד, דיו ליהודי שפחות מן הציפור אהר. אבר לו רבי שמעון: והלא אלו פרים ואילים ואילו כבשים, אלו בלילתן עבה ואילו בלילתן רפה, אלו בלילתן שחרית ואילו בלילתן בין הערבים, ואין נבללן מה על זה! אמרו לו: אמור אהר. אמר להם: הרי הוא אומר "וכל מנחה בלולה בשמן ותרכה", כבר אמרה תורה: הבא מנחה שיכולה להיבלל. אמר לו: כבשים – נבללן, כבשים ואחד – אין נבללן? אמר לו: כל מדת חכמים הן הוא, בארבעים סאה – הוא טובל, בארבעים סאה חסר קרטוב – אינו יכול לטבול, בפנייה 28 חכמים מומצאת אוקלין, בפנייה חסר שומשום – אין מטמא מומצאת אוקלין; שלשה על 29 שלשה – מטמא מדרס, שלשה על שלשה חסר נימא אחת – אינו מטמא מדרס. וכי אין נבללן מאי הוי? והא תנן: אם לא בלל 30 כשר! – אמר רבי יודא: כל הראוי לביאה – אין בילה מעקבת בו, וכל שאינו ראוי לביאה – בילה מעקבת בו. אמר רבי יבין, 31 אמר רבי יהושע הן לוי: מעשה בפרדה אחת של בית רבי שמותה, ושערו חכמים את דמה ברביעית. מתיב רבי יצחק בר ביסנא: 32 העיד רבי יהושע ורבי יהושע הן בתרא על דם נבילות שהוא טהור, ואמר רבי יהושע הן בתרא: מעשה והיו נותרין עורדיאות 33 לאירות באיסטריא של מלך, והיו עולי רגלים שוקעין עד רכובותיהן בדם ולא אמרו להם דבר? אישתקו. אמר ליה רבי ירמיה: 34 מאי טעמא לא קא מתיר מר? – אמר ליה: הכי אהדר ליה? דאמר רבי חנין: "הווי תיך תלאים לך מנגד" – זה הלוקח תבואה 35 משנה לשנה, "אפדת לילה ויוקם" – זה הלוקח תבואה מערב שבת לערב שבת, "ואל תאמן בתירו" – זה הפוקד על הפלטר, 36 והוא

לא שנו – דתפס לשון ראשון, אלא דאמר "מנחה מן השערים" – דאיכא למימר: כיון 1 דאמר "מנחה", למנחה גמורה קמפוקין. אבל אמר "מנחת שערים" – "מנחה" אשערים" 2 קא, ופטור, דליכא למימר: תפס לשון ראשון. לישנא אחריןא: אבל לא אמר "מנחה" – 3 לא דלא אמר מנחה מנחה, ודאי אשערים אימון. **מאי** לאו אמר מנחה 4 לא, אלא "הרי עלי שערים" – פטור, ודאי אשערים אימון. **רש"י**

אמר ועירי: לא שנו אלא דאמר "מנחה", אבל לא 1 אמר "מנחה" – לא. יתיב רב נחמן וקאמר לה להא 2 ששמעתא. איתיביה רבא לרב נחמן: "קמח" – יביא 3 סולת. לאו דלא אמר "מנחה" – לא, דאמר "מנחה". 4 "בלא שמן ולבונה" – יביא שמן ולבונה. **מאי לאו 5 דלא אמר "מנחה" – לא, דאמר "מנחה". **חצי 6 עשורין** – יביא עשורין שלם. **מאי** לאו דלא אמר 7 "מנחה" – לא, דאמר "מנחה". **אי הכי, אימא 8 סיפא: "עשורין ומוצה" – יביא שנים. כיון דאמר 9 "מנחה" – איתיבי ליה בעשורין, כי אמר "חצי עשורין" 10 לא כלום קאמר הוא! – לא צריכא, דאמר "הרי 11 עלי מנחה חצי עשורין ועשורין", דכיון דאמר "מנחה" – 12 איתיבי ליה בעשורין, כי אמר "חצי עשורין" – 13 ולא כלום קאמר, כי הדר אמר "עשורין" – מיימי עשורין אחריןא. – אי הכי, 14 "רבי שמעון פוטר, שלא התנדב בדרך המתנדבין", אמאי? אמר רבא: רבי 15 שמעון בשיטת רבי יוסי אמרה, דאמר: אף בגמרא דבריו אדם מתפס. משנה מתנדב אדם מנחה של 16 שלשים עשורין ומביא בכלי אחד. (אם אמר "הרי עלי שלשים עשורין" מביא בכלי אחד.) אם אמר "הרי עלי 17 שלשים ואחד" – מביא שלשים בכלי אחד ואחד בכלי 18 אחד, שפן הציבור מביא ביום טוב הראשון של הג 19 שחל להיות בשבת שלשים ואחד, דיו ליהודי שהוא פחות מן הציפור אהר. אמר רבי שמעון: והלא אלו 20 לפרים ואילו כבשים, ואינו נבללם זה עם זה! אלא, 21 עד שלשים יכולין לבלל. אמרו לו: שלשים – נבללן, וששים ואחד – אין נבללן? אמר להם: כל מדות 22 הן, בארבעים סאה – הוא טובל, ובארבעים סאה חסר קרטוב – אינו יכול לטבול 23 בהן. **גמרא** שאלו שאיליה למעלה מרבי יהודה פר אילעאי: מנן לאומר "הרי עלי שלשים 24 ואחד" – מביא שלשים בכלי אחד ואחד בכלי אחד? פתח רבי יהודה פר אילעאי ראש 25 המדברים בכל מקום, ואמר: שפן מעינו ציפור מביאינו ביום טוב הראשון של הג שקה ליהות 26 בשבת שלשים ואחד, דיו ליהודי שפחות מן הציפור אהר. אבר לו רבי שמעון: והלא אלו פרים ואילים ואילו כבשים, אלו בלילתן עבה ואילו בלילתן רפה, אלו בלילתן שחרית ואילו בלילתן בין הערבים, ואין נבללן מה על זה! אמרו לו: אמור אהר. אמר להם: הרי הוא אומר "וכל מנחה בלולה בשמן ותרכה", כבר אמרה תורה: הבא מנחה שיכולה להיבלל. אמר לו: כבשים – נבללן, כבשים ואחד – אין נבללן? אמר לו: כל מדת חכמים הן הוא, בארבעים סאה – הוא טובל, בארבעים סאה חסר קרטוב – אינו יכול לטבול, בפנייה 27 חכמים מומצאת אוקלין, בפנייה חסר שומשום – אין מטמא מומצאת אוקלין; שלשה על 28 שלשה – מטמא מדרס, שלשה על שלשה חסר נימא אחת – אינו מטמא מדרס. וכי אין נבללן מאי הוי? והא תנן: אם לא בלל 29 כשר! – אמר רבי יודא: כל הראוי לביאה – אין בילה מעקבת בו, וכל שאינו ראוי לביאה – בילה מעקבת בו. אמר רבי יבין, 30 אמר רבי יהושע הן לוי: מעשה בפרדה אחת של בית רבי שמותה, ושערו חכמים את דמה ברביעית. מתיב רבי יצחק בר ביסנא: 31 העיד רבי יהושע ורבי יהושע הן בתרא על דם נבילות שהוא טהור, ואמר רבי יהושע הן בתרא: מעשה והיו נותרין עורדיאות 32 לאירות באיסטריא של מלך, והיו עולי רגלים שוקעין עד רכובותיהן בדם ולא אמרו להם דבר? אישתקו. אמר ליה רבי ירמיה: 33 מאי טעמא לא קא מתיר מר? – אמר ליה: הכי אהדר ליה? דאמר רבי חנין: "הווי תיך תלאים לך מנגד" – זה הלוקח תבואה 34 משנה לשנה, "אפדת לילה ויוקם" – זה הלוקח תבואה מערב שבת לערב שבת, "ואל תאמן בתירו" – זה הפוקד על הפלטר, 35 והוא****

הוא 36

מנחות. פרק שנים עשר - המנחות והנסכים דף קד עמוד א - מתוך מהדורת "אבן ישיראל" (שטיינזלץ) רלא רש"י

מורינא רבי נשיאה — של בית רבי, ואפשר שהיה בימי. דאפלו רבי מאיר. דנפטר קודם רבי יהודה, כדמוכח בפרק שני יקדושין (נבב). היה קיים עדיין כהלולא רבי שמעון בר רבי, כדמוכח בירושלמי דביצה. דעבר קמי פתחא, ושמע שהו מטפחין, אמרו: מחללין את השבת. ואף בימי רב היה, כדמשמע בפרק קמא דעירובין (יג). דאמר רבי האי

והוא נבא - אירייה קאמר, דהא אפלטו סמכיא, ואין דעתי מיושב להשיב לו. מאי הוי עילה - דהאי שיעורא? רבי יהודה בר אילעאי מורינא רבי נשיאה הוה - והיה להם לבית רבי מורה הוראות, ועל פיו היו עושין כל דבריהם, והוא צוה להם לשערה. כשמעתיא ירדה - דאמר: בית הלל מטמאין ברם גבולות. ששה זברים - במסכת עריות קא חשיב להו. על כוונה - ושערן טומאת גבילה - בכונה. **משנה** אין מתנדבין לוג - אין לנסבן, שלא מצונו מנחת נסכים של לוג ולא שנים ולא חמשה. אבל מתנדבין שלשה - דהוה לכבש, וארבעה - לאלול, דהאי "שלישית ההין", וששה - דהוה לפי. ומששה ולמעלה: דלבעי - הוה שלשה מנייהו לכבש, וארבעה - לאלול. ושמה - הוה לשני אילים. תשעה - הוה לפר וכבש. עשרה - הוה לפר ואיל. אחד עשר - הוה לשני אילים וכבש, וכן לעולם. **גמרא** יש קבע לנסכים אמר "חרי על קרן וכן לוגין" - מי הוי קבע, דאין יכול להקריבם אלא הכל ביהד, דהוה קרבי קרבן אחד. או אין קבע, ויכול להקריבם (מהו) דהוה באפי נפשיהו? חייבי דמי - לנסבן פקא מניה ואיך הוה קרבה - נדבה ציבור, וימכר, ויפלו דמיו לשפורת. או יקרב הוא עצמו, ויצטרף לוגי השני לוגין אחרים ויקרב לנסכי תמיד, דהוה נמי ליציבור. ואי אמרתי יש קבע עד דמפלי אורח? ורביא לוג נדבה, היכי דליתחוי לפר - לא קרבי, דהא אין יכול להקריב בפני עצמו. ששה לנדבה - ובי שלשה עשר שפורת שהיו במקדש קרא, דשלשה עשר שפורת הוה, כשבשה מהם היו גותלין חב מנחת דמרפש במסכת יומא (הגב), ובמסכת שקלים (א.ט): תקלין דחתיך, ועתיקין קיניך, גתלי עולה. עצים ולבונה חובה לכפורת. וששה מהם היו לנדבה, ליתון בתך מנחת הולכות לנדבת צבור. ואמרינן - לקמן בפרק בתרא (קוב), כנגדי מי כנגדי מותר תמאת - כגון הפרשי מעות לחטאת, והולדו הכבשים. ונתותרו לו מעות. ואחד למותר אשם - סתם, כגון גוללות ומעילות. ואחד למותר אשם נזיר - דאיתו מותר לא היה מעורב עם מותר אשם סתם, לפי שזה לפר דהוה היתירין בין. ואחד למותר אשם מצורע - דהוה לא חתך, כגון מהתיריז במנחה. ואיך מרפש בפרק בתרא (מנחות גב), וכל הך מותרות אולי לנדבת צבור, כשהמזבח בטל לוקחין באותם מעות עלות: הבשר - לשם, וערות - לכתנים. והוה מדרשו של יהודיע, במסכת תמורה (גבג), דהוה **אי אתא** - הדמביא חמשה לוגין - קרבי ארבע מהם, ואחד היה נדבה. ויתקין לו ציבור - להפיל בו הדמים. הך - ומותרות לנדבת צבור אולי, הך - נסכים למה לרו שופי? האיל ושכח כי יומא, **אפשר** דבמצטרפי דמר ודמר - אם נדר חמשה - יקריב ארבעה ויחד לוג הנשאר ויטרעו עם מותר נסכים אחרים. עד שיהו ארבעה או שלשה. אורח - ובי נסכים כתיב "כל האורח ישעה ככה את אלה", וקרא יתירא הוא - דהא לילי מניה כתיבי כל דין נסכים. מלמד שמתנדב נסכים בלא קרבן. וכמה? שלשת לוגין, דבציר מהכי - לא חוי למירי. ויהי - חצי ההין יהיה לפר" - משמע דמנחה דהויא אחריתי לישנא אחרת: בפרשת נסכים כתיב "ככם כגר יהיה". ככה - עיכובא. אילמא ארבעה וששה - פשיטא מי צריך קראי לרביי? **מאי שנא** שלש - דפשיטא לן דהוה חכש כו'. אלא לא - מירי דלא חוה ליה אתי לרביי, ולמשמע דמתנדבין, ויקריבו ארבעה, והוא מותר. מה שנים לא חוה כלל - דליכא למימר: משך אחד מנייהו, ומקריב לה. **הא בראיתא** - שנים - אין מתנדבין לגמרי, חמשה - לכתיחיליה, והוא מותר. שאין מפרשינן תחילה למותר, ואין ידעב - מקריב ארבע, וחמישי היה מותר לנדבה. **אין קבע לנסכים** - וכמה דבעי משנים ולמעלה - מיתתי. וכי מיייתי חמשה - מקריב ארבע מנייהו, ואיך מותר. וכל מה דבעי מיייתי, ומאי דחוי - מקריב, ואיך מותר לנדבה. והכא ליכא למיבעי ולא מירי. עד עשרה פשיטא לי - דלוג ושנים וחמשה - לגמרי ולא קרבי) עד דממלי להו. שלש - לכבש חוה, וארבעה - לאלול, וששה - לפר, ושבעה - לכבש ואיל, שמנה - לשני אילים, תשעה - לפר וכבש. עשרה - לפר ואיל. אחד עשר

והוא נבא - אירייה קאמר, דהא אפלטו סמכיא, ואין דעתי מיושב להשיב לו. מאי הוי עילה - דהאי שיעורא? רבי יהודה בר אילעאי מורינא רבי נשיאה הוה - והיה להם לבית רבי מורה הוראות, ועל פיו היו עושין כל דבריהם, והוא צוה להם לשערה. כשמעתיא ירדה - דאמר: בית הלל מטמאין ברם גבולות. ששה זברים - במסכת עריות קא חשיב להו. על כוונה - ושערן טומאת גבילה - בכונה. **משנה** אין מתנדבין לוג - אין לנסבן, שלא מצונו מנחת נסכים של לוג ולא שנים ולא חמשה. אבל מתנדבין שלשה - דהוה לכבש, וארבעה - לאלול, דהאי "שלישית ההין", וששה - דהוה לפי. ומששה ולמעלה: דלבעי - הוה שלשה מנייהו לכבש, וארבעה - לאלול. ושמה - הוה לשני אילים. תשעה - הוה לפר וכבש. עשרה - הוה לפר ואיל. אחד עשר - הוה לשני אילים וכבש, וכן לעולם. **גמרא** יש קבע לנסכים אמר "חרי על קרן וכן לוגין" - מי הוי קבע, דאין יכול להקריבם אלא הכל ביהד, דהוה קרבי קרבן אחד. או אין קבע, ויכול להקריבם (מהו) דהוה באפי נפשיהו? חייבי דמי - לנסבן פקא מניה ואיך הוה קרבה - נדבה ציבור, וימכר, ויפלו דמיו לשפורת. או יקרב הוא עצמו, ויצטרף לוגי השני לוגין אחרים ויקרב לנסכי תמיד, דהוה נמי ליציבור. ואי אמרתי יש קבע עד דמפלי אורח? ורביא לוג נדבה, היכי דליתחוי לפר - לא קרבי, דהא אין יכול להקריב בפני עצמו. ששה לנדבה - ובי שלשה עשר שפורת שהיו במקדש קרא, דשלשה עשר שפורת הוה, כשבשה מהם היו גותלין חב מנחת דמרפש במסכת יומא (הגב), ובמסכת שקלים (א.ט): תקלין דחתיך, ועתיקין קיניך, גתלי עולה. עצים ולבונה חובה לכפורת. וששה מהם היו לנדבה, ליתון בתך מנחת הולכות לנדבת צבור. ואמרינן - לקמן בפרק בתרא (קוב), כנגדי מי כנגדי מותר תמאת - כגון הפרשי מעות לחטאת, והולדו הכבשים. ונתותרו לו מעות. ואחד למותר אשם - סתם, כגון גוללות ומעילות. ואחד למותר אשם נזיר - דאיתו מותר לא היה מעורב עם מותר אשם סתם, לפי שזה לפר דהוה היתירין בין. ואחד למותר אשם מצורע - דהוה לא חתך, כגון מהתיריז במנחה. ואיך מרפש בפרק בתרא (מנחות גב), וכל הך מותרות אולי לנדבת צבור, כשהמזבח בטל לוקחין באותם מעות עלות: הבשר - לשם, וערות - לכתנים. והוה מדרשו של יהודיע, במסכת תמורה (גבג), דהוה **אי אתא** - הדמביא חמשה לוגין - קרבי ארבע מהם, ואחד היה נדבה. ויתקין לו ציבור - להפיל בו הדמים. הך - ומותרות לנדבת צבור אולי, הך - נסכים למה לרו שופי? האיל ושכח כי יומא, **אפשר** דבמצטרפי דמר ודמר - אם נדר חמשה - יקריב ארבעה ויחד לוג הנשאר ויטרעו עם מותר נסכים אחרים. עד שיהו ארבעה או שלשה. אורח - ובי נסכים כתיב "כל האורח ישעה ככה את אלה", וקרא יתירא הוא - דהא לילי מניה כתיבי כל דין נסכים. מלמד שמתנדב נסכים בלא קרבן. וכמה? שלשת לוגין, דבציר מהכי - לא חוי למירי. ויהי - חצי ההין יהיה לפר" - משמע דמנחה דהויא אחריתי לישנא אחרת: בפרשת נסכים כתיב "ככם כגר יהיה". ככה - עיכובא. אילמא ארבעה וששה - פשיטא מי צריך קראי לרביי? **מאי שנא** שלש - דפשיטא לן דהוה חכש כו'. אלא לא - מירי דלא חוה ליה אתי לרביי, ולמשמע דמתנדבין, ויקריבו ארבעה, והוא מותר. מה שנים לא חוה כלל - דליכא למימר: משך אחד מנייהו, ומקריב לה. **הא בראיתא** - שנים - אין מתנדבין לגמרי, חמשה - לכתיחיליה, והוא מותר. שאין מפרשינן תחילה למותר, ואין ידעב - מקריב ארבע, וחמישי היה מותר לנדבה. **אין קבע לנסכים** - וכמה דבעי משנים ולמעלה - מיתתי. וכי מיייתי חמשה - מקריב ארבע מנייהו, ואיך מותר. וכל מה דבעי מיייתי, ומאי דחוי - מקריב, ואיך מותר לנדבה. והכא ליכא למיבעי ולא מירי. עד עשרה פשיטא לי - דלוג ושנים וחמשה - לגמרי ולא קרבי) עד דממלי להו. שלש - לכבש חוה, וארבעה - לאלול, וששה - לפר, ושבעה - לכבש ואיל, שמנה - לשני אילים, תשעה - לפר וכבש. עשרה - לפר ואיל. אחד עשר

עד עשרה פשיטא לי אחד עשר מיביעא לי - ואם אמרו: שבעה נמי תביע, אי לשני כלים איכין - עד דבמלא לא חוה לא קרבי, או לאיל וכבש איכין? ויש לומר: דלא מיביעא ליה אלא בתרי מחד מינא, וחד מחד מינא, אי אמר או לא. אבל פשיטא דחד מחד מינא אחד מחד מינא - אמרינן.

מה
חצי ההין יהיה לפר" - משמע דמנחה דהויא אחריתי. פשיטא לן דהוה חכש כו'. אלא לא - מירי דלא חוה ליה אתי לרביי, ולמשמע דמתנדבין, ויקריבו ארבעה, והוא מותר. שאין מפרשינן תחילה למותר, ואין ידעב - מקריב ארבע, וחמישי היה מותר לנדבה. **אין קבע לנסכים** - וכמה דבעי משנים ולמעלה - מיתתי. וכי מיייתי חמשה - מקריב ארבע מנייהו, ואיך מותר. וכל מה דבעי מיייתי, ומאי דחוי - מקריב, ואיך מותר לנדבה. והכא ליכא למיבעי ולא מירי. עד עשרה פשיטא לי - דלוג ושנים וחמשה - לגמרי ולא קרבי) עד דממלי להו. שלש - לכבש חוה, וארבעה - לאלול, וששה - לפר, ושבעה - לכבש ואיל, שמנה - לשני אילים, תשעה - לפר וכבש. עשרה - לפר ואיל. אחד עשר

עד עשרה פשיטא לי אחד עשר מיביעא לי - ואם אמרו: שבעה נמי תביע, אי לשני כלים איכין - עד דבמלא לא חוה לא קרבי, או לאיל וכבש איכין? ויש לומר: דלא מיביעא ליה אלא בתרי מחד מינא, וחד מחד מינא, אי אמר או לא. אבל פשיטא דחד מחד מינא אחד מחד מינא - אמרינן.
מה
חצי ההין יהיה לפר" - משמע דמנחה דהויא אחריתי. פשיטא לן דהוה חכש כו'. אלא לא - מירי דלא חוה ליה אתי לרביי, ולמשמע דמתנדבין, ויקריבו ארבעה, והוא מותר. שאין מפרשינן תחילה למותר, ואין ידעב - מקריב ארבע, וחמישי היה מותר לנדבה. **אין קבע לנסכים** - וכמה דבעי משנים ולמעלה - מיתתי. וכי מיייתי חמשה - מקריב ארבע מנייהו, ואיך מותר. וכל מה דבעי מיייתי, ומאי דחוי - מקריב, ואיך מותר לנדבה. והכא ליכא למיבעי ולא מירי. עד עשרה פשיטא לי - דלוג ושנים וחמשה - לגמרי ולא קרבי) עד דממלי להו. שלש - לכבש חוה, וארבעה - לאלול, וששה - לפר, ושבעה - לכבש ואיל, שמנה - לשני אילים, תשעה - לפר וכבש. עשרה - לפר ואיל. אחד עשר

מיביעא

מיביעא

מה נשנית שנאמר בה נפש - דאי משום דאין באה בשותפות - היה לה למיתבב "איש" או לשון אחר, דמשמע חיד וזקא. **המשה** מיני טיגון - לא היה מטען מנחת סולת מאפה תנור, אלא מנחת מחבת ומרחשת לחודייהו, מלא קורא "טיגון" מה שיש בכלור שמן.

הדרן עלך המנחות והנסכים

- 1 הרי עלי מנחה יביא איזו שירצה - פירוש:
- 2 מתמשת מנחות, אבל במנחת נסכים - לא
- 3 איכיון. אף על גב דמתנבב אדם מנחת נסכים בכל
- 4 יום, דסתמא דעתו אמנחות המפורשות ורגילות
- 5 לבא בפני עצמן, ולא בגלל זבח.
- 6 מנחה מין המנחה - פירוש: או אמר "מין
- 7 המנחה".

סימנא

ביבעיא לי מאי נברא לשני פרים איכיון ועד דבמלי להו - לשנים עשר לוגין - לא קרבי, דהא יש קבע לנסכים. ולא אמרינן: ליקרבו שנה לוגין - לכשי אילום, ושלשה לוגין - לכבש אחד. או דלמא: למנחה דרחיבה, לשני אילום וכבש איכיון. הלכי גרסתי: הרי מחד מינא וחד מחד מינא אמרינן או לא - לבני מין יהוי אורחא הכי גרסתי: הרי מחד מינא וחד מחד מינא אמרינן או לא - לבני מין יהוי אורחא

מביעיא לי, מאי? גברא לשני פרים קא מביין, ועד דממלי להו לא קרבי, או דלמא לשני אילום וקבש אחד קמביין, הרי מחד מינא וחד מחד מינא אמרינן או לא, תיקו. **משנה** מתנדבין יין ואין מתנדבין שמן, דקרי רבי עקיבא. רבי מרפון אומר: מתנדבין שמן. אמר רבי מרפון: מה מצינו בין שהוא קא חובה וכן נדבה, אף שמן שהוא קא חובה - במנחת נסכים, אף על פי שהוא קא חובה עם המנחה - אינו מערב במנחה. תאמר בשמן בו. וכן דלא איכיון להו דליתו בכלי בפני עצמו. השתא נמי לא ליתא. אפילו פרידה - אפילו גזול אחד מתנדבין. **גמרא** מירבי שניהם נלמד מתנדב אדם מנחת נסכים - סלת שמן ויין בלא קרבן, בכל יום. ועד מאן לא פליגי? אלא בפני עצמו. אבל במעורב עם המנחה - לא פליגי. המשה מנחות - סלת, ומחבת, ומרחשת, וחלות, ורקיקין. אבל רכובה לא חשיב, דאינה באה נדבה אלא בתורה עם הזבחי ולא מנחה היא. קא משמע לן - הא דרזי חשיב ותו לא - היכא דאמר "מנחה" סתם יביא אחת מנחשת הללו. אבל היכא דפריש - לנסכים פריש. מאי מעמא אק עובד מתנדבין עשרון? הקריב - לשון יחיד. עולותיכם - לשון רבים. עני - דרכו לרביא מנחה, שאן לו בהמות. המשח מיני טיגון - סלת, מחבת, ומרחשת, וחלות, ורקיקין דמנחת מאפה. כל מעיד דאית ביה שמן - "טיגון". שאחנה מן - כלומר, שתקובל לפני

לו רבי עקיבא: לא, אם אמרת ביין שכן קרב עם חובתו בפני עצמו, תאמר בשמן שאינו קרב עם חובתו בפני עצמו? אין שנים מתנדבין עשרון אחד, אבל מתנדבין עולה ושלמים, ועוף אפילו פרידה אחת. **גמרא** אמר רבא, מדברי שניהם נלמד: מתנדב אדם מנחת נסכים בכל יום. - פשימא! מהו דתימא: מנחת נדבה גלי בה רחמנא, הני המשח מנחות - אין, טפי - לא, קא משמע לן: הני מיילי - בסתמא, אבל היכא דפריש - פריש. "אין שנים מתנדבין". מאי מעמא? אילמא משום דתיב "תקריב" - עולה נמי הא תיב "תקריב"! אלא עולה מאי מעמא? דתיב "לעלותיכם" - מנחה נמי הא תיב "למנחתיכם"! - אלא משום דתיב בה "נפש". תניא נמי הכי, רבי אומר: "אשר יקרוב קרבנו לכל נדויהם ויכל נדבותם אשר יקרבו לה" - הכל באין בשותפות, לא סילק התוב אלא מנחה, שאמרי "נפש". אמר רבי יצחק: מפני מה נשתנית מנחה, שאמרי בה "נפש"? אמר הקדוש ברוך הוא: מי דרבו להביא מנחה? עני, מעלה אני עליו פאילו הקריב נפש לפני. אמר רבי יצחק: מה נשתנית מנחה שאמרי בה המשח מיני טיגון הללו? משל למלך בשור ודם שעשה לו אוהבו סעודה, וידע בו שהוא עני, אמר לו: עשה לי מן המשח מיני טיגון, כדי שאהנה מןך.

הדרן עלך המנחות והנסכים

הרי עלי עשרון - יביא אחד. "עשרונות" - יביא שנים. "פירשתי ואינו יודע מה פירשתי" - יביא ששים עשרון, "הרי עלי מנחה" - יביא איזו שירצה. רבי יהודה אומר: יביא מנחת הפולת, שהיא מיוחדת שבמנחות. "מנחה" או "מין המנחה" - יביא אחת. "מנחות" או "מין מנחות" - יביא שתיים. "פירשתי ואינו יודע איזה מין פירשתי" - יביא משותף. "פירשתי מנחה של עשרונים, ואינו יודע כמה פירשתי" - יביא ששים עשרון. רבי אומר: יביא מנחות של עשרונות מאחד ועד ששים. **גמרא** - פשימא! - "עשרונות" - יביא שתיים, איצטריכא ליה. - הא נמו פשימא! - מיעוט עשרונות שתיים איצטריכא ליה. "פירשתי ואינו יודע מה פירשתי" - יביא ששים עשרון. מאן תנא? אמר חזקיה: דלא פרבי, דאי רבי, האמר: יביא מנחות של עשרונות מאחד ועד ששים. ורבי יוחנן אמר: אפילו תימא רבי, באומר "פירשתי עשרונות אבל לא קבעתיים בכלי", דמיתו שיתין עשרונות בשיתין מאני. "הרי עלי מנחה יביא אוהו שירצה" [וכן]. תנא: הואיל ופתח בו התוב תחלה. - אלא מעתה, האומר "הרי עלי עולה" - יביא פן בקר, הואיל ופתח בו התוב

החלה

הדרן עלך המנחות והנסכים

משנה הרי עלי עשרון, פירשתי - כמה עשרונים אביא. ואינו יודע מה פירשתי יביא ששים עשרונים. דאי ביצר מהכי נדר - לא איכפת ליה, דמתני אמר: כמה שקדתי - ובטפי ליכא לנדרי, והשאר - ידא נדבה. ובטפי ליכא לספקו, דאין מנחה יחידית יתירה על ששים עשרונים. הרי עלי מנחה - סתם. יביא איזו שירצה - מתמשת מנחות. מיוחדת - מפרש בגמרא. מין המנחה - כלומר, "הרי עלי מנחה" - או שאמר "הרי עלי מין המנחה" - יביא אחת. מנחות - עליון או שאמר "מין מנחות עלי" - יביא שתי מנחות מאחד. מיוחדת - פירשתי - אחת מן המנחות שכבותים בפרשה ואינו יודע אי זה מן פירשתי בו, פירשתי מנחה - בכלל אחד של עשרונים. ואינו יודע כמה - עשרונים קבעתי בה. יביא ששים עשרון - דבטפי מהכי

ליכא לספקו, ואי ביצר נדר - לא איכפת לן, דמתני ואמר: כמה שפירשתי - ידא לנדרי, והשאר - ידא לנדבה. רבי אומר - כיון דאמר "מנחה" - משמעו חרא. אלאמא בכלי אחד קבעה. ואם יביא ששים בכלי אחד - שמונ ביצר מהכי נדר, והוא מנחה יתירה. ואית ליה לרבי קביעותא דמנא - מילהא. הלכך יביא ששים מנחות מאחד ועד ששים. הוא על עשרון, וחודא של שלש, וחודא של ארבע, וכן עד ששים - דחיא חרא מיינידו נדר, ואיך - נדבה. **גמרא** אבל לא קבעתיים בכלי אחד - הלכך, יביא ששים עשרונות בששים כלים, כל אחד ואחד בפני עצמו. דא דקאמר "יביא מנחות של עשרונות מאחד ועד ששים" - היינו היכא דקבעה בכלי אחד - דלא מצו לאחיותי בכלי אחד, לא ביצר מהכי ולא טפי מהכי. הלכך יביא מנחת של עשרונים מאחד ועד ששים, דחיא חרא מיינידו נדר. תנא - מה טעם יביא מנחת סלת? לפי שחזר בה הכתוב תחלה.

הלכה ג' מתני' "על מנת שיש לי בית כור עפר" – הרי זו מקודשת, ויש לו. "על מנת שיש לי במקום פלוני", אם יש לו באתו מקום – מקודשת, ואם לאו – אינה מקודשת. "על מנת שאראד בית כור עפר" – הרי זו מקודשת, ויראנה. ואם הראה בבקעה – אינה מקודשת.

רבי מאיר אומר: כל תנאי שאינו בתנאי בני גד ובני ראובן – אינו תנאי. שנאמר (במדבר לב): ויאמר משה אלהם, אם יעברו בני גד ובני ראובן, ואם לא יעברו הלוצים אתכם וגו'. רבי תנניה בן זמליאל אומר: צריה הנה הדבר לאומר, שאילמלא כן, יש במשמע שאף בארץ כנען לא יגדלו.

[דף ל"ה ע"א]

גמרא רבי תנניה בריה דרבי הלל בעא: אילו מאן דאמר: "בני פלוני יעשה דבר פלוני ויטול חפץ פלוני, ושאר בני יירשו נכסי", אין עבד – הוא נסיב, ואין לא עבד – לא נסיב! או שנייא היא, דכתיב (במדבר לד) לתת לתשעת המפות וחצי המפות. והוי דו אומר: בני פלוני יעשה דבר פלוני, ויטול חפץ פלוני, ושאר בני יירשו נכסי. אין עבד – הוא נסיב, ואין לא עבד – לא נסיב, לא מיפא ולא מיפא.

תמן תנינן: מתנה אדם על עירובו. בני מתניתא: מתנה אדם על עירוביו. אמר רבי אלעזר: מאן תנא, אם באו ואם לא באו – רבי מאיר.

הידין רבי מאיר? חברייה אמרין: רבי מאיר דקידושין. דתני: האומר לאשה: "הרי את מקודשת על מנת שיירדו גשמים", ירדו גשמים – מקודשת, ואם לאו – אינה מקודשת. רבי מאיר אומר: בין שיירדו גשמים בין שלא ירדו גשמים – מקודשת עד שיכפול תנייו. הכל מודין: שאם אומר: "לאחר שיירדו גשמים", ירדו גשמים – מקודשת, ואם לאו – אינה מקודשת.

רבי יוסי אומר: רבי מאיר דעירובין היא. דתנינן תמן: אם ספק, רבי מאיר ורבי יודה אומרים: הרי זה חמר גמול. אמר רבי יוסי: לא אומר רבי מאיר אלא לחומרין. אמר רבי מנא: ויאות. בעירובו אינו קונה – שלא זכה בו את עירובו בכני עירו, שנתן דעתו לעקור את רגליו מבני עירו. והכא – לראשון אינה מקודשת, שלא ירדו גשמים. ולשני אינה מקודשת, שלא כפל תנייו.

רבי חגי בעא קומי רבי יוסה:

[דף ל"ה ע"ב]

והו, אם לא (במדבר לב, ל), פי לא (שם שם, יט) – אַחַד הוּא! אָמַר לִיה: שְׁנַיָא הִיא, שְׁהִיתָה הָאָרֶץ לְפָנֶיהוּ, וְהוּא מְבַקֵּשׁ לְהוֹצִיאָהּ מִיָּדָם.

רבי יודה בר סימין, רבי יודה בר פוי בשם רבי אחא: יָרְדוּ לְסִימְפוֹן בְּשִׁטַּת רַבִּי מֵאִיר דְּקִידוּשִׁין.

רבי חנניה חברין דרבניו בעא: לָמַח לִי בְּרַבִּי מֵאִיר? אָפִילוּ בְּרַבְנִין! לֹא בִּן אָמַר רַבִּי אַבְהוּ בְּשֵׁם רַבִּי יוֹחָנָן: סָדֵר סִימְפוֹן בְּדָ הוּא, אָנָּה פֶּלֶן בַּר פֶּלֶן מְקַדֵּשׁ לֵיד אַנְתָּה פְּלַנִית בַּת פְּלוֹנִי, עַל מְנַת לִיתֵן לֵיד מִיקְמַת פְּלוֹנִי, וּמִיְכַנְסִינֵיד לְיוֹם פֶּלֶן. וְאִין אַתָּא וְלֹא כְּנִסְתִּיד – לֹא יִהְיוּ לִי עַלְיָד בְּלוּם. וַיֹּאמֶר עַל מְנַת שְׁלֹא לְכַפּוֹל תְּנִינִי! אֵילוּ לֹא כַּפַּל תְּנִינִי מִי עָקַר קִידוּשִׁין?

אמר רבי יוסי בי רבי בון: בְּכָל אַתְרָה, אֵית לְרַבִּי מֵאִיר מְמוֹשְׁמַע לָאו אַתְּ שׁוֹמֵעַ הִינָּה, וְהָכָא לִית לִיה? אָמַר רַבִּי מִתְנִיה: חוֹמֵר הוּא בְּעָרִיזוֹת.

הַלְבָּה ד' מִתְנִי' מְקַדֵּשׁ אֶת הָאִשָּׁה, וְאָמַר: כְּסָבוֹר הֵייתִי שֶׁהִיא בְּהִנָּת וְהָרִי הִיא לְוִיָּה. לְוִיָּה, וְהָרִי הִיא בְּהִנָּת. עֲנִיָּה, וְהָרִי הִיא עֲשִׂירָה. עֲשִׂירָה, וְהָרִי הִיא עֲנִיָּה – הָרִי זֹו מְקַדֵּשׁת, מִפְּנֵי שְׁלֹא הִמְעַתּוּ.

גמרא רבי לעזר אָמַר: מְקַדֵּשׁת אָפִילוּ בְּעֵדִים. רַבִּי שְׁמוּאֵל בְּשֵׁם רַבִּי זְעִירָא: מְקַדֵּשׁת לְחוּמְרִין.

רבי יעקב בר אחא בשם רבי אימי: רַאבוּן חֵיִב לְשִׁמְעוֹן. סְמָכִיָּה גַבִּי לְוִי. אִיפְרָסֵן לְוִי – לִית רַאבוּן חֵיִב לְשִׁמְעוֹן.

הָדָא דְאַתְּ אָמַר: בְּשְׁלֹא עָשׂוּ בְּהַעֲרָמָה. אֲבָל עָשׂוּ בְּהַעֲרָמָה – חֵיִב.

[דף ל"ז ע"א]

בְּהָדָא חֲזַרְרִיָּה סְמוּכִין לְתַנְזַאי קְרִיָּה, גַבִּי זְבוּנָה, קָרִן זְבוּנָה וְאֹזֶל לִיה. אַתָּא עוּבְדָא קוּמִי רַבִּי מְנָא. אָמַר: אִין פְּרִיטִין אִינּוֹן – אִינּוֹן פּוֹשְׁעִין. אִין דִּינְרִין אִינּוֹן – פִּינִי אוּרְחָא דְזְבוּנָא מְדַדְיָה.

חַד בַּר נֶשׁ קָם עִם חֲבִירָה בְּשׁוּקָא, אָמַר לִיה: חֵב לִי קִיתוּנָא דְאֵית לִי גַבְדָּ. אָמַר לִיה: חֵב לִי דִינְרָא דְאֵית לִי גַבְדָּ. אָמַר לִיה: חֵב לִי קִיתוּנָא וְסָב דִּינְרָא. אַתָּא עוּבְדָא קוּמִי רַבִּי מְנָא, אָמַר לִיה: אַתְּ אוּדִית לִיה בְּדִינְרָא, וְהוּא לֹא הוּדִי לָךְ בְּקִיתוּנָא. אִיזִיל וְחֵב לִיה דִּינְרָא. אָמַר רַבִּי יַעֲקֹב בַּר אַחָא: מוּדִי רַבִּי מְנָא דִּוּ אָמַר בְּשְׁהַדִּין, לֹא בִּן, אֲלֵא בְּדִיל דְלֹא יְכַפּוֹר בְּקִיתוּנָא, לֹא חֵיִב.

חד בר נש הנה חייב לחבירה מאה דינרין בקרטיס. שלח חמשיין גבי שליחא. אמר ליה: אין לא יהב לך קרטיסה – לא תתן ליה פלום. אתא עובדא קומי רבי אימי, אמר: איזיל הב ואנן ידעין. הגע עצמך, דמת רבי אימיו עושין לו מודע בית דין.

דזכה לחבריה, רבנין דהכא אמרין: דזכה – זכה.

דלמא, רבי דוסתאי בי רבי ינאי, ורבי יוסי בן ביפר, נחתון לגביה לחבריא תמן. איתאמר עליהון לישנא בישא, הוון בעיין דלא יהיויין פלום, אתא בעון מיפקא מינהון. אמרין לון: כבר זכנו. אמרין לון: ומנן? אמרין לון מנן בעי? תקמינון טבאות. אמרין לון: שומרי חנם אנחנו. אזלון לגבי רבי דוסתאי בי רבי ינאי, אמר לון:

[דף ל"ז ע"ב]

אחז הוא כולא. נסבון לרבי יוסי בן ביפר, וכפתון ואפקין מיניה. כד סלקון להכא. אתא לגבי אבוי, אמר ליה: חמי מה עבד לי ברה. אמר ליה: מה עבד לך? אמר ליה: אילו אשוי עימי לא הוון מפקח מינן פלום. אמר ליה: מה עבדת בן? אמר ליה: ראיתי אותן בית דין שנה, וכובעיהן אמה, ומדברין מחזיין, ויוסה אחי כפות, ורצועה עולה ויודרת. ואמרת: שפא דוסתי אחר יש לאבא!

אמר רבי חיי: הדיא דאת אמר, בהוא דלא יכיל מימחה גרמיה טביות. ברם, תהוא דכיל מימחה גרמיה טבאות – נסב לון מן דין ויהב לדין.

ומוחל שטר לחבריה, רבי חנניה ורבי מנא, חד אמר: מחיל. וחרנה אמר: לא מחיל ליה עד דתור ליה שטרא.

הלכה ה' מתני' האומר לאשה: "הרי את מקודשת לי לאחר שאתגיר". או "לאחר שתתגירי". "לאחר שאשתחרר". או "לאחר שתשתחררי". "לאחר שימות בעליך". "לאחר שיחלוץ לך יבמיד" – אינה מקודשת. וכן האומר לחבירו: "אם ילדה אשתך נקיבה, מקודשת לי" – לא אמר פלום.

גמרא בעון קומי רבי יוחנן: מה בינה לאומר "הרי זו תרומה על המחופרין הללו שיתלישו"? אמר לון: תמן – יש בידו לתלוש. ברם הכא – אין בידו לשחרר.

התיב רבי פס: הגע עצמך, שהיתה שפחה? אמר רבי בא בר מפל: כשתשתחרר – נתלית בדת אחרת.

דלמא, רבי הושעיה רבא ורבי יודן נשייא הוון יתבין אמרין: נימא תדא מילא בקדושין! האומר לאשה: הא לך פרוטה זו שתקדשי לי לכשאגרשה, מהו? גחכון, וקמוז להון. אמר רבי יוסי: ולמה גחכון? לא אמר רבי בא בר ממל לכשתשתהרר – נתלית בדעת אחרת!

[דף ל"ז ע"א]

והכא, לכשתתגרש – נתלית בדעת אחרת!

אין את בעי מקשייא, הכין קשיי, חד בר נש תוה אזיל מקדשא תדא איתא, קדמיה חכריה ואמר לה, הוי ידעה דהון גברא דהוא אזל מקדשתיה – דעתיה בישא, עתיד הוא מישבק לך. אלא הא לך פרוטה זו שתתקדשי לי בה לכשאגרשה, מהו?

תמן תנינן: הרי הנטיעות האילו קרבן אם אינן נקצצות, טלית זו קרבן אם אינה נשרפת. ונשרפה, למפריעו קדשו – מעל, אין תימר מיבן ולבא – לא מעלו חוקיה אמר: פדיין – הורו לקדושתו. רבי יוחנן אמר: פדיין – פדיין.

מתניתא פליגא על רבי יוחנן. אין לה פדיין! פתר לה, לכשאקצו אין להן פדיין. אמר רבי יוסי: מאן דאמר חוקיה – בשפדיין הוא. אבל אם פדיין אחר – פקעה מהן קדושתו.

מחלפא שיטתיה דרבי יוסי! תמן הוא אומר: פדיין – פקעה מהן קדושתו, והכא הוא אמר: נישאת לאחר – לא פקעו ממנו קידושין! לא צריכה, דלא בשנתן לה שתי פרוטות, אחד מבבר, ואחד לכשיגרשה, מהו?

אמר רבי ינאי: נימנו שלשים וכמה זקנים, מניין שאין קידושין תופשין ביבמה? תלמוד לומר (דברים כה) לא תהיה אשת הפת החוצה לאיש זר – שלא יהא בה תנייה לזר.

אמר ליה רבי יוחנן: ולא מתניתא היא? "או לאחר שיחלוץ לך יבמיה" – אינה מקודשת. והוה רבי ינאי מקלם ליה, תולים זרב מבי (ישעיה מו, ו). בגי אל יליו מעיניך (משלי ג, כא). חכם בגי ושפח לבי ואשיבה חרפי דבר (שם כו, יא). תן לחכם ויחכם עוד (שם פרק ט, ט). ישמע חכם ויוסף לקח וגו' (שם א, ה).

אמר ליה רבי שמעון בן לקיש: בתר כל אילין קילוסייא, יכיל הוא פתר ליה ברבי עקיבה! דרבי עקיבה אומר: יש ממזר מיבמה.

שמואל אומר: בעניותינו צריכה ממונו גמ. אומר רבי יוסי בי רבי בון:

[דף ל"ז ע"ב]

מתניתא – לאחר שיהלויך ליה ויבמיד. אבל אם אומר: "לאחר שימות ויבמיד" – הרי זו מקודשת.

תני רבי הויה: בת יומה – מתקדשת בכסף. בת שלש שנים ויום אחד – מתקדשת בכיאה.

אמר רבי מנא: מתניתא אמרה כן. וכן האומר לחבירו: אם ילדה אשתך נקיבה הרי היא מקודשת

לי – לא אומר בלום, מפני שאינה בעולם. הא אם היתה בעולם – הרי זו מקודשת.

הלכה ו' מתני' האומר לאשה: "התקדשי לי על מנת שאדבר עליך לשלמון ואעשה עמך כפועל",

דיבר עליה לשלמון ועשה עמה כפועל – מקודשת. ואם לאו – אינה מקודשת. "על מנת שירצה אבא",

רצה האב – מקודשת. ואם לאו – אינה מקודשת. מת האב – הרי זו מקודשת. מת הבן – מלמדין את

האב לומר שאינו רוצה.

גמרא רב אומר: והוא שנתן לה שנה פרוטה אנו קיימין. רבי אימי בעי קומי רבי: וכל הדברים לא

והוא שנתן לה שנה פרוטה אנו קיימין? אלא ביני: "במה שאדבר עליך לשלמון", ודיבר עליה

לשלמון בשנה פרוטה – מקודשת. ואם לאו – אינה מקודשת. "במה שאעשה עמך כפועל", ועשה

עמה כפועל שנה פרוטה – מקודשת. ואם לאו – אינה מקודשת.

רבי בא בשם רב: והוא שייחדה לו סלע במגדל. במה קידשה? בהיא דתנינן תמן: כל הנעשה דמים

באחר, פיון שזכה זה – נתתיב בהליפיו.

"על מנת שירצה אבא", רצה האב – מקודשת. לא רצה – אינה מקודשת. סתמו – אינו רוצה.

מת האב – הרי זו מקודשת. סתמו – רוצה!

מת הבן – מלמדין את האב לומר אינו רוצה. סתמו – רוצה!

אמר רבי יוחנן לרבי ינאי: ואית מתניתא אמרה כן? אמר ליה: ולנאי עליבא את שאל מילא

בקידושין? חזר רבי ינאי ופתר מתניתא, על מנת שירצה אבא, רצה האב מקודשת, ואם לאו אינה

מקודשת – באומר: על מנת דו אומר, והוא לא אומר.

מת האב –

[דף ל"ח ע"א]

תרי זו מקודשת, כמאן דאמר. כות הבן – מלמדין את האב שיאמר איני רוצה, כמאן דאמר.

אמר רבי זעירא לרבי יוסי: וכיל רבי ינאי מיפתור מתניתא היך דו בעי! אמר ליה: בן אמר רבי שמעון בן לוי: לא מיתמנע רבי מיכלל באתר חד, ופרט באתר חד.

אמר רבי יוסי: מתניתא אמרה בן, על מנת שיש לי בית כור עפר – כלל, במקום פלוני – פרט.

הלכה זו מתני' האומר: "קידשתי את בתי ואיני יודע למי קידשתי". ובא אחד ואמר: "אני קידשתי" – נאמן. זה אומר: אני קדשתי. וזה אומר: אני קידשתי – שניהן נותנים גט. ואם רצו – אחד נותן גט ואחד כונס.

גמרא מהו נאמן? שמואל אמר: נאמן ליתן גט. אסי אמר: נאמן לכנס. רב הונא בשם רב אמר: נאמן לכנס.

רבי יוחנן אמר: נאמן לכנס ואין למדין מננו דבר אחר. מהו אין למדין מננו דבר אחר? "אחת משדותי מכרתי ואינו יודע למי מכרתי", בא אחד ואמר "אני לקחתי" – לא תכל מננו.

אף בקדושין בן, אחת מבנותי קידשתי ואינו יודע למי קידשתי ובא אחד ואמר: "אני קדשתי" – לא תכל מננו.

מתניתא פליגא על רב. המביא גט ממדינת הים, ואמר: "בפני נכתב ובפני נחתם" – לא ישא את אשתו. תמן – הוחזקה אשת איש בפני הכל. ברם תבא – לא הוחזקה אשת איש אלא בפני שנים. לכשיבואו שנים ויאמרו: "זהו שקידש".

מתניתא פליגא על שמואל. זה אומר: אני קידשתי, וזה אומר: אני קידשתי – שניהן נותנין גט. ואם רצו – אחד נותן גט ואחד כונס. פתר ליה, באומר: לאחד משני אלו קידשתי ואינו יודע אי זהו.

רבי זעירא רבי יוסי בשם רבי יוחנן: קדם אחד מהן וכנס – מוציאין מידו. תדא דאת אמר, בשוה אומר: אני קידשתי, וזה אומר: אני קידשתי, וקדם וכנס. אבל אם אמר: "אני קידשתי" וכנסה, ובא אחר ואמר אני קידשתי – לא כל הימנו.

ותני בן: אם משכנסה, בא אחר ואמר: "אני קידשתי" – לא כל הימנו.

[דף ל"ח ע"ב]

הלקה ח' מתני' קידשתי את בתי הקטנה, קידשתי וגירשתי פשהיא קטנה, ודרי היא קטנה – נאמן. קידשתי וגירשתי פשהיא קטנה, ודרי היא גדולה – אינו נאמן. נשבית ופדיתיה, בין שהיא קטנה בין שהיא גדולה – אינו נאמן. מי שאמר בשעת מיתתו: "יש לי בנים" – נאמן. "יש לי אחים" – אינו נאמן. המקדש את בתו סתם – אין הבוגרות בכלל.

גמרא "קידשתי את בתי", הקטנות – בכלל, הגדולות – אינן בכלל. "נתקדשה בתי" – אפילו קטנות אינן בכלל.

"גירשתי את בתי", הקטנות – בכלל, והגדולות – אינן בכלל. "נתגרשה בתי" – אפילו קטנות אינן בכלל.

"קידשתי לאחד מן הפסולין לה" – נאמן. "הכעלתי לאחד מכל הפסולין לה" – אינו נאמן. נשבית ופדיתיה, בין שהיא קטנה, ובין שהיא גדולה, או שנבעלה לאחד מן הפסולין לה – לא כל הימינו לפוסלה.

פיני מתניתא, שאמר בשעת מיתתו: "יש לי בנים" – נאמן. "יש לי אחים" – אינו נאמן.

רב אמר: מאחר שפידו לגרש – נאמן.

מילתיה דשמואל אמרה בן, חד פרסאה מי דמוך אמר לון: הכו לאיתתיה דההוא נכרא גיטא. אמרון ליה: ולמה? בגין תהוא אחוד עליבא. בד דמוך, אתא עובדא קומי רבי שמואל, אמר: מאחר שיש בידו לגרש – נאמן. רבי יוחנן אמר: אינו נאמן.

נחת עולא לתמן, ואמר בשם רבי יוחנן. וחברון עלוי: הניע עצמוך, שהיה בהן?

רב אמר: המקדש בעד אחד – לא עשה כלום.

התיב רב ששת: והא מתניתא פליגא, "קידשתי", והוא אומר: "לא קידשתי", הוא – מותר בקרובותיה, והיא – אסורה בקרוביו.

אמרי: הכין תוה עובדא. שמעון בר בא אייתי גיטא ונתנו לה בעד אחד. אתא עובדא קומי רבי יוחנן, אמר: אין עד אחד באשת איש כלום.

לא רבי חייה בר אסי אמר בשם אסי: אין עד אחד באשת איש כלום!

שמואל אמר: המקדש בלא שידוכים –

[דף ל"ט ע"א]

לוקה, ותופשין קידושין.

מר עוקבא בשם שמואל אמר תלת: א. המקדש בלא שידוכין – לוקה. ב. והבא על ארוסתו בבית חמיו

– לוקה. ג. והמבזה שליח בית דין – לוקה.

הלכה ט' מתני' מי שיש לו שתי בתי בנות משתי נשים. ואמר: "קידשתי את בתי הגדולה, ואיני

יודע אם גדולה שבגדולות, אם גדולה שבקטנות, אם קטנה שבגדולות שהיא גדולה מן הגדולה

שבקטנות" – כולן אסורות; דברי רבי מאיר. "חויז מן הקטנה שבקטנות", רבי יוסי אומר: כולן

מותרות חויז מן הגדולה שבגדולות.

"קידשתי את בתי הקטנה, ואיני יודע אם קטנה שבקטנות, אם קטנה שבגדולות, אם גדולה

שבקטנות שהיא קטנה מן הקטנה שבגדולות" – כולן אסורות; דברי רבי מאיר. "חויז מן הגדולה

שבגדולות", רבי יוסי אומר: כולן מותרות חויז מן הקטנה שבקטנות.

גמרא רב קמא אמר: תריי מן תריי. אמר רבי יעקב בר אחא: כגון אגא דאית לי תריי מן תריי.

מתניתא – בשיש לו שתי בתי בנות משתי נשים. אבל אין לו אלא בת אחת, אם אמר: "גדולה" –

לא קידש אלא גדולה. ואם אמר: "קטנה" – לא קידש אלא קטנה.

תמן תנינן: "עד לפני הפסח", רבי מאיר אומר: עד שיגיע. רבי יוסי אומר: עד שיצא.

רבי ירמיה בעא קומי רבי זעירה: מחלפה שיטתיה דרבי מאיר, מחלפה שיטתיה דרבי יוסי!

מחלפה שיטתיה דרבי יוסי. תמן הוא אמר: עד שיצא כל רשויות הגדולות, עד שיצא כל רשויות

הקטנות. והבא – אמר הכין. אמר ליה: משמת בן עזאי ובן זוקא – בטלו השקדנים, ולא עמד שקד

עד שעמד ירמיה.

אמר רבי בא בריה דרבי חייה בר ווא: והוא מקנתר להון, לא כבך קשיתיה הרי עולם! לא כבך קשיתיה רבי אלעזר קומי רבי יוחנן, מחלפה שיטתיה דרבי מאיר? ואמר לון, לית היא מחלפה מתניתא היא דמחלפה דתני דבית רבי בן עד לפני הפסח רבי מאיר אומר: עד שיצא. רבי יוסי אומר: עד שיגיע. אמר ליה: אגן בעיי "עד לפני", ואת אומר אכנז? אמר רבי זעירא: לשון ניוותי הוא "עד לפני פיסחא".

אמר רבי אבין: הכל מודין בפסח – שהוא מותר. מה פליגינן? בפרם הפסח. תהן אומר: עד שיצא, ותהן אומר: עד שיגיע.

[דף ל"ט ע"ב]

הלכה י' מתני' האומר לאשה: "קידשתיד", והיא אומרת: "לא קידשתני", הוא – אסור בקרובותיה, והיא – מותרת בקרוביו. "קידשתני", והוא אומר: "לא קידשתיד", היא – אסורה בקרוביו, והוא – מותר בקרובותיה. "קידשתיד", והיא אומרת: לא קדשת אלא בתי – הוא אסור בקרובות הגדולה, וגדולה מותרת בקרוביו. הוא מותר בקרובות קטנה, וקטנה מותרת בקרוביו.

גמרא אומר רבי יוסי: מסתברא דלא יהוי רבי מאיר פליג הקא.

אמר רבי מנא: כל גרמיה אמרה דהוא פליג. מהו אין תמן שבכלום גדולות וקטנות – את אמר רבי מאיר פליג, כאן שבכלום גדולות אצל קטנות, וכלום קטנות אצל גדולות – לא כל שכן שיהא רבי מאיר פליג.

הלכה י"א מתני' "קידשתי את בתך", והיא אומרת: "לא קידשתי אלא אותי". הוא – אסור בקרובות קטנה, וקטנה – מותרת בקרוביו. הוא – מותר בקרובות גדולה, וגדולה – אסורה בקרוביו.

גמרא רב הונא אומר: מפתים אותו ליתן גט. וכופין אותו ליתן קנס. הניע עצמך, שהיה חבר והיה יודע שחייב גט וקנס, והלך ונשא את אחותה – מוציאין את הוודאי מפני הפסק.

הלכה י"ב מתני' כל מקום שיש קידושין ואין עבירה – תוולד הולך אחר תוכר. אי זו זו? זו כהנת לוויה וישראלית שנישאת לכהן ללוי ולישראל. וכל מקום שיש קידושין ויש עבירה – תוולד הולך אחר הפגום שבשניהן. ואי זו זו? זו אלקנה לכהן גדול, גרושה וחלוצה לכהן הדיוט, ממזרת ונתנה לישראל, בת ישראל לנתין ולמזור.

כל מי שאין לה עליו קידושין, אבל יש לה קידושין על אחרים – תוולד ממזר. ואי זו זו? זו הבא על אחת מפל העריות שבתורה. וכל מי שאין לה לא עליו ולא על אחרים קידושין – תוולד כמותה. ואי זו זו? זו וולד

[דף מ' ע"א]

שפחה ונכרית.

גמרא רבי שמעון בן לקיש בעא קומי רבי יוחנן: הרי גר שנשא ממזרת – הרי יש קידושין ואין עבירה, ותוולד הולד אחר הפגום שבשניהן? אמר ליה: בכל מקום ששנה רבי, פירש, ואי זה זה? זה בהנת ולויה וישראלית שנשאו לכהן וללוי ולישראל.

רבי אבין שמע לה מן דבתרה: בכל מקום שיש קידושין ויש עבירה – תוולד הולד אחר הפגום.

רבי שמעון בן לקיש בעא קומי רבי יוחנן: הרי גר שנשא ממזרת – הרי יש קידושין ואין עבירה, ותוולד הולד אחר הפגום שבשניהן? אמר ליה: כל מקום ששנה רבי, פירש, ואי זה זה? זה אלמנה לכהן גדול, גרושה וחלוצה לכהן הדיום, וממזרת ונתינה לישראל, ובת ישראל למזמר ולנתינ.

ויתביניה: הרי חלל שנשא בת ישראל – הרי קידושין ואין עבירה, תוולד הולד אחר הפגום שבשניהן? הרי המחזיר גרושתו משנישאת – הרי קידושין ויש עבירה, ותוולד בשר! דאמר רבי הויא בשם רבי יוחנן: המחזיר גרושתו משנישאת – בפה בשירה לכהונה. מה טעמא? היא תועבה ואין בניה תועבין.

רבי יוסי בי רבי בון בשם רב: גר, ועבד משוהרר, וחלל – מותרין בכהנת. מאי טעמא? פשירין – הוותרו על הפסולות, ופסולות – על הפשירין. אבל לא פשירות על הפסולין, ולא פסולין על הפשירות. והא תני: לא יקחו, לא יקחו (ויקרא כא, ז) – מלמד, שאם האשה מוזהרת על ידי איש. סברין מימר: בפשירות על הפסולין! ואינן אלא בפסולות על הפשירים.

חד גזיר אתא לגבי רבי יוסא, אמר ליה: מהו מינסוב ממזרתא? אמר ליה: שרי. חזר ואתא לגבי רבי יודה. אמר ליה: שרי, אלא, הוי ידע דבגוי דתהוא גברא ממזירין קומי שמייא. חזר ואתא קומי רבי יוסי. אמר ליה: הוית ידע דהוא בן, ולמה שרית לי מן קדמייטא? אמר ליה: מה דשאלת לי – אגיבונך. אמר רבי יוסה: הון גזירא מדמי לעמרא גופנא, אין בעית למיתניה בעמרא – שרי. בכיתנא – שרי.

ניחא בת ישראל לממזר ולגנתין, דכתיב (דברים כג), לא יבא ממזר בקהל ה'. מה תלמוד לומר לא יבוא לז? לפסול.

אמר רבי אבהו: מהו ממזר? "מום זר". ופליג על ההוא דאמר רבי יודה בר פזי: אלהים מושיב יחידים ביתה (תהלים סח) – אפילו ממזר בסוף העולם, וממזרת בסוף העולם – תקדוש ברוך הוא מביאן ומזווגן זה בנה. רב הונא אמר: אין ממזר חיה יותר משלשים יום.

ביומו דרבי ברקיה, סלק חד בבלאי להכא, וקהו ידע ביה דהוא ממזר. אמר ליה: רבי,

[דף מ' ע"ב]

זכה עימי! אמר ליה: למחר את קאים בצביבורא ואנא עביד לך פסיקא. אתא, יתיב דריש. מן דחסיל מידרש, אמר לון: אחונן, זכון עם תדין דהוא ממזר.

מן דאזל ליה קהלא, אמר ליה: רבי, חיי שעה בעית גבך, ואובדתא חיינ דההוא גברא! אמר ליה: חייך תהיז יתבית לך, דאמר רבי בא רב הונא בשם רב: אין ממזר חיה אלא שלשים יום. אימתיה? בזמן שאינו מפורסם. אבל אם היה מפורסם – חיי הוא.

רבי זעירא, בד סליק להכא, שמע קלין קריי, ממזרה וממזרתא. אמר לון: מהו כן? הא אזלה תהיא דרב הונא, דרב הונא אמר: אין ממזר חיי יותר משלשים יום! אמר רבי עוקבא בר אחא: עמו חייתי בד אמר רבי בא רב הונא בשם רב: אין ממזר חיי יותר משלשים יום אימתיה? בזמן שאינו מפורסם. אבל אם היה מפורסם – חיה הוא.

תני: עכו"ם ועבד תבא על בת ישראל – תוולד ממזר. רבי שמעון בן יהודה אומר בשם רבי שמעון: אין תוולד ממזר, שאין ממזר אלא מאשה שהיא אסורה עליו איפור ערוה ותיבין עליה פרת. ושניהם מקרא אחד דרשו (דברים כג): לא יקח איש את אשת אביו וגו'. רבי מאיר דרש: מה אשת אביו מיוחדת שאין לו עליה קידושין (אבל יש לה קידושין על אחרים) ותוולד ממזר, אף כל שאין לה עליו קידושין – תוולד ממזר.

רבי שמעון בן יהודה דרש: מה אשת אביו מיוחדת שאין לה עליו קידושין. אבל אם יש לה קידושין על אחרים – תוולד ממזר. יצא עכו"ם ועבד שאין לה עליו ולא על אחרים קידושין.

התיב רבי שמואל בר אבא על ההיא תנאיה קדמא: הרי יבמה שזינת, הרי אין לה עליו ולא על אחרים קידושין, ותוולד פשר!

רבי ינאי בשם רבי: עכו"ם ועבד שבאו על בת ישראל – תוולד ממזר. רבי יוחנן ורבי שמעון בן לקיש תריהון אמרינן: תוולד ממזר. רבי יעקב בר אחא, רבי שמעון בר אבא, רבי יהושע בן לוי בשם רבי ינאי ברבי: תוולד – אינו כשר ולא פסול, אלא: מזוהם.

רבי יונתן סלק עם רבי יודה נשייא לחממתא דגדר. הורי תפון: תוולד כשר. אמר רבי זעירא: תהז וולד, כל מה דהוא אזיל – הוא מתעלה. רבי, עבד בריה – מזוהם. בר בריה, עבדה – כשר.

הורי רבי בא בר זבדא במקום כל רבנין: – תוולד כשר. רב ביבי אמר קימי רבי זעירא בשם רבי תנינה: תוולד כשר. אמר רבי זעירא: אין מן הדא, אין למדין מעשה מהבירה.

אמר רבי חזקיה: אנא ידע ראשה וסופה. רבי חמא בר חנינה תהז אזיל מיסוק לחממתה דגדר. אתא לגבי אבוי, אמר ליה: הב דעתך דאית תפון מן אינון פסולייא, דלא תפגע בהון.

אף על גב דרבי שמעון בן יהודה אמר משום רבי שמעון בן יוחי: גוי ועבד שבאו על בת ישראל – תולד כשר, מודה שאם היתה נקיבה – שהיא פסולה מן הפהונה. אף על גב דרבי יהושע אמר: הבא על אחותו – תוולד כשר, מודה שאם היתה נקיבה – שהיא פסולה מן הפהונה.

חד בר נש אתא לגביה דרב, אמר ליה: בנין דילידתיה אימיה מן ארמאי? אמר ליה: כשר. אמר ליה רב חמא בר גוריא: הן דעימך מגליה, עד דאתי שמואל ויפסלינה. אף על גב דרב אמר: גוי ועבד שבאו על בת ישראל – תוולד כשר. מודה, שאם היתה נקיבה – שפסולה מן הפהונה.

אמר רבי יעקב בר אחא: תנני תפון, הפוסל – פוסל בפנויה, והמכשיר – מכשיר אפילו באשת איש.

רבי תנחום בר פפא שלח שאל לרבי יוסי תרין עובדין מן אלכסנדריאה. אחד בפנויה, ואחד באשת איש. באשת איש שלח כתב ליה: לא יבוא ממזר בקהל ה'. בפנויה שלח כתב ליה: מכדין אתם שאין אתם מוזהרין על בנות ישראל הקדושות. אמר לרבי מנא: סב וחתים, וחתם. אמר לרבי ברכיה: סב וחתים.

[דף מ"א ע"א]

ולא קיבל עלוי. מן דקמיון, קם רבי מנא עם רבי ברכיה, אמר ליה: לפה לא חתמתה? אמר ליה: לא בן אמר רבי יעקב בר אחא, תנני תפון: הפוסל – פוסל בפנויה, והמכשיר – מכשיר אפילו באשת איש. אמר ליה: בריך רחמנא דלא תוינא שמיע תדין אוילפנא, אילו תוינא שמיע תדין אוילפנא – לא תוינן מחתים, ותוין אמרינן: תלמידא פליג על רביה.

אמר – מר עוקבין? הכי אתאמרת, הפוסל – פוסל בפנויה, והמכשיר – מכשיר בפנויה. גרם באשת איש – לא איתמר בלום. ברומשא סלק בעי מחתים. אמר ליה: לית הכא.

אמר רבי תייה בר בא: אול לצור. אתא לגבי רבי יוחנן. אמר ליה: מה מעשה בא לדידך? אמר ליה: גר שפול ולא טבל. אמר ליה: ולמה לא פגעתה ביה? אמר ליה רבי יהושע בן לוי: ארפי ליה, יאות עבד דלא פגע ביה.

מחלפא שיטתיה דרבי יהושע בן לוי תמן – רבי יעקב בר אחא. רבי שמעון בר בא רבי יהושע בן לוי בשם רבי גמליאל ברבי: הוולד – אינו לא כשר ולא פסול אלא מוזהם. והכא הוא אמר הכין! ולא בן תני: גר שפול ולא טבל, טבל ולא מל – הפל הולך אחר המילה; דברי רבי אליעזר. רבי יהושע אומר: אף הטבילה מעכבת! אלא רבי יהושע בן לוי פתח דתני בר קפרא. דתני בר קפרא: גר שפול ולא טבל – תרי זה כשר, שאין גר שלא טבל לקרויו. וקשיא, עלת לו טומאה קלה מטומאה חמורה? אמר רבי יוסי בי רבי בון: כיון שזו וזו לשום קדושת ישראל – עלת לו.

ואי זה זה? זה וולד שפחה ונכרית. תמן תנינן: הויז מפה שיש לו מן השפחה ומן הנכרית. שפחה, דכתיב (שמות ב, כא) האשה וילדיה תהיה לאדניה. נכרית, רבי יוחנן בשם רבי שמעון בן יוחי: כתיב (דברים ז) לא תתחתן עם, בפתך לא תתן לבנו. וכתיב, כי יסיר את בנה מאחרי. בנה מישראל – קרוי בנה, ואין בנה מן הנכריות קרוי בנה אלא בנה!

יעקב איש כפר נבוריא אול לצור. אתון שאלון ליה, מהו מינזור ברה דארמייתא בשבתא? וסבר למישרי להון מן הדא (במדבר א): ויתילדו על משפחתם לבית אבתם. שמע רבי חיי, אמר: ייתי ולקי. אמר ליה: מהיכן את מלקיני? אמר ליה: מן הדין (עזרא י): ועתה נכרת ברית להוציא כל הנשים הנכריות והנולד מהן וגו'. אמר ליה: ומן המקלה את מלקיני? אמר ליה: וכתורה יעשה. אמר ליה: מן הדין, אורייתא? אמר ליה: מן ההיא דאמר רבי יוחנן בשם רבי שמעון בן יוחי: לא תתחתן עם (דברים ז) וכו'. אמר ליה: חבוט חבוט דהיא טבא בקלטה.

הלכה י"ג מתני' רבי טרפון אומר: יכולין מזורין ליטתה. ביצד? ממזר שנשא שפחה – תוולד עבד. שיהרו – נמצא, הן בן חורין. רבי אליעזר אומר: תרי זה עבד וממזר.

גמרא ביני מתניתא: ממזר מותר לו לישא שפחה. רב יהודה בשם שמואל: הלכתא ברבי טרפון. רבי שפלאי חורי באנטוכיא, רבי סימאי חורי כפר ספוריא – הלכה ברבי טרפון.

תני משם רבי מאיר: יש איש ואשה שפולידין חמשה אפלות. ביצד? מי שיש לו

[דף מ"א ע"ב]

עבד ושפחה והולידו בנים – הרי גוים. נתגזיר אחד מהן – אחד גר ואחד גוי. נתגזיר רבו וגזירו לשני עבדים והולידו בנים – הרי אילו עבדים.

אמר רבי זעירא: הדין אמרן, גוי שבא על שפחה והוליד בן – תוולד עבד. שיתרר שפחה והולידה בן – תוולד ממזר. ואחר כך שיתרר העבד והוליד בן – הרי זה בן עבד משיתרר.

יש מוכר לאביו לתת לאמו כתובתה. ביצד? מי שיש לו עבד ושפחה והוליד בן. שיתרר את השפחה ונשארה, וכתב כל נכסיו לבנה – זהו שהוא מוכר לאביו לתת לאמו כתובתה.

רבי מאיר אומר: אין ממזרין טהורין לעתיד לבוא. שנאמר (זכריה ט, ו) וישב ממזר באשדוד – מוליכין טינה אצל טינה, וקריות אצל סריות.

רבי יוסי אומר: ממזרים – טהורים לעתיד לבוא. שנאמר (יחזקאל לו): וזרקתי עליכם מים טהורים וגו'. אמר לו רבי מאיר: והלא אינו אומר: אלא, מפל טומאותיכם ומפל גילויכם אטהר אתכם. אמר לו רבי יוסי: אילו נאמר, וכל טומאותיכם ומפל גילויכם, ושתק, הייתי אומר בך בריה. הא אינו אומר אטהר אתכם, אלא מן הממזירות. רבי הונא בשם רבי יוסף אומר: אין הלכה ברבי יוסי לעתיד לבוא.

הדרן עלה האומר לחבירו

פירק רביעי

הלכה א' מתני' עשרה יוחסין עלו מבבל: לוי, וישראל, חללי, גירי וחרורי, ממזרי, ונתניני, שתוקי, אסופי.

כהני לוי וישראל – מותרים לבוא זה בזה. לוי וישראל גירי וחרורי וחללי – מותרין לבוא זה בזה. גירי וחרורי וממזרי נתניני שתוקי ואסופי – מותרין לבוא זה בזה.

גמרא כהני לוי וישראל – על שם (עזרא י): ויעלו מבני ישראל ומן הכהנים והלויים והמשחררים והשערים והנתנינים אל ירושלים בשנת שבע לארתהשספתא המלך.

חללי – על שם (שם ב) ומבני הכהנים בני חכיה בני חקוץ, אלה בקשו כתבם המתיהשים ולא נמצאו, ויגאלו מן הכהנה.

ויאמר התרשטא להם (שם). ולמה נקרא שמו התרשטא? שהתירו לו לשנות בין. התרשטא, ואני הייתי מושקה לפלך (נחמיה א).

ואשר לא יאכלו מקדשי הקדשים. הא בקדשי הגבול – יאכלו. אמר רבי יוסי: גדולה היא החוקה, מפיו שהוחזקו שם להיות אוכלין – אף כאן אוכלין.

ניחא תפון, דכתיב (ירמיה לא): הציבי לך צינים. הכא מזה אית לך? כמון דאמר: מאליהן קיבלו את הפעולות.

עד עמוד כהן לאורים ותומים. וכי אורים ותומים היו באותה השעה בבית שני? אלא, באדם שהוא אומר: עד שיחיו המתים, עד שיבא בן דוד.

המשך נ"ד:

על־משמעתו: ונגבורי החילים עשהאל אחי
 יואב אלקון בן־דוד מביית לחם: שמות הקרוי
 חלץ הפלוגי: עירא בן־עקש התקועי אביעזר
 הענתותי: סבכל התשתי עלי האחוזי: מהרל
 הנטפתי חלד בן־פענה הנטופתי: איתי בן־ריבי
 מגבעת בני בנימן בניה הפרעתי: חורל מגחלי
 געש אביאל הערבתי: עזמנת הבחורמי
 אליהבא השעלבני: בני השם הגזוני יונתן בן־
 שגה ההררי: אחיאם בן־שכר ההררי אליפל
 בן־אור: חפר המכרתי אחיה הפלגי: חצרו
 הפרמלי נערי בן־אזבי: יואל אחי נתן מבחר
 בן־הגרי: צלק העמוגי נחרי הברתי גשא כלי
 יואב בן־צרויה: עירא היתרי קרב היתרי:
 אוריה החתי זבד בן־אחלי: עדינא בן־שיזא
 הראובני ראש לראובני ועליו שלשים: חנון בן־
 מעכה ויושפט המתני: עזיא העשתרתי שמע
 ויעיאל בני חותם הערערי: קדיעאל בן־שמרי
 ויתא אחי התיצני: אליאל המחזים וריבי
 ויושנה בני אלנעם ויתמה המואבי: אליאל
 ועובד ויעשיאל המצבקה:

ישקני מים מבור בית־לחם אשר בשער:
 ויבקעו השלשה במחנה פלשתים וישאבו־מים
 מבור בית־לחם אשר בשער וישאו ויבאו אל־
 דגיד ולא־אבה דגיד לשותתם וינסף אתם
 לי־הנה: ויאמר חלילה לי מא־להי מעשות זאת
 הים האנשים האלה אשתה בנפשותם פי
 בנפשותם הביאום ולא אבה לשותתם אלה עשו
 שלשת הגבורים: ויאבשי אחי־יואב הוא היה
 ראש השלושה והוא עורר את־חגיתו על־שלש
 מאות חלל ולוי־שם בשלושה: מן־השלושה
 בשנים נכבד ויהי להם לשור ועד־השלושה לא־
 בא: בגולה בן־יהונתן בן־אי־שחיל רב־פעלים
 מן־קבצאל הוא היה את שגני אריאל מואב והוא
 רבד והכה את־הארי בתוך הבור ביום השלג:
 והוא־הכה את־האיש המצרי איש מדה | חמש
 באמה ובלד המצרי חנית כמזור ארזים וברד
 אליו בשבט ויגזל את־החנית מיד המצרי
 וינהגהו בחניתו: אלה עשה בניהו בן־יהונתן
 ולוי־שם בשלושה הגבורים: מן־השלושים הגו
 נכבד הוא ואל־השלושה לא־בא וישמיהו דגיד

מַסְכַּת פְּסָחִים פְּרָק תְּשִׁיעִי

א. פֶּסַח שֶׁנִּתְעַרַב בְּחֵלִין - יִקְרִיב חֵלִין לְשֵׁם פֶּסַח, וְהָרִי הֵן כְּשֵׁנֵי זְבָחִים שֶׁנִּתְעַרְבוּ. שְׁנַיִם שֶׁנִּתְעַרְבוּ פֶּסַחֵיהֶן - זֶה מוֹשֵׁף לֹא אֶחָד וְזֶה מוֹשֵׁף לֹא אֶחָד, זֶה מְמַנֶּה עִמּוֹ אֶחָד מִן הַשּׁוּק וְזֶה מְמַנֶּה עִמּוֹ אֶחָד מִן הַשּׁוּק, זֶה בָּא אֶצֶל זֶה וְזֶה בָּא אֶצֶל זֶה. וְכֵן הוּא אוֹמֵר: 'אִם שְׁלִי הוּא הַפֶּסַח - יִדְיָךְ מְשׁוּכוֹת מְשֻׁלָּף וְנִמְנֵית עַל שְׁלִי, וְאִם שְׁלָךְ הוּא הַפֶּסַח - יְדֵי מְשׁוּכוֹת מְשֻׁלִי וְנִמְנֵית עַל שְׁלָךְ':

ב. שְׁנַיִם שֶׁל שְׁלֹשָׁה שְׁלֹשָׁה, שְׁלֹשָׁה שֶׁל אַרְבָּעָה אַרְבָּעָה, אַרְבָּעָה שֶׁל חֲמִשָּׁה חֲמִשָּׁה, חֲמִשָּׁה שֶׁל שֵׁשׁ שֵׁשׁ, שֵׁשׁ שֶׁל שִׁבְעָה שִׁבְעָה, שִׁבְעָה שֶׁל שְׁמוֹנֶה שְׁמוֹנֶה, תְּשַׁעָה שֶׁל עֲשָׂרָה עֲשָׂרָה - מְמַנִּין לֵהֵן אֶחָד מִכְּלַ חֲבוּרָה וְחֲבוּרָה, וּמְחַבְּרָה אַחְרוֹנָה שְׁנַיִם מְפָרִישִׁין פֶּסַח אֶחָד, וְאוֹמְרִין: 'כֹּל שֶׁהוּא שְׁלוֹ פֶּסַח זֶה - יְדִינוּ מְשׁוּכוֹת מְשֻׁלָּנוּ וְנִמְנֵינוּ עַל שְׁלו'. נִמְצָא שְׁלֹשָׁה שֶׁל שְׁנַיִם שְׁנַיִם, אַרְבָּעָה שֶׁל שְׁלוֹשָׁה שְׁלֹשָׁה, חֲמִשָּׁה שֶׁל אַרְבָּעָה אַרְבָּעָה, שֵׁשׁ שֶׁל חֲמִשָּׁה חֲמִשָּׁה, שִׁבְעָה שֶׁל שֵׁשׁ שֵׁשׁ, שְׁמוֹנֶה שֶׁל שִׁבְעָה שִׁבְעָה, תְּשַׁעָה שֶׁל שְׁמוֹנֶה שְׁמוֹנֶה, עֲשָׂרָה שֶׁל תְּשַׁעָה תְּשַׁעָה, נִמְשָׁכִין לֵהֵן אֶחָד מִכֹּל חֲבוּרָה וְחֲבוּרָה, וּמְפָרִישִׁין פֶּסַח אֶחָד, וְאוֹמְרִים: 'כֹּל מִי שֶׁהוּא שְׁלוּ פֶּסַח זֶה - יְדִינוּ מְשׁוּכוֹת מְשֻׁלָּנוּ וְנִמְנֵינוּ עַל שְׁלו', נִמְצָאוּ אוּחוּזִין אֶת הַטְּפֵלָה וּמִנִּיחִין אֶת הָעֵקֶר. אָמַר לָהֶם וְאָמְרוּ לוֹ - אוֹכֵל שֵׁם הָרֵאשׁוֹן, לֹא אָמַר לָהֶם וְלֹא אָמְרוּ לוֹ - אֵינָן אַחְרָאִין זֶה לְזֶה. מִכָּאֵן אָמְרוּ: יָפָה שְׁתִּיקָה לְחֻקֵּימִים, קַל וְחֹמֵר לְטַפְשִׁים. וְכֵן הוּא אוֹמֵר (מְשֻׁלֵי יו, כח): "גַּם אֲוִיל מְחָרִישׁ חֻקֵּי יַחֲשֵׁב", וְאֵין צְרִיךְ לוֹמַר חֻקֵּי מְחָרִישׁ. "וְאוֹטֵם שִׁפְתָיו נְכוּן":

ג. נִתְעַרַב בְּעוֹלָה - יָרְעוּ עַד שִׁיסְתָּאבוּ, וְיִמְכְּרוּ וְיִבִּיא בְּדַמֵי הֵיפָה שְׁבָהֵן פֶּסַח, וּבְדַמֵי הֵיפָה שְׁבָהֵן עוֹלָה. קָרַב פֶּסַח -

יִבִּיא בְּדַמֵי פֶּסַח אַחַר, קָרַב עוֹלָתוֹ - יִבִּיא בְּדַמֵי עוֹלָה אַחֲרָת. נִתְעַרְבוּ בְּתוֹדָה - יָרְעוּ עַד שִׁיסְתָּאבוּ, וְיִמְכְּרוּ, וְיִבִּיא בְּדַמֵי הֵיפָה שְׁבָהֵן פֶּסַח, וּבְדַמֵי הֵיפָה שְׁבָהֵן תוֹדָה. קָרַבָה תוֹדָתוֹ - יִבִּיא בְּדַמֵי תוֹדָה אַחֲרָת. נִתְעַרְבוּ בְּחֻטָּאֵת - יָרְעוּ עַד שִׁיסְתָּאבוּ, וְיִמְכְּרוּ וְיִבִּיא בְּדַמֵי הֵיפָה שְׁבָהֵן פֶּסַח, וּמִבִּיא בְּדַמֵי הֵיפָה שְׁבָהֵן חֻטָּאֵת. קָרַב פֶּסַחוֹ - יִבִּיא בְּדַמֵי פֶּסַח אַחַר, קָרַבָה חֻטָּאֵתוֹ - יִבִּיא בְּדַמֵי חֻטָּאֵת אַחֲרָת, נִתְעַרַב בְּאֶשֶׁם - יָרְעוּ עַד שִׁיסְתָּאבוּ, וְיִמְכְּרוּ וְיִבִּיא בְּדַמֵי יָפָה שְׁבָהֵן פֶּסַח, וּבְדַמֵי יָפָה שְׁבָהֵן אֶשֶׁם. קָרַב פֶּסַחוֹ - יִבִּיא בְּדַמֵי פֶּסַח אַחַר, קָרַבָה חֻטָּאֵתוֹ - יִבִּיא בְּדַמֵי חֻטָּאֵת אַחֲרָת, נִתְעַרַב בְּאֶשֶׁם - יָרְעוּ עַד שִׁיסְתָּאבוּ, וְיִמְכְּרוּ וְיִבִּיא בְּדַמֵי יָפָה שְׁבָהֵן פֶּסַח, וּבְדַמֵי יָפָה שְׁבָהֵן פֶּסַח, וְיִבִּיא בְּדַמֵי יָפָה שְׁבָהֵן פֶּסַח אַחַר. קָרַבוּ שְׁלָמִים - יִבִּיא בְּדַמֵי שְׁלָמִים אַחֲרִים. שְׁלָמִים שֶׁנִּתְעַרְבוּ בְּשְׁלָמִים הַבָּאִים מִחֻמַּת הַפֶּסַח - יָרְעוּ עַד שִׁיסְתָּאבוּ, וְיִמְכְּרוּ, וְיִבִּיא בְּדַמֵי הֵיפָה שְׁבָהֵן שְׁלָמִים, וְיִאֲכְלוּ לַיּוֹם וְלַיְלָה עַד חֲצוֹת, וּבְדַמֵי הֵיפָה שְׁבָהֵן שְׁלָמִים אַחֲרִים, וְיִאֲכְלוּ לַשְּׁנַיִם יָמִים וְלַיְלָה אֶחָד. בֶּן עֲזַאי אוֹמֵר: שְׁלָמִים הַבָּאִין מִחֻמַּת פֶּסַח - הָרִי הֵן כְּפֶסַח לְכֹל דְּבָר, אֲלֵא שֶׁהֵן נֶאֱכָלִין לַיּוֹם וְלַיְלָה. נִתְעַרְבוּ בְּכֹכּוֹר - שְׁנַיִם יָרְעוּ עַד שִׁיסְתָּאבוּ, וְיִאֲכְלוּ כְּכֹכּוֹר. רַבִּי שְׁמַעוֹן אוֹמֵר: זֶה יִשְׁחַט לְשֵׁם מַה שֶׁהוּא וְזֶה יִשְׁחַט לְשֵׁם מַה שֶׁהוּא, וּשְׁנַיִם יִאֲכְלוּ כְּפֶסַח וְכִמְנוּיָיו שֶׁל פֶּסַח. נִתְעַרַב בְּמַעֲשֵׂר - שְׁתִּיקָה יָרְעוּ עַד שִׁיסְתָּאבוּ, וְיִאֲכְלוּ כְּמַעֲשֵׂר. רַבִּי שְׁמַעוֹן אוֹמֵר: זֶה יִשְׁחַט לְשֵׁם מַה שֶׁהוּא, וְזֶה יִשְׁחַט לְשֵׁם מַה שֶׁהוּא, וּשְׁנַיִם יִאֲכְלוּ כְּפֶסַח וְכִמְנוּיָיו שֶׁל פֶּסַח. כְּכֹר וּמַעֲשֵׂר שֶׁנִּתְעַרְבוּ זֶה בְּזֶה - שְׁנַיִם יָרְעוּ עַד שִׁיסְתָּאבוּ וְכוּ'. רַבִּי שְׁמַעוֹן אוֹמֵר: שְׁנַיִם יִשְׁחַטוּ בְּצִפּוֹן, זֶה יִשְׁחַט לְשֵׁם מַה שֶׁהוּא וְזֶה יִשְׁחַט לְשֵׁם מִי שֶׁהוּא, וְיִאֲכְלוּ שְׁנַיִם כְּאֶחָד, מִפְּנֵי שְׁמִתָּן דָּמִים שׁוּה. וְכֵן הָיָה רַבִּי שְׁמַעוֹן אוֹמֵר, בְּאֶשֶׁם שֶׁנִּתְעַרַב בְּשְׁלָמִים: - שְׁנַיִם יִשְׁחַטוּ בְּצִפּוֹן

וְיֵאָכְלוּ כַחמור שְׁבֵהָן, וְלֹא הוּדוּ לוֹ חַכְמִים, מִפְּנֵי שְׂאִין מְבִיאִין קִדְשִׁים לְבֵית הַפְּסוּל. בְּמָה דְבָרִים אָמורים? בְּזִמְן שְׁנַתְעָרְבוּ חַיִּים אָבֵל נִתְעָרְבוּ שְׁחוּטִין - יֵאָכְלוּ כַחמור שְׁבֵהָן. נִתְעָרְבוּ בְּפִסּוּלֵי מְקַדְשֵׁין אוֹ בְּחֵלִין שֶׁנִּשְׁחַטּוּ בַעֲזָרָה - תַּעֲבֹר צוֹרֶתָן וַיֵּצְאוּ לְבֵית הַשְּׂרָפָה:

לְאַחַר חֲצוֹת - הוּא עֲצֻמו יִקְרַב שְׁלָמִים. הַפְּסַח שְׁלֹא קָרַב בְּרֵאשׁוֹן - יִקְרַב בְּשֵׁנִי. לֹא קָרַב בְּשֵׁנִי - יִקְרַב בְּשְׁלִישִׁי. מַעוֹת שְׁלֹא קָרְבוּ בְּרֵאשׁוֹן - יִקְרְבוּ בְּשֵׁנִי, לֹא קָרְבוּ בְּשֵׁנִי - יִקְרְבוּ בְּשְׁלִישִׁי. חֲגִיגָה שְׁלֹא קָרְבָה בְּרֵאשׁוֹן - תִּקְרַב בְּשֵׁנִי. לֹא קָרְבָה בְּשֵׁנִי - תִּקְרַב בְּשְׁלִישִׁי:

ד. הַמְּפָרִיש פֶּסַח וְאָבֵד, וְהַפְּרִיש אַחַר תַּחֲתִיו, וְלֹא הִסְפִּיק לְהַקְרִיבוֹ עַד שְׁנִמְצָא הֵרֵאשׁוֹן, וְהָרִי הֵן שְׁנִיָּהֵן עוֹמְדִין - יִבִּיא אִיזָה מִהֵן שִׁירְצָה, כְּדַבְּרֵי חַכְמִים. רַבִּי יוֹסִי אוֹמֵר: מַצּוּה לְהִבִּיא מִן הֵרֵאשׁוֹן, וְאִם הָיָה הַשֵּׁנִי מִן הַמִּבְחָר - יִבִּיאָנוּ, וְהַשֵּׁנִי יִרְעָה עַד שִׁיסְתָּאב וַיִּמְכֹּר, וַיִּבִּיא בְּדַמְיוֹ שְׁלָמִים לְשֵׁשֶׁה עֶשֶׂר. הַמְּפָרִיש מַעוֹת לְפֶסַח וְאָבֵדוּ וְהַפְּרִיש מַעוֹת תַּחֲתִיָּהֵן, וְלֹא הִסְפִּיק לְקַח בְּהֵן פֶּסַח עַד שְׁנִמְצָאוּ מַעוֹת הֵרֵאשׁוֹנִים - יִבִּיא מֵאֵלוֹ וּמֵאֵלוֹ פֶּסַח, וַיִּקְרַב, וְהַשְּׂאֵר - יִבִּיא בֵּה שְׁלָמִים לְשֵׁשֶׁה עֶשֶׂר. הַמְּפָרִיש מַעוֹת לְפֶסַח, וְאָבֵד, וְהַפְּרִיש פֶּסַח תַּחֲתִיָּהֵן, וְלֹא הִסְפִּיק לְקַח עַד שְׁנִמְצָאוּ מַעוֹת הֵרֵאשׁוֹנִים, הַמַּעוֹת - יִבִּיא בְּהֵן פֶּסַח וַיִּקְרַב, וְהַפְּסַח יִרְעָה עַד שִׁיסְתָּאב וַיִּמְכֹּר, וַיִּבִּיא בְּדַמְיוֹ שְׁלָמִים לְשֵׁשֶׁה עֶשֶׂר. הַמְּפָרִיש פֶּסַח וְאָבֵד, וְהַפְּרִיש מַעוֹת תַּחֲתִיו, וְלֹא הִסְפִּיק לְקַח בְּהֵן פֶּסַח עַד שְׁנִמְצָא פֶּסַח - פֶּסַח יִקְרַב, וְהַמַּעוֹת - יִבִּיא בְּהֵם שְׁלָמִים לְשֵׁשֶׁה עֶשֶׂר:

ז. הַמְּפָרִיש מַעוֹת לְפֶסַח וּמַת, אִם הָיָה בְּנוֹ מְמֻנָה - יִבִּיאֵם אַחֲרָיו לְשֵׁם פֶּסַח. וְאִם לֹא - יִבִּיאֵם שְׁלָמִים לְשֵׁשֶׁה עֶשֶׂר. הַמְּפָרִיש אֶת פֶּסַחוֹ וּמַת, אִם הָיָה בְּנוֹ מְמֻנָה עִמוֹ - יִבִּיאָנוּ אַחֲרָיו לְשֵׁם פֶּסַח. אִין בְּנוֹ מְמֻנָה אַחֲרָיו - יִבִּיאָנוּ לְשֵׁם שְׁלָמִים לְשֵׁשֶׁה עֶשֶׂר:

ח. תְּמוּרַת פֶּסַח, וְלֹד תְּמוּרַת פֶּסַח, וְלֹדֵן, וְלֹד וְלֹדֵי וְלֹדֵן, עַד סוֹף הָעוֹלָם - יִרְעוּ עַד שִׁיסְתָּאבוּ, וַיִּמְכְּרוּ, וַיִּבִּיא בְּדַמְיָהֵן שְׁלָמִים. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: וְלֹדוֹת עֲצֻמֵן יִקְרְבוּ שְׁלָמִים, תְּמוּרַת שְׁלָמִים, וְלֹד תְּמוּרַת שְׁלָמִים, וְלֹדֵן, וְלֹד וְלֹדֵן עַד סוֹף הָעוֹלָם - יִרְעוּ עַד שִׁיסְתָּאבוּ, וַיִּמְכְּרוּ וַיִּבִּיא בְּדַמְיָהֵן שְׁלָמִים. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: וְלֹדוֹת עֲצֻמֵן יִקְרְבוּ שְׁלָמִים. הַמְּפָרִיש נִקְבָה לְעוֹלָתוֹ, וְלַפְּסָחוֹ, וְלֵאשְׁמוֹ - עוֹשֶׂה תְּמוּרָה. רַבִּי שְׁמַעוֹן אוֹמֵר: לְעוֹלָתוֹ - עוֹשֶׂה תְּמוּרָה, לְפֶסַחוֹ וְלֵאשְׁמוֹ - אִין עוֹשֶׂה תְּמוּרָה, שְׂאִין לֶךְ דְּבַר עוֹשֶׂה תְּמוּרָה אֲלֵא הַרוּעָה לְהַסְתָּאב. אָמַר רַבִּי: אִין אָנִי רוּאָה דְּבָרֵי שֶׁל רַבִּי שְׁמַעוֹן בְּפֶסַח, הוּאִיל וּמוֹתֵר הַפְּסַח קָרַב שְׁלָמִים:

ה. הַמְּפָרִיש פֶּסַח וְאָבֵד, וְהַפְּרִיש אַחַר תַּחֲתִיו וְלֹא הַקְרִיבוֹ, וְאַחַר כֵּן נִמְצָא הֵרֵאשׁוֹן, הוּא עֲצֻמו יִקְרַב שְׁלָמִים לְשֵׁשֶׁה עֶשֶׂר: הַמְּפָרִיש מַעוֹת לְפֶסַחוֹ וְאָבֵד, וְהַפְּרִיש מַעוֹת אַחֲרוֹת תַּחֲתִיָּהֵן, וְלִקַּח בְּהֵן פֶּסַח אַחַר וְהַקְרִיבוֹ, וְאַחַר כֵּן נִמְצָאוּ מַעוֹת הֵרֵאשׁוֹנוֹת - יִבִּיא בְּהֵן שְׁלָמִים לְשֵׁשֶׁה עֶשֶׂר:

ט. הַמְּפָרִיש נִקְבָה לְפֶסַחוֹ - תִּרְעָה עַד שִׁיסְתָּאב וְתִמְכֹּר וַיִּבִּיא בְּדַמְיָה פֶּסַח. רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן יְהוּדָה אוֹמֵר מִשּׁוּם רַבִּי שְׁמַעוֹן: תִּמְכֹּר שְׁלֹא בְּמוֹם, יִלְדָה זָכָר - יִרְעָה עַד שִׁיסְתָּאב, וַיִּמְכֹּר, וַיִּבִּיא בְּדַמְיוֹ פֶּסַח. גִּשְׁתִּירָה אַחַר הַפְּסַח - יִרְעָה עַד שִׁיסְתָּאב, וַיִּמְכֹּר וַיִּבִּיא בְּדַמְיָה שְׁלָמִים. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: הוּא עֲצֻמו יִקְרַב פֶּסַח.

ו. הַפְּסַח שְׁנִמְצָא בְּשֵׁשֶׁה עֶשֶׂר - יִרְעָה עַד שִׁיסְתָּאב. בְּאַרְבַּעַה עֶשֶׂר - יִקְרַב שְׁלָמִים. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: קֹדֶם חֲצוֹת - יִרְעָה עַד שִׁיסְתָּאב וַיִּמְכֹּר וַיִּבִּיא בְּדַמְיוֹ שְׁלָמִים.

מִסְכַּת פְּסָחִים פָּרָק עֲשִׂירִי

א. עַרְבֵי פְּסָחִים סְמוּךְ לַמִּנְחָה לֹא יֵאכַל אָדָם עַד שֶׁתַּחֲשֶׁךְ, אֲפִילוּ עָנִי שְׂבִישְׂרָאֵל – לֹא יֵאכַל עַד שֵׁסֶבֶק, וְלֹא יִפְתְּחוּ לוֹ מֵאַרְבַּע כּוֹסוֹת שֶׁל יַיִן, אֶחָד חַי וְאֶחָד מְזוּג, אֶחָד חֹדֵשׁ וְאֶחָד יוֹשֵׁן, רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: צָרִיךְ שִׁיחָא בּוֹ טַעַם וּמְרָאָה יַיִן.

ב. מְזוּגוֹ לוֹ כּוֹס רֵאשׁוֹן, בֵּית שְׂמַאי אוֹמְרִים: מִכֶּרֶךְ עַל הַיּוֹם וְאַחֵר כֶּךָ יִכְרֶךְ עַל הַיַּיִן, מִפְּנֵי שֶׁהַיּוֹם גּוֹרֵם לַיַּיִן שִׁיבּוּא, וּכְבֹר קֹדֵשׁ הַיּוֹם וְעַדֵּן הַיַּיִן לֹא בָא. וּבֵית הַלֵּל אוֹמְרִים: מִכֶּרֶךְ עַל הַיַּיִן וְאַחֵר כֶּךָ מִכֶּרֶךְ עַל הַיּוֹם, מִפְּנֵי שֶׁהַיַּיִן גּוֹרֵם לְקֹדֵשׁ הַיּוֹם שֶׁתֵּאֱמַר. דְּבָר אַחֵר: בְּרַכַּת הַיַּיִן תְּדִירָה, בְּרַכַּת הַיּוֹם אֵינָה תְּדִירָה, וְהִלְכָה כְּבֵית הַלֵּל.

ג. מִצְוָה עַל הָאָדָם לְשַׂמַּח אֶת בְּנָיו וּבְנֵי בֵיתוֹ בְּרַגְלֵי, שְׁנֵאמַר: "וְשִׂמַּחְתָּ בַּחֲגֻף" אֶתְּהָ וּבְנֶךָ וּבִתְּךָ וּגְוִי! בְּמָה מְשַׂמְחִין? בַּיַּיִן! כְּדַכְּתִיב (תְּהִלִּים קד, טו): "וַיַּיִן יִשְׂמַח לִבִּב אֲנוֹשׁ" וּגְוִי. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: אֲנָשִׁים בְּרֵאוּי לָהֶם, וְנָשִׁים וּקְטָנִים בְּרֵאוּי לָהֶם.

ד. הַשֶּׁמֶשׁ מֵטְבִּיל בְּנֵי מַעִים וְנוֹתֵן לַפְּנֵי הָאוֹרְחִין, וְאַף עַל פִּי שְׂאִין רֵאִיָּה לְדָבָר – זָכַר לְדָבָר, שְׁנֵאמַר (דְּמִיָּה ד, א): "נִירוּ לְכֶם נִיר וְאֵל תִּזְרְעוּ אֵל קוֹצִים"; הַמִּקְרָא אֶת הַהֵלֶל – הֵם הוֹלְכִין אֶצְלוֹ וְקוֹרְאִין, וְהוּא אֵין הוֹלֵךְ אֶצְלָם. הַמִּקְרָא אֶת בְּנָיו וּבְנוֹתָיו קְטָנִים – צָרִיךְ לַהֲיֹת עוֹנָה עִמָּהֶן בְּמָקוֹם שְׂעוֹנִים. בְּאִיזָה מָקוֹם הוּא עוֹנָה? הַגִּיעַ לְבְרוּךְ הַבָּא וְעוֹנָה עִמָּהֶן 'בְּשֵׁם ה'', הַגִּיעַ לְבְּרַכּוֹנָם' וְעוֹנָה עִמָּהֶן מִבֵּית ה'.

ה. בְּנֵי הָעִיר שְׂאִין לָהֶם מִי שִׁיקְרָא אֶת הַהֵלֶל – הוֹלְכִין לְבֵית הַכְּנֶסֶת וְקוֹרְאִין פָּרָק רֵאשׁוֹן, וּבָאִין, וְאוֹכְלִין וְשׁוֹתִין, וְחוֹזְרִין,

וְגוֹמְרִין אֶת כְּלוּ. וְאִם אֵי אֲפֹשֶׁר לָהֶם כֵּן – גּוֹמְרִין אֶת כָּל הַהֵלֶל. אֵין פּוֹחֲתִין מִמֶּנּוּ וְאֵין מוֹסִיפִין עָלָיו. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן פְּרֻטָּא מוֹסִיף בְּהַ דְּבָרִים. רַבִּי הִיָּה כּוֹפֵל בְּהַ דְּבָרִים.

ו. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: חוֹטְפִין מִצָּה לַתִּינּוּקוֹת בְּשִׁבְלֵי שְׁלֹא יִישְׁנוּ. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר מִשְׁמוֹ: אֲפֵלוּ לֹא אֶכֶל אֶלֶּא פְּרַפְרַת אַחַת, אֲפִילוּ לֹא טַבַּל אֶלֶּא חֲזֵרַת אַחַת – חוֹטְפִין מִצָּה לַתִּינּוּקוֹת בְּשִׁבְלֵי שְׁלֹא יִישְׁנוּ. עַד הֵיכָן הוּא אוֹמֵר? בֵּית שְׂמַאי אוֹמְרִים: עַד "אִם הַבְּנִים שְׂמַחָה". בֵּית הַלֵּל אוֹמְרִים: עַד "חִלְמִישׁ לְמַעֲיָנוּ מִים". וְחֻזְתָּם בְּגֻלָּה. אָמְרוּ בֵּית שְׂמַאי לְבֵית הַלֵּל: הֲלֹא כָּבֵר יֵצְאוּ שִׁזְפִירוֹ יֵצִיאַת מִצְרַיִם?! אָמְרוּ לָהֶם בֵּית הַלֵּל: אֲפֵלוּ הוּא מִמֵּתִין עַד קְרִיַת הַגְּבֵר – הָרִי אֵלוֹ לֹא יֵצְאוּ עַד שֶׁשׁ שְׁעוֹת בַּיּוֹם, הַיֵּאָךְ אוֹמֵר אֶת הַגְּאוּלָּה, וְעַדֵּן לֹא נִגְאָלוּ?

ז. הִבִּיאוּ לַפְּנֵי מִצָּה וְחֲזֵרַת וְחֲרֹסֶת, אֵף עַל פִּי שְׂאִין חֲרֹסֶת מִצְוָה. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן רַבִּי צְדוֹק אוֹמֵר: מִצְוָה. בְּמִקְדָּשׁ מְבִיאִין לַפְּנֵי גּוֹפּוֹ שֶׁל פְּסַח. אָמַר רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן רַבִּי צְדוֹק: הֵיוּ אוֹמְרִים תִּגְרִי חֲרֵף שְׂבִירוֹשְׁלִים – 'בּוֹאוּ וְטִלוּ לְכֶם תְּבַלִּין לְמִצְוָה'.

ח. אֵין מִפְטִירִין אַחַר הַפְּסַח אֲפִיקוֹמָן, כְּגוֹן אֲגוּזִים תְּמָרִים קְלִיּוֹת וְאֲגוּזִים. חֵיב אָדָם לְסַפֵּר בִּיצִיאַת מִצְרַיִם כָּל הַלַּיְלָה, אֲפֵלוּ בֵּינוּ לְבֵין בְּנוֹ, אֲפֵלוּ בֵּינוּ לְבֵין עֲצָמוֹ, אֲפֵלוּ בֵּינוּ לְבֵין תַּלְמִידוֹ. מַעֲשֵׂה בְּרַבֵּן גְּמְלִיאֵל וְזֻקְנִים, שֶׁהָיוּ מְסַבִּין בְּבֵית בִּיתוֹס בֶּן זֻנִּין בְּלוֹד, וְהָיוּ מְסַפְּרִין בִּיצִיאַת מִצְרַיִם כָּל הַלַּיְלָה עַד קְרוֹת הַגְּבֵר. כִּיּוֹן שֶׁעֲלָה עֲמוּד הַשֶּׁמֶר, הַגְּבִיהוּ מִלְּפָנֵיהֶם, וְנוֹעְדוּ וְהִלְכוּ לָהֶן לְבֵית הַמִּדְרָשׁ. אֵיזוֹ הִיא בְּרַכַּת הַפְּסַח? "בְּרוּךְ אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו וְצִוָּנוּ לֶאֱכֹל אֶת הַפְּסַח", אֵיזוֹ בְּרַכַּת הַזִּבְחָה? "בְּרוּךְ אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו וְצִוָּנוּ לֶאֱכֹל אֶת הַזִּבְחָה".

1 בְּהַגְהוֹת הַגְּר"א אֵיתָא: אֶתְהָ וְאֶשְׁתֵּךְ. וּבְפָנִים

מִסְכַּת שְׁקָלִים פָּרָק ראשון

א. בחמשה עשר בו, שלוחי בית דין יוצאין ומתקנין את הדרכים ואת הרחובות, שנתקלקלו בימות הגשמים², כדי שיהו מתקנין לעולי רגלים אלו. בחמשה עשר בו, שלוחי בית דין יוצאין וחופרין בורות, שיחין ומערות, ומתקנין את המקואות, ואת אמת המים. כל מקוה שיש בו ארבעים סאה - כשר להקוות עליו, ושאין בו ארבעים סאה - ממשכין לו את אמת המים ומשלימין בו ארבעים סאה, כדי שיהא כשר להקוות עליו. בחמשה עשר בו, שלוחי בית דין יוצאין ומפקירין את הכלאים, שהפקר בית דין הפקר, ופטור מן המעשרות. מצא כלאים בכרם - מתר משום גזל ופטור מן המעשרות. בשדה - אסור משום גזל וחיב במעשרות. בחמשה עשר בו, שלוחי בית דין יוצאים ומצינין את מקום הטמאה, כדי שלא יהו הרבים נתקלין בו. אין מצינין, לא את הסלע, ולא את הגריד, אלא על אבן קבועה. אין מצינין את הציון במקום הטמאה אלא במקום טהרה סמוך לטמאה. והמאהיל עליו - טמא. מצא אבן אחת מצינת, אף על פי שאין מקימין כן, המאהיל עליה - טהור. מצא שתים, המאהיל ביניהן - טמא, על גביהן - טהור. אין מצינין, לא על כזית מן המת ולא על עצם כשעורה - שאין מטמאין באהל. אין מצינין אלא על השדרה ועל הגלגלת - שטמאין באהל.

ב. משושבו במקדש, התחילו למשכן, ממשכנים ישראל על שקליהן, כדי שיהו קרבנות צבור קרבין מהן. משל לאחד שעלתה לו מכה ברגלו, והיה הרופא כופתו ומחתף בבשרו בשביל לרפאותו, כך אמר המקום: 'משכנו את ישראל על שקליהן, כדי שיהו קרבנות הצבור קרבין מהן', מפני שקרבנות צבור מרצין ומכפרין

בין ישראל לאביהן שבשמים. וכן מצינו בתרומת שקלים ששקלו בני ישראל במדבר, שנאמר (שמות ל, טז): "ולקחת את כסף הכפרים מאת בני ישראל וגו'".

ג. לוקחין מן הנכרים קרבנות צבור בכסף, ומקבלין מהם עולות ושלמים, עופות ומנחות, עצים ולבונה ומלח; דברי רבי יוסי הגלילי. אמר לו רבי עקיבא: אפלו אתה יושב ודורש כל היום - אין מקבלין מהן אלא עולות ושלמים בלבד. אין מקבלין מהן נדבה להקדש בדרך הבית, ואם הקדישו - הקדשן הקדש.

ד. אפוטרופסין ששקלו על ידי תומין - הרי אלו חיבין בקולבון. השוקל שקל חיב בקולבון; דברי רבי מאיר. וחכמים אומרים: השוקל שקל פטור מן הקולבון. השוקל שני דינרין - חיב בקולבון. הנוטל סלע ונוטל שקל חיב שני קולבונות; דברי רבי מאיר. וחכמים אומרים: קולבון אחד.

ה. כמה הוא קולבון? מעה כסף, אחד מעשרים וארבעה כסף לסלע; דברי רבי מאיר. וחכמים אומרים: חצי מעה של ארבעה אסרות. קולבנות הללו, מה היו עושין להם? נופלים לשקלים; דברי רבי מאיר. רבי אלעזר אומר: לנדבה. רבי שמעון שזורי אומר: רקועי זהב צפוי לבית קדש הקדשים. בן עזאי אומר: השלחנין באין ונוטלין אותן בשכרן.

ו. המפריש שקלו ואבד, והפריש אחר תחתיו, ולא הספיק להקריבו עד שנמצא הראשון, והרי שניהן עומדין, זה וזה שקלים. הראשון יפול לתדתינ והשני יפול לעתיקין. המפריש שקלו והוציאו - הרי זה מעל. המוציא שקלו של חברו - הרי זה מעל. לקח בו קני זבין, קני זבות יולדות, המביא את חטאתו אשמו מן ההקדש, השוקל שקלי זוזין מן ההקדש - פיון שלקח מעל; דברי רבי מאיר. וחכמים אומרים: לא מעל עד שיזרקו הדמים.

² פרוש: למועד סמוך לעולי רגלים.

ז. אין מביאין מנחות ונסכים ומנחות תודה, ולחמה של תודה מן הטבל, ומן התרומה ומן המעשר ראשון שלא נטלה תרומתו, וממעשר שני והקדש שלא נפדו, מן המדמע, מן החדש, ומפירות שביעית. ואם הביא - הרי אלו פסולין, ואין צריך לומר מן הערלה וכלאי הכרם.

ח. מותר לזון לזין, מותר שמן לשמן, מותר מלח למלח, מותר עצים לעצים, מותר לבונה ללבונה, מותר בזיכין לבזיכין, מותר נזירין לנזירין, מותר מצורעין למצורעין, אם אמר: 'לנזיר זה'; 'למצרע זה' - מותרו נדכה. מותר עניים לעניים, מותר שבויין לשבויין. אם אמר: 'לעני זה'; 'לשבוי זה' - מותרו שלו. מותר מתים למתים, מותר המת - לירשיו. רבי נתן אומר: מותר המת יהא מנח עד שיבא אליהו. רבי נתן אומר: מותר המת - בונין לו נפש על גבי קברו. או יזלח לו זלח לפני מטתו, אין פודין כסות בכסות, ואין פודין שבוי בשבוי, ואין ממחזין ביד הפרנסין על כד.

מסכת שקלים פרק שני

א. איזהו פרס הפסח? פרס העצרת, פרס החג. רבי יוסי בר רבי יהודה אומר: אין פחות מחמשה עשר יום קדם לרגל.

ב. למה כותבין על הקפות אלה, בית, גימל? מפני שמתחילין ומוציאין מן הראשונה. שלמה ראשונה - מוציאין מן השניה. שלמה שניה - מוציאין מן השלישית. שלמו שלשתן - הגיע זמן תרומה לתרם - תורמין מן החדשה, ואם לאו - תורמין מן הישנה.

ג. הנכנס לתרם את הלשכה, היו מפשפשין בו בכניסה וביציאה, ומדברין עמו משעה שנכנס, ועד שעה שיצא, לקים מה שנאמר (במדבר לב, כב): 'והייתם נקיים מה' ומישראל'. ואומר (יהושע כב, כב): 'אלהים ה' הוא ידע וישראל הוא ידע', ואומר (דברים ו,

יה): 'ועשית הישר והטוב בעיני ה'". (הטוב) - בעיני השמים, 'והישר' - בעיני האדם. דברי רבי עקיבה. רבי ישמעאל אומר: אף הישר בעיני השמים והטוב בעיני האדם. ואומר (משלי ג, ד): 'ומצא חן ושכל טוב בעיני אלהים ואדם', הכריעו חכמים לקים דברי רבי ישמעאל, שנאמר (דברים יב, כה): 'כי תעשה הישר בעיני ה', ואין כאן טוב. ואומר (יהושע כב): 'אל אלהים ה' אל אלהים ה' הוא ידע וישראל הוא ידע'.

ד. תרם את הראשונה, ואמר: 'הרי זה מארץ ישראל על כל ישראל', וחפה בקטבליאות מפני שאנשי סוריא באין ושוקלין עליה. תרם את השניה, ואמר: 'הרי זו מעמון וממואב ומכרכין הסמוכין לארץ ישראל על כל ארץ ישראל', וחפה בקטבליאות, מפני שאנשי ככל באין ושוקלין עליה. תרם את השלישית, ואמר: 'הרי זה מבבל וממדי, ומדינות הרחוקות מארץ ישראל על כל ארץ ישראל', ולא היה מחפה, זו היתה עשירה מכלם, שהיו בה איסטראות של זהב ודריאבונות של זהב, שמנו קטבליאות ונתעברו השירים, ולא היתה מערבו בשל אשתקד, שמא יצטרכו לתרם, ונמצאו תורמין מן הישנה.

ה. תורמין על המשכון, ועל הגבוי, ועל העתיד לגבות; דברי רבי מאיר. רבי יוסי אומר: תורמין על המשכון ועל הגבוי, אבל לא על העתיד לגבות. רבי שמעון בן אלעזר אומר: לא היו אומרים אלא באחרונה, שמא יצטרף אחד מארץ ישראל. ונמצא שוקל עם ככל ומועלין בהם כל שנתן. עברה שנתן - אין מועלין בהן, אלו ואלו נופלים ללשכת בדק הבית.

ו. הנשים היו אורגות בפרכת. בית גרמו היו עושין מעשה לחם הפנים. בית אבטינס היו עושין מעשה הקטרת, נוטלין שכרן מתרומת הלשכה.

ז. הסירות והקציעים והמזמרות והמזרקות, וכלים שהפכהגנים גאותין בהן - באין מתרומת הלשכה. מזבח הזהב, וכלי שרת, בגדי כהנים, ובגדי כהן גדול, ועץ ארז, ואזוב, ושני תולעת - באין מתרומת הלשכה. כבש פרה, אבא שאול אומר: כהנים גדולים עושין אותו משל עצמן, בנאו הראשון ולא שמש עליו ומת, אף על פי שלא שמש עליו - אין חבירו משמש עליו, אלא סותרו ובונה אחר תחתיו, ויותר מששים כפרות של זהב יוצאים עליו. פר הבא על כל המצות ושעירי עבודת כוכבים, בתחלה היו מגבין להם; דברי רבי יהודה. רבי שמעון אומר: מתרומת הלשכה היו קרבין.

ח. כל קרבנות צבור הקרבין באחד בניסן, בא חדש בזמנו - קרבין מן החדש, ואם לאו - קרבין מן הישן. נתנדבו מעצמן - כשרין, ובלבד שימסרום לצבור. הפרנסים שהותירו מעות לעניים - לא יקחו בהן פרות למחצית שכר, מפני הפסד עניים. אבל לוקחין בהן משער הזול לשער היקר, איזה הוא קיץ המזבח? שלוקחין את העולות ומקיציין בהן המזבח.

ט. המקדיש נכסיו והיו בהן דברים ראויין לקרבנות צבור - מניחין לאומנין בשכרן; דברי רבי עקיבה. אמר לו בן עזאי: אינה היא המדה, הפועל שעשה מלאכה בהקדש, בין במנה בין במאתים - לא יאמר: 'תנו לי פרה זו במנה, וטלית זו בחמשים זוז, שאין הקדש מתחלל על המלאכה, אלא על המעות בלבד'. כיצד היו עושין? מפרישין מהן שכר האומנין, ומחללין אותן על מעות האומנין, ונותנין אותן לאומנין בשכרן, וחוזרין ולוקחין אותן מתרומת הלשכה.

י. המקדיש נכסיו, והיה בהן בהמה ראויה לגבי מזבח, זכרים ונקבות. רבי אליעזר אומר: זכרים - ימכרו לצרכי צבור. זבחי עולות ונקבות - ימכרו לצרכי זבחי

שלמים, ודמיהן יפלו עם שאר נכסים לבדק הבית. רבי יוסי אומר: זכרים עצמן יקרבו עולות, ונקבות ימכרו לצרכי זבחי שלמים, ויביא בדמיהן עולות. רבי יוסי ורבי שמעון אומרים: דברי רבי יהושע הן הן דברי רבי אליעזר.

יא. אחד לשלשים יום משערין את הלשכה, כל מי שמכר להן יינות שמנים וסלתות, ואמר: תנו לי מעות מן המטבע היוצא במדינתי - אין שומעין לו, ואם נשפכו בעזרה - נשפכו לו, אם יש לו להביא מתוך ביתו - הרי זה מביא, שלא היו אלו אלא למי שאין לו.

יב. אחד לשלשים יום תורמין את הלשכה. כל מי שמכר יינות שמנים וסלתות, רצה לחזר בו בתוך שלשים - אין שומעין, אלא הולך אצל גזבר, וגזבר מעמידו אצל שלחני, רצה אומר לו: תן לי מיד בפחות מעכשו - אין בו משום רבית, ולא מפני שהוא קדש, אלא אף המוכר חפץ לחברו, על מנת לתן לו מכאן ועד כל שנים עשר חדש, רצה אומר לו: תן לי בפחות מעכשו - אין כאן משום רבית.

יג. אחת לשלשים יום פותחין את הלשכה, כל שמכר להם יינות שמנים וסלתות, אומר להם: תנו לי מן המטבע היוצא במדינתי - אין שומעין לו, אלא הולך אצל גזבר, וגזבר קודח ונותן לו מן המטבע העולה בידו לפי חשבון. רצה, מעמידו אצל שלחני, ושלחני נוטלן ממנו, ונותן לו מן מטבע היוצא במדינתו, לפי חשבון כל המטבעות היוצאין בירושלים.

יד. אלו הן הממונין שהיו במקדש: יוחנן בן גודגדא על געילת שערים, בן טוטפת על המפתחות, בן דופאי על הלולב, בן ארזא על הדוכן. בנימין על התנורין, שמואל על החביתין, ובן מקליט על המלח, בן פלח על העצים.

מִסְכַּת שְׁקָלִים פָּרָק שְׁלִישִׁי

א. שְׁלֶשֶׁה עָשָׂר שׁוֹפְרוֹת הֵיוּ בַמִּקְדָּשׁ, וְכָתוּב עֲלֵיהֶן: תִּקְלִין חֲדָתִין, תִּקְלִין עֲתִיקִין, קִינִין וּגְזוּלֵי עוֹלָה, עֲצִים וּלְבוּנָה זָהָב לַכַּפֶּרֶת, שֶׁשָּׁה לְנִדְבָה, תִּקְלִין חֲדָתִין שֶׁבְכָל שָׁנָה וְשָׁנָה, וְעֲתִיקִין שֶׁלֹּא שָׁקַל אֶשְׁתָּקֵד - שׁוֹקֵל שָׁנָה הַבָּאָה, אֵלּוּ וְאֵלּוּ נוֹפְלִין לְשׁוֹפְרֵי לְשָׁפָה.

ב. קִנִּים, הָאוֹמֵר: 'הָרִי עָלֵי קַן' - מִבֵּיא דְמֵי קִנּוּ, וְנוֹתֵן לְשׁוֹפֵר, הַבֵּיא בַפְּחוֹת - אֵין מִקְבְּלִין הֵימָנוּ. הַבֵּיא מוֹתֵר - כִּהֵן נוֹטֵל דְמֵי קִנּוּ וְנוֹתֵן לְשׁוֹפֵר, וּמוֹתֵר אֵל יָפוּל לְשׁוֹפֵר שֶׁל נִדְבָה. כִּהֵנִים מִקְבְּלִין אוֹתָן, וְלוֹקְחִין בֵּהֶן קִינִין וּמְקַרְיבִין אוֹתָן, חֲצִין חֲטָאוֹת וְחֲצִין עוֹלוֹת. הָאֵשָׁה שֶׁנִּתְּנָה דְמֵי קִנְיָה לְשׁוֹפֵר - אוֹכֵלֶת בְּזִבְחִים לְעֶרֶב. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: לֹא הִיָּה שׁוֹפֵר לְקִנִּים מִפְּנֵי הַתַּעֲרוּבוֹת, אֲלֹא הָאוֹמֵר: 'הָרִי עָלֵי תוֹרִין' - מִבֵּיא וְנוֹתֵן לְשׁוֹפֵר שֶׁל תוֹרִין, בְּנֵי יוֹנָה - מִבֵּיא וְנוֹתֵן לְשׁוֹפֵר שֶׁל בְּנֵי יוֹנָה.

ג. עֲצִים, הָאוֹמֵר: 'הָרִי עָלֵי עֲצִים' - מִבֵּיא דְמֵי שְׁנֵי גְזָרֵי עֲצִים וְנוֹתֵן לְשׁוֹפֵר. כִּהֵנִים מִקְבְּלִין אוֹתָן וְלוֹקְחִין בֵּהֶן עֲצִים, וּמְקַרְיבִין אוֹתָן לְגַבֵּי מִזְבֵּחַ, גְּאוֹתֵין בֵּהֶן וְאֵין מוֹעֲלִין בֵּהֶן, וְאֵם הַקְּרִיבֵן בַּחוּץ - פְּטוּר. אֲבָל אִם אָמַר: 'הָרִי עָלֵי שְׁנֵי גְזָרֵי עֲצִים אֵלּוּ' לְגַבֵּי מִזְבֵּחַ, מִבֵּיא שְׁנֵי גְזָרֵי עֲצִים וְנוֹתֵן לְשׁוֹפֵר. כִּהֵנִים מִקְבְּלִין אוֹתָן מִמֶּנּוּ וּמְקַרְיבִין אוֹתָן לְגַבֵּי מִזְבֵּחַ. וְאֵין גְּאוֹתֵין בֵּהֶן, אֲבָל מוֹעֲלִין בֵּהֶן, וְאֵם הַקְּרִיבֵן בַּחוּץ - חָיִב; דְּבָרֵי רַבִּי. וְחֲכָמִים אוֹמְרִים: אִם הַקְּרִיבֵן בַּחוּץ פְּטוּר, אֵלּוּ וְאֵלּוּ נוֹפְלִין לְלִשְׁכַּת דִּיר הָעֲצִים.

ד. לְבוּנָה, הָאוֹמֵר: 'הָרִי עָלֵי לְבוּנָה' - מִבֵּיא דְמֵי מֵלֵא קִמָּץ לְבוּנָה, וְנוֹתֵן לְשׁוֹפֵר. כִּהֵנִים מְחַלְקִין אוֹתָן וְלוֹקְחִין בֵּהֶן לְבוּנָה, וּמְקַרְיבִין אוֹתָהּ לְגַבֵּי מִזְבֵּחַ.

ה. זָהָב, הָאוֹמֵר: 'הָרִי עָלֵי זָהָב' - מִבֵּיא דְמֵי דִינָר זָהָב, וְנוֹתֵן לְשׁוֹפֵר. מְחַלְקִין אוֹתָן

טו. שְׁלֶשֶׁה גְזָבְרִין מַה הֵן עוֹשִׂין בֵּהֶן? הֵיוּ פוֹדִין אֶת הָעֲרֻכִין, וְאֶת הַחֲרָמִים, וְאֶת הַהִקְדָּשׁוֹת, וְאֶת מַעֲשֵׂר שְׁנֵי, וְכֹל מִלְּאֻכַּת הַקֶּדֶשׁ, בֵּהֶן הִיָּתָה נַעֲשִׂית. שְׁבַעַה אֲמַרְפָּלִים מַה הֵן עוֹשִׂין? שְׁבַעַה מִפְּתוּחוֹת הָעֲזָרָה בִּידָן, רִצָּה אֶחָד מֵהֶן לִפְתּוֹחַ - אֵינוּ יָכוֹל, עַד שִׁיבְנִסּוּ בִלָּן. גִּתְּפִנְסוּ בִלָּן, אֲמַרְפָּלִין פּוֹתְחִין וְגִזְבְּרִין נִכְנָסִין וְיוֹצְאִין, וְלִפֵּי כְבוֹד הַנִּכְנָסִין הֵיוּ יוֹצְאִין. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה: לְמָה נִקְרָא שְׁמוֹ אֲמַרְפָּל? מִפְּנֵי שְׁמֵר עַל הַפֶּל. הֵיוּ כְּשָׂרִין בַּכֹּהֲנִים וּבַלְוִיִּם וּבַיִשְׂרָאֵלִים, מִי שִׁישׁ לוֹ בֶּן וְאֵח, בֶּן קֶדֶם לְאָח, אֵחַ וּבְנֵו - אֵחַ קֶדֶם. כֹּל הַקֶּדֶם בְּנִחְלָה - קֶדֶם בְּשֶׁרְרָה, וּבְלִבְד שִׁינְהַג כְּמִנְהַג אֲבוֹתָיו.

טז. אַרְבַּע חוֹתְמוֹת הֵיוּ בַמִּקְדָּשׁ, חוּטָא הִיָּה מִבֵּיא לוֹגוּ עִמוּ, חוּטָא דֵל כְּדַבְרֵי בֶן עֲזַאי הִיָּה מִבֵּיא לוֹגוּ עִמוּ. כְּשֵׁם שֶׁהִיָּה לְשִׁכַּת חֲשָׂאִין בַּמִּקְדָּשׁ, כִּךְ הִיָּתָה בְּכָל עִיר וְעִיר, מִפְּנֵי שְׁעָנִיִּים בְּנֵי טוֹכִים מִתְּפָרְנִסִין מִתּוֹכָהּ בַּחֲשָׂאֵי.

יז. שְׁלֶשׁ עֲשָׂרָה הַשְּׁתַּחֲוֹאוֹת הֵיוּ בַמִּקְדָּשׁ. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: כִּנְגֵד שַׁעַר הַשְּׁתַּחֲוֹאָה, כִּנְגֵד פְּרִצָּה שְׁחִיָּה, וְשַׁעַר הַשְּׁתַּחֲוֹאוֹת שֶׁבַמִּקְדָּשׁ שְׁעַל גְּבֵי קֶרֶבֶן חוֹבָה, וְעַל גְּבֵי קֶרֶבֶן קְבוּעַ, כָּאֵן וְכָאֵן לֹא הִיָּתָה שְׁחִיָּה, אֲלֹא כְרִיעָה וּפְשִׁיטָה בְּלִבְד.

יח. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: אַרוֹן גָּלָה לְבָבֵל, שֶׁנֶּאֱמַר (מְלֻכִים-ב כ, יז): "לֹא יוֹתֵר דָּבָר אָמַר ה'"; וְאֵין 'דָּבָר' אֲלֹא דְבָרוֹת שְׁבוּ. רַבִּי שְׁמַעוֹן אוֹמֵר: הָרִי הוּא אוֹמֵר (דְּבָרֵי הַיָּמִים-ב לו, ט): "וְלִתְשׁוּבַת הַשָּׁנָה שְׁלַח הַמֶּלֶךְ נְבוּכַדְנֶצַּר וַיְבִיאֵהוּ בְּבֵלְהָ עִם כָּלִי חֲמַדַּת בֵּית ה'", אֵלּוּ הֵן כָּלִי חֲמַדַּת בֵּית ה'; זֶה אַרוֹן. רַבִּי יְהוּדָה בֶּן לֵקִישׁ אוֹמֵר: אַרוֹן בַּמִּקְוָמוּ נִגְנֵו, שֶׁנֶּאֱמַר (מְלֻכִים-א ח, ח): "וַיֹּאֲרָכוּ הַבַּיִדִּים, וַיִּרְאוּ רֵאשֵׁי הַבַּיִדִּים מִן הַקֶּדֶשׁ עַל פְּנֵי הַדְּבִיר, וְלֹא יִרְאוּ הַחוּצָה, וַיְהִיּוּ שָׁם עַד הַיּוֹם הַזֶּה".

כְּהֵנִים, וְלוֹקְחִין בְּהֵן זֶהָב, וְעוֹשִׂין אוֹתוֹ רְקוּעֵי זֶהָב לְבֵית קִדְשֵׁי הַקִּדְשִׁים.

ו. שֶׁשָׁה לְנִדְבָהּ, כְּנֶגֶד מוֹתֵר חֲטָאוֹת וְאַשְׁמוֹת, וּמוֹתֵר קִנֵּי זְבוֹת וְקִנֵּי יוֹלְדוֹת וְאַשֶׁם קָרְבָן נְזִיר וּמִצְרַע. הָאוֹמֵר: 'מָנָה זֶה לְנִדְבָהּ', 'סֹלַע זֶה לְנִדְבָהּ' - מְבִיא וְנוֹתֵן לְשׁוֹפֵר שֶׁל נִדְבָהּ. כְּהֵנִים מַחֲלִקִין אוֹתָן וְלוֹקְחִין בְּהֵן עוֹלוֹת, הַבְּשָׂר לְשֵׁם וְהָעוֹרוֹת שֶׁל כְּהֵנִים.

ז. מַעוֹת שֶׁנִּמְצְאוּ לְפָנֵי סוֹחְרֵי בַהֲמָה, לְעוֹלָם מַעֲשֵׂר. וּבַהֲרַ הַבַּיִת חֲלִין, וּבִירוּשָׁלַיִם, בְּשָׂאֵר יְמוֹת - הַשְּׁנָה חֲלִין, וּבִשְׁעַת הַרְגָל - הַכֹּל מַעֲשֵׂר. אָמַר רַבִּי יוֹסִי: אִלּוּ דְבָרֵי בֵּית שְׁמַאי, וּבֵית הַלֵּל אוֹמְרִים: לְעוֹלָם מַעֲשֵׂר, חוּץ מִן הַנִּמְצָאִים בַּהֲרַ הַבַּיִת בְּשָׂאֵר יְמוֹת הַשְּׁנָה שֶׁל חֲלִין.

ח. בְּשָׂר שֶׁנִּמְצָא בְּעִזָּה, מִחְרוּזוֹת - מֵתֵר, שְׂאִין עוֹשִׂין בְּשָׂר הַקִּדֵּשׁ מִחְרוּזוֹת. שְׁעַל גְּבֵי אֶשְׁפָה - בְּכֹל מְקוֹם אֶסוּר.

ט. נִכְרֵי שֶׁהֵבִיא שְׁלָמִיו, נִתְּנָן לְיִשְׂרָאֵל - יִשְׂרָאֵל אוֹכְלֵן. נִתְּנָן לְכַהֵן - הַכַּהֵן אֹכְלוֹ. גֵר שְׂמַת וּבִזְבוֹז אֶת נִכְסָיו, וְאַחַר כֵּן נוֹדַע שֶׁהֵן שֶׁל הַקִּדֵּשׁ - מוֹצִיאִין מִיָּדָן.

י. אָמַר רַבִּי יוֹסִי: הָאוֹכֵל קִדְשֵׁי קִדְשִׁים לְאַחַר זְרִיקַת דָּמִים - מְשַׁלֵּם אֶת הַקֶּרֶן וְאֵין מְשַׁלֵּם אֶת הַחֲמֵשׁ. רַבִּי יִשְׁמַעְאֵל בְּנוֹ שֶׁל רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן בְּרוּקָה אוֹמֵר: מְשַׁלֵּם קֶרֶן וְחֲמֵשׁ לְכַהֵנִים, וְכַהֵנִים לוֹקְחִין בְּהֵן שְׁלָמִים, וּמִקְרִיבִין אוֹתָן לְגַבֵּי מִזְבֵּחַ.

יא. פְּרֻכָתָא, אֶרְפָה אֶרְפָּעִים אִמָּה וְרַחֲבָה עֶשְׂרִים אִמָּה, וְהִיתָה נֶאֱרָגַת תְּכֵלֶת וְאַרְגָּמָן וְתוֹלַעַת שָׁנִי וְשֵׁשׁ מְשֻׁזַר מַעֲשֵׂה חוֹשֵׁב. אַחֲרַת הִיתָה שֵׁם - אֶרְפָה עֶשְׂרִים אִמָּה וְרַחֲבָה עֶשְׂרִים אִמָּה, וְהִיתָה נֶאֱרָגַת תְּכֵלֶת וְאַרְגָּמָן וְתוֹלַעַת שָׁנִי, וְשֵׁשׁ מְשֻׁזַר מַעֲשֵׂה רוֹקֵם, וְהִיתָה פְּרוּסָה עַל פְּתָחוֹ שֶׁל הַיֵּכָל מִבְּחוּץ. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: זֶה שְׁמוֹצִיאִין אוֹתָהּ מִבְּפָנִים, וְהִיתָה מְקַפְּלָת אַחַד לְשָׁנִים וּשְׁנַיִם לְאַרְבָּעָה. הִיתָה פְּרוּסָה עַל פְּתָחוֹ

שֶׁל הַיֵּכָל מִבְּחוּץ. אָמְרוּ לוֹ: מִי שֶׁשִּׁמַּשׁ בְּקִדְשָׁה חֲמוּרָה - תַּחֲזוֹר תִּשְׁמַשׁ בְּקִדְשָׁה קִלְיָה? דְּבָר אַחֵר: בְּזוֹ כְּתוּב (שְׁמוֹת כו, א): "מַעֲשֵׂה חֹשֶׁב", וּבְזוֹ כְּתוּב (שְׁמוֹת כו, לו): "מַעֲשֵׂה רֶקֶם". רַבִּי נַחֲמִיָּה אוֹמֵר: בְּזוֹ כְּתוּב 'מַעֲשֵׂה חֹשֶׁב' - שְׁנֵי פְּרָצוּפוֹת, וּבְזוֹ כְּתוּב מַעֲשֵׂה רֶקֶם - פְּרָצוּף אֶחָד, אֲלָא שְׁמוֹצִיאִין זֶה אוֹתָהּ מִבְּפָנִים. הִיתָה מְקַפְּלָת אַחַד לְשָׁנִים וּשְׁנַיִם לְאַרְבָּעָה, וְהִיתָה נְתוּנָה בְּעִלְיָה כְּנֶגֶד הַתַּחְתּוֹנָה, שְׁנֶאֱמַר (שְׁמוֹת כו, לג): "וְהַבְדִּילָה הַפְּרֻכָתָא לְכֶסֶם בֵּין הַקִּדֵּשׁ" וְגו'. רַבִּי חֲנִינְא בֶּן אֲנָטִיגְנוֹס אוֹמֵר: שְׁתֵּי פְּרוּכוֹת הָיוּ שֵׁם, אַחַת פְּרוּסָה וְאַחַת מְקַפְּלָת, נִטְמָאָה פְּרוּסָה - פּוֹרְסִין אֶת הַמְקַפְּלָת, בְּעֶרְבַּ יוֹם הַכַּפּוּרִים מְכַנְסִין אֶת הַחֲדָשָׁה וּמוֹצִיאִין אֶת הַיִּשְׁנָה.

יב. בְּשָׂר קִדְשֵׁי קִדְשִׁים שֶׁנִּטְמָא, בֵּין בָּאֵב הַטְּמָאָה וּבֵין בּוֹלַד הַטְּמָאָה, בֵּין מִבְּפָנִים בֵּין מִבְּחוּץ. בֵּית שְׁמַאי אוֹמְרִים: הַכֹּל יִשְׂרָף בְּפָנִים, חוּץ מִשְׁנִטְמָא בָּאֵב הַטְּמָאָה בְּחוּץ. וּבֵית הַלֵּל אוֹמְרִים: הַכֹּל יִשְׂרָף בְּחוּץ, חוּץ מִשְׁנִטְמָא בּוֹלַד הַטְּמָאָה מִבְּפָנִים. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: מַה שֶׁנִּטְמָא בָּאֵב הַטְּמָאָה, בֵּין מִבְּפָנִים בֵּין מִבְּחוּץ - יִשְׂרָף בְּחוּץ, וְשְׁנִטְמָא בּוֹלַד הַטְּמָאָה, בֵּין בְּחוּץ בֵּין בְּפָנִים - יִשְׂרָף בְּפָנִים. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: כְּדָבְרֵי בֵּית שְׁמַאי. וְרַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר: כְּדָבְרֵי בֵּית הַלֵּל.

יג. אֵיבָרֵי תְּמִיד שְׂאֵמְרוּ נּוֹתְנִין לְמִטָּה' - נְתַנִּין מִחֲצֵי כֶּבֶשׂ וּלְמִטָּה בְּמִזְרַח, וְשְׂאֵמְרוּ 'נְתַנִּין לְמַעְלָה' - נְתַנִּין מִחֲצֵי כֶּבֶשׂ וּלְמַעְלָה בְּמַעְרָב. רַבִּי חֲנִינְא בֶּן עֲקִישָׁי אוֹמֵר: אִלּוּ וְאִלּוּ נְתַנִּין מִחֲצֵי כֶּבֶשׂ וּלְמִטָּה, אֲלָא שֶׁהַתְּמִידִין בְּמַעְרָב וּמוֹסְפִין בְּמִזְרַח, וְשֶׁל רֵאשֵׁי חֲדָשִׁים נְתַנִּין תַּחַת פְּרֻכָתָא הַמְּזַבַּח מְלִמְטָה. אֵיזָה הוּא פְּרֻכָתָא הַמְּזַבַּח? בֵּין קֶרֶן לְקֶרֶן, מְקוֹם הַלֹּחַד רִגְלֵי הַכַּהֲנִים וְאֵילָד.

יד. גֵר מַעֲפֵב לְאֹכֹל בְּזֻבְחִים, עַד שֶׁיָּבִיא קִנּוּ. הֵבִיא פְּרִידָה אַחַת - אוֹכֵל בְּזֻבְחִים לְעֶרְב. כָּל חֲיָבֵי קִנּוּן שֶׁבְּתוֹרָה - חֲצִין

יז. זָקן, אֵין מוֹשִׁיבִין אוֹתוֹ בְּלִשְׁכַת הַגְּזִית אֲלֵא אִם כֵּן נַעֲשֶׂה דִין בְּעִירוֹ, מִשְׁנַעֲשֶׂה דִין בְּעִירוֹ - מַעֲלִין וּמוֹשִׁיבִין אוֹתוֹ בְּהַר הַבֵּית, מִשֵּׁם מַעֲלִין וּמוֹשִׁיבִין אוֹתוֹ בַּחֵיל, מִשֵּׁם מַעֲלִין וּמוֹשִׁיבִין אוֹתוֹ בְּלִשְׁכַת הַגְּזִית.

מִסְכַּת יוֹמָא פְּרָק רֵאשׁוֹן

א. לָמָּה מִפְּרִישִׁין כֹּהֵן גָּדוֹל מִבֵּיתוֹ לְלִשְׁכַת פְּלֵהֲדָרִין? פֶּרֶשׁ רַבִּי יְהוּדָה בֶּן בְּתֵירָה: שָׁמָּא תִמְצָא אֶשְׁתּוֹ סֶפֶק נָדָה וְיָבֵא עֲלֶיהָ, וְנִמְצָא טָמֵא שְׁבַעַת יָמִים. רַבִּי יְהוּדָה אָמַר: "לִשְׁכַת בְּלוֹוֹטִין"³ - קוֹרִין אוֹתָהּ.

ב. כָּל הַלְּשָׁכוֹת שְׁבִמְקַדֵּשׁ - פְּטוּרוֹת מִן הַמְּזוּנָה, חוּץ מִלִּשְׁכַת פְּלֵהֲדָרִין, מִפְּנֵי שֶׁהוּא בֵּית דִּירָה לְכֹהֵן גָּדוֹל שְׁבַעַת יָמִים בְּשָׁנָה. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה: וְכִי לֹא הִיָּה שֵׁם בֵּית דִּירָה אֲלֵא זוֹ בְּלִבְדָּ? אֲלֵא כָּל שֶׁהוּא בֵּית דִּירָה - חֵיב. כָּל שְׂאֵינָה בֵּית דִּירָה - פְּטוּרָה.

ג. כָּל הַלְּשָׁכוֹת שְׁבִמְקַדֵּשׁ - רְשׁוֹת הַיְחִיד לִשְׁבֵּת וּרְשׁוֹת הַיְחִיד לְטַמְּאָה, חוּץ מִלִּשְׁכַת הַיִּינ וְשִׁמּוֹן, שֵׁישׁ לָהֶם שְׁנֵי פְּתָחִים, זֶה כְּנֶגֶד זֶה. אָבָא שְׂאוּל הִיָּה קוֹרָא אוֹתָהּ: "לִשְׁכַת בֵּית שְׁמַנְיָא". רַבִּי יְהוּדָה אָמַר: כָּל לִשְׁכָּה שְׁבִמְקַדֵּשׁ שֵׁישׁ לָהּ שְׁנֵי פְּתָחִים, זֶה כְּנֶגֶד זֶה, כְּגוֹן שֶׁעַר עֲזָרָה - רְשׁוֹת הַיְחִיד לִשְׁבֵּת, וּרְשׁוֹת הַרְבִּים לְטַמְּאָה.

ד. לָמָּה מִפְּרִישִׁין כֹּהֵן אַחַר תַּחְתָּיו? שָׁמָּא יֵאָרֵעַ בּוֹ פְּסוּל - יִשְׁמַשׁ תַּחְתָּיו, וְכֹהֵן גָּדוֹל חוֹזֵר לְכַהֲנֵה גְדוּלָּה, וְזֶה שִׁשְׁמַשׁ תַּחְתָּיו כָּל מִצְוֹת כַּהֲנֵה גְדוּלָּה עֲלָיו; דְּבָרֵי רַבִּי מֵאִיר. רַבִּי יוֹסִי אָמַר: אֵף עַל פִּי שְׂאֵמְרוֹ: 'כָּל מִצְוֹת כַּהֲנֵה גְדוּלָּה עֲלָיו', אֵינּוּ כָּשֵׁר, לֹא לְכַהֵן גָּדוֹל וְלֹא לְכַהֵן הַדְּיוּט. אָמַר רַבִּי יוֹסִי: מַעֲשֶׂה בְּיוֹסֵף בֶּן אֶלֶם מִצְפּוֹרֵי, שְׂאָרַע פְּסוּל בְּכַהֵן גָּדוֹל וְשִׁמַּשׁ תַּחְתָּיו, לְאַחַר שֵׁיבָא, אָמַר לְמַלְךָ: פֶּר וְשַׁעֲרֵי שְׁקָרְבִין הַיּוֹם, מִשָּׁל מִי הֵיּוּ? מִשָּׁלִי אוֹ מִשָּׁל כֹּהֵן

חֲטָאוֹת וְחֲצִין עוֹלוֹת, חוּץ מִקְנֵוֹ שֶׁל גֵּר, שְׂאָף עַל פִּי שֶׁהֵן חוֹבָה - שְׁתִּיהֵן עוֹלוֹת. רָצָה לְהֵבִיא חוֹבָתוֹ מִן הַבְּהֵמָה - יָבִיא. הֵבִיא עוֹלוֹת בְּהֵמָה לְסִפְרָתוֹ - יֵצֵא. מִנְחוֹת וְנֹסְכִים - לֹא יֵצֵא, לֹא אָמְרוּ 'קָן' אֲלֵא לְהִקָּל עֲלָיו. הֵבִיא לְצִרְעָתוֹ - יִחֹזֵר וְיָבִיא לְכִפְרָתוֹ. לְנִזְיָרָתוֹ - יִחֹזֵר וְיָבִיא לְכִפְרָתוֹ. קִנּוֹ שֶׁל גֵּר - אֵין נוֹהֲגֵת אֲלֵא בְּפָנֵי הַבֵּית, וְצָרִיד לְהֵבִיא מִעַכְשָׁו. רַבִּי שְׁמַעוֹן אָמַר: אֵין צָרִיד לְהֵבִיא מִעַכְשָׁו מִפְּנֵי תַקְלָה.

טו. מִפְּנֵי מָה אָמְרוּ שְׁקָלִים אֵין נוֹהֲגִין אֲלֵא בְּפָנֵי הַבֵּית? לְפִי שְׂאֵין תוֹרְמִין מִן הַיִּשְׁנָה, וּמִפְּנֵי מָה אָמְרוּ בְּכוֹרִים אֵין נוֹהֲגִין אֲלֵא בְּפָנֵי הַבֵּית? מִשּׁוּם שְׁנַאָמַר (שְׁמוֹת כג, ט): "רֵאשִׁית בְּכוֹרֵי אֲדָמְתְךָ תָּבִיא בֵּית ה' אֱלֹהֶיךָ", כָּל זְמַן שֵׁישׁ לָךְ בֵּית - יֵשׁ לָךְ בְּכוֹרִים. אֵין לָךְ בֵּית - אֵין לָךְ בְּכוֹרִים.

טז. כֹּהֵן גָּדוֹל אֵין נִכְנֵס לְעִזְרָה לְעַבּוּדָה, אֲלֵא אִם כֵּן נִמְשַׁח שְׁבַעָה וְנִתְרַבֶּה שְׁבַעָה, אֵף עַל פִּי שֶׁלֹא נִמְשַׁח שְׁבַעָה וְנִתְרַבֶּה שְׁבַעָה וְעַבְד - עַבּוּדָתוֹ כְּשֵׁרָה. כֹּהֵן הַדְּיוּט, אֵין נִכְנֵס לְעִזְרָה לְעַבּוּדָה, אֲלֵא אִם כֵּן הֵבִיא עֲשִׁירִית הָאֵיפָה מִשָּׁלוֹ, וְעוֹבְדָה בֵּידוֹ, אֵף עַל פִּי שֶׁלֹא הֵבִיא עֲשִׁירִית הָאֵיפָה מִשָּׁלוֹ, וְעוֹבְדָה בֵּידוֹ, וְעַבְד - עַבּוּדָתוֹ כְּשֵׁרָה. בֶּן לֹוִי אֵין נִכְנֵס לְעִזְרָה לְעַבּוּדָה, אֲלֵא אִם כֵּן לְמַד חֲמֵשׁ שָׁנִים, שְׁנַאָמַר (בְּמִדְבָר ח, כד): "זֹאת אֲשֶׁר לְלוִים מִבֶּן חֲמֵשׁ וְעֶשְׂרִים שָׁנָה", וְלֵהֲלֵן הוּא אָמַר (בְּמִדְבָר ד, א): "מִבֶּן שְׁלֹשִׁים שָׁנָה", אִם נֹאמַר 'מִבֶּן חֲמֵשׁ וְעֶשְׂרִים', לָמָּה נֹאמַר 'מִבֶּן שְׁלֹשִׁים'? וְאִם נֹאמַר 'מִבֶּן שְׁלֹשִׁים', לָמָּה נֹאמַר 'מִבֶּן חֲמֵשׁ וְעֶשְׂרִים'? אֲלֵא כָּל אוֹתָן שָׁנִים שְׁמִבֶּן חֲמֵשׁ וְעֶשְׂרִים וְעַד בֶּן שְׁלֹשִׁים הִיָּה לְמַד, מִכָּאֵן וְאֵילָךְ מִקְרִיבִין אוֹתוֹ לְעַבּוּדָה, מִכָּאֵן אָמְרוּ: כָּל שְׂאֵינוֹ מִרְאָה סִימָן טוֹב בְּמִשְׁנָתוֹ בְּתוֹךְ חֲמֵשׁ שָׁנִים - שׁוֹב אֵינוֹ מִרְאָה. רַבִּי יוֹסִי אָמַר: שְׁלֹשׁ שָׁנִים, שְׁנַאָמַר (דִּנְיָאֵל א, ד-ה): "וּלְגַדְלֵם שָׁנִים שְׁלֹשׁ, וְלְלַמְדֵם סֵפֶר וְלִשׁוֹן כְּשָׂדִים".

³ לִשְׁכַת שָׂרִים.

גְּדוּלָה? יָדַע הַמֶּלֶךְ עַל מַה אָמַר לוֹ, אָמַר לוֹ הַמֶּלֶךְ: 'מַה זֶה בֶּן אֱלֹם? לֹא דִיךָ שְׁשַׁמְשַׁתָּ תַּחַת כַּהֵן גְּדוּל, שְׁעָה אַחַת לְפָנַי מִי שְׁאָמַר וְהִיָּה הָעוֹלָם, אֲלֵא שְׁאִתָּה מְבַקֵּשׁ לְטוֹל לְךָ כַּהוֹנָה גְּדוּלָה!?' בְּאוֹתָהּ שְׁעָה, יָדַע יוֹסֵף בֶּן אֱלֹם שֶׁהוֹסֵעַ מִן הַכַּהוֹנָה גְּדוּלָה.

ה. כִּיצַד כַּהֵן גְּדוּל נוֹטֵל חֶלֶק בְּרֵאשׁוֹ? אוֹמֵר: זוֹ חֲטָאת שְׁלִי, זֶה אֲשֶׁם שְׁלִי, חֲלָה אַחַת מִשְׁתֵּי חִלּוֹת, אַרְבַּע וְחֲמֵשׁ חִלּוֹת מִלְחָם הַפְּנִים. רַבִּי אוֹמֵר: אוֹמֵר אֲנִי שִׁיָּה זֶה נוֹטֵל מִחֲצָה, שְׁנֵאמַר (וַיִּקְרָא ב, ג): "וְהִיָּתָה לְאֶהֱרֹן וּלְבָנָיו" - מִחֲצָה לְאֶהֱרֹן וּמִחֲצָה לְבָנָיו. בְּמָה דְּבָרִים אָמוּרִים? בְּקִדְשֵׁי מִקְדָּשׁ, אָבֵל בְּקִדְשֵׁי הַגְּבוּל - אַחַד כַּהֵן גְּדוּל וְאַחַד כַּהֵן הַדְּרוֹט חוֹלְקִין בְּשׁוּהוֹ.

ו. מִצְוֹת כַּהֵן גְּדוּל לִהְיוֹת גְּדוּל מֵאַחֲרָיו: בְּנוֹי, בְּכַח, בְּעֶשֶׂר, בְּחֻכְמָה וּבִמְרֹאֶה. אֵינן לוֹ - מִנִּין שְׁיִגְדְלוּהוּ אַחֲרָיו הַכַּהֲנִים? נֵאמַר (וַיִּקְרָא כ"א, ט): "וְהִכְהִיֵּן הַגְּדוּל מֵאַחֲרָיו" - שְׁיִגְדְלוּהוּ אַחֲרָיו. אָמְרוּ עֲלָיו עַל פִּינְחָס אִישׁ חֲבֵתָהּ, שְׁעָלָה גּוֹרְלוֹ לִהְיוֹת כַּהֵן גְּדוּל, וְהִלְכוּ אַחֲרָיו גּוֹבְרִין וְאַמְרָפְלִין, וּמִצְאוּהוּ כִּשְׁהוּא חוֹצֵב, וּמִלְאוּ אַחֲרָיו אֶת הַמִּחְצָב דִּינָרֵי זָהָב. אָמַר רַבִּי חֲנִינְיָא בֶּן גַּמְלִיאֵל: וְכִי סַתַּת הִיָּה? וְהֵלֵא חֲתַנְנּוּ הִיָּה! וּמִצְאוּהוּ כִּשְׁהוּא חוֹרֵשׁ, כְּמָה שְׁנֵאמַר בְּאַלִּישַׁע (מְלָכִים-א יט, יט): "וַיִּלְךָ מִשָּׁם וַיִּמְצָא אֶת אִלִּישַׁע בֶּן שַׁפְטָן וְהוּא חוֹרֵשׁ שְׁנַיִם עֶשֶׂר צְמִידִים לְפָנָיו וְהוּא בְּשָׁנַיִם הָעֶשֶׂר", מִשְׁרַבּוּ מְלָכִים, הִתְקִינּוּ לִהְיוֹת מְעַמִּידִין כַּהֲנִים, הָיוּ מְעַמִּידִים אוֹתָם בְּכָל שָׁנָה וְשָׁנָה.

ז. לְמָה פָּרַשׁ וּבּוֹכָה? מִפְּנֵי שְׁצָרִיכִים לְהַשְׁבִּיעַ. וְלְמָה צְרִיכִין לְהַשְׁבִּיעוֹ? שְׁכַבְרָה הִיָּה מְעַשָּׂה בְּבִיתוֹס אַחַד, שֶׁהַקְטִיר עַד שֶׁהוּא בָּא בַּחוּץ, וַיִּצָּא עֲנַן הַקְטִירָת וְהִרְתִּיחַ אֶת כָּל הַבַּיִת, שֶׁהָיוּ הַבִּיתוֹסִין אוֹמְרִים:

"יִקְטִיר עַד שֶׁהוּא בַּחוּץ, שְׁנֵאמַר (וַיִּקְרָא טז, ב): "כִּי בְעֲנַן אֲרָאָה עַל הַכַּפֹּרֶת". אָמְרוּ לָהֶם חֲכָמִים: וְהֵלֵא כָּבֵד נֵאמַר (וַיִּקְרָא טז, יג): "וַיִּנְתֵּן אֶת הַקְטִירָת עַל הָאֵשׁ לְפָנַי ה'", אִם כֵּן, מַה תִּלְמוּד לּוֹמֵר: "כִּי בְעֲנַן אֲרָאָה עַל הַכַּפֹּרֶת" - מִלְּמַד שְׁנוֹתָן בָּהּ מְעֵלָה עֲשׂוּ, הֵא אִם לֹא נִתַּן בָּהּ מְעֵלָה עֲשׂוּ, אוֹ שֶׁחֲסַר אַחַת מִכָּל סִמְנֵיהָ - חִיב מִיתָהּ. כְּשִׁיצָא, אָמַר לְאַבְיוֹ: 'כָּל יְמִיכֶם הֵייתֶם דּוֹרְשִׁין, וְאֵינן אַתֶּם עוֹשִׂין, עַד שְׁעַמְדַּתִּי וְעִשִׂיתִי אָנִי! אָמַר לוֹ: אַף עַל פִּי שְׁאֲנוּ דּוֹרְשִׁין - אֵינן אָנוּ עוֹשִׂין, וְשׁוֹמְעִין לְדְבָרֵי חֲכָמִים, תִּמְהַנֵּי עֲלֶיךָ אִם תִּאָרִיךְ יָמִים, לֹא שֶׁהָהָרָה שְׁלֹשָׁה יָמִים וַנִּתְנוּהוּ בַקְבֵר.

ח. אֵיזוֹ הִיא אֲצַבַּע צְרָדָה? זוֹ אֲצַבַּע גְּדוּלָה שֶׁל יָמִין, בְּפָהּ וְלֹא בְּנִבָּל וְלֹא בְּכַנּוּר, מַה הָיוּ אוֹמְרִים? (תְּהִלִּים קכז, א): "שִׁיר הַמַּעֲלוֹת לְשַׁלְמָה אִם ה' לֹא יִבְנֶה בַיִת" וְגו', לֹא הָיוּ יְשָׁנִים כָּל הַלַּיְלָה, אֲלֵא שְׁקוֹרִין כְּנֶגֶד כַּהֵן גְּדוּל, כְּדִי לְעַסְקוֹ בַּתּוֹרָה, כִּף הָיוּ נוֹהֲגִין בְּגְבוּלֵין, אַחַר חֲרַבֵּן הַבַּיִת זָכַר לְמִקְדָּשׁ, אָבֵל הָיוּ חוֹטְאִין.⁶

ט. כִּיצַד נִכְנָסִין לְלִשְׁכַּת הַגְּזִית? מְקִיפִין וְעוֹמְדִין כְּמִין בְּכוֹלֵי־אֵר,⁷ הַמְּמַנֶּה בָּא וְנוֹטֵל מִצְנַפְתּוֹ שֶׁל אַחַד מֵהֶן - יוֹדְעִין שְׁמִמְנוּ פִּיס מִתְחִיל. לֹא הָיוּ מוֹצִיאִים שְׁתִּים אֲלֵא אַחַת אַחַת, הַיְחִידִים שֶׁבָּהֶן מוֹצִיאִין שְׁתִּים, וְלֹא הָיוּ מוֹנִין אֶת הַיְתָרָה. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: לֹא הִיָּה פִּיס לְמַחְתָּהּ, אֲלֵא מִי שִׁזְכָּה בְּקִטְרֶת, אוֹמֵר לְזֶה שְׁעָמוּ: 'זָכָה עָמִי בְּמַחְתָּהּ! רַבִּי אֲלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב אוֹמֵר: לֹא הִיָּה פִּיס לְחִלְבִים וְאַמוּרִים, אֲלֵא מִי שֶׁהִיָּה מְעֵלָה אַבְרִים לְכַבֵּשׁ - מְעֵלָה אוֹתָן לְגַבֵּי הַמַּזְבֵּחַ.

י. מְעַשָּׂה בְּשָׁנַיִם כַּהֲנִים שֶׁהָיוּ רִצִּין וְעוֹלִין בְּכַבֵּשׁ, קָדַם אַחַד מֵהֶן אֶת חֲבֵרוֹ לְתוֹךְ אַרְבַּע אַמּוֹת שָׁלוֹ, נָטַל סַכִּין וְתַקַּע לוֹ בְּלִבּוֹ.

⁶ אֲנָשִׁים וְנָשִׁים מִשְׁחָקִים יַחַד וְבָאִים לְיַדֵּי עֲבָרָה.
⁷ תַּכְשִׁיט עֲגֵל.

⁴ שֶׁהִסְתַּלַּק.
⁵ וְאֲנוּ בְּקִיאִים בְּכָל הַנְּעִשָׂה יוֹתֵר מִכֶּם.

בא רבי צדוק ועמד על מעלות האולם, ואמר: שמעוני! אחינו בית ישראל! הרי הוא אומר (דברים כא, א): "כי ימצא חלל וגו', ויצאו זקניו ושופטיה, ומדדו"; בואו ונמדד! על מי ראוי להביא עגלה? על ההיכל או על העזרות?! געו כל העם אחריו בבכיה. ואחר כך בא אביו של תינוק, אמר להם: אחינו! אני כפרתכם! עדין בני מפרפר, וסכין לא נטמא! ללמדך, שטמאת סכין קשה להם לישראל, יותר משפיכות דמים. וכן הוא אומר (מלכים ב כא, טז): "וגם דם נקי שפך מנשה הרבה מאד, עד אשר מלא את ירושלים פה לפה", מכאן אמרו: בעון שפיכות דמים - שכינה נעלת ומקדש נטמא.

יא. אמר להם הממנה: בואו והפיסו! מי שוחט? מי זורק? מי מדשן את מזבח הפנימי? מי מדשן את המנורה? מי מעלה אכרין לכבש? הראש והרגל, שתי הידים, העקץ והרגל החזה והגרה, ושתי הדפנות, הקרבים והסלת, והחביתים והיין; אלו דברי רבי שמעון איש המצפה. רבי יוסי אומר: הראש, והעקץ, והרגל, ושתי דפנות, ושתי ידים, החזה והגרה. רבי עקיבא אומר: הראש והרגל, ושתי הידים, החזה והגרה, ושתי דפנות, העקץ והרגל. רבי יוסי הגלילי אומר: הראש והרגל, והחזה והגרה, שתי דפנות, והעקץ והרגל, ושתי הידים. אמר בן עזאי לרבי עקיבא, משום רבי יהושע: דרך הלוכו היה קרב, הראש והרגל, החזה והגרה, שתי דפנות, העקץ והרגל - עשרה פהנים זוכים בו, פעמים ארבעה עשר, פעמים חמשה עשר, פעמים ששה עשר.

יב. איל קרב באחד עשר, כבשי צבור בשמונה, שאין עמהן חביתין. פר קרב בעשרים וארבעה: הראש והרגל - שנים אוחזין ברגל, ומעלין אותה לגבי מזבח. שלשה אוחזין בגרה ומקריבין אותה לגבי מזבח. במה דברים אמורים? בקרבנות הצבור, אבל קרבנות יחיד, כל הרוצה

להקריב - מקריב. מעשה בבניה של מרתה בת ביתוס, שהיה אחד מהם נוטל שתי ירכות בשתי אצבעותיו משור, לקוח באלף דינרין, והיה מהלך עקב בצד גודל ומעלה אותן לגבי מזבח.

יג. מהו אומר: 'על פני המזרח עד שבחברון'? רבי אומר: אינו דומה תמור של לבנה לתמור של חמה, תמור לבנה - מתמר ועולה כמקל, תמור של חמה - מפציע לכאן ולכאן. אבא יוסי בן חנן אומר: ברקאי.

יד. כהן גדול שיוצא מן העזרה לדבר עם חברו ומפליג - טעון טבילה. שאלו את בן זומא: מה טעם לטבילה זו? אמר להן: אם הנכנס מקדש לקדש, מקום שענוש כרת - טעון טבילה, הנכנס מחל לקדש, ממקום שאינו ענוש כרת - אינו דין שישטען טבילה? רבי יהודה אומר: לא היתה טבילה זו, אלא מפני הסרך, פעמים שהטמאה ישנה בידו, מתוך שהולך לטבל - נזכר שהוא טמא, וחוזר וקא לו.

טו. כהנים שלא טבלו, ולא קדשו ידיהם ורגליהם, וכן כהן גדול שלא טבל ולא קדש ידיו ורגליו, בין עבודה לעבודה, ובין בגדים לבגדים, ועבדו - עבודתן כשרה, אבל כהנים שלא טבלו, ולא קדשו ידיהם ורגליהם, וכן כהן גדול שלא טבל, ולא קדש ידיו ורגליו מן הפיור, ועבדו - עבודתן פסולה. אחד כהן גדול, ואחד כהן הדיוט ששמשו שחרית, שלא רחצו ידיהם ורגליהם - חייבין מיתה, שנאמר (שמות ל, ט): "בבאם אל אהל מועד" וגו'. היה עומד ומקריב כל הלילה - טעון קדוש ידים ורגלים, שהיה רבי אומר: הלינה פוסלת בקדוש ידים ורגלים. רבי אלעזר בן רבי שמעון אומר: אפלו עוסק בעבודה כל שבעת ימים - אין הלינה פוסלת בקדוש ידים ורגלים.

טז. חמש טבילות היו שם באותו היום, כלם בקדש בבית הפורה, חוץ מן

הִרְאִישׁוּנָהּ, שֶׁהִיְתָהּ בַּחֹל עַל גֵּב שַׁעַר הַמַּיִם, וּבְצַד לְשַׁכְתּוֹ הִיְתָהּ. רַבִּי יְהוּדָה אֹמֵר: עֲשָׂשׂוֹת שֶׁל בְּרֹזֶל הֵיוּ מִרְתִּיחִין מֵעֶרֶב יוֹם הַכַּפּוּרִים, וּמִטִּילִין לְתוֹךְ הַצּוּנָן, בְּשֶׁבִיל שֶׁתִּפְּיֵג צִינָתָן.

יז. הַכֹּל שֶׁלֹּשִׁים מְנָה אֵלּוּ נוֹטֵל מִן הַהֶקְדָּשׁ, אִם רָצָה לְהוֹסִיף - מוֹסִיף מִשְׁלוֹ. מַעֲשֵׂה בִישׁמַעַל בֶּן פֶּאֲבִי שֶׁעָשְׂתָה לוֹ אִמוֹ כְּתַנַּת מִמָּאָה מְנָה, וְהָיָה עוֹמֵד וּמִקְרִיב עַל גְּבִי הַמְּזֻבָּח. שׁוֹב מַעֲשֵׂה בֶן רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן חֲרִסּוּס, שֶׁעָשְׂתָה לוֹ אִמוֹ כְּתַנַּת מִשְׁתֵּי רַבּוֹא, וְהָיָה עוֹמֵד וּמִקְרִיב עַל גְּבִי הַמְּזֻבָּח, וְהוֹרִידוּהוּ אֲחֵיו הַכֹּהֲנִים, מִפְּנֵי שֶׁנִּרְאָה מִתּוֹכָהּ עָרוֹם. הָאִשָּׁה שֶׁעָשְׂתָה כְּתַנַּת לְבָנָהּ - כְּשָׂרָה, וּבִלְבָד שֶׁתִּמְסַנְּנָה לְצַבּוֹר. אַחַד בְּגָדֵי כֹהֵן גָּדוֹל וְאַחַד בְּגָדֵי כֹהֵן הַדְּיוּט - בְּאֵין מִתְרוּמַת הַלְּשָׁכָה.

מִסַּכַּת יוֹמָא פְּרָק שְׁנִי

ב, א כִּיצַד הוּא מִתּוֹדָה? אֹמֵר: אֲנָא הֵשֵׁם! עוֹיְתִי, פְּשַׁעְתִּי, חֲטָאֵי לְפָנֶיךָ, אֲנִי וּבֵיתִי, אֲנָא הֵשֵׁם! כִּפּוּר נָא עַל הָעוֹנוֹת וְעַל הַפְּשָׁעִים וְעַל הַחֲטָאִים, שְׁעוֹיְתִי וְשִׁפְשַׁעְתִּי וְשִׁחֲטָאֵי לְפָנֶיךָ, אֲנִי וּבֵיתִי, כְּכַתוּב בְּתוֹרַת מֹשֶׁה עֲבָדְךָ (וַיִּקְרָא טו, ל): "כִּי בַיּוֹם הַזֶּה יִכַּפֵּר עֲלֵיכֶם" וְגו'. וְאֹמֵר (שָׁם טז, כא): "וְהִתְוֹדָה עֲלֵיו אֶת כָּל עוֹנוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאֶת כָּל פְּשָׁעֵיהֶם לְכָל חֲטָאֵתָם"; דְּבַרֵּי רַבִּי מְאִיר. וְחֻכְמִים אֹמְרִים: עוֹנוֹת - אֵלּוּ הַזְּדוֹנוֹת, פְּשָׁעִים - אֵלּוּ הַמְּרָדִים, חֲטָאִים - אֵלּוּ הַשְּׂגָגוֹת, וּמֵאַחַר שֶׁהִתְוֹדָה עַל הַזְּדוֹנוֹת וְעַל הַמְּרָדִים, חוֹזֵר וּמִתְוֹדָה עַל הַשְּׂגָגוֹת? אֵלּא כִּךָ הִיא מִתְוֹדָה: אֲנָא הֵשֵׁם! חֲטָאֵי, עוֹיְתִי, פְּשַׁעְתִּי לְפָנֶיךָ, אֲנָא הֵשֵׁם! כִּפּוּר נָא לְחֲטָאִים וְלְעוֹנוֹת וְלִפְשָׁעִים, שִׁחֲטָאֵי וְשְׁעוֹיְתִי וְשִׁפְשַׁעְתִּי לְפָנֶיךָ אֲנִי וּבֵיתִי, כְּכַתוּב בְּתוֹרַת מֹשֶׁה עֲבָדְךָ: "כִּי בַיּוֹם הַזֶּה יִכַּפֵּר עֲלֵיכֶם לְטַהַר אֶתְכֶם" וְגו', וְהֵן עוֹנִין אַחֲרָיו: 'בְּרוּךְ שֵׁם כְּבוֹד מַלְכוּתוֹ לְעוֹלָם וָעֶד'; שֶׁכֵּן מְצִינּוּ דְרַךְ כָּל הַמִּתְוֹדִין, דּוּד אֹמֵר (תְּהִלִּים קו, ו): "חֲטָאנוּ עִם אֲבוֹתֵינוּ

הָעוֹיְנוּ וְהִרְשַׁעְנוּ", שְׁלֵמָה אֹמֵר (מְלָכִים א ח): "חֲטָאנוּ עוֹיְנוּ רִשְׁעָנוּ". דְּנִיָּאל אֹמֵר (דְּנִיָּאל ט, טו): "חֲטָאנוּ וְעוֹיְנוּ וְהִרְשַׁעְנוּ וּמְרָדְנוּ", אֵלּא מָהוּ שֶׁמִּשָּׂא אֹמֵר (שְׁמוֹת לז, ז): "נִשְׂא עוֹן וּפְשַׁע וְחֲטָאָה וְנִקָּה"? אֵלּא כִּךָ הִיא מִתְוֹדָה: חֲטָאֵי וְעוֹיְתִי וּפְשַׁעְתִּי לְפָנֶיךָ, אֹמֵר מֹשֶׁה לְפָנֶי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא: רַבּוֹנוּ שֶׁל עוֹלָם! בְּשַׁעֲהָ שִׁישְׂרָאֵל חוֹטְאִין לְפָנֶיךָ וְעוֹשִׂין תְּשׁוּבָה - עָשָׂה לָהֶם זְדוֹנוֹת כְּשִׁגְגוֹת.

ב. בֵּא לּוֹ לְמִזְרַח הָעוֹרָה, לְצַפּוֹן הַמְּזֻבָּח, הַסֶּגֶן בִּימִינוֹ, וְרֵאשׁ בֵּית דִּין מִימִינוֹ, וְרֵאשׁ בֵּית אָב מִשְׁמָאלוֹ, וְשָׁם שְׁנֵי שְׁעָרִים, וּפְנֵיהֶם כְּלָפֵי הָעֵם, וְאַחֲרֵיהֶם כְּלָפֵי הַקְּדֹשׁ. כֹּהֵן גָּדוֹל, פָּנָיו כְּלָפֵי הַקְּדֹשׁ, עֲשָׂרָה פְּעָמִים מְזַכֵּיר אֶת הֵשֵׁם בּוֹ בַיּוֹם, שֶׁשָּׂה לְפָר שְׁלֹשָׁה לְשַׁעִיר וְאַחַד לְגוֹרְלוֹת, וְקָלְפֵי הִיְתָה שָׁם, וְכָה שְׁנֵי גוֹרְלוֹת, שֶׁל אֶשְׁכְּרוּעַ הֵיוּ, וְעֲשָׂאן בֶּן גְּמֵלָא שֶׁל זֶהָב, וּמְזַכֵּרִין אוֹתוֹ לְשִׁבַּח.

ג. בֶּן קָטִין עָשָׂה שְׁנַיִם עֲשָׂר דָּד לְכִיּוֹר, שְׁנַיִם עֲשָׂר כֹּהֲנִים מְקַדְּשִׁין מִמֶּנּוּ, שֶׁמִּתְחַלֵּל לֹא הֵיוּ בּוֹ אֵלּא שְׁנַיִם, וְשְׁנֵי כֹהֲנִים מְקַדְּשִׁין הַיָּמִנּוּ, וּמְזַכֵּרִין אוֹתוֹ לְשִׁבַּח. מוֹנִבּוֹ הַמֶּלֶךְ עָשָׂה כָּל יְדוֹת הַסְּפִינִין שֶׁל יוֹם הַכַּפּוּרִים שֶׁל זֶהָב, וּמְזַכֵּרִין אוֹתוֹ לְשִׁבַּח, הֵילְנֵי הַמֶּלֶכָה אִמּוֹ עָשְׂתָה נְבֻרְשֶׁת שֶׁל זֶהָב שֶׁעַל פְּתַח הַהֵיכָל, שֶׁבְּשַׁעֲהָ שְׁחִמָּה זוֹרַחַת, הֵיוּ נְצוּצוֹת יוֹצְאִין הַיָּמִנָה, וְיוֹדְעִין שְׁחִמָּה זוֹרַחַת, אִף הִיא עָשְׂתָה טְבֵּלָא שֶׁל זֶהָב, שֶׁפָּרְשֶׁת סוּטָה כְּתוּבָה עֲלֶיהָ, כָּל הַשְּׁעָרִים שֶׁהֵיוּ שָׁם נִשְׁתַּנּוּ לְהִיּוֹת שֶׁל זֶהָב, חוּץ מִשְׁעָרֵי נִקְנוֹר, מִפְּנֵי שֶׁנִּשְׁעָשָׂה בְּהֵן נִס. וְיֵשׁ אֹמְרִים: מִפְּנֵי שֶׁנִּחְשַׁתָּן מוֹצְהֶבֶת הִיְתָה. רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן יַעֲקֹב אֹמֵר: נִחְשַׁתָּא קְלַנְיָתָא⁸ הִיְתָה, וְהִיְתָה יָפָה כְּזֹהָב.

ד. מָהוּ נִסִּים נַעֲשׂוּ לְדִלְתוֹתָיו? אֹמְרוּ: כְּשֶׁהִלֵּךְ נִקְנוֹר לְהִבִּיא לְדִלְתוֹתָיו מֵאֶלְכֶסְנִדְרֵיא שֶׁל מְצָרִים, עָמַד עֲלֶיהֶן

⁸ מְזַקְקָת.

נחשול שבִּים לטבעון, ונטלו אחד מהן - והטילוהו לים, ועדין לא נח הים מזעפון, בקשו להטיל את חברתה, עמד הוא וכרכה, אמר להם: הטילוני עמה! מיד נח הים מזעפון, והיה מצטער על חברתה, כיון שהגיע לנמל של עכו, היתה מבצבצת ויוצאה מתחת דפני הספינה, ויש אומרים: בריה שבִּים בלעתה והקיאתה ליבשה, ועליה אמר שלמה (שיר השירים א, יז): "קורות בתינו ארזים רהיטנו ברותים" - אל תקרי ברותים אלא ברית ים'.

ה. של בית גרמו היו בקיאין במעשה לחם הפנים ולא רצו ללמד, שלחו חכמים והביאו אמנים מאלכסנדריא של מצרים, היו יודעין לאפות כמותן, ולא היו יודעין לרדות כמותן, שהללו מסיקין מבחוץ ואופין מבחוץ, והללו מסיקין מבפנים. הללו פיתן מתעפשת והללו אין פיתן מתעפשת. וכשידעו חכמים בדבר, אמרו: כל מה שברא הקדוש ברוך הוא - לכבודו ברא, שנאמר (ישעיה מג, ט): "כל הנקרא בשמי ולכבודי בראתי". שלחו להן ולא באו, עד שכפלו להן בשכרן, שנים עשר מנה היו נוטלין בכל יום, והיום עשרים וארבעה; דברי רבי מאיר. רבי יהודה אומר: עשרים וארבעה היו נוטלין בכל יום, חזרו להיות נוטלין ארבעים ושמונה. אמרו להם חכמים: מה ראייתם שלא ללמד? אמרו להם: יודעין לחרב, שפית זה עתיד לתרב, שפיתים לפני עבודת כוכבים פדרף שמפטים לפני המקום. ועל דבר זה מזכירין אותם לשבח - שלא יצאה מהן אשה מבשמת לעולם, ולא עוד, אלא כשהיו נושאים אשה ממקום אחר, מתנין עמה: - 'שלא תתבשמי'! כדי שלא יהו ישראל אומרים: 'ממעשה הקטרת הן מתבשמי'. לקיים מה שנאמר (במדבר לב, כב): "והייתם נקים מה" ומישראל'.

שאין בקיאין במעלה עשן, של בית אבטינס היתה מתמרת ועולה עד הקורות, ואחר כך פושה ויורדת למטה, של אלכסנדרין היתה פושה מיד, וכשידעו חכמים בדבר, אמרו: כל מה שברא - לכבודו ברא, שנאמר (משלי טז, ד): "כל פעל למענהו", שלחו אליהם חכמים ולא באו, עד שכפלו להם שכרם, שנים עשר מנה היו נוטלין בכל יום, חזרו להיות נוטלין עשרים וארבעה; דברי רבי מאיר. רבי יהודה אומר: עשרים וארבעה היו נוטלין בכל יום, חזרו להיות נוטלין ארבעים ושמונה מנה. אמרו להם חכמים: מה ראייתם שלא ללמד? אמרו להם: יודעין היו בית אבא, שבית זה עתיד לתרב, אמרו: שפא ילמד אדם שאינו הגון ויהיה מפטם לפני עבודת כוכבים פדרף שמפטים לפני המקום. ועל דבר זה מזכירין אותם לשבח - שלא יצאה מהן אשה מבשמת לעולם, ולא עוד, אלא כשהיו נושאים אשה ממקום אחר, מתנין עמה: - 'שלא תתבשמי'! כדי שלא יהו ישראל אומרים: 'ממעשה הקטרת הן מתבשמי'. לקיים מה שנאמר (במדבר לב, כב): "והייתם נקים מה" ומישראל'.

ז. אמר רבי עקיבא: פעם אחת סח לי ישמעאל בן לוגא: פעם אחת, יצאתי אני ותינוק אחד מבני בניהם לשדה ללקט עשבים, וראיתיו ששחק ובכה, אמרתי לו: מפני מה בכית? אמר לי: על כבוד בית אבא שגלה. ומפני מה שחקת? אמר: לסוף שעתיד הקדוש ברוך הוא להחזיר לבניו. אמרתי לו: ומה ראיית? אמר: מעלה עשן כנגדי, אמרתי לו: הראוהו לי, אמר לי: שבועה היא בידינו שאין מראין אותו לכל אדם. אמר רבי יוחנן בן נורי: פעם אחת הייתי מהלך בדרך, ומצאני אדם אחד, ואמרתי לו: מאין אתה? אמר לי: מבית אבטינס אני, ומה בידיך? אמר לי: מגלת סממנין. הראוהו לי, אמר לי: כל זמן שבית אבא היו קימין - צנועין היו, ולא היו

ו. של בית אבטינס היו בקיאין בפטום הקטרת ובמעלה עשן, ולא רצו ללמד. שלחו חכמים והביאו אמנין מאלכסנדריא של מצרים, והיו יודעין לפטם כמותן, אלא

עולה - ראש בית אב אומר לו לכהן גדול: דבר מליך! ונתנן על שני השעירים, הוא אומר לה, והסגן אומר לחטאת, רבי ישמעאל אומר: לא היה צריך לומר חטאת, אמרו לו: והלא כבר נאמר (ויקרא טו, ט): "ויעשהו חטאת".

י. בכל יום שני כהנים נכנסין, אחד בכף ואחד במחטה, היום נוטל את המחטה בימינו, ואת הכף בשמאלו, במה דברים אמורים? בקטורת של לפני ולפנים, אבל בקטורת של מזבח הזהב - הרי הוא כקטורת של שאר ימות השנה, בכל יום היתה כבדה והיום קלה, בכל יום היתה עבה והיום רך. בכל יום היתה קצרה והיום ארפה; כפי שתהא זרועו מסיעת. בכל יום לא היה לה נאשתיק¹⁰, היום היה לה נאשתיק; דברי בן הסגן. בכל יום היו שם שתי מערכות והיום שלש: אחת למערכה גדולה, ואחת למערכה קטנה של קטרת, ואחת שמוסיפין היום לקטרת שלפני ולפנים; דברי רבי יהודה. רבי יוסי מוסיף אחת לקיום האש. רבי מאיר מוסיף אחת לאברים ופדרים שלא נתעפלו מערב.

יא. נכנס ומהלך בהיכל, עד שנמצא עומד בין מזבח הזהב ולמנוחה; דברי רבי יהודה. רבי מאיר אומר: בין השלחן ולמזבח. ויש אומרים: בין שלחן לכתל, שלחן נתון בצפון, משליש הבית ולפנים משוכה מן הכתל שתי אמות ומחצה, מזבח הזהב ממצע בינתיים, כנגד שני בדי ארון, ומשוף כלפי קדש הקדשים, וכלם היו נתונים מחצי הבית ולפנים, מהלך בהיכל עד שמגיע לבין שתי הפרוכות המבדילות בין הקדש ובין קדש הקדשים. וביניהן אמה, זה מקום הדביר שעשה שלמה. רבי יוסי אומר: לא היה שם אלא פרכת אחת, שנאמר (שמות כו, לג): "והבדילה הפרכת לכם". אמרו לו: מה תלמוד לומר

מוסרין אותו לכל אדם, והיו מוסרין זה לזה, ועכשו הילך מגלה זו, והזהר בה. וכשבאתי והרצתי דברי לפני רבי עקיבה, אמר לי: מעתה אסור לספר בגנותן של אלו! מכאן אמר בן עזאי: משלך יתנו לך, בשמך יקראוך, ובמקומך יושיבוך⁹, ואין אדם נוגע במוכן לחברו, ואין מלכות נוגעת בחברתה אפלו כמלא נימא.

ח. הוגרוס בן לוי היה יודע פרק בשיר, ולא רצה ללמד, אמרו לו חכמים: מה ראית שלא ללמד? אמר להן: יודעין היו בית אבא שבית המקדש עתיד לחרב, ולא רצו ללמד, שלא יהיו מזמרין לפני עבודת כוכבים, פדרך שמזמרין לפני המקום. בן קמצר היה יודע את מעשה הכתב, ולא רצה ללמד. אמרו לו חכמים: מה ראית שלא ללמד? כלם מצאו תשובה לדבריהם, בן קמצר לא מצא תשובה לדבריו. על הראשונים נאמר (משלי י, ז): "זכר צדיק לברכה", ועל בן קמצר וחבריו נאמר (מש): "ושם רשעים ירקב", הם בקשו להרבות כבודם ולמעט כבוד שמים, לפיכך, כבודן נתמעט וכבוד המקום במקומו, ולא נמצא להם שם טוב וזכר טוב, על הראשונים נאמר (משלי י, ז): זכר צדיק לברכה, ועל אלו נאמר (מש): "ושם רשעים ירקב".

ט. טרף בקלפי והעלה שני גורלות, אחד בימינו ואחד בשמאלו, אם בימינו עלה - היו כל ישראל שמחין, ואם בשמאלו עלה - לא היו כל ישראל שמחין. שאלו תלמידיו את רבי עקיבה: מהו שיתן משמאל לימין? אמר להם: אל תתנו מקום לצדוקין לרדות אחרין. רבי יהודה אומר משום רבי אליעזר: הסגן וכהן גדול מכניסין את ידיהן בקלפי, אם בימינו של כהן גדול עולה - הסגן אומר לו: אישי כהן גדול! הגבה ימינך. אם בימינו של סגן

⁹ בגיטת הספרים נוסף באן: 'אין שכחה לפני

המקום; אך הגר"א לא גרס לה.

¹⁰ טבעת בראשו שמקשקש ומשמיע קול.

(ש): "בין הקדש ובין קדש הקדשים"?
 אָמַר לָהֶם: לְהַבִּיא נֹבַח וּגְבֻעוֹן וְשִׁילָה וּבֵית
 עוֹלָמִים. הַחִיצוֹנָה הֵיטָה פְּרוּפָה מִן הַדְּרוֹם,
 וּפְנִימִית מִן הַצָּפוֹן, מְהֵלֶךְ בֵּינֵיהֶן עַד
 שְׁמֹגִיעַ לְצָפוֹן, הוֹפֵךְ פָּנָיו לְדְרוֹם, מְהֵלֶךְ
 לְשִׁמְאֵלוֹ עִם הַפְּרֻכָּת, עַד שְׁמֹגִיעַ לְאֲרוֹן,
 וְדַחֵף אֶת הַפְּרֻכָּת בְּמַתְנִיּוֹ, וְנָתַן אֶת הַמַּחֲתָה
 בֵּין שְׁנֵי הַבַּדִּים, וְצָבַר אֶת הַקְּטָרֶת עַל גְּבִי
 גְּחָלִים, וְנִתְמַלֵּא כָּל הַבַּיִת כָּל עֶשֶׂן, יוֹצֵא
 וְכֹא לֹו דֶּרֶךְ כְּנִיסָתוֹ, וּמִתְפַּלֵּל תְּפִלָּה קְצֵרָה
 בְּבַיִת הַחִיצוֹן, וְלֹא הָיָה מְאָרִיךְ - שְׁלֹא
 לְהַבְעִית אֶת יִשְׂרָאֵל. וּמַעֲשֵׂה בְכֹהֵן גְּדוֹל
 אֶחָד שֶׁהֶאֱרִיךְ בַּתְּפִלָּתוֹ, וְנִמְנָנוּ אֲחִיו
 הַכֹּהֲנִים לְכַנּוֹס אַחֲרָיו, הִתְחִילוּ הֵם כְּנִסְיוֹן,
 וְהוּא יוֹצֵא, אָמְרוּ לוֹ: מַה רְאִיתָ לְהֶאֱרִיךְ?
 אָמַר לָהֶם: קָשָׁה בְּעֵינַיְכֶם שֶׁהִתְפַּלַּלְתִּי
 עֲלֵיכֶם וְעַל מִקְדָּשׁ אֲבוֹתֵיכֶם שְׁלֹא יִחְרַב?!
 אָמְרוּ לוֹ: אַף עַל פִּי כֵן, אֵין אַתָּה רֹשָׁאי
 לְשָׁנוֹת, שְׁלֹא לְהַבְעִית אֶת יִשְׂרָאֵל.

יד. נוֹטֵל אֶת הַדָּם מִמִּי שֶׁהָיָה מְמַרְס בּוֹ,
 נִכְנָס לְמִקְוֹם שְׁנֹכְנֵס, וְעָמַד בְּמִקְוֹם שְׁעָמַד,
 וְהִזָּה מִמְּנוֹ עַל הַפְּרֻכָּת, כְּנִגְדֵי שְׁנֵי בְּדֵי אֲרוֹן,
 אַחַת לְמַעְלָה וְשֹׁבַע לְמַטָּה, וְלֹא הָיָה מִתְכַּוֵּן
 לְהַזוֹת, לֹא לְמַעְלָה וְלֹא לְמַטָּה אֲלָא
 כְּמַצְלִיף. וְכֵךְ הָיָה מוֹנֵה: אַחַת, אַחַת וְאַחַת,
 אַחַת וּשְׁתַּיִם, אַחַת וְשֹׁלֵשׁ, אַחַת וְאַרְבַּע,
 אַחַת וְחֲמִשׁ, אַחַת וְשֵׁשׁ, אַחַת וְשֹׁבַע; דְּבָרֵי
 רַבִּי מְאִיר. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: אַחַת, אַחַת
 וְאַחַת, שְׁתַּיִם וְאַחַת, שֹׁלֵשׁ וְאַחַת, אַרְבַּע
 וְאַחַת, חֲמִשׁ וְאַחַת, שֵׁשׁ וְאַחַת, שֹׁבַע
 וְאַחַת. וְאַחֲרַי כֵּךְ הָיָה מְהֵלֶךְ לְשִׁמְאֵלוֹ עַד
 הַפְּרֻכָּת. וְלֹא הָיָה מְגִיעַ לְפְרֻכָּת. אִם הִגִּיעַ -
 הִגִּיעַ. אָמַר רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן רַבִּי יוֹסִי: אֲנִי
 רְאִיתִיהָ בְּרוּמִי, וְהָיָה עָלֶיהָ כְּמָה טַפֵּי דָמִים
 שֶׁל פֶּרֶךְ וְשִׁעִיר שֶׁל יוֹם הַכַּפּוּרִים.

יב. אֲבָן הֵיטָה שֵׁם מִימֹת נְבִיאִים
 הֶרְאִשׁוּנִים ו'שְׁתִּיחַ' הֵיטָה נִקְרָאת, גְּבוּהָה
 מִן הָאָרֶץ שְׁלֹשׁ אֲצָבָעוֹת, שְׁמִתְחַלָּה הָיָה
 הָאָרוֹן עָלֶיהָ נִתּוֹן. מִשְׁנֻטֵּל הָאָרוֹן, מַעְלֶיהָ
 הָיוּ נוֹתֵן קְטָרֶת שְׁלִפְנֵי וְלַפְּנִים. רַבִּי יוֹסִי
 אוֹמֵר: מִמֵּנָה הִשְׁתַּת הָעוֹלָם, שְׁנֵאמַר (תהלים
 ג: ב): "מִצִּיּוֹן מְכַלֵּל יְפִי אֱלֹהִים הוֹפִיעַ" -
 מִמְּנוֹ מוֹכֵלֵל יְפִיָּה שֶׁל עוֹלָם.

יג. צְנֻצָּנֹת הַמֶּן, וְצִלּוּחִית שֶׁל שְׁמֵן הַמִּשְׁחָה,
 וּמִקְלוֹ שֶׁל אֶהָרֶן, שְׁקֵדִיָּה וּפְרֻחִיָּה, וְאֶרְגֹז
 שֶׁהִשְׁבִּיבוּ פְּלִשְׁתִּים כְּבוֹד לְאֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל,
 הָיוּ כָּלָם בְּבַיִת קֹדֶשׁ הַקְּדוֹשִׁים. מִשְׁנֻנָּזוּ
 הָאָרוֹן - נִגְנָזוּ עִמּוֹ. שְׁנֵי בְּדֵי אֲרוֹן הָיוּ
 יוֹצֵאִים מִן הָאָרוֹן עַד שְׁמֹגִיעֵין לְפְרֻכָּת,
 שְׁנֵאמַר (מלכים א, ח, ח): "וַיֹּאדְכוּ הַבַּדִּים",
 יְכוּל לֹא יְהוּ נְרָאִים מִתּוֹכָהּ? תִּלְמוּד לומר:
 "וַיֹּרְאוּ רֹאשֵׁי הַבַּדִּים" וְגו' - יְהִיוּ מְקַרְעֵין
 בְּפְרֻכָּת וַיּוֹצֵאֵין, וְהָיוּ נְרָאִין וּבּוֹלְטִין
 מִתּוֹכָהּ, וְנְרָאִין כְּשֵׁנֵי דְדֵי אִשָּׁה, וְעָלֶיהֶן
 אָמַר שְׁלֹמֹה (שיר השירים א, ג): "צָרוּר הַמּוֹר
 דּוֹדֵי לִי בֵּין שְׁדֵי יִלְיִן".

וַיִּדְבַר יְיָ-הוָה אֶל-מֹשֶׁה אַחֲרֵי מוֹת שְׁנֵי בְנֵי אֶהֱרֹן אֲחֵיֶיךָ וְיָמָתוּ: **וּמַלִּיל יִי עִם מֹשֶׁה בְּתֵר דְּמִיתוֹ תְּרִין בְּנֵי אֶהֱרֹן בְּקֶרְבֵיבָתְּכֶם לִפְנֵי-יְיָ-הוָה וַיָּמָתוּ:**

וַיִּדְבַר ה' אֶל מֹשֶׁה אַחֲרֵי מוֹת שְׁנֵי בְנֵי אֶהֱרֹן וְגוֹמֵר – מָה תִּלְמוּד לֹאמַר הִנֵּה רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה מוֹשְׁלוֹ מְשָׁל, לְחֹלְהָ שְׁנַכְנֵם אֶצְלוֹ רֹפֵא. אָמַר לוֹ: אַל תֹּאכַל צוֹנוֹן וְאַל תִּשְׁקַב בְּטַחֲב. בָּא אַחֵר וְאָמַר לוֹ: אַל תֹּאכַל צוֹנוֹן וְאַל תִּשְׁקַב בְּטַחֲב, שְׁלֹא תִּמּוֹת כְּדָרָךְ שְׁמַת פְּלוֹנִי; זֶה וְזֶה יוֹתֵר מִן הָרֵאשׁוֹן. לָכֵן נֹאמַר: "אַחֲרֵי מוֹת שְׁנֵי בְנֵי אֶהֱרֹן".

וַיֹּאמֶר יְיָ-הוָה אֶל-מֹשֶׁה דַּבֵּר אֶל-אֶהֱרֹן אַחִיֶיךָ וְאֵל-יְבִיא בְּכָל-עֵת אֶל-הַקֹּדֶשׁ מִבֵּית לְפָרְכַת אֶל-פְּנֵי הַכֹּפֶרֶת אֲשֶׁר עַל-הָאֹרֶן וְלֹא יָמוּת כִּי בְּעֵנֹן אֲרָאָה עַל-הַכֹּפֶרֶת:

וְאָמַר יִי לְמֹשֶׁה מַלִּיל עִם אֶהֱרֹן אַחִיֶיךָ וְלֹא יִהְיֶה עָלֶיךָ בְּכָל-עֵת לְקוֹדֶשׁ מִבֵּית לְפָרְכַת אֶל-פְּנֵי הַכֹּפֶרֶת אֲשֶׁר עַל-הָאֹרֶן וְלֹא יָמוּת אֲנִי בְּעֵנֹן אֲרָאָה עַל-הַכֹּפֶרֶת:

וַיֹּאמֶר ה' אֶל מֹשֶׁה דַּבֵּר אֶל אֶהֱרֹן אַחִיֶיךָ וְאֵל יְבִיא – שְׁלֹא יָמוּת כְּדָרָךְ שְׁמַתוֹ בְּנֵיו. וְלֹא יָמוּת – שְׂאֵם בָּא הוּא מֵת. כִּי בְּעֵנֹן אֲרָאָה – כִּי תִּמְיֵד אָנִי נִרְאָה שָׁם עִם עֲמוּד עֲנָנִי. וְלִפִּי שְׁגָלוֹי שְׁכִינָתִי שָׁם – יִזְהַר, שְׁלֹא יִרְגֵיל לְבֵא. זֶהוּ פְּשׁוּטוֹ. וּמִדְּרָשׁוֹ: לֹא יָבֵא כִּי אִם בְּעֵנֹן הַקֹּטֶרֶת בְּיוֹם הַכַּפּוּרִים.

בְּזֹאת יָבֵא אֶהֱרֹן אֶל-הַקֹּדֶשׁ בְּכָר בְּוֶבְקָר לְחַטָּאת וְאֵיל לְעֹלָה:

בְּזֹאת יָבֵא אֶהֱרֹן אֶל-הַקֹּדֶשׁ בְּכָר בְּוֶבְקָר לְחַטָּאת וְדָכַר לְעֹלָתָא:

בְּזֹאת – גִּימְטְרִיא שְׁלוֹ אַרְבַּע מֵאוֹת וְעֶשְׂרִי, רִמָּז לְבֵית רֵאשׁוֹן. בְּזֹאת יָבֵא אֶהֱרֹן וְגוֹמֵר. וְאֵף זֶה – לֹא בְּכָל עֵת, כִּי אִם בְּיוֹם הַכַּפּוּרִים, כְּמוֹ שְׁמִפְרָשׁ בְּסוּף הַפְּרָשָׁה: "בַּחֲדָשׁ הַשְּׁבִיעִי בְּעֶשְׂרִי לַחֲדָשׁ".

כְּתַנְתָּ בְּדִ קֹדֶשׁ יִלְבָּשׁ וּמְכַנְסֵי-בֶדֶד יִהְיוּ עַל-בְּשָׂרוֹ וּבִבְהֻנֵּט בֶּדֶד יִתְגַּר וּבִמְצַנְפֵּת בֶּדֶד יִצְנַף בְּגִדֵי-קֹדֶשׁ הֵם וְרִתְּץ בְּמִים אֶת-בְּשָׂרוֹ וּלְבָשֵׁם:

כְּתוּנָא דְבוּצָא דְקוֹדֶשׁא יִלְבָּשׁ וּמְכַנְסִין דְבוּץ יִהוּן עַל-בְּשָׂרֵיהּ וְהַמִּינָא דְבוּצָא יִיסַר וּמְצַנְפֵּתָא דְבוּצָא יִחִית בְּרִישֵׁיהּ לְבוּשֵׁי קוֹדֶשׁא אַנּוּן וְיִסְחֵי בְּמִיָּא יֵת בְּשָׂרֵיהּ וְיִלְבָּשֵׁנוּן:

כְּתַנְתָּ בֶדֶד וְגוֹמֵר – מַגִּיד שְׂאִינוֹ מִשְׁמַשׁ לְפָנִים בְּשִׁמוֹנָה בְּגָדִים שֶׁהוּא מְשַׁמֵּשׁ בָּהֶם בְּחוּץ, שְׂיֵשׁ בָּהֶם זָהָב, לְפִי שְׂאִין קְטָגוֹר נֶעֱשֶׂה סְגוֹר; אֵלָּא בְּאַרְבַּעָה, כְּכַהֵן הַדְּיוּט, וְכָלן בּוּץ. קֹדֶשׁ יִלְבָּשׁ – שְׂיִהְיוּ מְשָׁל הַקֹּדֶשׁ. יִצְנַף – כְּתַרְגוּמוֹ: "יִחַת בְּרִישָׁה", נִיחַת בְּרִישָׁה, כְּמוֹ "וַתַּחַח בְּגָדוֹ", "וַתַּחַחֲתִיחָהּ". וְרִתְּץ בְּמִים – אוֹתוֹ הַיּוֹם טְעוֹן טְבִילָה בְּכָל חֲלִיפוֹתָיו. וְחִמְשׁ פְּעֻמִּים הִנֵּה מְחַלִּיף, מְעַבֹּדֶת פָּנִים לְעַבֹּדֶת חוּץ וּמְחוּץ לְפָנִים, וּמְשַׁנָּה מִבְּגָדֵי זָהָב לְבָגְדֵי לְבָן וּמִבְּגָדֵי לְבָן לְבָגְדֵי זָהָב, וּבְכָל חֲלִיפָה טְעוֹן טְבִילָה, וּשְׁנֵי קְדוּשֵׁי יָדַיִם וְרַגְלָיִם מִן הַפִּיּוֹר.

וּמֵאֵת עֶדֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל יִקַּח שְׁנַיִשְׁעִירֵי עֲזִים לְחַטָּאת וְאֵיל אֶחָד לְעֹלָה:

וּמֵן כְּנִשְׁתָּא דְבְנֵי יִשְׂרָאֵל יִסַּב תְּרִין צְפִירֵי עֲזֵי לְחַטָּאת וְדָכַר חַד לְעֹלָתָא:

וְהִקְרִיב אֶהֱרֹן אֶת-כָּל הַחַטָּאת אֲשֶׁר-לוֹ וּכְפָר בְּעֵדוֹ וּבְעֵד בֵּיתוֹ:

וְהִקְרִיב אֶהֱרֹן יֵת תּוֹרָא דְחַטָּתָא דִּילֵיהּ וּיְכַפֵּר עַל-זֵהוּ וְאֵיל אֶחָד לְעֹלָה:

אֵת כָּל הַחַטָּאת אֲשֶׁר לוֹ – הָאָמוֹר לְמַעְלָה. וְלְמַדָּה פָּאן שְׁמִשְׁלוֹ הוּא בָּא, וְלֹא מְשָׁל צְבוּר. וּכְפָר בְּעֵדוֹ וּבְעֵד בֵּיתוֹ – מִתְנַדָּה עָלָיו עֲוֹנוֹתָיו וְעֲוֹנוֹת בֵּיתוֹ.

וּלְקַח אֶת-שְׁנֵי הַשְּׁעִירִים וְהַעֲמִיד אֹתָם לִפְנֵי-יְיָ-הוָה שְׁמַח אֶהֱל מוֹעֵד:

וְיִסַּב יֵת תְּרִין צְפִירִין וְיִקַּח יֵת-הוֹן קָדָם יִי בְּתַרְעֵ מִשְׁפָּן זְמָנָא:

וְנָתַן אֶהֱרֹן עַל-שְׁנֵי הַשְּׁעִירִים גִּרְלוֹת גֹּרְלָה אֶחָד לִי-הוָה וְגֹרְלָה אֶחָד לְעֹזְאֵל:

וְנָתַן אֶהֱרֹן עַל תְּרִין צְפִירִין עַדְבִּין עַדְבָּא חַד לְשָׂמָא דִּיִּי וְעַדְבָּא חַד לְעֹזְאֵל:

וְנָתַן אֶהֱרֹן עַל שְׁנֵי הַשְּׁעִירִים גִּרְלוֹת – מְעַמִּיד אֶחָד לִימִין וְאֶחָד לְשֵׁמֶל, וְנֹטֵל גֹּרְלָה בְּיָמִין וְנִחְבְּרוּ בְּשָׂמָל, וְנֹטֵן עָלֵיהֶם. אֵת שְׁכָתוּב בּוֹ לְשֵׁם הוּא לְשֵׁם, וְאֵת שְׁכָתוּב בּוֹ לְעֹזְאֵל, מְשַׁמֵּל לְעֹזְאֵל. עֹזְאֵל – הוּא הַר עֵז וְקִשְׁוָה, צוּק גְּבוּהָ, שְׁנֹאמַר: "אֲרָץ גְּזֵרָה", חֲתוּכָה.

וְהִקְרִיב אֶהֱרֹן אֶת-הַשְּׁעִיר אֲשֶׁר עָלָה עָלָיו הַגֹּרְלָה לִי-הוָה וְעָשָׂהוּ חַטָּאת:

וְהִקְרִיב אֶהֱרֹן יֵת צְפִירָא דְסְלִיק עַל-זֵהוּ עַדְבָּא לְשָׂמָא דִּיִּי וְיַעֲבֹדְנֵיהּ חַטָּתָא:

ועשהו חטאת – כשמינים הגורל עליו, קורא לו שם ואומר: לה' חטאת.

והשעיר אשר עלה עליו הגורל לעזאזל יעמדתי לפני י-הנה לכפר עליו לשלח אתו לעזאזל המדברה: וצפירא דסליק עלוהי עדבא לעזאזל יתקם פד חי קדם יי לכפרא עלוהי לשלקתא יתיה לעזאזל למדברא:

יעמד חי – כמו יועמד חי, על ידי אחרים; ותרגומו: "יתקם פד חי". מה תלמוד לומר חי לפי שצאמר: לשלח אתו לעזאזל, ואיני יודע שלוחו, אם למיתה אם לחיים לכך נאמר: יעמד חי; צמידתו חי עד שישתלם, מכאן ששליחותו למיתה. לכפר עליו – שיתנדב עליו, פדתיב: "והתנדב עליו" וגומר.

והקריב אהרן את-פר החטאת אשר-לו וכפר בעדו וקריב אהרן ית תורא דחטתא דיליה וכפר עלוהי ועל אגוש ביתיה ויכוס ית תורא דחטתא דיליה:

וכפר בעדו וגומר – ודוי שני עליו ועל אהיו הפהנים, שהם כלם קרויים ביתו, שצאמר: "בית אהרן ברכו את ה'" וגומר. מכאן שהפהנים מתפפרים בו; וכל כפרתו אינה אלא על טמאת מקדש וקדשיו, כמו שצאמר: "וכפר על הקדש מטמאות" וגומר.

ולקח מלא-המחטה גחלי-אש מעל המזבח מלפני י-הנה ומלא חפניו קטרת סמים דקה והביא מבית לפרכת: ויסב מלי מחתייתא גומרין דאישא מעלוי מדבחה מן קדם יי ומלי חופנוהי קטרת בוסמין דקיקין ויעיל מגיו לפרוכתא:

מעל המזבח – החיצון. מלפני ה' – מצד שלפני הפתח, והוא צד מערבי. דקה – מה תלמוד לומר דקה והלא כל הקטרת דקה היא, שצאמר: "ושחקת ממנה הדק". אלא שמהא דקה מן הדקה, שמערב יום הכפורים הנה מחזירה למכתשת.

ונתן את-הקטרת על-האש לפני י-הנה וכסה ענון הקטרת את-הכפרת אשר על-העדות ולא ימות:

על האש – שבתוך המחטה. ולא ימות – הא אם לא עשאה פתקנה, חייב מיתה.

ולקח מדם הפר והזה באצבעו על-פני הכפרת קדמה ולפני הכפרת יזה שבע-פעמים מן-הדם באצבעו: ויסב מדמא דתורא וידי באצבעיה על אפי כפורתא קדומא וקדם כפורתא ידי שבע זמנין מן דמא באצבעיה:

והזה באצבעו – הוצא אחת במשמע. ולפני הכפרת יזה שבע – הרי אחת למעלה ושבע למטה.

ושחט את-שעיר החטאת אשר לעם והביא את-דמו אל-מבית לפרכת ועשה את-דמו כאשר עשה לדם הפר והזה אתו על-הכפרת ולפני הכפרת:

אשר לעם – מה שהפר מכפר על הפהנים, מכפר השעיר על ישראל; והוא השעיר שעלה עליו הגורל לשם. כאשר עשה לדם הפר – אחת למעלה ושבע למטה.

וכפר על-הקדש מטמאת בני ישראל ומפשעיהם לכל חטאיהון וכן יעביד למשפן זמנא דשרי עמהון בגו סואבתהון: ויכפר על קודשא מסואבת בני ישראל וממרדיהון לכל חטאיהון וכן יעביד למשפן זמנא דשרי עמהון בגו סואבתהון:

מטמאת בני ישראל – על הנכנסין למקדש בטמאה ולא נודע להם בסוף, שצאמר: לכל חטאתם, וחסטת היא שוגג. ומפשעיהם – אף הנכנסין מזיד בטמאה. וכן יעשה לאהל מועד – פשם שהנה משניהם בפנים, אחת למעלה ושבע למטה, כך מזה על הפרכת מבחוי משניהם, אחת למעלה ושבע למטה. השכן אתם בתוך טמאתם – אף על פי שהם טמאים, שכינה ביניהם.

וכל-אדם לא-יהיה | באהל מועד בבאו לכפר בקדש עד-צאתו וכפר בעדו ובעד ביתו ובעד פליקתל ישראל: וכל אגוש לא יהי במשפן זמנא במיעליה לכפרא בקודשא עד מפקיה וכפר עלוהי ועל אגוש ביתיה ועל כל קהלא דישראל:

ויצא אל-המזבח אשר לפני-י-הנה וכפר עליו ולקח מדם הפר ומדם השעיר ונתן על-קרנות המזבח סביב: ויפוק למדבחה דקדם יי וכפר עלוהי ויסב מדמא דתורא ומדמא דצפירא ויתין על קרנת מדבחה סחור סחור:

אל המזבח אשר לפני ה' – זה מזבח הנהב, שהוא לפני ה' בהיכל. ומה תלמוד לומר ויצא לפי שהנה ההנאות על הפרכת, ועמד מן המזבח ולפנים והנה; ובמתנות המזבח הנקיקו לצאת מן המזבח ולחוץ, ונתחיל מקרן מזרחית צפונית. וכפר עליו – ומה היא כפרתו ולקח מדם הפר ומדם השעיר, מערבין זה לתוך זה.

והנה עליו מן-הדם באצבעו שבע פעמים וטהרו וקדשו מטמאת בני ישראל:
ונדי עלוהי מן דמא באצבעיה שבע זמנין וידפיניה ויקדשניה מסואבת בני ישראל:

והנה עליו מן הדם – אחר שנמן מתנות באצבעו על קרנותיו, מזה שבע הנאות על גגו. וטהרו – ממה שעבר. וקדשו – לעתיד לבא.

וכלה מפפר את-הקדש ואת-אהל מועד ואת-המזבח והקריב את-השעיר הקי:
וישיצי מלכפרא על קודשא ועל משכן זמנא ועל מדבחה ויקריב ית צפירא חיא:

וסמך אהרן את-שתי ידו על ראש השעיר החל והתנדב עליו את-כל-עונת בני ישראל ואת-כל-פשעיהם לכל-חטאתם ונתן אתם על-ראש השעיר ושלח בנד-איש עתי המדברה:
ויסמוך אהרן ית תרתין ידוהי על ריש צפירא חיא וינדי עלוהי ית כל עונת בני ישראל וית כל מרדיהון לכל תטאיהון ויתין יתהון על ריש צפירא וישלח בנד גבר דזמין למכה למדברה:

איש עתי – המוכן לכך מיום אתמול.

ונשא השעיר עליו את-כל-עונתם אל-ארץ גזרה ושלח את-השעיר במדבר:
ויטול צפירא עלוהי ית כל חוביהון לארע דלא יתבא וישלח ית צפירא במדברה:

ובא אהרן אל-אהל מועד ופשט את-בגדי הפד אשר לבש בבאו אל-הקדש והניחם שם:
וייעול אהרן למשכון זמנא וישלח ית לבושי בוץא דלבש במיעליה לקודשא ויצגענון תמן:

ובא אהרן אל אהל מועד – אמרו רבותינו שאין זה מקומו של מקרא זה, ונתנו טעם לדבריהם במסכת יומא ואמרו: כל הפרשה פלה אמורה על הסדר, חוץ מביאה זו, שהיא אחר עשית עולתו ועולת העם, והקטרת אמורי פר ושעיר, שנעשים בחוץ בבגדי זהב, וטובל ומקדש, ופושטון, ולובש בגדי לבן. **ובא אל אהל** – להוציא את הכהן ואת המחמה שהקטיר בה הקטרת לפני ולפנים. **ופשט את בגדי** – אחר שהוציאם, ולובש בגדי זהב לתמיד של בין הערבים. וזהו סדר העבודות: תמיד של שחר בבגדי זהב. ועבודת פר ושעיר הפנימיים, וקטרת של מחמה, בבגדי לבן. ואילו ואיל העם ומקצת המוספין, בבגדי זהב. והוצאת כהן ומחמה בבגדי לבן. ושיני המוספין, ותמיד של בין הערבים, וקטרת ההיכל שעל מזבח הפנימי, בבגדי זהב. וסדר המקראות לפי סדר העבודות כך הוא: "ושלח את השעיר במדבר". "ורחץ את בשרו במים" וגומר "ויצא ועשה את עולתו" וגומר. "ואת חלב החטאת" וגומר. וכל הפרשה עד "ואחרי כן יבא אל המחנה". ואחר כך **ובא אהרן והניחם שם** – מלמד שטעונו גניזה, ולא ישפמש באותו ארבעה בגדים ליום כפורים אחר.

ורחץ את-בשרו במים במקום קדוש ולבש את-בגדיו ויצא ועשה את-עלתו ואת-עלת העם וכפר בעדו ובעד העם:
וניסחי ית בשריה במיא באמר קדיש וילבש ית לבושוהי ויפוק ויעביד ית עלתיה וית עלת עמא וכפר עלוהי ועל עמא:

ורחץ את בשרו במים – למעלה למדנו מ"ורחץ.. את בשרו ולבשם", שפשוהו משנה מבגדי זהב לבגדי לבן טעון טבילה, שבאותה טבילה פשט בגדי זהב, שעבד בהן עבודת תמיד של שחר, ולובש בגדי לבן לעבודת היום. וכאן למדנו, שפשוהו משנה מבגדי לבן לבגדי זהב טעון טבילה. **במקום קדוש** – המקדש בקדושת עזרה. והיא היתה בגג בית הפרנה, וכן ארבע טבילות הבאות חובה ליום. אכל הראשונה היתה בחיל. **ולבש את בגדיו** – שמונה בגדים שהוא עובד בהן כל ימות השנה. **ויצא** – מן ההיכל אל החצר שמזבח העולה שם. **ועשה את עלתו** – איל לעולה האמור למעלה: "בזאת יבא אהרן" וגומר. **ואת עלת העם** – ואיל אחד לעולה האמור למעלה: "ומאת עדת בני ישראל" וגומר.

שני

ואת חלב החטאת יקטיר המזבחה:
וית תרבי תטוותא יסיק למדבחה:

ואת חלב החטאת – אימורי פר ושעיר. יקטיר המזבחה – על מזבח החיצון, דאלו בפנימי כתיב: "לא מעלו עליו קטרת זרה ועולה ומנחה".

והמשלח את-השעיר לעזאזל יכבס בגדיו ורחץ את-בשרו במים ואחרי-כן יבוא אל-המחנה:
ודמוכיל ית צפירא לעזאזל יצבע לבושוהי וניסחי ית בשריה במיא ובתר פן ייעול למשריתא:

וְאֵת פֶּרֶת הַחֲטָאֹת וְאֵת | שְׁעִיר הַחֲטָאֹת אֲשֶׁר הוּבֵא
אֶת־דָּמָם לְכַפֵּר בַּקֹּדֶשׁ יוֹצִיא אֶל־מִחוּץ לַמִּחֲנֶה
וְשָׂרְפוּ בְּאֵשׁ אֶת־עֲרֹתָם וְאֶת־בְּשָׂרָם וְאֶת־פְּרָשָׁם:

אֲשֶׁר הוּבֵא אֶת דָּמָם – לַהֲכִיל וּלְפָנָי וּלְפָנִים.

וְיַת תּוֹרָא דְחֲטָאֹת וְיַת צְפִירָא דְחֲטָאֹת דְאֵתְעַל מִדְמָהוֹן
לְכַפְּרָא בְּקוֹדֶשׁא יִתְפַּקּוּן לְמַבְרָא לְמִשְׁרִיתָא וְיִוְקְדוּן
בְּנוֹרָא יַת מִשְׁפָּהוֹן וְיַת בְּשָׂרָהוֹן וְיַת אוֹכְלָהוֹן:

וְדַמּוֹקִיד יִתְהוֹן יִצְבַּע לְבוּשׁוֹהֵי וְיִסְחִי יַת בְּשָׂרִיהָ בְּמִיָּא
וּבִתְרָא פִּן יִיעוֹל לְמִשְׁרִיתָא:

וְהִשְׁרַף אֹתָם יַכְבֵּס בַּגְּדָיו וְרִתֵּץ אֶת־בְּשָׂרוֹ בְּמַיִם
וְאֶת־רֵי־כּוֹן יָבֹוא אֶל־הַמִּחֲנֶה:

וְתִהִי לָכוֹן לְקִיָּם עַל־מִן בִּיִּרְחָא שְׁבִיעָאָה בְּעִשְׂרָא לִיִּרְחָא
תְּעַנּוֹן יַת נַפְשָׁתְכוֹן וְכָל עֲבִידָא לָא תַעֲבָדוֹן יִצְיִבְיָא
וְגִיּוֹרִיא דִּיתְגִּירוֹן בִּינִיכוֹן:

וְהִיִּתָּה לָכֶם לְחֻקַּת עוֹלָם בְּחֻדְשׁ הַשְּׁבִיעִי בַּעֲשׂוֹר
לְחֻדְשׁ תְּעַנּוּ אֶת־נַפְשֹׁתֵיכֶם וְכָל־מְלָאכָה לֹא תַעֲשׂוּ
הָאֲזָרָח וְהַגֵּר הַגֵּר בְּתוֹכְכֶם:

אַרְי בְּיוֹמָא הַדִּין יַכְפֵּר עַל־יְכוֹן לְדַפְּאָה יִתְכוֹן מִפְּל
חֻבִּיכוֹן קָדָם יְיָ תְדַפְּוֹן:

פִּי־בִיּוֹם הַזֶּה יַכְפֵּר עַל־יְכֶם לְטַהֵר אֶתְכֶם מִפְּל
חֲטָאֹתֵיכֶם לְפָנָי י־הוּהָ תְטַהֲרוּ:

שָׁבָא שְׁבִתָּא הִיא לָכוֹן וְתַעֲנּוֹן יַת נַפְשָׁתְכוֹן קִיָּם עַל־מִן:

שִׁבְתַּת שְׁבִתוֹן הִיא לָכֶם וְעֹנִיתֶם אֶת־נַפְשֹׁתֵיכֶם חֻקַּת
עוֹלָם:

וְיַכְפֵּר פְּהִיָּא דִּירְבִּי יִתִּיה וְדִיקְרִיב יַת קוֹרְבָּנִיהָ לְשִׁמְשָׁא
תַחֲוֹת אַבּוּהֵי וְיִלְבַּשׁ יַת לְבוּשֵׁי בּוּצָא לְבוּשֵׁי קוֹדֶשׁא:

וְכַפֵּר הַכֹּהֵן אֲשֶׁר־יִמְשַׁח אֹתוֹ וְאֲשֶׁר יִמְלֵא אֶת־יָדָיו
לְכַהֵן תַּחַת אָבִיו וְלִבְשׁ אֶת־בְּגָדֵי הַבַּד בְּגָדֵי הַקֹּדֶשׁ:

וְכַפֵּר הַכֹּהֵן אֲשֶׁר יִמְשַׁח וְגוֹמֵר – כַּפֶּרֶה זֹו שֶׁל יוֹם הַכַּפּוּרִים אֵינָה כְּשֶׁרָה אֲלֵא כַּכֵּהֵן גְּדוֹל. לְפִי שְׁנֵאמְרָה כָּל הַפָּרָשָׁה בְּאַהֲרֹן, הַצֶּרֶף לֹמֵר
כַּכֵּהֵן גְּדוֹל הֵבֵא אַחֲרָיו שְׂיָהָא כְּמוֹהוּ. וְאֲשֶׁר יִמְלֵא אֶת יָדָיו – אֵין לִי אֲלֵא הַמְשׁוּחַ בְּשֶׁמֶן הַמִּשְׁחָה, מִרְבָּה בְּגָדִים מִנֵּן תְּלַמּוּד לֹמֵר: וְאֲשֶׁר
יִמְלֵא אֶת יָדָיו וְגוֹמֵר. וְהֵם כָּל הַכֹּהֲנִים הַגְּדוֹלִים שְׁעַמְדוּ מִיֵּאשִׁיָּהוּ וְאֵילָה, שְׁבִינְיָו נִגְנְנָה צְלוּחִית שֶׁל שֶׁמֶן הַמִּשְׁחָה. לְכַהֵן תַּחַת אָבִיו – לְלַמַּד
שָׂאָם בְּנוֹ מִמְּלֵא אֶת מְקוֹמוֹ, הוּא קוֹדֵם לְכָל אֲדָם.

וְיַכְפֵּר עַל מַקְדֵּשׁ קוֹדֶשׁא וְעַל מִשְׁכַּן זְמַנָּא וְעַל מִדְּבַחָא
יַכְפֵּר וְעַל פְּהִיָּא וְעַל כָּל עֲמָא דְקַהֲלָא יַכְפֵּר:

וְכַפֵּר אֶת־מִקְדָּשׁ הַקֹּדֶשׁ וְאֶת־אֹהֶל מוֹעֵד וְאֶת־
הַמִּזְבֵּחַ יַכְפֵּר וְעַל הַכֹּהֲנִים וְעַל־כָּל־עַם הַקָּהֵל יַכְפֵּר:

וְתִהִי דָא לָכוֹן לְקִיָּם עַל־מִן לְכַפְּרָא עַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִפְּל
חֻבִּיָּהוֹן חֻדָּא בְּשִׁתָּא וְעַבְד כְּמָא דְפַקִּיד יְיָ יַת מִשְׁפָּה:

וְהִיִּתָּה־זֹאת לָכֶם לְחֻקַּת עוֹלָם לְכַפֵּר עַל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
מִפְּל־חֲטָאֹתֶם אַחַת בַּשָּׁנָה וְיַעֲשׂ כַּאֲשֶׁר צִוָּה י־הוּהָ
אֶת־מִשְׁפָּה:

וְיַעֲשׂ כַּאֲשֶׁר צִוָּה ה' וְגוֹמֵר – כְּשֶׁהֲגִיעַ יוֹם הַכַּפּוּרִים, עֲשֵׂה כַּפֶּדֶר הַזֶּה. וְלַהֲגִיד שְׁבַחֲךָ שֶׁל אַהֲרֹן, שְׁלֵא הִנֵּה לּוֹבֶשֶׁן לְגִדְלָתוֹ, אֲלֵא כְּמִקְרָיִם גְּזֵרַת
הַמִּלֶּכֶה.

וּמְלִיל יְיָ עִם מִשְׁפָּה לְמִימֵר:

וַיְדַבֵּר י־הוּהָ אֶל־מִשְׁפָּה לְאֹמֵר:

מְלִיל עִם אַהֲרֹן וְעִם בְּנוֹהֵי וְעִם כָּל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְתִימֵר
לְהוֹן דִּין פְּתַגְמָא דְפַקִּיד יְיָ לְמִימֵר:

דַּבֵּר אֶל־אַהֲרֹן וְאֶל־בְּנָיו וְאֶל־כָּל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ
אֲלֵיהֶם זֶה הַדְּבָר אֲשֶׁר־צִוָּה י־הוּהָ לְאֹמֵר:

גְּבַר גְּבַר מִבֵּית יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר יִשְׁחַט שׂוֹר אוֹ־כֶשֶׁב
בְּמִשְׁרִיתָא אוֹ דִּיכּוּס מַבְרָא לְמִשְׁרִיתָא:

אִישׁ אִישׁ מִבֵּית יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר יִשְׁחַט שׂוֹר אוֹ־כֶשֶׁב
אוֹ־עִז בַּמִּחֲנֶה אוֹ אֲשֶׁר יִשְׁחַט מִחוּץ לַמִּחֲנֶה:

אֲשֶׁר יִשְׁחַט שׂוֹר אוֹ כֶּשֶׁב – בְּמִקְדָּשׁוֹ הַסְּתוּב מְדַבֵּר, שְׁנֵאמְרָ: לְהַקְרִיב קֶרְבָּן. בַּמִּחֲנֶה – חוּץ לְעִזְרָה.

וְלִתְרַע מִשְׁכַּן זְמַנָּא לָא אִיִּתְנִיהָ לְקַרְבָּא קוֹרְבָּנָא קָדָם יְיָ
קָדָם מִשְׁכָּנָא דִּי דְמָא יִתְחַשְׁבִּיב לְגוּבְרָא הַהוּא דְמָא אֲשֶׁד
וְיִשְׁתִּיבְי אֲנָשָׁא הַהוּא מִגּוֹ עַמִּיָּה:

וְאֶל־פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד לֹא הֵבִיאוּ לְהַקְרִיב קֶרְבָּן
לִי־הוּהָ לְפָנָי מִשְׁכַּן י־הוּהָ דָם יִחַשְׁבֵּב לְאִישׁ הַהוּא
דָּם שִׁפָּךְ וְנִכְרַת הָאִישׁ הַהוּא מִקְרַב עַמּוֹ:

דָּם יִחַשְׁבֵּב – כְּשׁוֹפֵךְ דָּם הָאָדָם, שְׁמַתְחִיב בְּנַפְשׁוֹ. דָּם שִׁפָּךְ – לְרַבּוֹת אֶת הַזֹּרֵק דָּמִים בַּחוּץ.

בְּדִיל דְּיִיתוּן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל יֵת דְּבַחִיהוּן דְּאַנוּן דְּבַחִין עַל אִפִּי תַקְלָא וַיִּיתוּנוּן לְקָדָם יְיָ לְתַרְע מִשְׁפּוֹן זְמָנָא לְוֹת פְּהִנָּא וַיִּכְסּוּן נִכְסֵת קוּדְשִׁין קָדָם יְיָ יִתְהוּן:

לְמַעַן אֲשֶׁר יָבִיאוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת־זִבְחֵיהֶם אֲשֶׁר הֵם זֹבְחִים עַל־פְּנֵי הַשָּׁדָה וְהֵבִיֵּאם לִי־הִנֵּה אֶל־פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד אֶל־הַפֶּה וְזָבְחוּ זִבְחֵי שְׁלָמִים לִי־הִנֵּה אוֹתָם:

אֲשֶׁר הֵם זֹבְחִים – אֲשֶׁר הֵם רְגִילִים לְזַבַּח.

וַיִּזְרוּק פְּהִנָּא יֵת דְּמָא עַל מַדְבַּחָא דִּי בַתְרַע מִשְׁפּוֹן זְמָנָא וַיִּסִּיק תַרְבָּא לְאַתְקַבְּלָא בְּרַעְוָא קָדָם יְיָ:

וַיִּזְרַק הַפֶּה אֶת־הַדָּם עַל־מִזְבֵּחַ יְיָ־הִנֵּה פֶתַח אֹהֶל מוֹעֵד וְהִקְטִיר הַמֶּלֶךְ לְרִיחַ גִּיחַח לִי־הִנֵּה:

וְלֹא יִזְבְּחוּ עוֹד יֵת דְּבַחִיהוּן לְשִׁידִין דְּאַנוּן טָעוּן בְּתַרִּיהוּן קָדָם עַלְמָא תְּהִי דָא לְהוּן לְדַרְיָהוּן:

וְלֹא־יִזְבְּחוּ עוֹד אֶת־זִבְחֵיהֶם לְשַׁעִירִים אֲשֶׁר הֵם זָנִים אַחֲרֵיהֶם תִּקַּת עוֹלָם תְּהִי־נָא לְהֶם לְדַרְתָּם:

לְשַׁעִירִים – לְשִׁידִים, כְּמוֹ: "וּשְׁעִירִים יִרְקְדוּ שָׁם".

שְׁלִישִׁי

וְלִהוּן תִּימַר גְּבַר גְּבַר מִבֵּית יִשְׂרָאֵל וּמִן גִּיּוֹרֵיָא דִּיתְגַּיְרוּן בִּינֵיהוּן דִּיִּסִיק עֲלֵתָא אוּ נִכְסֵת קוּדְשִׁיָא:

וְאֵלֵהֶם תֹּאמַר אִישׁ אִישׁ מִבֵּית יִשְׂרָאֵל וּמִן־הַגֵּר אֲשֶׁר־יָגוּר בְּתוֹכְכֶם אֲשֶׁר־יַעֲלֶה עִלָּה אוֹ־זִבְחָת:

אֲשֶׁר יַעֲלֶה עִלָּה – לְחַיֵּב עַל הַמְקַטֵּיר אֵיבָרִים בַּחוּץ כְּשׁוֹחֵט בַּחוּץ, שָׂאֵם שְׁחַט אֶחָד וְהַעֲלָה חֲבָרוֹ, שְׁנִיָּהֶם חֲבִיבִין.

וְלְתַרְע מִשְׁפּוֹן זְמָנָא לֹא יִיתִינִיָּה לְמַעַבְדַּד תִּיָּה קָדָם יְיָ וַיִּשְׁתִּיצִי אִנְשָׂא הֵהוּא מַעֲמִיָּה:

וְאֶל־פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד לֹא יָבִיֵּאוּ לַעֲשׂוֹת אֹתוֹ לִי־הִנֵּה וּנְכַרְתָּ הָאִישׁ הֵהוּא מַעֲמִיוֹ:

וּנְכַרְתָּ – יִרְעוּ נְכַרְתָּ וַיִּמְיוּ נְכַרְתִּין.

וְגַבַר גְּבַר מִבֵּית יִשְׂרָאֵל וּמִן גִּיּוֹרֵיָא דִּיתְגַּיְרוּן בִּינֵיהוּן דִּיִּיכּוֹל כָּל דָּם וְאַתִּין רוּגְזִי בְּאַנְשָׂא דִּיִּיכּוֹל יֵת דְּמָא וְאַשִׁיצִי תִיָּה מַגּוּ עַמִּיָּה:

וְאִישׁ אִישׁ מִבֵּית יִשְׂרָאֵל וּמִן־הַגֵּר הֵגֵר בְּתוֹכְכֶם אֲשֶׁר יֵאָכֵל כָּל־דָּם וְנִתְתִּי פָנָי בְּנַפְשׁ הָאֲכָלָת אֶת־הַדָּם וְהִכְרַתִּי אֶתְּהָ מִקֶּרֶב עַמִּיָּה:

כָּל דָּם – לְפִי שְׁנַאֲמַר: "בְּנַפְשׁ יִכְפֹּר", יְכּוֹל לֹא יֵהָא חַיֵּב אֱלָא עַל דָּם הַמְקַדְּשִׁים תַלְמוּד לֹמַר: כָּל דָּם. וְנִתְתִי פָנָי – פָּנָאֵי שְׁלִי, פּוֹנֶה אֲנִי מִכָּל עָסְקִי וְעוֹסֵק בּוֹ.

אַרִּי נַפְשׁ בְּשָׂרָא בְּדָמָא הִיא וְאַנָּא יִהְבַּתִּיָּה לְכוּן עַל מַדְבַּחָא לְכַפֵּרָא עַל נַפְשָׁתְכוּן אַרִּי דְּמָא הוּא עַל נַפְשָׂא מְכַפֵּר:

כִּי נַפְשׁ הַבָּשָׂר בְּדָם הוּא וְאַנִּי נִתְתִּי לְכֶם עַל־הַמִּזְבֵּחַ לְכַפֵּר עַל־נַפְשׁוֹתֵיכֶם כִּי־הַדָּם הוּא בְּנַפְשׁ יִכְפֹּר:

כִּי נַפְשׁ הַבָּשָׂר – שֶׁל כָּל בְּרִיָּה בְּדָם הִיא תְלוּיָהּ, וְלְפִיכֹף נִתְתִּי עַל הַמִּזְבֵּחַ לְכַפֵּר עַל נַפְשׁ הָאָדָם; תְּבוּא נַפְשׁ וְתַכְפֹּר עַל הַנַּפְשׁ.

עַל כֵּן אֲמַרִּית לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל כָּל אִנְשׁ מִנְכוּן לֹא יִיכּוֹל דָּם וְגִיּוֹרֵיָא דִּיתְגַּיְרוּן בִּינֵיהוּן לֹא יִיכּוֹלוּ דָּם:

עַל־כֵּן אֲמַרְתִּי לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל כָּל־נַפְשׁ מִכֶּם לֹא־תֹאכַל דָּם וְהֵגֵר הֵגֵר בְּתוֹכְכֶם לֹא־יֹאכַל דָּם:

כָּל נַפְשׁ מִכֶּם – לְהַזְהִיר גְּדוּלִים עַל הַקְּטָנִים.

וְגַבַר גְּבַר מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל וּמִן גִּיּוֹרֵיָא דִּיתְגַּיְרוּן בִּינֵיהוּן דִּיִּצוּד צִידָא חִיתָא אוּ עוֹפָא דְּמַתְאַכִּיל וַיִּישׁוּד יֵת דְּמִיָּה וַיִּכְסִינִיָּה בְּעַפְרָא:

וְאִישׁ אִישׁ מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל וּמִן־הַגֵּר הֵגֵר בְּתוֹכְכֶם אֲשֶׁר יִצוּד צִיד חַיָּה אוֹ־עוֹף אֲשֶׁר יֹאכַל וְשָׁפַךְ אֶת־דָּמוֹ וַיִּכְסֶהוּ בְּעַפָּר:

אֲשֶׁר יִצוּד – אִין לִי אֱלָא צִיד; אֲנַזִּין וְתַרְנַגּוּלִין מִנִּין תַלְמוּד לֹמַר צִיד מִכָּל מְקוֹם. אִם כֵּן לְמָה נֹאמַר אֲשֶׁר יִצוּד שְׁלֹא יֹאכַל בְּשָׂר אֱלָא בַּהֲזַמְנָה הַזֹּאת. אֲשֶׁר יֹאכַל – פֶּרֶט לְטִמְאִים.

אַרִּי נַפְשׁ כָּל בְּשָׂרָא דְּמִיָּה בְּנַפְשִׁיָּה הוּא וְאַמְרִית לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל דָּם כָּל בְּשָׂרָא לֹא תִיכּוֹלוּן אַרִּי נַפְשׁ כָּל בְּשָׂרָא דְּמִיָּה הִיא כָּל דִּיִּיכּוֹלֵנִיָּה יִשְׁתִּיצִי:

כִּי־נַפְשׁ כָּל־בְּשָׂר דָּמוֹ בְּנַפְשׁוֹ הוּא וְאִמַר לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל דָּם כָּל־בְּשָׂר לֹא תֹאכְלוּ כִּי נַפְשׁ כָּל־בְּשָׂר דָּמוֹ הוּא כָּל־אֲכָלִיו יִכְרַת:

דְמוּ בְנֵפֶשׁוֹ – דְמוּ הוּא לֹו בַמְקוֹם הַנֶּפֶשׁ, שֶׁהַנֶּפֶשׁ תְּלוּיָהּ בּוֹ. **כִּי נֶפֶשׁ כָּל בָּשָׂר דְמוּ הוּא** – הַנֶּפֶשׁ הִיא הַדָּם. דָּם וּבָשָׂר לְשׁוֹן זָכָר; נֶפֶשׁ לְשׁוֹן זָקֵנָה.

וְכָל־נֶפֶשׁ אֲשֶׁר תֹּאכַל נֹבֵלָה וְטֶרֶפָה בְּאַזְרָחָ וּבְגָר וּכְכֹס בְּגִדָיו וְרַחֵץ בַּמַּיִם וְטָמֵא עַד־הָעֶרֶב וְטָהָר:
וְיִצְבַּע לְבוּשׁוֹהִי וְיִסְחִי בְמֵיָא וַיְהִי מְסָאב עַד רַמְשָׂא וַיִּדְבְּרִי:

אֲשֶׁר תֹּאכַל נֹבֵלָה וְטֶרֶפָה – בְּנֹבֵלָת עוֹף טְהוֹר דְּבַר הַכְּתוּב, שְׂאִין לָהּ טְמֵאָה אֲלֵא בְשַׁעָה שֶׁנֹּבֵלְעַת בְּבֵית הַבְּלִיעָה. וְלִמְדָה כָּאֵן שֶׁטְמֵאָה בְּאִכְלִיתָהּ, וְאִינָה מְטֵמְאָה בְּמַגְעָה. וְטֶרֶפָה הָאִמּוּרָה כָּאֵן לֹא נִקְטָבָה אֲלֵא לְדָרָשׁ, וְכֵן שְׁנִינּוּ: יְכוּל תְּהֵא נֹבֵלָת עוֹף טְמֵא מְטֵמְאָה בְּבֵית הַבְּלִיעָה תְּלַמּוּד לִזְמַר טֶרֶפָה, מִי שִׁישׁ בְּמֵינוּ טֶרֶפָה; וְצֵא עוֹף טְמֵא, שְׂאִין בְּמֵינוּ טֶרֶפָה.

וְאִם לֹא יִכְבֹּס וּבָשָׂרוֹ לֹא יִרְחֹץ וְנִשְׂא עוֹנוֹ:
וְאִם לֹא יִצְבַּע וּבִשְׂרִיהִי לֹא יִסְחִי וַיִּקְבִּיל חוֹבִיָּהּ:
וְנִשְׂא עוֹנוֹ – אִם יֹאכַל קֹדֶשׁ אוֹ יִכְבֹּס לְמַקְדָּשׁ, חָיִב עַל טְמֵאָה זֹו, כְּכָל שְׂאֵר טְמֵאוֹת. **וּבָשָׂרוֹ לֹא יִרְחֹץ וְנִשְׂא עוֹנוֹ** – עַל רְחִיצַת גּוֹפּוֹ עֲנוּשׁ כְּרַת, וְעַל כְּבוֹס בְּגָדִים בְּמַלְקוֹת.

וַיִּדְבַר יְ-הוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר:
וּמִלִּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לְמִימְרֵי:

דְּבַר אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם אֲנִי יְ-הוָה אֱ-לֹהֵיכֶם:
אֱ-לֹהֵיכֶם:

אֲנִי ה' אֱ-לֹהֵיכֶם – אֲנִי הוּא שְׂאִמְרַתִּי בְּסִינַי: "אֲנֹכִי ה' אֱ-לֹהֶיךָ" וְקִבְּלַתְּם עֲלֵיכֶם מַלְכוּתִי, מֵעַתָּה קִבְּלוּ גְזוּרֹתַי. רַבִּי אוֹמֵר: גְּלוּי וְיָדוּעַ לְפָנָיו שְׁסוּפֵן לְנַתֵּק בְּעֵרִיּוֹת בִּימֵי עֲזָרָא, לְפִיכָה כֵּא עֲלֵיהֶם בְּגִזְרָה: **אֲנִי ה' אֱ-לֹהֵיכֶם**, דְּעוּ מִי גּוֹזֵר עֲלֵיכֶם; דִּזְנוּ לַהֲפָרַע, וְנִצְמָן לִשְׁלָם שְׂכָר.

כְּמַעֲשֵׂה אֶרֶץ־מִצְרַיִם אֲשֶׁר יִשְׁבַתְּם־בָּהּ לֹא תַעֲשׂוּ
וְכַמַּעֲשֵׂה אֶרֶץ־כְּנָעַן אֲשֶׁר אָנֹכִי מְבִיא אֶתְכֶם שָׁמָּה
לֹא תַעֲשׂוּ וּבַחֲקִיתֶהֶם לֹא תִלְכוּ:
כְּעוֹבְדֵי עַמָּא דְאַרְעָא דְמִצְרַיִם דִּיתִיבְתוֹן בַּהּ לֹא תַעֲבָדוּן
וְכַעוֹבְדֵי עַמָּא דְאַרְעָא דְכְנַעַן דְאַנָּא מַעִיל יִתְכוּן לְתַמְּוֹן לֹא תַעֲבָדוּן וּבְנַמוּסִיהוֹן לֹא תַהֲכוּן:

כְּמַעֲשֵׂה אֶרֶץ מִצְרַיִם – מַגִּיד שֶׁמַּעֲשֵׂיהֶם שֶׁל מִצְרַיִם וְשֶׁל כְּנַעֲנִיִּים מְקַלְקְלִים מְכַל הָאֲמוֹת, וְאוֹתוֹ מְקוֹם שֶׁיָּשְׁבוּ בּוֹ יִשְׂרָאֵל מְקַלְקַל מִן הַכָּל. **אֲשֶׁר אָנֹכִי מְבִיא אֶתְכֶם שָׁמָּה** – מַגִּיד שְׂאוֹתוֹן עֲמִמּוֹ שֶׁכָּבְשׁוּ יִשְׂרָאֵל מְקַלְקְלִים יוֹתֵר מִכָּל. וּבַחֲקִיתֶהֶם לֹא תִלְכוּ – מֵה הַנִּזִּים הַכְּתוּב שֶׁלֹּא אָמַר אֲלֵא אֵלּוֹ נְמוּסוֹת שְׁלֶהָן, דְּבָרִים הַחֲקוּקִין לָהֶם, כְּגוֹן טְרִטִיאוֹת וְאַצְטִדָּאוֹת. רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר: אֵלּוֹ דְרָכֵי הָאִמּוּרֵי שְׁמַנּוּ חֲכָמִים.

אֶת־מִשְׁפַּטֵּי תַעֲשׂוּ וְאֶת־חֻקֹּתַי תִּשְׁמְרוּ לְלַכַּת בְּהֶם
אֲנִי יְ-הוָה אֱ-לֹהֵיכֶם:
יִת דִּינֵי תַעֲבָדוּן וְיִת קִימֵי תַטְרוּן לְהִלְכָא בְּהוֹן אָנָּא יְיָ אֱלֹהֵיכֶם:

אֶת מִשְׁפַּטֵּי תַעֲשׂוּ – אֵלּוֹ דְּבָרִים הָאִמּוּרִים בְּתוֹרָה בְּמִשְׁפָּט, שְׂאֵלּוֹ לֹא נִצְמָרוּ, הָיוּ כְּדֵאֵי לְאִמְרוֹן. וְאֶת חֻקֹּתַי תִּשְׁמְרוּ – דְּבָרִים שֶׁהֵם גְּזוּרַת הַמְּלָכָה, שֶׁיִּצְרַר הֲרַע מְשִׁיב עֲלֵיהֶם: לְמָה לָּנוּ לְשִׁמְרוֹן וְאֲמוֹת הָעוֹלָם מְשִׁיבִין עֲלֵיהֶם; כְּגוֹן אֲכִילַת חֲזִיר, וְלְבִישַׁת שַׁעֲטָנִז, וְטָהַר מִי חֲטָאֵת. לְכָה נִצְמָר: **אֲנִי ה'**, גְּזוּרַתִּי עֲלֵיכֶם, אִי אַתְּם רְשָׁאִים לְהַפְטֵר. **לְלַכַּת בְּהֶם** – אֵל תַּפְטֵר מִתּוֹכֶם; שְׁלֵא תֵאמֵר: לְמַדְתִּי חֲכָמַת יִשְׂרָאֵל, אֵלּוֹ וְאֵלְמַד חֲכָמַת הָאֲמוֹת.

וּשְׁמַרְתֶּם אֶת־חֻקֹּתַי וְאֶת־מִשְׁפַּטֵּי אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה אֲתֶם
הָאֲדָם וְחֵי בְּהֶם אֲנִי יְ-הוָה:
וּתַטְרוּן יִת קִימֵי וְיִת דִּינֵי דְאֵם יַעֲבִיד יִתְהוֹן אָנָּשָׂא יִיחֵי בְּהוֹן בְּחֵי עֲלֵמָא אָנָּא יְיָ:

וּשְׁמַרְתֶּם אֶת חֻקֹּתַי וְגוֹמֵר – לְרַבּוֹת שְׂאֵר דְּקִדּוּקֵי הַפְּרָשָׁה, שְׁלֵא פִרְט הַכְּתוּב בְּהֶם. דְּבַר אַחַר: לְתַן שְׁמִירָה וְעִשְׂיָה לְחֻקִּים, וּשְׁמִירָה וְעִשְׂיָה לְמִשְׁפַּטִּים, לְפִי שְׁלֵא נִתָּן אֲלֵא עִשְׂיָה לְמִשְׁפַּטִּים וּשְׁמִירָה לְחֻקִּים. וְחֵי בְּהֶם – לְעוֹלָם הַבָּא; שְׂאֵם תֵּאמֵר בְּעוֹלָם הַזֶּה, וְהֵלֵא סוּפוֹ הוּא מֵת. **אָנֹכִי ה'** – נִצְמָן לְשְׁלָם שְׂכָר.

אִישׁ אִישׁ אֵלֶּיךָ אֲלֵכֶם־שְׂאֵר בְּשָׂרוֹ לֹא תִקְרְבוּ לְגִלּוֹת
עֲרוּהָ אֲנִי יְ-הוָה:
גְּבַר גְּבַר לְכָל קָרִיב בְּשָׂרִיהִי לֹא תִקְרְבוּן לְגִלְעָה עָרְנָא אָנָּא יְיָ:

לֹא תִקְרְבוּ – לְהִזְהִיר הַגְּמֵבָה כְּזָכָר, לְכָה נִצְמָר לְשׁוֹן רַבִּים. **אָנֹכִי ה'** – נִצְמָן לְשְׁלָם שְׂכָר.

עֲרוֹת אֲבִיךָ וְעֲרוֹת אִמְךָ לֹא תִגְלֶה אִמְךָ הוּא לֹא עֲרוֹת אֲבִיךָ וְעֲרוֹת אִמְךָ לֹא תִגְלֵי אִמְךָ הִיא לֹא תִגְלֵי תִגְלֶה עֲרוֹתֶיהָ:
עֲרוֹת אֲבִיךָ:

עֲרוֹת אֲבִיךָ – זֹו אִשְׁתְּ אֲבִיךָ. אוֹ אִינוּ אֲלֵא כְּמִשְׁמַעוֹ נִצְמָר כָּאֵן: **עֲרוֹת אֲבִיךָ**, וְנִצְמָר לְהִלְכוֹ: "עֲרוֹת אֲבִי גִלְהָה"; מֵה לְהִלְכוֹ אִשְׁתְּ אֲבִיךָ, אַף כָּאֵן אִשְׁתְּ אֲבִיךָ. וְעֲרוֹת אִמְךָ – לְהִבִּיא אִמּוֹ שְׂאִינָה אִשְׁתְּ אֲבִיךָ.

עֲרוֹת אִשְׁתְּ־אֲבִיךָ לֹא תִגְלֶה עֲרוֹת אֲבִיךָ הוּא:
עֲרוֹת אִמְתְּ אֲבִיךָ לֹא תִגְלֵי עֲרוֹתֶיהָ דְאֲבִיךָ הִיא:

עֲרֹנֹת אִשְׁתְּ אָבִיךָ – לרבות לאסר מיתה.

עֲרֹנֹת אַחֻוֹתֶיךָ בַּת-אָבִיךָ אוֹ בַת-אִמְךָ מוֹלְדֹת בֵּית אוֹ עֲרִיֹת אַחְתֶּיךָ בַּת אָבוּךָ אוֹ בַת אִמְךָ דִּילִידָא מִן אָבוּךָ מִן אִמְךָ אוֹ מִן אִמְךָ מִן גָּבֵר אַחְרָן לֹא תִגְלִי עֲרִיֹתֶיךָ: אִמְתָּ אוֹיְבֵיךָ אוֹ מִן אִמְךָ מִן גָּבֵר אַחְרָן לֹא תִגְלִי עֲרִיֹתֶיךָ:

בַּת אָבִיךָ – אף בת אנוסה במשמע. מוֹלְדֹת בֵּית אוֹ מוֹלְדֹת חוּץ – בין שאומרים לוֹ לְאָבִיךָ: קָנַם אֶת אִמְךָ, ובין שאומרים לוֹ לְאָבִיךָ: הוֹצֵא אֶת אִמְךָ, כְּגוֹן מִזְנֻת אוֹ נְתִינָה.

עֲרֹנֹת בַּת-בְּנֵיךָ אוֹ בַת-בְּתוּלָה לֹא תִגְלִי עֲרֹנֹתֶיךָ פִּי עֲרִיֹת בַּת בְּרַךְ אוֹ בַת בְּרַתְךָ לֹא תִגְלִי עֲרִיֹתֶיךָ אֲרִי עֲרִיֹתֶיךָ עֲרֹנֹתֶיךָ הִנֵּה: אֲנִי:

עֲרֹנֹת בַּת בְּנֵיךָ – בְּתוֹ מִצְנוּתוֹ הַכְּתוּב מְדַבֵּר. וּבְתוֹ וּבַת בְּתוֹ מֵאִשְׁתּוֹ אֲנִי לְמַדִּין מִ"עֲרֹנֹת אִשָּׁה וּבְתוּלָה לֹא תִגְלִי", בֵּין שֶׁהִיא מִמֶּנּוּ וּבֵין שֶׁהִיא מֵאִשׁ אַחֵר. עֲרֹנֹת בַּת בְּנֵיךָ – קַל וְחֹמֶר לְבַתְּךָ; אֲלֵא לְפִי שֶׁאִין מְזַהְרִין מִן הַדִּין, לְמַדוּקָה מְגוּזָרָה שְׁנֵה בְּמַסְכַּת יְבָמוֹת.

עֲרֹנֹת בַּת-אִשְׁתְּ אָבִיךָ מוֹלְדֹת אָבִיךָ אַחֻוֹתֶיךָ הֵוא לֹא עֲרִיֹת בַּת אִמְתָּ אָבוּךָ דִּילִידָא מִן אָבוּךָ אַחְתֶּיךָ הִיא לֹא תִגְלִי עֲרִיֹתֶיךָ: תִּגְלִי עֲרִיֹתֶיךָ:

עֲרֹנֹת בַּת אִשְׁתְּ אָבִיךָ – לְמַד שֶׁאִינוֹ חֲזָב עַל אַחֻוֹתָו מִשְׁפָּחָה וְנִכְרִית; לְכַד נֹאמַר: בַּת אִשְׁתְּ אָבִיךָ, בְּרִאוּנָה לְקַדוּשׁוֹ.

עֲרֹנֹת אַחֻוֹת-אָבִיךָ לֹא תִגְלִי שְׂאֵר אָבִיךָ הֵוא: עֲרִיֹת אַחְתְּ אָבוּךָ לֹא תִגְלִי קְרִיבַת אָבוּךָ הִיא:

עֲרֹנֹת אַחֻוֹת-אִמְךָ לֹא תִגְלִי פִי-שְׂאֵר אִמְךָ הֵוא: עֲרִיֹת אַחְתְּ אִמְךָ לֹא תִגְלִי אֲרִי קְרִיבַת אִמְךָ הִיא:

עֲרֹנֹת אַחֻי-אָבִיךָ לֹא תִגְלִי אֶל-אִשְׁתּוֹ לֹא תִקְרָב דִּדְתֶיךָ הֵוא: עֲרִיֹת אַחְבּוּךָ לֹא תִגְלִי לְאִתְּמִיָּה לֹא תִקְרַב אִמְתָּ אַחְבּוּךָ הִיא:

עֲרֹנֹת אַחֻי אָבִיךָ לֹא תִגְלִי – וְמָה הִיא עֲרֹנֹתוֹ אֶל אִשְׁתּוֹ לֹא תִקְרַב.

עֲרֹנֹת פְּלִתֶיךָ לֹא תִגְלִי אִשְׁתְּ בְּנֵיךָ הֵוא לֹא תִגְלִי עֲרֹנֹתֶיךָ: עֲרִיֹת פְּלִתֶיךָ לֹא תִגְלִי אִמְתָּ בְּרַךְ הִיא לֹא תִגְלִי עֲרִיֹתֶיךָ:

אִשְׁתְּ בְּנֵיךָ הֵוא – לֹא אִמְרַתִּי אֲלֵא בְּשֵׁישׁ לְבַנֵּי אִישׁוֹת בָּהּ, פֶּרֶט לְאֲנוּסָה וְשִׁפְחָה וְנִכְרִית.

עֲרֹנֹת אִשְׁתְּ-אִחִיךָ לֹא תִגְלִי עֲרֹנֹת אִחִיךָ הֵוא: עֲרִיֹת אִמְתָּ אַחְוֶיךָ לֹא תִגְלִי עֲרִיֹתָא דְאַחְוֶיךָ הִיא:

עֲרֹנֹת אִשָּׁה וּבְתוּלָה לֹא תִגְלִי אֶת-בַּת-בְּנֵיהָ וְאֶת-בַּת-בְּתוּלָה לֹא תִקַּח לְגִלּוֹת עֲרֹנֹתֶיהָ שְׂאֵרָה הִנֵּה זְמָה הֵוא: עֲרִיֹת אִמְתָּא וּבְתוּלָה לֹא תִגְלִי יֵת בַּת בְּרָה וְיֵת בַּת בְּרַתֶּיהָ לֹא תִסַּב לְגִלְיָה עֲרִיֹתֶיהָ קְרִיבָן אֲנִין עֵיצַת חֲטָאִין הִיא:

עֲרֹנֹת אִשָּׁה וּבְתוּלָה – לֹא אָסַר הַכְּתוּב אֲלֵא עַל יְדֵי נְשׁוּאֵי הַרְאִשׁוֹנָה, לְכַד נֹאמַר: לֹא תִקַּח, לְשׁוֹן קִיּוּחָה, וְכֹן לְעַנְנֵי הַעֲנֻשׁ: "אִשָּׁר יִקַּח אֶת אִשָּׁה וְאֶת אִמְתָּה", לְשׁוֹן קִיּוּחָה. אֲבָל אֲנִס אִשָּׁה, מִתֵּר לְשֵׂא בְתוּלָה. שְׂאֵרָה הִנֵּה – קְרוּבוֹת זֹ לְזֹ. זְמָה – עֵצָה, כְּמַרְגּוּמוֹ: "עֵיצַת חֲטָאִין", שְׂיִצְרָךָ יוֹעֲצָךָ לְחֲטָא.

וְאִשָּׁה אֶל-אַחְתֶּיהָ לֹא תִקַּח לְצַרֵּר לְגִלּוֹת עֲרֹנֹתֶיהָ וְאִתְּמָא עִם אַחְתֶּיהָ לֹא תִסַּב לְאִשְׁקָא לֵה לְגִלְיָה עֲרִיֹתֶיהָ עֲלֶיהָ בְּחִיָּיהָ: עֲלֵה בְּחִיָּיהָ:

אֶל אַחְתֶּיהָ – שְׂמִיָּהוֹן כְּאַחְתֶּיהָ. לְצַרֵּר – לְשׁוֹן צָרָה, לְעֲשׂוֹת אֶת זֹ צָרָה לְזֹ. בְּחִיָּיהָ – לְמַדָּךְ שְׂאִם גְּרָשָׁה, לֹא יִשָּׂא אֶת אַחֻוֹתֶיהָ כֹּל זְמַן שֶׁהִיא בְּחַיִּים.

וְאֶל-אִשָּׁה בְּנֻדַת טְמֵאָתָה לֹא תִקְרַב לְגִלּוֹת עֲרֹנֹתֶיהָ: וְלֹאִתְּמָא בְּרִיחֻק סְאוּבְתָה לֹא תִקְרַב לְגִלְיָה עֲרִיֹתֶיהָ:

וְאֶל-אִשְׁתְּ עַמִּיתֶיךָ לֹא-תִתֵּן שְׂכָבְתֶיךָ לְזָרַע לְטְמֵאָה-בָּהּ: וּבִאִתְּמַת חֲבָרְךָ לֹא תִתֵּן שְׂכָבְתֶיךָ לְזָרַע לְאִסְתַּאבָּא בָּהּ:

וּמִזְרַעֶיךָ לֹא-תִתֵּן לְהַעֲבִיר לְמַלְךְךָ וְלֹא תִחַלֵּל אֶת-שֵׁם אֱ-לֹהֶיךָ אֲנִי ו-הֵוא: וּמִזְרַעֶיךָ לֹא תִתֵּן לְהַעֲבִיר לְמַלְךְךָ וְלֹא תִחַלֵּל אֶת-שֵׁם דְּאִלְהֵיךָ אֲנָא וְי:

לְמַלְךְךָ – עֲבוּדָה זָרָה הִיא שְׂשֻׁמָה מְלָךְ, וְזֹ הִיא עֲבוּדָתָה, שְׂמוּסָר בְּנוֹ לְכוּמְרִים, וְעוֹשִׂין שְׂמֵי מְדוּרוֹת גְּדוּלוֹת, וּמַעֲבִירִין אֶת הַבֵּן בְּרַגְלָיו בֵּין שְׂמֵי מְדוּרוֹת הָאֵשׁ. לֹא תִתֵּן – זֹ הִיא מְסִירָתוֹ לְכוּמְרִים. לְהַעֲבִיר לְמַלְךְךָ – זֹ הַעֲבַרְתָּ הָאֵשׁ.

<p>וְיָת דְּכוּרָא לָא תִשְׁכּוּב מִשְׁכְּבֵי אִשָּׁה תוֹעֵבָה הִיא:</p>	<p>וְאֵת-זָכָר לֹא תִשְׁכַּב מִשְׁכְּבֵי אִשָּׁה תוֹעֵבָה הִוא:</p>
<p>וּבְכָל בְּעִירָא לֹא תִתִּין שְׁכוּבְתָךְ לְאִסְתַּאבָּא בֵּה וְאִתְתָּא לָא תְּקוּם קֳדָם בְּעִירָא לְמִשְׁלַט בֵּה תִבְלָא הִוא:</p>	<p>וּבְכָל-בְּהֵמָה לֹא-תִתֵּן שְׁכֻבְתְּךָ לְטַמְאָה-בָּהּ וְאִשָּׁה לֹא-תַעֲמֹד לִפְנֵי בְּהֵמָה לְרַבְעָה תִּבְלֵה הִוא:</p>
<p>תִּבְלֵה הִוא – לְשׁוֹן קֳדָם וְעֲרוּנָה וְנִאוּף; וְכֹן: "וְאִפִּי עַל תִּבְלִיתִם". דְּבַר אַחַר: תִּבְלֵה הִוא, לְשׁוֹן בְּלִילָה וְעַרְבוּב, זָרַע אֲדָם וְזָרַע בְּהֵמָה.</p>	
<p>לֹא תִסְתַּאבּוּן בְּכָל אֶלֶיךָ אֶרֶץ כָּל אֶלֶיךָ אִסְתַּאבּוּ עִמָּיִא דְאַנָּא מִגְּלֵי מִן קֳדָמִיכוּן:</p>	<p>אֶל-טַמְאָוּ בְּכָל-אֲלֵהּ פִּי בְּכָל-אֲלֵהּ נְטַמְאוּ הַגּוֹלִים אֲשֶׁר-אֲנִי מִשְׁלַח מִפְּנֵיכֶם:</p>
<p>וְאִסְתַּאבַּת אֶרְעָא וְאַסְעֵרִית חוּבָה עָלֶיהָ וְרוֹקִינַת אֶרְעָא יָת יִתְבָּהּ:</p>	<p>וּתִטְמָא הָאָרֶץ וְאַפְקֹד עֲוֹנָהּ עָלֶיהָ וּתִקָּא הָאָרֶץ אֶת-יִשְׂרָאֵל:</p>
<p>וְתִטְרוּן אֶתְוֹן יָת קִנְיֵי וְיָת דִּינֵי וְלֹא תַעֲבֹדוּן מִכָּל תוֹעֵיבַתָּא הָאֵלִיךָ נְצִיבִיָּא וְגִיּוּרִיָּא דִּיתְגִּירוּן בִּינִיכוּן:</p>	<p>וּשְׁמַרְתֶּם אִתְּמֵם אֶת-חֻקֹּתַי וְאֶת-מִשְׁפָּטַי וְלֹא תַעֲשׂוּ מִכָּל הַתּוֹעֵבוֹת הָאֵלֶּה הָאֲזַרְחָה וְהַגֵּר הַגֵּר בְּתוֹכְכֶם:</p>
<p>אֶרֶץ יָת כָּל תוֹעֵיבַתָּא הָאֵלִיךָ עֲבָדוּ אֲנָשֵׁי אֶרְעָא דְקֳדָמִיכוּן וְאִסְתַּאבַּת אֶרְעָא:</p>	<p>כִּי אֶת-כָּל-הַתּוֹעֵבוֹת הָאֵלֶּה עָשׂוּ אֲנָשֵׁי-הָאָרֶץ אֲשֶׁר לִפְנֵיכֶם וּתִטְמָא הָאָרֶץ:</p>
<p>וְלֹא תִרוֹקִין אֶרְעָא יִתְכוּן בְּסִאוּבִיכוּן יִתְהָ כָּמָא דְרוֹקִינַת יָת עִמָּיִא דְקֳדָמִיכוּן:</p>	<p>וְלֹא-תִקְיֵא הָאָרֶץ אֶתְכֶם בְּטַמְאָכֶם אִתְהָ כָּמָא דְרוֹקִינַת אֶת-הַגּוֹי אֲשֶׁר לִפְנֵיכֶם:</p>
<p>וְלֹא תִקְיֵא הָאָרֶץ אֶתְכֶם – מִשָּׁל לְכוּן מְלַךְ שְׁהֶאֱכִילוּהוּ דְבַר מָאוּס, שְׁאִין עוֹמֵד בְּמַעְיֹו אֲלֵא מְקִיאוּ. כִּף אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, אֵינָה מְקִימַת עוֹבְרֵי עֲבָרָה. וְתַרְגּוּמוֹ: "וְלֹא תִרוֹקִין", לְשׁוֹן רִיקוּן, מְרִיקָה עֲצָמָה מֵהֶם.</p>	
<p>אֶרֶץ כָּל דִּיעֲבִיד מִכָּל תוֹעֵיבַתָּא הָאֵלִיךָ וְיִשְׁמִיעוּן נִפְשָׁתָא דִּיעֲבָדוּן מִגּוֹ עֲמָהוּן:</p>	<p>כִּי כָל-אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה מִכָּל הַתּוֹעֵבוֹת הָאֵלֶּה וְנִכְרַתוּ הַנְּפֹשׁוֹת הַעֲשׂוֹת מִקֶּרֶב עִמָּם:</p>
<p>הַנְּפֹשׁוֹת הַעֲשׂוֹת – הַזָּכָר וְהַנְּקֵבָה בְּמִשְׁמַע.</p>	
<p>וְתִטְרוּן יָת מִטְרַת מִימְרֵי בְּדִיל דְלֹא לְמַעַבְד מִנְמוּסֵי תוֹעֵיבַתָּא דְאִתְעֲבִידָא קֳדָמִיכוּן וְלֹא תִסְתַּאבּוּן בְּהוּן אֲנָא יִי אֲלֵהֶכּוּן:</p>	<p>וּשְׁמַרְתֶּם אֶת-מִשְׁמַרְתֵּי לְבַלְתִּי עֲשׂוֹת מַחֲקוֹת הַתּוֹעֵבוֹת אֲשֶׁר נַעֲשׂוּ לִפְנֵיכֶם וְלֹא תִטְמְאוּ בְּהֶם אֲנִי י-הוָה א-לֵהֵיכֶם:</p>
<p>וּשְׁמַרְתֶּם אֶת מִשְׁמַרְתֵּי – לְהַזְהִיר בֵּית דִּין עַל כָּף. וְלֹא תִטְמְאוּ בְּהֶם אֲנִי ה' א-לֵהֵיכֶם – הָא אִם תִּטְמְאוּ, אֵינִי א-לֵהֵיכֶם, וְאִתְּמֵם נִפְסָלִים מְאֻבְּרִי; וְמָה הַנְּאֻה יֵשׁ לִי בְּכֶם, וְאִתְּמֵם מִתְחַיִּיבִים כָּלְיָה לְכָף נְאֻמְר: אֲנִי ה' א-לֵהֵיכֶם.</p>	
<p>וּמְלִיל יִי עִם מִנְשָׁה לְמִימְר:</p>	<p>וְיַדְבֵּר י-הוָה אֶל-מִנְשָׁה לְאֹמְר:</p>
<p>מְלִיל עִם כָּל כְּנִשְׁתָּא דְבְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְתִימְר לְהוּן קְדִישִׁין תְּהוּן אֶרֶץ קְדִישָׁא אֲנָא יִי אֲלֵהֶכּוּן:</p>	<p>דַּבֵּר אֶל-כָּל-עַדַת בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל וְאֹמַרְתָּ אֲלֵהֶם קְדוֹשִׁים תִּהְיוּ כִּי קְדוֹשׁ אֲנִי י-הוָה א-לֵהֵיכֶם:</p>
<p>דְּבַר אֵל כָּל עַדַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל – מְלַמֵּד שְׁנֵי אֲמָרָה פְּרָשָׁה זֹאת בְּהַקְטָלָה, מִפְּנֵי שֶׁלֹּב גּוֹפֵי תוֹרָה תְלוּיִין בֵּה. קְדוֹשִׁים תִּהְיוּ – הוּוּ פְרוֹשִׁים מִן הַעֲרִיּוֹת וּמִן הַעֲבָרָה, שְׁפָל מְקוֹם שְׁאִתְהָ מוֹצֵא גְדֵר עֲרוּנָה אִתְהָ מוֹצֵא קְדוּשָׁה. "אִשָּׁה זוֹנָה וְחֻלְלָה" וְגוֹמֵר, "אֲנִי ה' מְקַדְשְׁכֶם". "וְלֹא יִחַלֵּל זָרְעוֹ.. אֲנִי ה' מְקַדְשׁוֹ".</p>	
<p>גְּבַר מִן אֲמִיָּה וּמִן אֲבוּהֵי תְהוּן דְחֻלְיִין וְיָת יוֹמֵי שְׁבִיָּא דִילֵי תִטְרוּן אֲנָא יִי אֲלֵהֶכּוּן:</p>	<p>אִישׁ אִמּוֹ וְאָבִיו תִּירָאוּ וְאֶת-שְׁבֻתַּי תִּשְׁמְרוּ אֲנִי י-הוָה א-לֵהֵיכֶם:</p>
<p>אִישׁ אִמּוֹ וְאָבִיו תִּירָאוּ – כָּל אֶחָד מִכֶּם תִּירָאוּ אָבִיו וְאִמּוֹ, זֶהוּ פְשוּטוֹ. וּמְדַרְשׁוֹ: אֵין לִי אֲלֵא אִישׁ, אִשָּׁה מִנִּין כְּשֶׁהוּא אֹמֵר: תִּירָאוּ, הָרִי כְּאֵן שְׁנִימֵם. אִם כֹּן, לְמָה נְאֻמְר: אִישׁ שְׁהָאִישׁ סִפְק בְּיָדוֹ לַעֲשׂוֹת; אֲבָל אִשָּׁה, רְשׁוּת אַחֲרִים עָלֶיהָ. אִמּוֹ וְאָבִיו תִּירָאוּ – כְּאֵן הַקְדִּים אִם לְאָב, לְפִי שְׁגָלוּי לְפָנָיו שְׁהִבֵּן גְּרָא אֶת אָבִיו יוֹתֵר מֵאִמּוֹ. וּבְכַבּוּד הַקְדִּים אָב לְאִם, לְפִי שְׁגָלוּי לְפָנָיו שְׁהִבֵּן מְכַבֵּד אֶת אִמּוֹ יוֹתֵר מֵאָבִיו, מִפְּנֵי שְׁמִשְׁדָּלְתוֹ בְּדָרְבָּרִים. וְאֶת שְׁבֻתַּי תִּשְׁמְרוּ – סֻמָּךְ שְׁמִירַת שְׁבֻת לְמוֹרָא אָב, לוֹמֵר: אִף עַל פִּי שְׁהִזְהֵרְתִּיךָ עַל מוֹרָא אָב, אִם יֹאמֵר לְךָ: חַלֵּל אֶת הַשְּׁבֻת,</p>	

אל תשמע לו. וכן בשאר כל המצוות. **אני ה' א-להיכם** – אתה ואביה חייבים בכבודי, לפיכך לא תשמע לו לבטל את דברי. אינך מורא לא לשב במקומו, ולא ידבר במקומו, ולא יסתר את דברי. ואינך כבוד מאכיל ומשקה, מלביש ומנעיל, מכניס ומוציא.

אל-תפנו אל-האלילים וא-להי מסכה לא תעשו לכם **אני י-הוה א-להיכם:**
לא תתפנו בטר טעון ודחלן דמתכא לא תעבדון לכוון
אנא יי אלהכון:

אל תפנו אל האלילים – לעבדם. אלילים – לשון אל, כלא הוא חשוב. וא-להי מסכה – תחלתן אלילים הם; ואם אתה פונה אחריהם, סופך לעשותן אלהות. **לא תעשו לכם** – לא תעשו לאחרים, ולא אחרים לכם. ואם תאמר: לא תעשו לעצמכם, אבל אחרים עושין לכם, הרי כבר נאמר: "לא יהיה לך", לא שיהיה ולא של אחרים.

וכי תזבחו זבח שלמים לי-הוה לרצונכם תזבחהו: **וארי תפסון נכסת קודשין קדם יי לרעוא לכוון תפסוניה:**

וכי תזבחו וגומר – לא נאמרה פרשה זו אלא ללמד שלא תהא זביחתן אלא על מנת להאכל בתוך הזמן הזה. שאם לקבע להם זמן אכילה, הרי כבר נאמר: "ואם נדר או נדבה זבח קרבנו" וגומר. **לרצונכם תזבחהו** – תחלת זביחתו תהא על מנת נסת רוח, שיהא לכם לרצון; שאם תחשבו עליו מחשבת פסול, לא ירצה עליכם לפני. **לרצונכם** – אפיימינ"ט. זהו לפי פשוטו. ורבותינו למדו, מכאן למתעסק בקדשים שפסול, שצריך שיתפנו לשחט.

ביום זבחכם יאכל וממחרת והנותר עד-יום השלישי באש ישרף: **ביום זבחכם יתאכיל וביומא דבתרוהי ודישתאר עד יומא תליתאה בנורא יתוקד:**

ביום זבחכם יאכל – כשתזבחהו, תשחטהו על מנת לאכלו בזמן שקבעתי לכם כבר.

ואם האכל יאכל ביום השלישי פגול הוא לא ירצה: **ואם אתאכלא יתאכיל ביומא תליתאה מרתק הוא לא יהי לרעוא:**

ואם האכל יאכל וגומר – אם אינו ענין לחוץ לזמנו, שיהי כבר נאמר: "ואם האכל יאכל מבשר זבח שלמיו" וגומר, תנהו ענין לחוץ למקומו. יכול יהיו חייבין פרת על אכילתו תלמוד לומר: והנפש האכלת ממנו עונה תשא, ממנו ולא מחברו; יצא הנשחט במחשבת חוץ למקומו. פגול – מתעב, כמו: "וימרק פגולים פליהם".

ואכליו עונו ישא פייאת-קדש י-הוה חלל ונכרתה **ודייכלניה חוביה יקביל ארי ית קודשא דיי אחיל הנפש ההוא מעמיה:** **וישתיצי אנשא ההוא מעמיה:**

ואכליו עונו ישא – בנותר גמור הפתוב מדבר; ואינו ענוש פרת על הנשחט חוץ למקומו, שפכר מעטו הפתוב, וזה בנותר גמור מדבר. ובמסכת פרתות למדוהו מגזרה שנה.

ובקצרכם את-קציר ארצכם לא תכלה פאת שדך **ולקצור ולקט קצירך לא תלקט:** **ובמחצדכון ית חצדא דארעכון לא תשיצי פתא דחקלך למחצד ולקטא דחצדך לא תלקיט:**

לא תכלה פאת שדך – שנייח פאה בסוף שדהו. ולקט קצירך – שבלים הנושרים בשעת קצירה, אחת או שתיים; אבל שלש אינן לקט.

וכרמך לא תעולל ופרט פרמך לא תלקט לעני ולגר **וכרמך לא תעליל ונתרא דכרמך לא תלקיט לעניי מעזב אתם אני י-הוה א-להיכם:** **ולגיורי תשבוק יתהון אנא יי אלהכון:**

לא תעולל – לא תטל עוללות שבה, והן נפרות; אינך עוללות כל שאין לה לא פתח ולא נטרף. ופרט פרמך – גרגרי ענבים הנושרים בשעת בצירה. **אני ה' א-להיכם** – דין להפרע, ואיני גובה מקם אלא נפשות, שנאמר: "אל תגזל דל" וגומר "פי ה' ריב ריבם" וגומר.

לא תגנבו ולא-תכחשו ולא-תשקרו איש בעמיתו: **לא תגנבו ולא תכדבו ולא תשקרו אנש בחבריה:**

לא תגנבו – אזהרה לגונב ממון. אבל "לא תגנב" שבפעשרת הדברות, אזהרה לגונב נפשות, דבר הלמד מענינו: דבר שחייבין עליו מיתת בית דין. **ולא תכחשו** – לפי שנאמר: "וכחש בה", משלם קרן וחמש. למדנו ענש; אזהרה מנין תלמוד לומר: **ולא תכחשו**. **ולא תשקרו** – לפי שנאמר: "ונשבע על שקר", ישלם קרן וחמש. למדנו ענש; אזהרה מנין תלמוד לומר: **ולא תשקרו**. **לא תגנבו ולא תכחשו ולא תשקרו** – אם גנבת, סופך לכחש, סופך לשקר, סופך להשבע לשקר.

ולא-תשבעו בשמי לשקר וחללת את-שם א-להיך **ולא תשתבעון בשמי לשקרא ותחיל ית שמא דאלהך** **אני י-הוה:** **אנא יי:**

ולא תשבעו בשמי – למה נאמר לפי שנאמר: "לא תשא את שם ה' א-להיך לשווא", יכול לא יהא חייב אלא על שם המיוחד מנין לרבות כל הכפויין: תלמוד לומר: **ולא תשבעו בשמי לשקר**; כל שם שיש לי.

לֹא-תַעֲשֶׂק אֶת-רַעְיָךְ וְלֹא תִגְזֹל לֹא-תִלְוֶיךָ פְּעֻלַּת לֹא תַעֲשׂוּק יֵת תִּבְרָךְ וְלֹא תִינּוֹס לֹא תִבִּית אֲגָרָא דְאֲגִירָא שְׂכִיר אִתָּךְ עַד-בְּקָרָה: לְוִתָּךְ עַד צַפְרָא:

לא תעשק – זה הכובש שכר שכיר. לא תלוי – לשון נקבה, מוסב על הפעולה. עד בקר – בשכיר יום הכתוב מדבר, שיציאתו מששקעה הסמה, לפיכך זמן גבוי שכרו כל הלילה. ובמקום אחר הוא אומר: "ולא תבוא עליו השמש" מדבר בשכיר לילה, שהשלמת פעלתו משיעלה עמוד השחר, לפיכך זמן גבוי שכרו כל היום; לפי שנתנה תורה זמן לבעל הבית עונה, לבקש מעות.

לֹא-תִקְלַל חֵרֶשׁ וְלִפְנֵי עוֹר לֹא תִתֵּן מִכְשָׁל וַיִּרְאֵתָ מֵא-לֵהִידָה אֲנִי י-הוָה: לֹא תִלוֹט דָּלָא שְׁמַע וּקְדָם דָּלָא חֲזִי לֹא תִשִּׂים תִּקְלָא וַתִּדְחַל מֵאֲלֵהֶךָ אָנָּא יי:

לא תקלל חרש – אין לי אלא חרש, מנין לרבות כל אדם תלמוד לומר: "בעמך לא תאר". אם כן, למה נאמר חרש מה חרש מיוחד שהוא בחיים, אף כל, שהוא בחיים; יצא המת, שאינו בחיים. ולפני עור לא תתן מכשל – לפני הסומא בדבר לא תתן עצה שאינה הוגנת לו. אל תאמר: מכור שדה וקח לה חמור, ואתה עוקף עליו ונוטלה הימנו. ויראת מא-להידה – לפי שהדבר הזה אינו מסור לבריות, לידע אם דעתו של זה לטובה או לרעה, ויכול להשמיט ולומר: לטובה נתכוננתי, לפיכך נאמר בו: ויראת מא-להידה המכיר מחשבותיה. וכן כל דבר המסור ללבו של אדם העושהו, ואין שאר הבריות מפירות בו, נאמר בו: "ויראת מא-להידה".

חמישי

לֹא-תַעֲשׂוּ עוֹלָם בַּמִּשְׁפָּט לֹא-תִשָּׂא פְּנֵי-דָל וְלֹא תִהְדָּר פְּנֵי גָדוֹל בַּצֹּדֵק תִּשְׁפֹּט עַמִּיתָךְ: לֹא תַעֲבֹדוּן שִׁקְרָא בְּדִין לֹא תִסַּב אִפִּי מִסְפִּינָא וְלֹא תִהְדָּר אִפִּי רַבָּא בְּקוּשְׁטָא תְּדִינִיה לְחִבְרָךְ:

לא תעשו עולם במשפט – מלמד שהדין קרוי עול, שנאוי ומשקץ, חרם ותועבה. שהעול קרוי תועבה, שנאמר: "כי תועבת ה'" וגומר "כל עשה עול", והתועבה קרויה שקץ וחרם, שנאמר: "ולא תביא תועבה אל ביתך והיית חרם כמהו שקץ תשקצנו" וגומר. לא תשא פני דל – שלא תאמר: עני הוא זה, והעשיר חייב לפרנסו; אוכננו בדין, ונמצא מתפרנס בנקיות. ולא תהדר פני גדול – שלא תאמר: עשיר הוא זה, כן גדולים הוא זה, היאך אכניסנו ואראה בכשתו ענש יש בדבר לכה נאמר: ולא תהדר פני גדול. בצדק תשפט עמיתך – כמשמעו. דבר אחר: הוי דן את חברך לכף זכות.

לֹא-תִלְךָ רַכִּיל בְּעַמִּיךָ לֹא תַעֲמִיד עַל-דָּם רַעְיָךְ אֲנִי לֹא תִיכּוֹל קוֹרְצִין בְּעַמְךָ לֹא תִקּוּם עַל דָּמָא דְחִבְרָךְ אָנָּא י-הוָה:

לא תלך רכיל – אני אומר: על שם שכל משלחי מדנים ומספרי לשון הרע הולכים בבתי רעיהם, לרגל מה יראו רע או מה ישמעו רע לספר בשוק, נקראים הולכי רכיל, הולכי רגילה, אישפיימינו"ט בלעז. וראיה לדברי, שלא מצינו רכילות שאין פתוב בלשון הליכה: לא תלך רכיל, "הלכי רכיל נחשת וברזל". ושאר לשון הרע אין פתוב בו הליכה: "מלשני בסתר רעהו"; "לשון רמיה"; "לשון מדברת גדולות". לכה אני אומר, שלשון "רכיל" – לשון הולך ומרגל, שהפ"ף נחלפת בגימ"ל; שכל האותיות שמוצאיהם מקום אחד מתחלפות זו בזו: ב"ת בפ"א ובנ"ו, גימ"ל בכ"ף וקו"ף, גו"ן בלמ"ד, ורי"ש ונ"ו בצד"י. וכן: "וירגל בעבדך", רגל במרמה לומר עלי רעה; וכן: "לא רגל על לשנו". וכן רובל הסותר ומרגל אחר כל סוחרה, וכל המוכר בשמים להתקשט בהם הנשים, על שם שמסחר תמיד בעצרות – נקרא רובל, לשון רוגל. ותרגומו: "לא תיכול קורצין", כמו: "ונאכלו קרציהון די יהודיא"; אכל ביה קרצא בי מלפא; נראה בעיני, שהיה משפטם לאכל בבית המקבל דבריהם שום הלעטה, והוא גמר חזיק שדבריו מקימים ונעמידם על האמת. ואותה הלעטה נקראת אכילת קורצין, לשון "קורץ בעיניו"; שכן דרך כל הולכי רכיל לקרץ בעיניהם ולרמוז דברי רכילותו, שלא יבינו שאר השומעים. לא תעמיד על דם רעה – לראות במיתתו ואתה יכול להצילו, כגון טובע בנהר, וסיה או לסטים באים עליו. אני ה' – נאמן לשלם שכר, ונאמן להפרע.

לֹא-תִשָּׂנֵא אֶת-אֲחִיךָ בַּלְבָּבָהּ הוֹכַח תוֹכִיחַ אֶת-תַּקְבִּיל עַל דִּילִיה חוּבָא: לֹא תִשָּׂנֵא יֵת אַחוּךְ בַּלְבָּבָהּ אוֹכְחָא תוֹכַח יֵת תִּבְרָךְ וְלֹא תִקְבִּיל עַל דִּילִיה חוּבָא:

ולא תשנא עליו חטא – לא תלבין את פניו ברבים.

לֹא-תִתְקַם וְלֹא-תִטַּר אֶת-בְּנֵי עַמְךָ וְאֶהְבֵּת לְרַעְיָךְ כְּמוֹךְ אֲנִי י-הוָה: לֹא תִתְקַם וְלֹא תִטַּר דְּבָבוּ לְבָנֵי עַמְךָ וְתִרְחַמִּיה לְחִבְרָךְ כְּוִתָּךְ אָנָּא יי:

לא תקם – אמר לו: השאילני מגלה; אמר לו: לאו. למחר אמר לו: השאילני קרדמה. אמר לו: איני משאילך, כדרך שלא השאלתני זו היא נקימה. ואיזו היא נטייה אמר לו: השאילני קרדמה; אמר לו: לאו. למחר אמר לו: השאילני מגלה. אמר לו: הא לה ואיני כמותך, שלא השאלתני זו היא נטייה, שנוטר האיבה בלבו, אף על פי שאינו נוקם. ואהבת לרעה כמוך – אמר רבי עקיבא: זה כולל גדול בתורה.

אֶת-חֻקְתִּי תִשְׁמְרוּ בְּהִמְתָּךְ לֹא-תִרְבִּיעַ כְּלָאִים שְׂדֵךְ יֵת קִימֵי תִטְרוּן בְּעִירָךְ לֹא תִרְפִּיב עִירוּבִין חֻקְךָ לֹא תִזְרַע עִירוּבִין וְלִבּוּשׁ עִירוּבִין שְׁעֻטְנִיזָא לֹא יִסַּק עַלְךָ: אֶת-חֻקְתֵּךְ פְּלָאִים וּבְגָד פְּלָאִים שְׁעֻטְנִיזָא לֹא יַעֲלֶה עֲלֶיךָ:

את חקמי תשמרו – ואלו הן: בקמתה לא תרביע פלאים וגומר; "חקים" – אלו גזרות מלך, שאין טעם לדבר. ובגד פלאים – למה נאמר לפי שנאמר: "לא תלבש שעטנז צמר ופשתים יחדו", יכול לא ילבש גזי צמר ואניצי פשתן תלמוד לומר בגד. מנין לרבות הלכדים תלמוד לומר שעטנז, דבר שהוא "שוע טווי וניז". ואומר אני: נז, לשון דבר הנמלל ושוזר זה עם זה לחברו, מישטי"ר בלעז, כמו "חזנו לנאזי דאית בהון", שאנו מפרשין לשון כמוש, פלייטטרי"ר. ולשון שעטנז פרש מנחם, מקבצת צמר ופשתים.

וְאִישׁ כִּי־יִשְׁכַּב אֶת־אִשְׁהוֹ שְׁכַבְתָּ־נָרַע וְהוּא שִׁפְחָה וְגַבְרָא אַרִי יִשְׁכּוּב ית אַתְתָּא שְׁכַבְתָּ נְרַעָא וְהִיא אַמָּא אַחֲדָא לְגַבְרָא וְאַתְפְּרָקָא לָא אַתְפְּרִיקָת בְּכֶסֶף אִו חִירוּתָא לָא אַתְיָהִיבַת לֵה בִשְׁטַר בְּקוּרְתָּא תְּהִי בֵּה לָא יְמוּתוֹן אַרִי לָא אַתְחַרְרַת:

נְחַרְפַת לַאִישׁ – מִנְעֻדַת וּמִיַּחְדַת לַאִישׁ; וְאִינִי יוֹדַע לֹו דְמִיּוֹן בְּמִקְרָא. וּבִשְׁפַחָה פְּנַעְנִית שִׁחְצִיָּה שִׁפְחָה וְחֻצִיָּה בַת חוּרִין, הַמְאַרְסַת לַעֲבָד עֲבָרִי שְׁמַתָּר בְּשִׁפְחָה, הַכְּתוּב מְדַבֵּר. וְהַפְּדָה לָא נִפְדָּתָה – פְּדוּיָה וְאִינָה פְּדוּיָה; וּסְתָם פְּדוּיָה בְּכֶסֶף. אִו חֲפְשָׁה – בִּשְׁטַר. בְּקִרְתָּ תְּהִיָּה – הִיא לֹוּקָה וְלֹא הוּא; יֵשׁ עַל בֵּית דִּין לְבַקֵּר אֶת הַדְּבָר, שְׁלֹא לְחִיבָה מִיַּתָּה. כִּי לָא חֲפְשָׁה – וְאִין קְדוּשִׁיָּה קְדוּשִׁין גְּמוּרִין. וְרַבּוּתֵינוּ לְמַדּוּ מִכָּאן, שְׁמִי שְׁהוּא בְּמַלְקוּת – יְהִי בְּקִרְיָאָה, שְׁהַדְּנִים הַמְּלָקִין קוּרִין עַל הַלֹּוּקָה: "אִם לָא תִשְׁמַר לַעֲשׂוֹת" וְגו' וְהַפְּלֵא ה' אֶת מִפְתָּךְ" וְגוּמַר. כִּי לָא חֲפְשָׁה – לְפִיכָה אִין חִיב עָלֶיהָ מִיַּתָּה, שְׁאִין קְדוּשִׁיָּה קְדוּשִׁין; הֵא אִם חֲפְשָׁה, קְדוּשִׁיָּה קְדוּשִׁין וְחִיב מִיַּתָּה.

וְהִבִּיא אֶת־אִשְׁמּוֹ לִי־הִנֵּה אֶל־פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד אֵיל אֲשָׁם:

וְכִפְרוּ עָלָיו הַפֶּתַח בְּאֵיל הָאֲשָׁם לְפָנָי יִי־הִנֵּה עַל־חֲטָאתוֹ אֲשֶׁר חָטָא וְנִסְלַח לֹו מִחֲטָאתוֹ אֲשֶׁר חָטָא:

וְנִסְלַח לֹו מִחֲטָאתוֹ אֲשֶׁר חָטָא – לְרַבּוּת אֶת הַמַּזִּיד כְּשׁוֹגֵג.

וְכִי־תִבְאוּ אֶל־הָאָרֶץ וְנִטְעַתֶם כַּלְעֵץ מֵאֹכֶל וְעַרְלָתֶם עָרְלָתוֹ אֶת־פְּרִיּוֹ שְׁלֹשׁ שָׁנִים יִהְיֶה לְכֶם עָרְלִים לָא יֵאָכֵל:

וְעַרְלָתֶם עָרְלָתוֹ – נִאֲטַמְתֶּם אֲטִימְתוֹ, יְהִי אֲטוּם וְנִסְתָּם מִלְּהַנּוֹת מִמֶּנּוּ. שְׁלֹשׁ שָׁנִים יִהְיֶה לְכֶם עָרְלִים – מֵאִימְתִי מוֹנָה לֹו מִשְׁעַת נְטִיעָתוֹ. יְכֹוֹל אִם הִצְנִיעוּ, לְאַחַר שְׁלֹשׁ שָׁנִים יְהִי מִתָּר תְּלִמוּד לֹוּמַר: יִהְיֶה, בְּהִנְתּוֹ יְהִי.

וּבִשְׁנֵה הָרְבִיעִת יִהְיֶה כַּל־פְּרִיּוֹ קֹדֶשׁ הַלֹּוִלִים וּבִשְׁתָּא רְבִיעִיתָא יְהִי כַּל אֲבִיָּה קוּדֶשׁ תּוֹשְׁבְתּוֹן קֹדֶם יְיָ לִי־הוּא:

יְהִיָּה כַּל פְּרִיּוֹ קֹדֶשׁ – כְּמַעֲשֶׂר שְׁנִי, שְׁכַתוּב בּוּ: "וְכָל מַעֲשֶׂר הָאָרֶץ" וְגוּמַר "קֹדֶשׁ לַה'". מֵה מַעֲשֶׂר שְׁנִי אִינוּ נֵאָכֵל חוּץ לְחֻמוֹת יְרוּשָׁלַיִם אֲלָא בְּפְדוּיָו, אַף זֶה כֵּן. וְדַבֵּר זֶה – הַלֹּוִלִים לַה' הוּא, שְׁנוֹשְׂאוֹ שָׁם לְשִׁבְחָה וְלַהֲלֵל לְשָׁמַיִם.

וּבִשְׁנֵה הַחֲמִישִׁת תֹּאכְלוּ אֶת־פְּרִיּוֹ לְהוֹסִיף לְכֶם תְּבוּאָתוֹ אָנִי יִי־הִנֵּה אֶל־הֵיכָל:

לְהוֹסִיף לְכֶם תְּבוּאָתוֹ – הַמְצוּהָ הַזֹּאת שֶׁתִּשְׁמְרוּ – תְּהִיָּה לְהוֹסִיף לְכֶם תְּבוּאָתוֹ, שְׁבִשְׁכַרְהָ אָנִי מְבַרֵךְ לְכֶם פְּרוּת הַנְּטִיעוֹת. הִנֵּה רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמַר: דְּבָרָה תּוֹרָה כְּגַד יֵצֵר הַרַע, שְׁלֹא יֵאמַר אָדָם: הֲרִי אֲרַבַּע שָׁנִים אָנִי מַצְטַעַר בּוֹ חֲנָם לְפִיכָה נֵאָמַר: לְהוֹסִיף לְכֶם תְּבוּאָתוֹ. אָנִי ה' – אָנִי ה' הַמְּבַטִּים עַל כָּהֵן, וְנֵאָמַן לְשִׁמְרָה הַבְּטָחָתִי.

לָא תֹאכְלוּ עַל־הַדָּם לָא תִנְחַשּׁוּ וְלָא תַעֲוֹנוּ:

לָא תֹאכְלוּ עַל הַדָּם – לְהַרְבֵּה פָּנִים גְּדֻרָשׁ בְּסִנְהֶדְרִין: אֲזַהְרָה שְׁלֹא יֵאכַל מִבְּשָׂר קְדָשִׁים לְפָנָי זְרִיקַת דָּמִים, וְאֲזַהְרָה לְאוֹכֵל מִבְּהֵמַת חַלְזִין טְרָם שְׁמַצָּא נִפְשָׁה, וְעוֹד הַרְבֵּה. לָא תִנְחַשּׁוּ – כְּגוֹן אֵלּוּ הַמְּנַחֲשִׁין בְּחֻלְדָּה וּבְעוֹפּוֹת; פֶּתוֹ נִפְלָה מִפִּי; צְבִי הַפְּסִיקוֹ בְּדַרְדְּרָה. וְלָא תַעֲוֹנוּ – לְשׁוֹן עוֹנוֹת וְשַׁעוֹת, שְׁאוּמַר: יוֹם פְּלוּנִי יָפֵה לְהַתְחִיל מְלָאכָה, שְׁעָה פְּלוּנִי קָשָׁה לְצִאָתָה.

לָא תִקְפוּ פֶּאֶת רֵאשִׁיכֶם וְלָא תִשְׁחִית אֶת פֶּאֶת זַקְנְךָ:

לָא תִקְפוּ פֶּאֶת רֵאשִׁיכֶם – זֶה הַמְּשֻׁנָה צְדָעִיו לְאַחֲרֵי אָזְנוֹ וּלְפַדְתּוֹ, וְנִמְצָא הַקָּף רֵאשׁוֹ עַל סְבִיב; שְׁעַל אַחֲרֵי אָזְנוֹ – עַקְרֵי שְׁעָרוֹ, לְמַעַלָּה מַצְדָּעִיו הַרְבֵּה. פֶּאֶת זַקְנְךָ – סוּף הַזָּקֵן וּגְבוּלָיו. וְהוּן חֲמֹשׁ: שְׁתִּים כָּל לְחִי וְלְחִי לְמַעַלָּה אֲצַל הָרֵאשׁ, שְׁהוּא רַחֵב וְיֵשׁ בּוֹ שְׁתֵּי פְּאוֹת, וְאַחַת לְמַטָּה בְּסִנְטְרוֹ, מְקוֹם חֲבוּר שְׁנֵי הַלְחָנִים יַחַד.

וְשָׂרֵט לְנֹפֶשׁ לֹא תִתְּנוּ בְּבִשְׂרֹכֶם וּכְתַבְתָּ קַעֲקַע לֹא תִתְּנוּ בְּכֶם אֲנִי יְ-הוָה:
וְחָבֹל עַל מִית לֹא תִתְּנוּ בְּבִשְׂרֹכֶם וְרוּשְׁמֵינִי חֲרִיתִין לֹא תִתְּנוּ בְּכֶם אֲנִי יְ-הוָה:

וְשָׂרֵט לְנֹפֶשׁ – כּוֹן דְּרַפֵּן שֶׁל אַמּוֹרִיִּים, לְהִיּוֹת מְשֻׁרְטִין בְּשָׂרָם כְּשִׁמַּת לָהֶם מֵת. וּכְתַבְתָּ קַעֲקַע – כָּתַב הַמַּחֲקָה וְשָׁקוּעַ, שְׂאִינוּ נִמְחָק לְעוֹלָם, שְׁמִקְעָקְעוּ בְּמַחֲסֵט וְהוּא מְשַׁמֵּר לְעוֹלָם. קַעֲקַע – לְשׁוֹן וְהוֹקַע אוֹתָם, וְהוֹקְעָנוּם. תּוֹסֵבִין עֵץ בְּאֶרֶץ תּוֹלִין אוֹתָם עֲלֵיהֶם, וְנִמְצְאוּ מְחֻקִּין וְתַחֲבוּבִין בְּקַרְקַע, פּוֹרְפוּינִי"ט בְּלַעַז.

אֲלֵי-תַחֲלֵל אֶת-בְּתֵךְ לַהֲזַנּוּתָהּ וְלֹא-תִזְנֶה הָאָרֶץ וּמִלֶּאֱהָהָרִץ זָמָה:
לֹא תַחֲלִיל יֵת בְּרַתְךָ לְאִטְעִיּוּתָהּ וְלֹא תִטְעִי אֶרְעָא וְתַתְּמִלִּי אֶרְעָא עֵיבַצַת חֲטָאִין:

אֵל תַּחֲלִיל אֶת בְּתֵךְ לַהֲזַנּוּתָהּ – בְּמוֹסָר בַּתּוֹ פְּנוּיָה לְבִיאַה שֶׁלֹּא לְשֵׁם קְדוּשֵׁינוּ. וְלֹא תִזְנֶה הָאָרֶץ – אִם אַתָּה עוֹשֶׂה כּוֹן, הָאָרֶץ מְזַנֶּה אֶת פְּרוּתֶיהָ לְעִשׂוֹתָהּ בְּמָקוֹם אַחֵר וְלֹא בְּאֶרְצְכֶם. וְכֵן הוּא אוֹמֵר: "וַיִּמְנְעוּ רַבִּימִים" וְגוֹמֵר.

אֶת-שִׁבְתֵּי תִשְׁמְרוּ וּמִקְדָּשֵׁי תִירָאוּ אֲנִי יְ-הוָה:
יֵת יוֹמֵי שְׁבִיַא דִּילֵי תִטְרוּן וּלְבֵית מִקְדָּשֵׁי תִהוּן דְּחִלִּין אֲנִי יְ-הוָה:

וּמִקְדָּשֵׁי תִירָאוּ – לֹא יִכְנַס בְּהַר הַבַּיִת לֹא בְּמַקְלוֹ וְלֹא בְּמַנְעֵלוֹ וּבְאַפְנִדְתּוֹ וּבְאַבְקָה שֶׁעַל רִגְלָיו. וְאַף עַל פִּי שְׂאֵנִי מְזַהֵרְכֶם עַל הַמִּקְדָּשׁ, "אֶת שִׁבְתוֹתֵי תִשְׁמְרוּ"; אֵין בְּנִין בֵּית הַמִּקְדָּשׁ דּוֹחָה שִׁבְתָּ.

אֲלֵי-תִפְנּוּ אֶל-הָאֲבֹת וְאֶל-הַיְדְעוּנִים אֲלֵי-תִבְקָשׁוּ לֹא תִתְּפַנּוּן בְּתֵר וּזְכוּרֵי לֹא תִתְּבַעוּן לֹא-סִתְּאָבָא בְּהוּן לְטַמְאָה בְּהֶם אֲנִי יְ-הוָה אֶל-לְהִיכֶם:
אֲנִי יְ-הוָה אֶל-לְהִיכֶם:

אֵל תִּפְנּוּ אֶל הָאֲבֹת – אֲזַכְרֶה לְכַעַל אוֹב וְיִדְעוּנֵי. כַּעַל אוֹב – זֶה פִּיתוּם, הַמְדַבֵּר מִשְׁחִיו; וְיִדְעוּנֵי, מְכַנְּסֵי עֵצִים חִיָּה שֶׁשֶׁמָּה יִדְוַע לְתוֹךְ פִּיו, וְהַעֲצִים מְדַבְּרִים. אֵל תִּבְקָשׁוּ – לְהִיּוֹת עֲסוּקִים בָּם; שְׂאֵם תִּתְּעַסְקוּ בָּם – אַתֶּם מְטַמְּאִין לְפָנֵי, וְאַנִּי מְתַעַב אֶתְכֶם. אֲנִי ה' אֶל-לְהִיכֶם – דְּעוּ אֶת מִי אַתֶּם מְחַלְפִּין בְּמִי.

מִפְּנֵי שִׁיבָה תִקוּם וְהִדְרַת פְּנֵי זָקֵן וְיִרְאַת מַאֲ-לֵהִיד מִן קִדְּם דְּסִבְר בְּאוּרִינְתָא תִקוּם וְתִהְדֵּר אִפִּי סְבָא וְתִדְחֵל אֲנִי יְ-הוָה:
מִמְּאֵלְהִיד אֲנִי יְ-הוָה:

מִפְּנֵי שִׁיבָה תִקוּם – יְכוֹל זָקֵן אֲשַׁמְאֵי תִלְמוּד לֹמֵר זָקֵן, אֵין זָקֵן אֲלֵא שְׁקִנְהָ חֲכָמָה. וְהִדְרַת פְּנֵי זָקֵן – אֵינְהוּ הַדּוּר לֹא יֵשֵׁב בְּמַקְוֵמוֹ, וְלֹא יִדְבַר בְּמַקְוֵמוֹ, וְלֹא יִסְתֵּר אֶת דְּבָרָיו. יְכוֹל יַעֲצִים עֵינָיו כְּמִי שֶׁלֹּא רָאָהוּ לְכַף נְאֻמָּה; וְיִרְאַת מַאֲ-לֵהִיד, שְׁהִרֵי דְבָר זֶה מְסוּר לְלִבּוֹ שֶׁל עוֹשֶׂהוּ, שְׂאִין מְכִיר בּוֹ אֲלֵא הוּא; וְכָל דְּבָר הַמְּסוּר לְלֵב, נְאֻמָּר בּוֹ "וְיִרְאַת מַאֲ-לֵהִיד".

שִׁישִׁי פְּרִשְׁת שְׁמִירַת הַצֵּדֵק

וְכִי-יִגְדֹר אֶתְךָ גֵּר בְּאֶרְצְכֶם לֹא תוֹנוּ אֹתוֹ:
וְאִרִּי יִתְגַּיֵּיר עִמְכוֹן גִּיּוֹרָא בְּאֶרְעֹכוֹן לֹא תוֹנוּן יִתִּיה:

לֹא תוֹנוּ – אוֹנְאֵת דְּבָרִים. לֹא תֹאמַר לוֹ: "אֲמַשׁ הֵייתָ עוֹבֵד עֲבוּדָה זָרָה, וְעַכְשָׁו אַתָּה בָּא לְלַמֵּד תּוֹרָה שְׁנַתְּנָה מִפִּי הַגְּבוּרָה"

כְּאֶזְרַח מִכֶּם יִהְיֶה לְכֶם הַגֵּר | הַגֵּר אֶתְכֶם וְאֶהְבֵּת לּוֹ כְּמִוֶּה פְּנִי-גֵרִים הֵייתֶם בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם אֲנִי יְ-הוָה אֶל-לְהִיכֶם:
כִּי גֵרִים הֵייתֶם – מוֹם שְׁבָהַךְ אֵל תֹּאמַר לְחִבְרָךְ. אֲנִי ה' אֶל-לְהִיכֶם – אֶל-לֵהִיד וְאֶל-לֵהִיו אֲנִי.

לֹא-תַעֲשׂוּ עוֹל בְּמִשְׁפָּט בְּמִדָּה בְּמִשְׁקָל וּבְמִשׁוּרָה:
לֹא תַעֲשׂוּ עוֹל בְּמִשְׁפָּט – אִם לְדִין, הָרִי כְּכֹר נְאֻמָּר: "לֹא תַעֲשׂוּ עוֹל בְּמִשְׁפָּט"; וְמֵהוּ מִשְׁפָּט הַשְּׁנוּי כָּאֵין הוּא הַמִּדָּה וְהַמִּשְׁקָל וְהַמִּשׁוּרָה. מְלַמֵּד שֶׁהַמִּדָּה נִקְרָא דִּין, שְׂאֵם שְׁקָר בְּמִדָּה – הָרִי הוּא כְּמִקְלָל אֶת הַדִּין, וְקִרְוֵי עוֹל, שְׁנֵאוֹי וּמִשְׁקֵץ, חֲרָם וְתוֹעֵבָה; וְגוֹרָם לְחַמְשָׁה דְּבָרִים הָאֲמוּרִים בְּדִין: מְטַמֵּא אֶת הָאָרֶץ, וּמְחַלֵּל אֶת הַשָּׁם, וּמְסַלֵּק אֶת הַשְּׂכִינָה, וּמְפִיל אֶת יִשְׂרָאֵל בְּחֲרָב, וּמַגְלָה אוֹתָם מֵאֶרֶץ. בְּמִדָּה – זֶה מִדַּת הָאָרֶץ. בְּמִשְׁקָל – כְּמִשְׁמַעוֹ. וּבְמִשׁוּרָה – הִיא מִדַּת הַלַּח וְהַיָּבֵשׁ.

מִאֲנִי צֵדֵק אֲבִי-צֵדֵק אֵיפַת צֵדֵק וְהִיו צֵדֵק יִהְיֶה לְכֶם אֲנִי יְ-הוָה אֶל-לְהִיכֶם אֲשֶׁר-הוֹצֵאתִי אֶתְכֶם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם:
מוֹזַנְנָאן דְּקִשׁוּט מְתַקְלִין דְּקִשׁוּט מְכִילֵן דְּקִשׁוּט וְהִינִין דְּקִשׁוּט יִהוּן לְכוּן אֲנִי יְ-הוָה אֶל-לְהִיכֶם דְּאִפִּיקִית יִתְכוּן מֵאֶרְעָא דְּמִצְרַיִם:

אֲבִי צֵדֵק – הֵם הַמִּשְׁקוּלוֹת שֶׁשׁוֹקְלִין כְּנֻגְדָן. אֵיפַת – הִיא מִדַּת הַיָּבֵשׁ. הִיוּ – זֶה הִיא מִדַּת הַלַּח. אֲשֶׁר הוֹצֵאתִי אֶתְכֶם. – עַל מְנַת כּוֹן. דְּבָר אַחֵר: אֲנִי הַבְּחִנְתִּי בְּמִצְרַיִם בֵּין טֶפֶה שֶׁל בְּכוֹר לְטֶפֶה שֶׁאֵינָה שֶׁל בְּכוֹר, וְאַנִּי הִנְאָמֵן לְהַפְרַע מִמִּי שְׁטוּמָן מְשַׁקְלוֹתַי בְּמַלְחָה, לְהוֹנוֹת אֶת הַבְּרִיּוֹת, שְׂאִין מְכִירִים בְּהֶם.

וּשְׁמַרְתֶּם אֶת-כָּל-חֻקְתַּי וְאֶת-כָּל-מִשְׁפָּטַי וַעֲשִׂיתֶם אֹתָם אֲנִי יְ-הוָה:

וּתְשִׁרוּן יָת כָּל קִיְמֵי וְיָת כָּל דִּינֵי וְתַעֲבְדוּן יְתֵהוּן אָנָּה יְיָ:

וַיְדַבֵּר יְ-הוָה אֶל-מֹשֶׁה לֵאמֹר:

וּמְלִיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לְמִימַר:

וְאֶל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל תֹּאמַרְ אִישׁ אִישׁ מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל וּמִן-הַגֵּר וְהַגֵּר בְּיִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר יִתֵּן מִזְרְעוֹ לַמֶּלֶךְ מוֹת יוֹמַת עִם הָאָרֶץ יִרְגְּמֵהוּ בְּאֶבֶן:

וְעַם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל תִּימַר גָּבֵר גָּבֵר מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל וּמִן-גֵּיּוֹרְתָא דְיִתְגַּבְּרוּן בְּיִשְׂרָאֵל דִּיתִין מִזְרַעִיה לַמֶּלֶךְ אֲתַקְטִיל יִתְקַטִּיל עִמָּא בֵּית יִשְׂרָאֵל יִרְגְּמוּנִיה בְּאֶבְנָא:

וְאֵל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל תֹּאמַר – עֲנִשׁוּן עַל הָאֲזַחְרוּת. מוֹת יוֹמַת – בְּבֵית דִין, וְאִם אִין פִּת לְבֵית דִין, עִם הָאָרֶץ מְסִיעִין אוֹתָן. עִם הָאָרֶץ – עִם שְׂבָגִינוּ נְבִרַאת הָאָרֶץ. דְּבַר אַחַר: עִם שְׁעִתִּידִין לִירֵשׁ אֶת הָאָרֶץ עַל יְדֵי מְצוֹת הַלְלוּ.

וְאֲנִי אֶתֶן אֶת-פְּנֵי בְּאִישׁ הַהוּא וְהִכְרַתִּי אֹתוֹ מִקִּרְבַּ עַמּוֹ כִּי מִזְרְעוֹ נָתַן לַמֶּלֶךְ לְמַעַן טַמְא אֶת-מִקְדָּשִׁי וְלַחֲלֹל אֶת-שֵׁם קִדְשִׁי:

וְאָנָּה אֶתֶּיִן יָת רוּגְזֵי בְּאֲנָשָׁא הַהוּא וְאֲשִׁיצִי יְתִיה מִגּוֹ עַמִּיה אַרִי מִזְרַעִיה יְהֵב לַמּוֹלֵךְ בְּדִיל לְסַאָבָא יָת מִקְדָּשִׁי וְלֶאֱחָלָא יָת שְׁמָא דְקוּדְשִׁי:

אֶתֶן אֶת פְּנֵי – פְּנָאֵי שְׁלִי; פּוֹנֵה אֲנִי מִכָּל עֶסְקִי וְעוֹסֵק בּוֹ. בְּאִישׁ – וְלֹא בְּצַבּוֹר, שְׂאִין כָּל הַצַּבּוֹר נִכְרַתִּין. כִּי מִזְרְעוֹ נָתַן לַמֶּלֶךְ – לְפִי שְׁנַאָמַר: "מַעֲבִיר בְּנוֹ וּבִתּוֹ בְּאֵשׁ", כֵּן בְּנוֹ וּבִתּוֹ מִנִּין תַּלְמוּד לּוֹמַר: כִּי מִזְרְעוֹ נָתַן לַמֶּלֶךְ. זֶרַע פְּסוּל מִנִּין תַּלְמוּד לּוֹמַר: "בְּתַתּוֹ מִזְרְעוֹ לַמֶּלֶךְ". לְמַעַן טַמְא אֶת מִקְדָּשִׁי. – אֶת כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל, שֶׁהִיא מִקְדָּשַׁת לִי, כְּלִשׁוֹן "וְלֹא יִחַלֵּל אֶת מִקְדָּשִׁי".

וְאִם הָעֵלָם יַעֲלִימוּ עִם הָאָרֶץ אֶת-עֵינֵיהֶם מִן-הָאִישׁ הַהוּא בְּתַתּוֹ מִזְרְעוֹ לַמֶּלֶךְ לְבַלְתִּי הִמִּית אֹתוֹ:

וְאִם מִכְּבֹשׁ יִכְבְּשׁוּן עִמָּא בֵּית יִשְׂרָאֵל יָת עֵינֵיהוֹן מִן גּוֹבְרָא הַהוּא בְּדִיהַב מִזְרַעִיה לַמֶּלֶךְ בְּדִיל דְּלֹא לְמַקְטִיל יְתִיה:

וְאִם הָעֵלָם יַעֲלִימוּ – אִם הָעֵלִימוּ בְּדַבְרֵי אַחַד, סוּף שְׁעִלִּימוּ בְּדַבְרֵי הַרְבֵּה. אִם הָעֵלִימוּ סְנֵהֲדֵרִי קִטְנָה, סוּף שְׁעִלִּימוּ סְנֵהֲדֵרִי גְדוּלָה.

וְשִׁמְתִי אֲנִי אֶת-פְּנֵי בְּאִישׁ הַהוּא וּבְמִשְׁפַּחְתּוֹ וְהִכְרַתִּי אֹתוֹ וְאֶת כָּל-הַזְּנִיִּים אַחֲרָיו לְזִנוֹת אַחֲרֵי הַמֶּלֶךְ מִקִּרְבַּ עַמּוֹם:

וְאֲשׁוּי אָנָּה יָת רוּגְזֵי בְּגוֹבְרָא הַהוּא וּבְסַעֲדוּהִי וְאֲשִׁיצִי יְתִיה וְיָת כָּל דְּשַׁעֵן בְּתַרוּהִי לְמַטְעֵי בְּתַר מוֹלֵךְ מִגּוֹ עַמְהוֹן:

וּבְמִשְׁפַּחְתּוֹ – אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן: וְכִי מִשְׁפָּחָה מְהֵ חֲטָאָה אֵלָּא לְלַמְדָּה, שְׂאִין לָהּ מִשְׁפָּחָה שְׂיֵשׁ בָּהּ מוֹכֵס שְׂאִין כְּלָם מוֹכְסִין, שְׂכָלָם מְסַפִּין עֲלֵיו. וְהִכְרַתִּי אֹתוֹ – לְמַה נֹּאמַר לְפִי שְׁנַאָמַר: וּבְמִשְׁפַּחְתּוֹ, יְכּוּל וְהִיוּ כָּל הַמִּשְׁפָּחָה בְּהַכְרַת תַּלְמוּד לּוֹמַר אוֹתוֹ; אוֹתוֹ בְּהַכְרַת, וְלֹא כָּל הַמִּשְׁפָּחָה בְּהַכְרַת, אֵלָּא בְּסוּרִין. לְזִנוֹת אַחֲרֵי הַמֶּלֶךְ – לְרַבּוֹת שְׂאֵר עֲבוּדָה זְרָה שְׁעַבְדָּה בְּכַף, וְאַפְלוּ אִין זוֹ עֲבוּדָתָהּ.

וְהַנֶּפֶשׁ אֲשֶׁר תִּפְגַּה אֶל-הָאֵבֶת וְאֶל-הַיְדְּעֵנִים לְזִנֹת אַחֲרֵיהֶם וְנִתְתִי אֶת-פְּנֵי בְּנֶפֶשׁ הַהוּא וְהִכְרַתִּי אֹתוֹ מִקִּרְבַּ עַמּוֹ:

וְאָנָּשׁ דִּיתְפְּנֵי בְּתַר בְּדִין וְזַכּוּרוֹ לְמַטְעֵי בְּתַרִּיהוֹן וְאֶתֶיִן יָת רוּגְזֵי בְּאֲנָשָׁא הַהוּא וְאֲשִׁיצִי יְתִיה מִגּוֹ עַמִּיה:

וְהִתְקַדְּשְׁתֶּם וְהִיִּיתֶם קְדוֹשִׁים כִּי אֲנִי יְ-הוָה אֱ-לֹהֵיכֶם:

וְהִתְקַדְּשׁוּן וְתֵהוּן קְדִישִׁין אַרִי אָנָּה יְיָ אֱלֹהֵיכֶן:

וְהִתְקַדְּשְׁתֶּם – זוֹ פְּרִישׁוֹת עֲבוּדָה זְרָה.

שְׂבִיעֵי

וּשְׁמַרְתֶּם אֶת-חֻקְתַּי וַעֲשִׂיתֶם אֹתָם אֲנִי יְ-הוָה מִקְדְּשְׁכֶם:

וּתְשִׁרוּן יָת קִיְמֵי וְתַעֲבְדוּן יְתֵהוּן אָנָּה יְיָ מִקְדְּשְׁכוֹן:

כִּי-אִישׁ אִישׁ אֲשֶׁר יִקְלָל אֶת-אָבִיו וְאֶת-אִמּוֹ מוֹת יוֹמַת אָבִיו וְאִמּוֹ קָלָל דְּמִיו בּוֹ:

אַרִי גָבֵר גָּבֵר דִּילוּט יָת אָבוּהִי וְיָת אִמִּיה אֲתַקְטִיל יִתְקַטִּיל אָבוּהִי וְאִמִּיה לְט קַטְלָא חֲיִיב:

אָבִיו וְאִמּוֹ קָלָל – לְרַבּוֹת לְאַחַר מִיתָה. דְּמִיו בּוֹ – זוֹ סְקִילָה; וְכּוּן כָּל מְקוּם שְׁנַאָמַר "דְּמִיו בּוֹ", "דְּמִיָּה בְּסֵם"; וְלְמַדְנּוּ מֵאוֹב וְיַדְעוּנִי, שְׁנַאָמַר בְּהֵם: "בְּאֶבֶן יִרְגְּמוּ אֹתָם דְּמִיָּה בְּסֵם". וּפְשׁוּטוֹ שֶׁל מִקְרָא, כְּמוֹ "דְּמוּ בְּרַאשׁוֹ". אִין נַעֲנֵשׁ עַל מִיתַתוֹ אֵלָּא הוּא, שֶׁהוּא גֵרָם לְעַצְמוֹ שְׂיַהֲרַג.

וְאִישׁ אֲשֶׁר יִנָּאֵף אֶת־אִשְׁתּוֹ אִישׁ אֲשֶׁר יִנָּאֵף אֶת־ אִשְׁתּוֹ רַעְהוּ מוֹת־יוֹמַת הַנֹּאֲף וְהַנֹּאֲפֹת:
וְגַבְרַת דִּיגוּף יַת אַמְתָּ גְבַר דִּיגוּף יַת אַמְתָּ חֲבָרִיָּה אַתְקַטְלָא יַתְקַטְלִיל גְּיִיפָא וְגְיִיפָתָא:

ואיש – פָּרַט לְקַטְוֹן. אֲשֶׁר יִנָּאֵף אֶת אִשְׁתּוֹ אִישׁ – פָּרַט לְאִשְׁתּוֹ קַטְוֹן; לְמַדְנֵנוּ שְׂאִין לְקַטְוֹן קְדוּשִׁין. – וְעַל אִיזוֹ אִשְׁתּוֹ אִישׁ חֲבָרִיָּה לֵךְ – אֲשֶׁר יִנָּאֵף אֶת אִשְׁתּוֹ רַעְהוּ – פָּרַט לְאִשְׁתּוֹ גּוֹי; לְמַדְנֵנוּ שְׂאִין קְדוּשִׁין לְגוֹי. מוֹת יוֹמַת הַנֹּאֲף וְהַנֹּאֲפֹת – כָּל מִיתָה הַאֲמוּרָה בַּתּוֹרָה סֵתֵם, אִינְהָ אֶלְא חֲזָקָה.

וְאִישׁ אֲשֶׁר יִשְׁכַּב אֶת־אִשְׁתּוֹ אֲבִיו עֲרוֹנָת אָבִיו גְּלָה מוֹת־יוֹמַתוֹ שְׁנֵיהֶם דְּמִיקָה בָּם:
וְגַבְרַת דִּישְׁכּוּב יַת אַמְתָּ אָבוּהִי עֲרִינְתָא דְאָבוּהִי גְלִי אַתְקַטְלָא יַתְקַטְלִין תְּרוּוּהוֹן קַטְלָא חֲיִיבִין:

וְאִישׁ אֲשֶׁר יִשְׁכַּב אֶת־פֶּלְתּוֹ מוֹת יוֹמַתוֹ שְׁנֵיהֶם תְּבַל עֲשׂוֹ דְּמִיקָה בָּם:
וְגַבְרַת דִּישְׁכּוּב יַת פֶּלְתִּיהָ אַתְקַטְלָא יַתְקַטְלִין תְּרוּוּהוֹן תְּבַלְא עֲבָדוּ קַטְלָא חֲיִיבִין:

תְּבַל עֲשׂוֹ – גְּנָאִי. לְשׁוֹן אַחֵר: מִבְּלָבְלִין זָרַע הָאֵב בְּזָרַע הַבּוֹן.

וְאִישׁ אֲשֶׁר יִשְׁכַּב אֶת־זָכָר מִשְׁכַּבִּי אִשָּׁה תוֹעֵבָה עֲשׂוֹ שְׁנֵיהֶם מוֹת יוֹמַתוֹ דְּמִיקָה בָּם:
וְגַבְרַת דִּישְׁכּוּב יַת דְּכוּרָא מִשְׁכַּבִּי אַמְתָּ תוֹעֵיבָא עֲבָדוּ תְּרוּוּהוֹן אַתְקַטְלָא יַתְקַטְלִין קַטְלָא חֲיִיבִין:

מִשְׁכַּבִּי אִשָּׁה – מִכְּנִיס כְּמִכְחֹל בְּשׁוֹפְרָת.

וְאִישׁ אֲשֶׁר יִקַּח אֶת־אִשָּׁה וְאֶת־אִמָּהּ זִמָּה הוּא בְּאִשׁ יִשְׂרָפוּ אַתּוֹ וְאֶתְהוֹן וְלֹא־תִהְיֶה זִמָּה בְּתוֹכְכֶם:
וְגַבְרַת דִּיִּסַּב יַת אַמְתָּא וְיַת אִמָּהּ עֵיצַת חֲטָאִין הִיא בְּנוּרָא יוֹקְדוֹן יַתִּיהָ וְיַתְהוֹן וְלֹא תְהִי עֵיצַת חֲטָאִין בִּינֵיכוּן:

יִשְׂרָפוּ אַתּוֹ וְאֶתְהוֹן – אִי אַמְתָּה יָכוֹל לומר: אִשְׁתּוֹ הִיא שׁוֹנָה וְיִשְׂרָפוּ, שְׁהָרִי נִשְׂאָה בְּהֵטֵר וְלֹא נִאֲסָרָה עָלָיו; אֶלְא אִשָּׁה וְאִמָּהּ הִכְתוּבִין כָּאֵן – שְׁמִיקָה לְאִסּוּר, שְׁנֵישָׂא אֶת חֲמוֹתוֹ וְאִמָּהּ. וְיֵשׁ מִרְבוּתֵינוּ שְׂאוּמְרִים, אִין כָּאֵן אֶלְא חֲמוֹתוֹ; וְיֵהוּ אַתְהוֹן אֶת אַחַת מֵהוֹן, וְלִשׁוֹן וְנָגִי הוּא: "הוֹן", אַחַת.

וְאִישׁ אֲשֶׁר יִתֵּן שְׁכָבְתּוֹ בְּהִמָּה מוֹת יוֹמַת וְאֶת־ הַבְּהֵמָה תִּהְרָגוּ:
וְגַבְרַת דִּיתִין שְׁכּוּבְתִיהָ בְּבַעֲרָא אַתְקַטְלָא יַתְקַטְלִיל וְיַת בְּעִירָא תְקַטְלִין:

וְאֶת הַבְּהֵמָה תִּהְרָגוּ – אִם אָדָם חֲטָא, בְּהֵמָה מַה חֲטָאָה אֶלְא מִפְּנֵי שְׂבָעָה לְאָדָם תְּסַלָּה עַל יָדָהּ, לְפִיכָף אָמַר הַכְּתוּב תְּסַלָּה; קַל וְחֹמֶר לְאָדָם, שְׂוִידַע לְהִבְחִין בֵּין טוֹב לְרַע, וְגוֹרֵם רַעַה לְחִבְרוֹ לְעֵבֵר עֲבָרָה. כִּי־וַיֵּצֵא בְּדָבָר אַמְתָּה אוֹמֵר: "אֲבָד תִּאֲבָדוּן אֶת כָּל הַמְּקוֹמוֹת". הָרִי דְבָרִים קַל וְחֹמֶר: מַה אֵילְבוֹת, שְׂאִינָן רוֹאִין וְאִינָן שׁוֹמְעִין, עַל שְׂבָעַת תְּסַלָּה עַל יָדָם אָמַרָה תּוֹרָה הַשְּׁחַת, שְׁרָף וְכָלָה; הַמְּטָה אֶת חֲבָרוֹ מְדַרְךָ סִיִּים לְדַרְכֵי מִיתָה, עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה

וְאִשָּׁה אֲשֶׁר תִּקְרַב אֶל־פֶּלְבַּהֲמָה לְרַבְעָה אִתָּה וְהִרְגַת אֶת־הָאִשָּׁה וְאֶת־הַבְּהֵמָה מוֹת יוֹמַתוֹ דְּמִיקָה בָּם:
וְאִתְתָּא דְתִקְרַב לְוֹת כָּל בְּעִירָא לְמִשְׁלַט בַּהּ וְתִקְטוּל יַת אַתְתָּא וְיַת בְּעִירָא אַתְקַטְלָא יַתְקַטְלִין קַטְלָא חֲיִיבִין:

וְאִשָּׁה אֲשֶׁר תִּקְרַב אֶל־פֶּלְבַּהֲמָה לְרַבְעָה אִתָּה – אִם אָדָם חֲטָא, בְּהֵמָה מַה חֲטָאָה אֶלְא מִפְּנֵי שְׂבָעָה לְאָדָם תְּסַלָּה עַל יָדָהּ, לְפִיכָף אָמַר הַכְּתוּב תְּסַלָּה; קַל וְחֹמֶר לְאָדָם, שְׂוִידַע לְהִבְחִין בֵּין טוֹב לְרַע, וְגוֹרֵם רַעַה לְחִבְרוֹ לְעֵבֵר עֲבָרָה. כִּי־וַיֵּצֵא בְּדָבָר אַמְתָּה אוֹמֵר: "אֲבָד תִּאֲבָדוּן אֶת כָּל הַמְּקוֹמוֹת". הָרִי דְבָרִים קַל וְחֹמֶר: מַה אֵילְבוֹת, שְׂאִינָן רוֹאִין וְאִינָן שׁוֹמְעִין, עַל שְׂבָעַת תְּסַלָּה עַל יָדָם אָמַרָה תּוֹרָה הַשְּׁחַת, שְׁרָף וְכָלָה; הַמְּטָה אֶת חֲבָרוֹ מְדַרְךָ סִיִּים לְדַרְכֵי מִיתָה, עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה

וְאִישׁ אֲשֶׁר־יִקַּח אֶת־אִחֹתוֹ בַּת־אָבִיו אוֹ בַת־אִמּוֹ וְרָאָה אֶת־עֲרוֹנָתָהּ וְהִיא־תִרְאָה אֶת־עֲרוֹנָתוֹ חֲסֵד הוּא וְנִכְרְתוֹ לְעֵינָי בְּנֵי עַמִּם עֲרוֹת אִחֹתוֹ גְּלָה עוֹנּוֹ יִשָּׂא:
וְגַבְרַת דִּיִּסַּב יַת אַחְתִּיהָ בַּת אָבוּהִי אוֹ בַת אִמָּהּ וְיִתְּנִי יַת עֲרִינְתָהּ וְהִיא תִתְּנִי יַת עֲרִינְתָהּ קַלְנָא הוּא וְיִשְׁתַּיְצוֹן לְעֵינָי בְּנֵי עַמְהוֹן עֲרִינְת אַחְתִּיהָ גְלִי חוּבִיָּה יְקַבִּיל:

חֲסֵד הוּא – לְשׁוֹן אַרְמִי, "חֲרָפָה" – "חֲסוּדָא". וּמְדַרְשׁוּ: אִם תֹּאמַר: קִין נִשָּׂא אִחֹתוֹ חֲסֵד עֲשָׂה הַמְּקוֹם לְבָנוֹת עוֹלָמוֹ מִמֶּנּוּ, שְׁנַאֲמַר: "עוֹלָם חֲסֵד יִבְרָה".

וְאִישׁ אֲשֶׁר־יִשְׁכַּב אֶת־אִשָּׁה דָּוָה וְגָלָה אֶת־עֲרוֹתָהּ אֶת־מִקְרָהּ הָעֵרָה וְהוּא גִלְתָּהּ אֶת־מִקְוֹר דְּמִיקָה וְנִכְרְתוֹ שְׁנֵיהֶם מִקְרַב עַמִּם:
וְגַבְרַת דִּישְׁכּוּב יַת אַמְתָּ טוּמְאָה וְיִגְלִי יַת עֲרִינְתָהּ יַת קַלְנָהּ גְלִי וְהִיא תִגְלִי יַת סוּאֲבַת דְּמִיקָה וְיִשְׁתַּיְצוֹן תְּרוּוּהוֹן מִגּוֹ עַמְהוֹן:

הָעֵרָה – גְּלָה. וְכֹן כָּל לְשׁוֹן עֲרוֹה – גְּלוי הוּא, וְהִנֵּי־יִי יוֹרְדַת בַּתְּבָה לְשֵׁם דְּבָר; כְּמוֹ: "זַעֲוָה"; וְכֹן "אִתְהוּ", מִגְּזֵרֵת "אֵח". וְהַעֲרָאָה זֹו – נִחְלָקוּ בַּהּ רְבוּתֵינוּ: יֵשׁ אוֹמְרִים, זֹו נִשְׁיַקֵּת שְׁמִשׁ; וְיֵשׁ אוֹמְרִים, זֹו הַכְּנַסַּת עֲטָרָה.

וְעֲרוֹת אִחֹת אִמָּהּ וְאִחֹת אָבִיהָ לֹא תִגְלֶה כִּי אֶת־ שְׂאִירוֹ הָעֵרָה עוֹנָם יִשָּׂאוּ:
וְעֲרִינְת אַחְת אִמָּהּ וְאַחְת אָבוּף לֹא תִגְלִי אַרִי יַת קְרִיבְתִיהָ גְלִי חוּבִיָּהוֹן יְקַבִּילוּן:

וְעֲרוֹת אִחֹת אִמָּהּ וְגוֹמֵר – שְׁנֵיהָ הַכְּתוּב בְּאִזְכָּרָתוֹ, לומר שְׁהִזְהַר עֲלִיקָהוּ בֵּין עַל אִחֹת אָבִיו וְאִמּוֹ מִן הָאֵב, בֵּין עַל אִחֹתִיקָהוּ מִן הָאֵם; אֶבְל עֲרוֹת אִשְׁתּוֹ אִחִי אָבִיו – לֹא הִזְהַר אֶלְא עַל אִשְׁתּוֹ אִחִי אָבִיו מִן הָאֵב.

וְעֲרוֹת אִחֹת אִמָּהּ וְגוֹמֵר – שְׁנֵיהָ הַכְּתוּב בְּאִזְכָּרָתוֹ, לומר שְׁהִזְהַר עֲלִיקָהוּ בֵּין עַל אִחֹת אָבִיו וְאִמּוֹ מִן הָאֵב, בֵּין עַל אִחֹתִיקָהוּ מִן הָאֵם; אֶבְל עֲרוֹת אִשְׁתּוֹ אִחִי אָבִיו – לֹא הִזְהַר אֶלְא עַל אִשְׁתּוֹ אִחִי אָבִיו מִן הָאֵב.

וְאִישׁ אֲשֶׁר יִשְׁכַּב אֶת־דֹּדְתּוֹ עֲרֹת לְדָו גְּלֵה חֲטָאֵם יִשְׂאוּ עֲרִירִים יָמָתוֹ:
וְגֵבֵר דִּישְׁכּוֹב ית אמת אחבויה עריתא דאחבויה גלי חובהון יקבלון דלא ולד ימותון:

אֲשֶׁר יִשְׁכַּב אֶת דֹּדְתּוֹ – המקרא הזה בא ללמד על פרת האמור למעלה, שהוא בענש הליכת ערירי. **עֲרִירִים** – כתרגומו: "בלא ולד"; ודומה לו: "ואנכי הולך ערירי". יש לו בנים – קוברו; אין לו בנים, מת בלא בנים. לכה שנה בשני מקראות אלו: "ערירים ימותו" – "ערירים יהיו". "ערירים ימותו", אם יהיו לו בשעת עברה, לא יהיו לו פשימות, לפי שקברו בסיו. "ערירים יהיו", שאם אין לו בשעת עברה, יהיה כל ימיו כמו שהוא עכשו.

וְאִישׁ אֲשֶׁר יִקַּח אֶת־אִשְׁתּוֹ אַחִיו נָדָה הוּא עֲרֹת אַחִיו גְּלֵה עֲרִירִים יָהִיּוּ:
וְגֵבֵר דִּיִּסַּב ית אמת אחויה מרחקא היא עריתא דאחוויה גלי דלא ולד יהון:

נדָה הוּא – השכיבה הזאת, מגדה היא ומאוסה. ורבתינו דרשו לאסר הערצה בה פנדה, שהערצה מפרשת בה, "את מקורה הערה".

וּשְׁמֵרְתֶם אֶת־כָּל־חֻקְתֵּי וְאֶת־כָּל־מִשְׁפָּטֵי וְעַשִּׂיתֶם אֹתָם וְלֹא־תִקִּיאוּ אֶתְכֶם הָאָרֶץ אֲשֶׁר אָנֹכִי מֵבִיא אֲתֶכֶם שָׁמָּה לְשֹׁבֵת בָּהּ:
וּתְטַרְוּ ית כל קימי וית כל דיני ותעבדון יתהון ולא תרוקין יתכון ארעא דאנא מעיל יתכון לתמן למתב בה:

וְלֹא תִלְכוּ בַחֻקֵּי הַגּוֹי אֲשֶׁר־אָנֹכִי מֵשַׁלַּח מִפְּנֵיכֶם כִּי אֶת־כָּל־אֱלֹהִים עֲשׂוּ וְאַקַּח בָּם:
וְלֹא תהכון בגמוסי עממיא דאנא מגלי מן קדמיכון ארי ית כל אליו עבדו ורחיק מימרי יתהון:

ואקח – לשון מאוס, כמו "קצתי בחיי", כאדם שהוא קץ במזונו.

וְאָמַר לָכֶם אַתֶּם תִּירְשׁוּ אֶת־אֲדָמְתֶם וְאָנֹכִי אֲתַנְנֶה לָכֶם לְרִשְׁתָּהּ אֲתֶם אֲרֶץ זָבַת חֶלֶב וְדָבָשׁ אֲנִי־יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם אֲשֶׁר־הִבְדַּלְתִּי אֶתְכֶם מִן־הָעַמִּים:
וְאָמַרית לכון אתון תירתון ית ארעהון וְאָנֹכִי אֲתַנְנֶה לָכֶם לְרִשְׁתָּהּ יתה ארע עבדא חלב ודבש אנא יי אלהכון דאפרישית יתכון מן עממיא:

וְהִבְדַּלְתֶּם בֵּין־הַבְּהֵמָה הַטְּהוֹרָה לַטְּמֵאָה וּבֵין־הָעוֹף הַטָּמֵא לַטְּהוֹר וְלֹא־תִשְׁקְצוּ אֶת־נַפְשׁוֹתֵיכֶם בַּבְּהֵמָה וּבְעוֹף וּבְכָל אֲשֶׁר תִּרְמָשׁ הָאֲדָמָה אֲשֶׁר־הִבְדַּלְתִּי לָכֶם לַטְּמֵא:
וּתְפָרְשׁוּ בֵין בעירא דכניא למסאבא ובין עופא מסאבא לדכניא ולא תשקצון ית נפשיתכון בבעירא ובעופא ובכל דתרחיש ארעא דאפרישית לכון לסאבא:

וְהִבְדַּלְתֶּם בֵּין הַבְּהֵמָה הַטְּהוֹרָה לַטְּמֵאָה – אין צריך לומר בין פרה לחמור, שהרי מבדליו ונפריו הם; אלא בין טהורה לה טמאה לה, בין שנשחט רבו של סימן לנשחט חציו. וכמה בין רבו לחציו מלא שעה. **אֲשֶׁר הִבְדַּלְתִּי לָכֶם לַטְּמֵא** – לאסר.

וְהִייתֶם לִי קְדוֹשִׁים כִּי קְדוֹשׁ אָנֹכִי־יְהוָה וְאַבְדַּלְתִּי אֶתְכֶם מִן־הָעַמִּים לְהִיּוֹת לִי:
וְתַהוֹן קדמי קדישין ארי קדיש אנא יי ואפרישית יתכון מן עממיא למהוי פלחין קדמי:

וְאַבְדַּלְתֶּם מִן הָעַמִּים לְהִיּוֹת לִי – אם אתם מבדלים מהם – הרי אתם שלי; ואם לאו, הרי אתם של נבוכדנצר וחבריו. רבי אלעזר בן עזריה אומר, מנין שלא יאמר אדם: נפשי קצה בבשר חזיר, אי אפשי ללבש כלאים; אבל יאמר: אפשי, ומה אעשה, ואבי שבשמים גזר עלי תלמוד לומר: **וְאַבְדַּלְתִּי אֶתְכֶם מִן הָעַמִּים לְהִיּוֹת לִי**, שתהא הבדלתכם מהם לשמי; פורש מן העברה, ומקבל עליו על מלכות שמים.

וְאִישׁ אֹו־אִשָּׁה פִּי־יִהְיֶה בָהֶם אוֹב אוֹ יִדְעֵנִי מוֹת יוֹמָתוֹ בְּאָבֶן יִרְגְּמוּ אֹתָם דְּמִיָּהֶם בָּם:
וְגֵבֵר אוֹ אַתָּא אַרִי יְהִי בְהוֹן בְּדִין אוֹ זְכוּרוֹ אַתְקַטְלָא יתקטלון באבנא ירגמון יתהון קטלא תיביין:

פִּי יִהְיֶה בָהֶם אוֹב וְגוֹמֵר – כאן נאמר בהם מיתה, ולמעלה פרת: עדים והתראה – בסקילה; מזיד בלא התראה, בהפרת; ושגגתם חטאת. וכן בכל סיבי מיתות שנאמר בהם פרת.

ה וּבְנֵי רְאוּבֵן בְּכוֹר־יִשְׂרָאֵל כִּי הוּא הַבְּכוֹר
וּבְחַלְלוֹ יִצְוֶעַי אֲבִיו נִתְּנָה בְּכָרְתוֹ לְבְנֵי יוֹסֵף בֶּן־
יִשְׂרָאֵל וְלֹא לְהַתִּיחַשׁ לַבְּכֹרָה׃ כִּי יְהוּדָה גָּבַר
בְּאַחֲיוֹ וּלְנָגִיד מִמֶּנּוּ וְהַבְּכֹרָה לְיוֹסֵף׃ גְּבֻנֵי רְאוּבֵן
בְּכוֹר יִשְׂרָאֵל חֲנוּדָה וּפְלוּא חֲצֵרוֹן וְכַרְמֵי׃ דְּבֻנֵי
יֹאֵל שְׁמַעְיָה בְּנוֹ גֹוג בְּנוֹ שְׁמַעִי בְּנוֹ׃ הַמִּיכָה בְּנוֹ
רְאִיָּה בְּנוֹ בַעַל בְּנוֹ׃ וּבְאֶרְהָ בְּנוֹ אֲשֶׁר הֶגְלָה תְּלִגְתָּ
פְּלִנְאָסָר מְלֹךְ אֲשֶׁר הוּא נָשִׂיא לְרְאוּבֵנִי׃ וְאֶחָיו
לְמִשְׁפַּחְתּוֹ בְּהַתִּיחַשׁ לְתַלְדוֹתָם תְּרֹאשׁ יַעֲיָאֵל
וְזַכְרִיהוּ׃ הַוְּבַלְעַ בְּנֵי־עֵזֹו בְּנֵי־שְׁמַעַ בְּנֵי־יֹאֵל הוּא
יֹושֵׁב בַּעֲרָעָר וְעַד־נָבוּ וּבַעַל מְעוֹן׃ וְלַמְזִרְחַ יֹושֵׁב
עַד־לְבוּא מִדְּבָרָה לְמוֹן־הַנֶּהָר פָּרַת כִּי מִקְנֵיהֶם רָבוּ
בְּאֶרֶץ גְּלַעַד׃ וּבִימֵי שְׂאוּל עָשׂוּ מִלְחָמָה עִם־
הַהִגְרָאִים וַיִּפְּלוּ בַיָּדָם וַיָּשָׁבוּ בְּאֶהְלֵיהֶם עַל־כָּל־
פְּנֵי מְזִרְחַ לַגְּלַעַד׃ וּבְנֵי־גָד לְנָגִידָם יֹושֵׁבוּ בְּאֶרֶץ
הַבְּשָׁן עַד־סִלְכָה׃ יֹאֵל הָרֹאשׁ וְשָׁפַם הַמִּשְׁגָּה
וַיַּעֲנֵי וְשָׁפַט בַּבְּשָׁן׃ וַאֲחֵיהֶם לְבֵית אֲבוֹתֵיהֶם
מִיכָאֵל וּמִשְׁלֹם וְשֹׁבַע וַיֹּורִי וַיַּעֲפֹן וַיַּנִּיעַ וַעֲבָר
שִׁבְעָה׃ יֵאֱלֶה וּבְנֵי אֲבִיתָיִל בְּנֵי־חֹרֵי בְנֵי־יְרוּחַ בְּנֵי־
גְלַעַד בְּנֵי־מִיכָאֵל בְּנֵי־יִשְׁשִׁישִׁי בְּנֵי־יַחֲזֹו בְּנֵי־בוּז׃
יֵאֱחִיל בְּנֵי־עַבְדֵי־יִאֵל בְּנֵי־גֹוֹנֵי רֹאשׁ לְבֵית אֲבוֹתָם׃
יֵאֱשָׁבוּ בַּגְּלַעַד בַּבְּשָׁן וּבְכַנְתִּיָּה וּבְכָל־מִגְרָשֵׁי
שָׂרוֹן עַל־תּוֹצְאוֹתָם׃ יֵפְלֹם הַתִּיחַשׁוֹ בַיָּמֵי יוֹתָם
מְלֹךְ־יְהוּדָה וּבִימֵי יָרְבֵּעַם מְלֹךְ־יִשְׂרָאֵל׃ יֵבֻנֵי־
רְאוּבֵן וְגָדִי וְחֲצִי שְׁבַט־מְנַשֶׁה מִן־בְּנֵי־חֵיל
אֲנָשִׁים נָשָׂאִי מִגֹּן וְחָרֵב וְדָרְכֵי קִשְׁת וּלְמוֹדֵי
מִלְחָמָה אַרְבָּעִים וְאַרְבַּעַה אֵלֶּה וְשִׁבְע־מֵאוֹת
וְשָׁשִׁים יֵצְאֵי צָבָא׃ יֵאֱנַעְשׂוּ מִלְחָמָה עִם־
הַהִגְרָאִים וַיִּטּוֹר וַנְּפִישׁ וְנוֹדָב׃ יֵאֱנַעְזְרוּ עֲלֵיהֶם
וַיִּנְתְּנוּ בַיָּדָם הַהִגְרָאִים וְכָל שְׁעַמְהֶם כִּי לֹא־לֵהִים
זַעֲקוּ בַּמִּלְחָמָה וַנַּעֲתוֹר לָהֶם כִּי־בִטְחוּ בּוֹ׃ יֵאֱשָׁבוּ
מִקְנֵיהֶם גְּמֻלֵיהֶם חֲמֹשִׁים אֵלֶּה וְצֹאן מְאֹתִים
וְחֲמֹשִׁים אֵלֶּה וְחֲמוּרִים אֲלָפִים וּנְפֹשׁ אָדָם מֵאָה
אֵלֶּה׃ יֵבִי־חַלְלִים רַבִּים נָפְלוּ כִּי מֵהָא־לֵהִים
הַמִּלְחָמָה וַיִּשָׁבוּ תַחְתֵּיהֶם עַד־הַגְּלָה׃ יֵבֻנֵי חֲצִי
שְׁבַט מְנַשֶׁה יֹושֵׁבוּ בְּאֶרֶץ מִבְּשָׁן עַד־בַּעַל חֲרָמוֹן
וּשְׁנִיר וְהַר־חֲרָמוֹן הֵמָּה רָבוּ׃ יֵאֱלֶה רֹאשֵׁי בֵית־
אֲבוֹתָם וְעַפְר וַיִּשְׁעִי וַאֲלִיאֵל וְעִזְרִיאֵל וַיְרַמְיָה

וְהוֹזִיָּה וַיְחַדִּיאֵל אֲנָשִׁים גְּבוּרֵי חֵיל אֲנָשִׁי שְׁמוֹת
רֹאשִׁים לְבֵית אֲבוֹתָם׃ יֵבֻנִי־עֵלוֹ בֵּא־לֵהִי אֲבֹתֵיהֶם
וַיִּזְנוּ אַחֲרַי א־לֵהִי עַמִּי־הָאָרֶץ אֲשֶׁר־הִשְׁמִיד
א־לֵהִים מִפְּנֵיהֶם׃ יֵבִיעָר א־לֵהִי יִשְׂרָאֵל אֶת־רוּחַ ו
פּוּל מְלֹךְ־אֲשׁוּר וְאֶת־רוּחַ תְּלִגְתָּ פְּלִנְסָר מְלֹךְ
אֲשׁוּר וַיִּגְלֹם לְרְאוּבֵנִי וְלַגָּדִי וְלַחֲצִי שְׁבַט מְנַשֶׁה
וַיְבִיאֵם לְחַלְחַח וְחָבוּר וְהָרָא וְהָהָר גֹּוֹזֹן עַד הַיּוֹם
הַזֶּה׃ יֵבֻנֵי לֹגִי גְרִשׁוֹן קָהָת וּמְרָרִי׃ יֵבֻנֵי קָהָת
עַמְרָם יַצְהָר וְחֲבֵרוֹן וְעִזִּיאֵל׃ יֵבֻנֵי עַמְרָם אֶהְרוֹן
וּמִשֶׁה וּמְרָגִים וּבְנֵי אֶהְרוֹן נָדָב וַאֲבִיהוּא אֲלַעֲזָר
וְאִיתָמָר׃ אֲלַעֲזָר הוֹלִיד אֶת־פִּינְחָס פִּינְחָס הוֹלִיד
אֶת־אֲבִישׁוּעַ׃ וַאֲבִישׁוּעַ הוֹלִיד אֶת־בְּלָקִי וּבְלָקִי
הוֹלִיד אֶת־עֵזִי׃ וְעֵזִי הוֹלִיד אֶת־זֶרְחִיָּה וְזֶרְחִיָּה
הוֹלִיד אֶת־מְרִיּוֹת׃ מְרִיּוֹת הוֹלִיד אֶת־אֲמֵרְיָה
וְאֲמֵרְיָה הוֹלִיד אֶת־אֲחִיטוֹב׃ וְאֲחִיטוֹב הוֹלִיד
אֶת־צְדוֹק וְצְדוֹק הוֹלִיד אֶת־אֲחִימֵעִץ׃
וְאֲחִימֵעִץ הוֹלִיד אֶת־עֲזַרְיָה וְעֲזַרְיָה הוֹלִיד אֶת־
יוֹחָנָן׃ וַיּוֹחַנָן הוֹלִיד אֶת־עֲזַרְיָה הוּא אֲשֶׁר כָּהֵן
בְּבֵית אֲשֶׁר־בָּנָה שְׁלֹמֹה בִירוּשָׁלַם׃ וַיּוֹלִיד עֲזַרְיָה
אֶת־אֲמֵרְיָה וְאֲמֵרְיָה הוֹלִיד אֶת־אֲחִיטוֹב׃
וְאֲחִיטוֹב הוֹלִיד אֶת־צְדוֹק וְצְדוֹק הוֹלִיד אֶת־
שְׁלוֹם׃ וְשְׁלוֹם הוֹלִיד אֶת־חֶלְקִיָּה וְחֶלְקִיָּה הוֹלִיד
אֶת־עֲזַרְיָה׃ וְעֲזַרְיָה הוֹלִיד אֶת־שָׂרְיָה וּשָׂרְיָה
הוֹלִיד אֶת־יְהוֹצָדָק׃ וַיְהוֹצָדָק הִלְדָּה בְּהַגְּלוֹת
י־הוֹה אֶת־יְהוּדָה וַיְרוּשָׁלַם בְּיַד נְבֻכַדְנֶאצַּר׃

וּ בְנֵי לֹגִי גְרִשָׁם קָהָת וּמְרָרִי׃ וַאֲלֶה שְׁמוֹת בְּנֵי־
גְרִשׁוֹם לְבְנֵי וְשְׁמַעִי׃ וּבְנֵי קָהָת עַמְרָם וַיַּצְהָר
וְחֲבֵרוֹן וְעִזִּיאֵל׃ דְּבֻנֵי מְרָרִי מַחֲלִי וּמִשִׁי וַאֲלֶה
מִשְׁפַּחַת הַלְוִי לְאֲבֹתֵיהֶם׃ הַלְגְרָשׁוֹם לְבְנֵי בְנוֹ יִצְחָק
בְּנוֹ זִמְהָ בְנוֹ׃ יוֹאָח בְנוֹ עֵדוֹ בְנוֹ זָרַח בְנוֹ יֶאֱתָרִי
בְנוֹ׃ דְּבֻנֵי קָהָת עַמִּינָדָב בְנוֹ קָרַח בְנוֹ אֶסִיר בְנוֹ׃
הַאֲלֶקְנָה בְנוֹ וְאֲבִיסָרָה בְנוֹ וְאֶסִיר בְנוֹ׃ תַחַת בְנוֹ
אוּרִיאֵל בְנוֹ עֲזַרְיָה בְנוֹ וְשָׂאוּל בְנוֹ׃ וּבְנֵי אֲלֶקְנָה
עַמְשִׁי וְאֲחִימֹת׃ הַאֲלֶקְנָה בְנֵי אֲלֶקְנָה צוּפִי בְנוֹ
וְנַחַת בְנוֹ׃ יֵאֱלִיאָב בְנוֹ יִרְחָם בְנוֹ אֲלֶקְנָה בְנוֹ׃
יֵבֻנֵי שְׁמוּאֵל הַבְּכֹר וְשִׁנִי וְאֲבִיָּה׃ יֵבֻנֵי מְרָרִי
מַחֲלִי לְבְנֵי בְנוֹ שְׁמַעִי בְנוֹ עֲזַרְיָה בְנוֹ׃ שְׁמַעֲיָה בְנוֹ
חַגִּיָּה בְנוֹ עֲשִׂיָּה בְנוֹ׃ וַאֲלֶה אֲשֶׁר הֶעֱמִיד דָּנִיד

על־ידי־שיר בית י־הגה ממנוֹת האָרון: וַיִּגְהֹי
מִשָּׂרְתִים לִפְנֵי מִשְׁכַּן אֱהֹל־מוֹעֵד בְּשִׂיר עַד־בְּנוֹת
שְׁלֹמֹה אֶת־בַּיִת י־הֹה בִירוּשָׁלַם וַיַּעֲמֵדוּ
כְּמִשְׁפָּטֵם עַל־עֲבוֹדָתָם: וַאֲלֹהֵ הַעֲמִידִים וּבְנֵיהֶם
מִבְּנֵי הַקָּהָתִי הַיָּמִן הַמְּשׁוֹרָר בְּיֹאֵל בֶּן־שִׁמוּאֵל:
בֶּן־אֶלְקָנָה בֶּן־יִרְחָם בֶּן־אֵלִיאֵל בֶּן־תּוֹמִ: בֶּן־
צוּף בֶּן־אֶלְקָנָה בֶּן־מַחַת בֶּן־עֲמָשָׁי: בֶּן־אֶלְקָנָה
בֶּן־יֹאֵל בֶּן־עֲזַרְיָה בֶּן־צִפְנָנִיה: בֶּן־תַּחַת בֶּן־
אֲסִיר בֶּן־אֲבִיסָף בֶּן־קָרַח: בֶּן־יֶצְהָר בֶּן־קָהָת בֶּן־
לוֹי בֶּן־יִשְׂרָאֵל: וַאֲחֵיו אֲסָף הָעֹמֵד עַל־יָמִינוֹ
אֲסָף בֶּן־בְּרַכְיָהוּ בֶּן־שִׁמְעָא: בֶּן־מִיכָאֵל בֶּן־
בַּעֲשֻׁיָה בֶּן־מִלְכָּיָה: בֶּן־אַתְנִי בֶּן־זָרַח בֶּן־עֲדִיָה:
בֶּן־אִיתָן בֶּן־זִמְהָ בֶּן־שִׁמְעָי: בֶּן־יִנְיָחַת בֶּן־גֵּרְשָׁם
בֶּן־לוֹי: וּבְנֵי מְרָרִי אַחֵיהֶם עַל־הַשְּׂמֹאֵל אִיתָן
בֶּן־קִישִׁי בֶּן־עֲבָדִי בֶּן־מְלוּךְ: בֶּן־חֲשַׁבְיָה בֶּן־
אַמְצִיָה בֶּן־חֶלְקִיָה: בֶּן־אַמְצִי בֶּן־בְּנֵי בֶן־שִׁמְרָ:
בֶּן־מַחֲלִי בֶּן־מוֹשִׁי בֶּן־מְרָרִי בֶּן־לוֹי: וַאֲחֵיהֶם
הַלְוִיִּם נְתוּנִים לְכָל־עֲבוֹדַת מִשְׁכַּן בַּיִת הָאֵל־לֵהִים:
וַאֲהֲרֹן וּבָנָיו מְקַטְרִים עַל־מִזְבַּח הָעוֹלָה וְעַל־
מִזְבַּח הַקְּטֹרֶת לְכָל מְלֹאכֶת קֹדֶשׁ הַקֹּדְשִׁים וּלְכַפֵּר
עַל־יִשְׂרָאֵל כְּכֹל אֲשֶׁר צִוָּה מֹשֶׁה עִבְדְּךָ הָאֵל־לֵהִים:
וַאֲלֹהֵ בְנֵי אֶהֱרֹן אֶלְעָזָר בְּנֵו פִינְחָס בְּנֵו אֲבִישׁוּעַ
בְּנֵו: בְּקִי בְנֵו עֲזִי בְנֵו זַרְחָנָה בְנֵו: מְרִיֹת בְנֵו
אַמְרִיָה בְנֵו אַחִיטוֹב בְנֵו: צִדְוֹק בְנֵו אַחִימַעֲצִ
בְנֵו: וַאֲלֹהֵ מוֹשְׁבוֹתָם לְטִירוֹתָם בְּגִבּוֹלָם לְבְנֵי
אַהֲרֹן לְמִשְׁפַּחַת הַקָּהָתִי כִי לָהֶם הִנֵּה הַגֹּרֶל:
וַיִּתְּנוּ לָהֶם אֶת־חֲבֵרוֹן בְּאַרְץ יְהוּדָה וְאֶת־
מִגְרָשִׁיָה סְבִיבְתֶיהָ: וְאֶת־שִׁזְדָה הָעִיר וְאֶת־
חֲצִרְיָה נָתַנוּ לְכָל־בֶּן־יִפְנָה: וּלְבְנֵי אֶהֱרֹן נָתַנוּ
אֶת־עָרֵי הַמְּקַלָּט אֶת־חֲבֵרוֹן וְאֶת־לְבֹנָה וְאֶת־
מִגְרָשִׁיָה וְאֶת־יֵתֵר וְאֶת־אַשְׁתַּמֶּע וְאֶת־מִגְרָשִׁיָה:
וְאֶת־חִילֹז וְאֶת־מִגְרָשִׁיָה אֶת־דְּבִיר וְאֶת־
מִגְרָשִׁיָה: וְאֶת־עֶשְׂרֹן וְאֶת־מִגְרָשִׁיָה וְאֶת־בַּיִת
שִׁמְשׁ וְאֶת־מִגְרָשִׁיָה: וּמִמֶּטָה בְנִימֹן אֶת־גֹּבַע
וְאֶת־מִגְרָשִׁיָה וְאֶת־עַלְמַת וְאֶת־מִגְרָשִׁיָה וְאֶת־
עֲנַתוֹת וְאֶת־מִגְרָשִׁיָה כָּל־עָרֵיהֶם שְׁלֹש־עֶשְׂרֵה
עִיר בְּמִשְׁפַּחוֹתֵיהֶם: וּלְבְנֵי קָהָת הַגֹּתְרִים
מִמִּשְׁפַּחַת הַמֶּטָה מְמַחֲצִית מֶטָה חֲצִי מִנְּשֵׁה

בַּגֹּרֶל עָרִים עָשָׂר: וּלְבְנֵי גֵרְשׁוֹם לְמִשְׁפַּחוֹתָם
מִמֶּטָה יִשְׁשָׁכָר וּמִמֶּטָה אֲשֶׁר וּמִמֶּטָה נַפְתָּלִי
וּמִמֶּטָה מְנַשֶּׁה בְּבִשְׁרֹן עָרִים שְׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה: לְבְנֵי
מְרָרִי לְמִשְׁפַּחוֹתָם מִמֶּטָה רְאוּבֵן וּמִמֶּטָה־גָּד
וּמִמֶּטָה זְבֻלוֹן בַּגֹּרֶל עָרִים שְׁתַּיִם עֶשְׂרֵה: וַיִּתְּנוּ
בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל לְלוּיִם אֶת־הָעָרִים וְאֶת־מִגְרָשֵׁיהֶם:
וַיִּתְּנוּ בַּגֹּרֶל מִמֶּטָה בְּנֵי־יְהוּדָה וּמִמֶּטָה בְּנֵי־
שִׁמְעוֹן וּמִמֶּטָה בְּנֵי בְנִימֹן אֶת הָעָרִים הָאֵלֶּה
אֲשֶׁר־יִקְרָאוּ אֹתָהֶם בְּשֵׁמוֹת: וּמִמִּשְׁפַּחוֹת בְּנֵי
קָהָת וַיְהִי עָרֵי גִבּוֹלָם מִמֶּטָה אֶפְרָיִם: וַיִּתְּנוּ לָהֶם
אֶת־עָרֵי הַמְּקַלָּט אֶת־שֹׁכֶם וְאֶת־מִגְרָשִׁיָה בְּהַר
אֶפְרָיִם וְאֶת־גָּזֵר וְאֶת־מִגְרָשִׁיָה: וְאֶת־יִקְמָעִם
וְאֶת־מִגְרָשִׁיָה וְאֶת־בַּיִת חוֹרוֹן וְאֶת־מִגְרָשִׁיָה:
וְאֶת־אֵילוֹן וְאֶת־מִגְרָשִׁיָה וְאֶת־גַּת־רַמּוֹן וְאֶת־
מִגְרָשִׁיָה: וּמִמִּחְצִית מֶטָה מְנַשֶּׁה אֶת־עֵנָד וְאֶת־
מִגְרָשִׁיָה וְאֶת־בַּלְעָם וְאֶת־מִגְרָשִׁיָה לְמִשְׁפַּחַת
לְבְנֵי־קָהָת הַגֹּתְרִים: לְבְנֵי גֵרְשׁוֹם מִמִּשְׁפַּחַת
חֲצִי מֶטָה מְנַשֶּׁה אֶת־גּוֹלָן בְּבִשְׁרֹן וְאֶת־מִגְרָשִׁיָה
וְאֶת־עֲשָׂתְרוֹת וְאֶת־מִגְרָשִׁיָה: וּמִמֶּטָה יִשְׁשָׁכָר
אֶת־קֹדֶשׁ וְאֶת־מִגְרָשִׁיָה אֶת־דְּבִיר וְאֶת־
מִגְרָשִׁיָה: וְאֶת־רַאמוֹת וְאֶת־מִגְרָשִׁיָה וְאֶת־עֵנָם
וְאֶת־מִגְרָשִׁיָה: וּמִמֶּטָה אֲשֶׁר אֶת־מִשְׁלָל וְאֶת־
מִגְרָשִׁיָה וְאֶת־עֲבָדוֹן וְאֶת־מִגְרָשִׁיָה: וְאֶת־חֹוֹקֵק
וְאֶת־מִגְרָשִׁיָה וְאֶת־רַחֵב וְאֶת־מִגְרָשִׁיָה: וּמִמֶּטָה
נַפְתָּלִי אֶת־קֹדֶשׁ בְּגִלְלִיל וְאֶת־מִגְרָשִׁיָה וְאֶת־חַמּוֹן
וְאֶת־מִגְרָשִׁיָה וְאֶת־קָרִיתִים וְאֶת־מִגְרָשִׁיָה:
לְבְנֵי מְרָרִי הַגֹּתְרִים מִמֶּטָה זְבֻלוֹן אֶת־רַמּוֹנוֹ
וְאֶת־מִגְרָשִׁיָה אֶת־תְּבוֹר וְאֶת־מִגְרָשִׁיָה: וּמִעֵבֶר
לְיַרְדֵּן יִרְחוֹ לְמִזְרַח הַיַּרְדֵּן מִמֶּטָה רְאוּבֵן אֶת־בְּצֹר
בְּמִדְבָר וְאֶת־מִגְרָשִׁיָה וְאֶת־יְהֻצָה וְאֶת־מִגְרָשִׁיָה:
וְאֶת־קֹדְמוֹת וְאֶת־מִגְרָשִׁיָה וְאֶת־מִיפְעַת וְאֶת־
מִגְרָשִׁיָה: וּמִמֶּטָה־גָּד אֶת־רַאמוֹת בְּגִלְעָד וְאֶת־
מִגְרָשִׁיָה וְאֶת־מַחְנִים וְאֶת־מִגְרָשִׁיָה: וְאֶת־
חֲשִׁבוֹן וְאֶת־מִגְרָשִׁיָה וְאֶת־יַעֲזִיר וְאֶת־מִגְרָשִׁיָה:
ז ׀ לְבְנֵי יִשְׁשָׁכָר תּוֹלַע וּפּוּאָה יָשׁוּב וְשִׁמְרוֹן
אַרְבָּעָה: וּבְנֵי תּוֹלַע עֲזִי וּרְפָיָה וַיְרִיאֵל וַיְחַמִּי
וַיְבָשָׁם וְשִׁמוּאֵל רְאִשִׁים לְבֵית־אֲבוֹתָם לְתוֹלַע
גְבוּרִי חֵיל לְתַלְדוֹתָם מִסְפָּרָם בִּימֵי דָוִד עֲשָׂרִים־

וּשְׁנַיִם אֱלֹהִים וְשֵׁשׁ מֵאוֹת: וּבְנֵי עֲזִי יִזְרַחְנָה וּבְנֵי
יִזְרַחְנָה מִיכָאֵל וְעַבְדֶּיהָ וְיוֹאֵל יִשְׁיֶה חַמְשָׁה
רְאִשִׁים כָּלָם: וְעַלֵּיהֶם לְתַלְדוֹתָם לְבֵית אֲבוֹתָם
גְּדוּדֵי צָבָא מִלְחָמָה שְׁלֹשִׁים וְשִׁשָּׁה אֱלֹהֵי כִּי־הָרְבוּ
נָשִׁים וּבָנִים: וְאַחֵיהֶם לְכָל מִשְׁפָּחוֹת יִשְׁשָׁכָר
גְּבוּרֵי חַיִּלִּים שְׁמוֹנִים וְשִׁבְעָה אֱלֹהֵי הַתְּיַחֲשֹׁם
לְכָל: וּבְנֵימָן בָּלַע וּבָכָר וְיִדְיָעָאֵל שְׁלֹשָׁה: וּבְנֵי
בָלַע אֲצַבּוֹן וְעֲזִי וְעֲזִיאֵל וְיִרְיָמוֹת וְעִירֵי חַמְשָׁה
רְאִשִׁי בֵּית אֲבוֹת גְּבוּרֵי חַיִּלִּים וְהַתְּיַחֲשֹׁם עֲשָׂרִים
וּשְׁנַיִם אֱלֹהֵי וְשְׁלֹשִׁים וְאַרְבָּעָה: וּבְנֵי בָכָר זְמִירָה
וְיוֹעֶזֶשׁ וְאַלְיָעֶזֶר וְאַלְיָעִיגִי וְעַמְרִיל וְיִרְמֹת וְאַבְיָה
וְעַנְתוֹת וְעַלְמַת כָּל־אֵלֶּה בְּנֵי־בָכָר: וְהַתְּיַחֲשֹׁם
לְתַלְדוֹתָם רְאִשִׁי בֵּית אֲבוֹתָם גְּבוּרֵי חַיִּל עֲשָׂרִים
אֱלֹהֵי וּמֵאֲתָיִם: וּבְנֵי יִדְיָעָאֵל בְּלָהוּן וּבְנֵי בְּלָהוּן
יְעוֹשׁ וּבְנֵימָן וְאַהוּד וְכַנְעָנָה וְזִיתוֹן וְתַרְשִׁישׁ
וְאַחִישָׁתַר: כָּל־אֵלֶּה בְּנֵי יִדְיָעָאֵל לְרֵאשִׁי הָאֲבוֹת
גְּבוּרֵי חַיִּלִּים שִׁבְעָה־עָשָׂר אֱלֹהֵי וּמֵאֲתָיִם יִצְאֵי
צָבָא לְמִלְחָמָה: וְשִׁשָּׁם וְחַפְסָם בְּנֵי עִיר חַשָּׁם בְּנֵי
אַחַר: בְּנֵי נַפְתָּלִי יַחְצִיאֵל וּגוּגִי וְיִצְרָר וְשְׁלוֹם בְּנֵי
בְּלָהָה: בְּנֵי מְנַשֶּׁה אֲשִׁרְיָאֵל אֲשֶׁר יִלְדָה פִּילְגָשׁוּן
הָאֶרְמִיָּה יִלְדָה אֶת־מְכִיר אָבִי גִלְעָד: וּמְכִיר לָקַח
אִשָּׁה לְחָפִים וְלִשְׁפִים וְשֵׁם אֲחִתּוֹ מַעֲכָה וְשֵׁם
הַשְּׁנַיִ צִלְפָּחַד וְתַהֲנִינָה לְצִלְפָּחַד בָּנוֹת: וְתַלְדוֹת
מַעֲכָה אִשֶׁת־מְכִיר בִּן וְתִקְרָא שְׁמוֹ פָּרֶשׁ וְשֵׁם
אָחִיו שָׂרֶשׁ וּבְנָיו אוּלָם וְרָקָם: וּבְנֵי אוּלָם בָּדָן
אֵלֶּה בְּנֵי גִלְעָד בֶּן־מְכִיר בֶּן־מְנַשֶּׁה: וְאַחֲתוֹ
הַמַּלְלָת יִלְדָה אֶת־אִישָׁהוּד וְאֶת־אֲבִיעֶזֶר וְאֶת־
מַחְלָה: וַיְהִיּוּ בְנֵי שְׁמִידָע אַחֲנָן וְשָׁכָם וְלִקְחֵי
וְאַנְיָעָם: וּבְנֵי אֶפְרַיִם שׁוֹתְלַח וּבָרַד בְּנוֹ וְתַחַת בְּנוֹ
וְאַלְעָדָה בְּנוֹ וְתַחַת בְּנוֹ: וְנִזְבָּד בְּנוֹ וְשׁוֹתְלַח בְּנוֹ
וְעֶזֶר וְאַלְעָד וְהַרְגוּם אֲנָשֵׁי־גַת הַנּוֹלָדִים בְּאַרְצָן כִּי
יָרְדוּ לְקַחַת אֶת־מְקַנְיָהֶם: וַיִּתְּאֵבֵל אֶפְרַיִם
אֲבִיָּהֶם יָמִים רַבִּים וַיָּבֹאוּ אָחִיו לְנַחְמוֹ: וַיָּבֹא
אֶל־אֲשֶׁתּוֹ וַתַּהַר וַתֵּלֶד בֶּן וַיִּקְרָא אֶת־שְׁמוֹ בְּרִיעָה
כִּי בְרָעָה הָיְתָה בְּבֵיתוֹ: וַיְבַתּוּ שְׂאֵרָה וַתִּבֶן אֶת־
בֵּית־חֲרוּן הַמַּתְתָּוִן וְאֶת־הַעֲלִיּוֹן וְאֶת אֲזַן
שְׂאֵרָה: וְהַרְפַּח בְּנוֹ וְרָשַׁף וַתֵּלֶח בְּנוֹ וַתַּחַס בְּנוֹ:
לְעַדָן בְּנוֹ עַמִּיהוּד בְּנוֹ אֲלִישָׁמַע בְּנוֹ: בְּנוֹ בְּנוֹ

וְהוֹשַׁע בְּנוֹ: וְאַחְזָנָתָם וּמִשְׁבוֹתָם בֵּית־אֵל וּבְנֵיתֶיהָ
וְלַמְזַרְחָה נַעֲרוֹן וְלַמְעֹרָב גְּזֹר וּבְנֵיתֶיהָ וְשָׁכָם וּבְנֵיתֶיהָ
עַד־עֵינָה וּבְנֵיתֶיהָ: וְעַל־יָדֵי בְּנֵי־מְנַשֶּׁה בֵּית־שָׁאֵן
וּבְנֵיתֶיהָ תַעֲנָנָה וּבְנֵיתֶיהָ מַגְדוֹ וּבְנֵיתֶיהָ דוֹר וּבְנֵיתֶיהָ
בְּאֵלֶּה יָשָׁבוּ בְּנֵי יוֹסֵף בֶּן־יִשְׂרָאֵל: בְּנֵי אֲשֶׁר וּמְנָה
וְיִשְׁנָה וְיִשְׁנֵי וּבְרִיעָה וְשָׂרַח אֲחוֹתָם: וּבְנֵי
בְּרִיעָה חָבֵר וּמִלְכִיאֵל הוּא אָבִי בְּרִזִּית: וְיַחְבָּר
הוֹלִיד אֶת־יַפְלֹט וְאֶת־שׁוֹמֵר וְאֶת־חֹתָם וְאֶת
שׁוּעָא אֲחוֹתָם: וּבְנֵי יַפְלֹט פָּסָד וּבְמִהָל וְעַשְׁוֹת
אֵלֶּה בְּנֵי יַפְלֹט: וּבְנֵי שְׁמֵר אָחִי וְרַהֲגָה וְחַבְּבָה
וְאַרְם: וּבְנֵי־הֶלֶם אָחִיו צוֹפַח וְיִמְנָע וְשִׁלְשׁ וְעַמְלָה:
וּבְנֵי צוֹפַח סוּחַ וְחַרְגָּפָר וְשׁוּעֵל וּבְרִי וְיִמְרָה:
וּבְנֵי צוֹפַח וְהוּד וְשִׁמְאָ וְשִׁלְשָׁה וְיִתְרָן וּבְאַרְאָה: וּבְנֵי
יִתְרָן יַפְנָה וּפְסָפָה וְאַרְאָה: וּבְנֵי עֵלְאָ אָרַח וְחַנְיָאֵל
וְרַצִּיאָה: כָּל־אֵלֶּה בְּנֵי־אֲשֶׁר רְאִשִׁי בֵּית־הָאֲבוֹת
בְּרוּרִים גְּבוּרֵי חַיִּלִּים רְאִשִׁי הַנְּשִׂאִים וְהַתְּיַחֲשֹׁם
בְּצָבָא בְּמִלְחָמָה מִסְפָּרָם אֲנָשִׁים עֲשָׂרִים וְשִׁשָּׁה
אֱלֹהֵי:

ח וּבְנֵימָן הוֹלִיד אֶת־בָּלַע בְּכָרוֹ אֲשֶׁבֶל הַשְּׁנַיִ
וְאַחְרָח הַשְּׁלִישִׁי: גּוֹחָה הָרְבִיעִי וְרַפָּא הַחֲמִישִׁי:
וַיְהִיּוּ בָנִים לְבָלַע אֲדָר וְגֵרָא וְאַבְיָהוּד: וְאַבְיָשׁוּעַ
וְנַעֲמָן וְאַחֹחַ: וְגֵרָא וְשָׁפוּפָן וְחֹרָם: וְאַלֶּה בְּנֵי
אַחֹד אֵלֶּה הֵם רְאִשִׁי אֲבוֹת לְיוֹשְׁבֵי גִבְעָה וַיִּגְלוּם
אֶל־מִנְחַת: וְנַעֲמָן וְאַחְתָּה וְגֵרָא הוּא הַגִּלְגָּל וְהוֹלִיד
אֶת־עֲזָא וְאֶת־אַחִיחָד: וְשִׁחְרָיִם הוֹלִיד בְּשָׂדֵה
מוֹאָב מִן־שְׁלָחוֹ אֲתָם חוֹשִׁים וְאֶת־בַּעְרָא וְנָשִׁיו:
וַיִּוֹלַד מִן־חָדָשׁ אֲשֶׁתּוֹ אֶת־יֹדָבָב וְאֶת־צַבְיָא וְאֶת־
מִישָׂא וְאֶת־מִלְכָם: וְאֶת־יְעוּזָן וְאֶת־שְׁכָנָה וְאֶת־
מְרָמָה אֵלֶּה בְּנָיו רְאִשִׁי אֲבוֹת: וּמִחְשִׁים הוֹלִיד
אֶת־אֲבִיטוֹב וְאֶת־אֶלְפַּעֵל: וּבְנֵי אֶלְפַּעֵל עֶבֶר
וּמִשְׁעָם וְשָׁמַד הוּא בְּנָה אֶת־אוּנוֹ וְאֶת־לֹד
וּבְנֵיתֶיהָ: וּבְרַעָה וְשָׁמַע הֵמָּה רְאִשִׁי הָאֲבוֹת
לְיוֹשְׁבֵי אֵילוֹן הַמָּהָה הַבְּרִיחוֹ אֶת־יוֹשְׁבֵי גַת:
וְאַחֲנִי שְׁשָׁק וְיִרְמֹת: וַיִּזְבְּדָהּ וְעָרַד וְעָדָר:
וּמִיכָאֵל וְיִשְׁפָּה וְיֹחָא בְּנֵי בְרִיעָה: וַיִּזְבְּדָהּ
וּמִשְׁלָם וְחַזְקִי וְחָבֵר: וְיִשְׁמָרִי וַיִּזְלִיאָה וַיֹּדָב בְּנֵי
אֶלְפַּעֵל: וְיִקְיָם וְזַכְרִי וְזַבְדִּי: וְאַלְיָעִיגִי וְצַלְתִּי
וְאַלְיָאֵל: וַיְעַדְדָהּ וּבְרָאִיָה וְשִׁמְרָת בְּנֵי שְׁמָעִי:

וַיִּשְׁפָּן וַעֲבָר וְאֵלִיָּאל׃ וַעֲבָדוֹן וְזַכְרִי וְחַנּוּן׃
וַחֲנֻנְיָה וְעִילָם וְעִנְתַּתְיָה׃ וַיִּפְדֶּיָה וּפְנוּאֵל בְּנֵי
שָׁשֶׁק׃ וַיִּשְׁמְשְׁרֵי וּשְׁחַרְיָה וְעַתְלָה׃ וַיִּעֲרַשְׂיָה
וְאַלְיָה וְזַכְרִי בְּנֵי יִרְחָם׃ אֵלֶּה רְאִשֵׁי אֲבוֹת
לְתַלְדוֹתָם רְאִשִׁים אֵלֶּה יָשָׁבוּ בִירוּשָׁלַם׃
וַיִּבְגְּבוּעוֹן יָשָׁבוּ אֲבִי גְבַעוֹן וְשָׁם אֲשַׁתּוֹ מַעֲכָה׃
וַיִּבְנוּ הַבְּכוֹר עֲבָדוֹן וְצוּר וְקִישׁ וּבַעַל וְנָדָב׃
וַיִּגְדּוּר וְאַחִיו נִזְכָּר׃ וַיִּמְקְלוּת הוֹלִיד אֶת־שִׁמְעָה
וְאַח־הֶמָּה גָּגַד אֲחִיהֶם יָשָׁבוּ בִירוּשָׁלַם עִם־
אֲחִיהֶם׃ וַיִּנָּר הוֹלִיד אֶת־קִישׁ וְקִישׁ הוֹלִיד אֶת־
שָׁאוּל וְשָׁאוּל הוֹלִיד אֶת־יְהוֹנָתָן וְאֶת־מִלְכִישׁוּעַ
וְאֶת־אֲבִינָדָב וְאֶת־אֲשַׁבְּעֵל׃ וַיִּבְנוּ־יְהוֹנָתָן מְרִיב
בַּעַל וּמְרִיב בַּעַל הוֹלִיד אֶת־מִיכָה׃ וַיִּבְנֵי מִיכָה
פִּיתוֹן וְמִלָּךְ וְתַאֲרַע וְאַחֲזוֹ׃ וַיִּאֲחֲזוּ הוֹלִיד אֶת־
יְהוּעֲזָה וַיְהוּעֲזָה הוֹלִיד אֶת־עֲלָמֶת וְאֶת־עֲזֻמָּוֶת
וְאֶת־זִמְרִי וְזִמְרִי הוֹלִיד אֶת־מוֹצָא׃ וַיִּמּוֹצָא
הוֹלִיד אֶת־בְּנוֹעָא רָפָה בְּנוֹ אֶלְעָשָׂה בְּנוֹ אֶצֶל בְּנוֹ׃
וַיִּלְאֲצֵל שִׁשָּׂה בָנִים וְאַלְהָה שְׁמוֹתָם עֲזַרְיָקָם בְּכָרוֹ
וַיִּשְׁמַעְאֵל וּשְׁעַרְיָה וְעַבְדֶּיָה וְחַנּוּן כָּל־אֵלֶּה בְּנֵי
אֶצֶל׃ וַיִּבְנֵי עֲשָׂק אֲחִיו אוֹלָם בְּכָרוֹ יְעוֹשׁ הַשְּׁנִי
וְאַלְיִפְלֹט הַשְּׁלִישִׁי׃ וַיְהִיו בְּנֵי־אוֹלָם אֲנָשִׁים
גְּבוּרֵי־חַיִל דְּרָכֵי קָשָׁת וּמַרְבֵּים בָּנִים וּבְנֵי בָנִים
מֵאָה וַחֲמִשִּׁים כָּל־אֵלֶּה מִבְּנֵי בְנֵי־מִן׃

ט וְכָל־יִשְׂרָאֵל הִתְיַחֲשׂוּ וְהִגָּם כְּתוּבִים עַל־סִפְר
מַלְכֵי יִשְׂרָאֵל וַיְהוּדָה הִגְלוּ לְבָבָל בְּמַעֲלָם׃
וַהֲיֹשְׁבִים הָרְאשׁוֹנִים אֲשֶׁר בְּאַחֲזָתָם בְּעַרְיָהֶם
יִשְׂרָאֵל הַכְּהֻנִים הַלְוִיִם וְהַנְּתִינִים׃ וּבִירוּשָׁלַם
יָשָׁבוּ מִן־בְּנֵי יְהוּדָה וּמִן־בְּנֵי בְנֵי־מִן וּמִן־בְּנֵי
אֶפְרַיִם וּמְנַשֶּׁה׃ זְעוּתִי בְּן־עַמִּיהוּד בְּן־עַמְרִי בְּן־
אֲמָרִי בְּן־בְּנֵי מִן־בְּנֵי־פָרֶץ בְּן־יְהוּדָה׃ וּמִן־
הַשִּׁילוּנִי עֲשִׂיָה הַבְּכוֹר וּבְנָיו׃ וּמִן־בְּנֵי־זָרַח
יְעוּאֵל וְאֲחִיהֶם שִׁש־מֵאוֹת וְתִשְׁעִים׃ וּמִן־בְּנֵי
בְנֵי־מִן סְלוּא בְּן־מִשְׁלָם בְּן־הוֹדוּיָה בְּן־הַסְּגָאָה׃
וַיִּבְנֶיָה בְּן־יִרְחָם וְאַלְהָה בְּן־עֲזִי בְּן־מְכָרִי וּמִשְׁלָם
בְּן־שִׁפְטָיָה בְּן־רְעוּאֵל בְּן־יְבֻנְיָה׃ וַיִּבְנֵיָהֶם
לְתַלְדוֹתָם תִּשְׁעַ מֵאוֹת וַחֲמִשִּׁים וּשְׁשָׂה כָּל־אֵלֶּה
אֲנָשִׁים רְאִשֵׁי אֲבוֹת לְבֵית אֲבֹתֵיהֶם׃ וּמִן־הַכְּהֻנִים
יְדַעְיָה וַיְהוּיָרִיב וַיְכִיּוֹן׃ וַיִּעֲזַרְיָה בְּן־חֶלְקִיָה בְּן־

מִשְׁלָם בְּן־צְדוּקָה בְּן־מְרִיּוֹת בְּן־אַחִישָׁוֹב נְגִיד בֵּית
הָאֱלֹהִים׃ וַיִּעֲדֶיָה בְּן־יִרְחָם בְּן־פְּשִׁחוֹר בְּן־
מִלְכָיָה וּמַעֲשִׂי בְּן־עֲדִיָּאל בְּן־יְחֻזְרָה בְּן־מִשְׁלָם
בְּן־מִשְׁלָמִית בְּן־אַמָּר׃ וַיִּבְנֵיָהֶם רְאִשִׁים לְבֵית
אֲבוֹתָם אֵלֶּף וּשְׁבַע מֵאוֹת וְשָׁשִׁים גְּבוּרֵי חַיִל
מִלְאָכָת עֲבוּדָת בֵּית־הָאֱלֹהִים׃ וּמִן־הַלְוִיִם
שִׁמְעֵיָה בְּן־חֲשׁוּב בְּן־עֲזַרְיָקָם בְּן־חֲשַׁבְיָה מִן־בְּנֵי
מְרָרִי׃ וַיִּבְקַבְּקָר חֲרָשׁ וְגִלְל וּמִתְנֶיָה בְּן־מִיכָא בְּן־
זַכְרִי בְּן־אַסָּף׃ וַיִּעֲבְדֶיָה בְּן־שִׁמְעֵיָה בְּן־גִּלְל בְּן־
יְדוּתָו וּבְרַכְיָה בְּן־אַסָּא בְּן־אֶלְקָנָה הַיּוֹשֵׁב
בְּחֲצָרֵי נְטוּפָתִי׃ וַיְהִישְׁעָרִים שְׁלוֹם וְעֲקוּב וְטַלְמָן
וְאַחִימָן וְאַחִיהֶם שְׁלוֹם הָרִאשׁ׃ וַיִּעֲד־הֵנָּה בְּשַׁעַר
הַמִּלָּךְ מִזְרַחָה הֶמָּה הַשְּׁעָרִים לְמַחְנֹת בְּנֵי לְוִי׃
וַיִּשְׁלוֹם בְּן־קוֹרָא בְּן־אַבְיָסָף בְּן־קָרַח וְאַחִיו
לְבֵית־אָבִיו הַקָּרְחִים עַל מִלְאָכָת הָעֲבוּדָה שִׁמְרֵי
הַסְּפִים לְאַהֵל וְאַבְתִּיהֶם עַל־מַחְנֶה י־הוּא שִׁמְרֵי
הַמְּבֹוא׃ וּפְיִנְחָס בְּן־אַלְעָזָר נְגִיד הָיָה עֲלֵיהֶם
לְפָנִים י־הֵנָּה עֲמוֹ׃ וְזַכְרִיָה בְּן מִשְׁלָמִיָה שַׁעַר
פֶּתַח לְאַהֵל מוֹעֵד׃ כָּל־הַבְּרוּרִים לְשַׁעֲרִים
בַּסְּפִים מֵאֲתָנִים וּשְׁגִיִם עֲשָׂר הֶמָּה בְּחֲצָרֵיהֶם
הַתְּיַחֲשׂוּם הֶמָּה יִסֵּד דָּנִיד וּשְׁמוּאֵל הָרִאשׁ
בְּאַמּוֹנָתָם׃ וְהֵם וּבְנֵיהֶם עַל־הַשְּׁעָרִים לְבֵית־
י־הֵנָּה לְבֵית הָאֵהֵל לְמִשְׁמְרוֹת׃ כָּל־לְאֹרְבַע רוּחוֹת
יְהִיו הַשְּׁעָרִים מִזְרַח יָמָה צְפוֹנָה וְנִגְבָּה׃
וַיִּבְנֵיָהֶם בְּחֲצָרֵיהֶם לְבֹוא לְשַׁבְּעַת הַיָּמִים מֵעַת
אֶל־עַת עִם־אֵלֶּה׃ כִּי בְּאַמּוֹנָה הֶמָּה אֲרַבְּעַת גְּבָרֵי
הַשְּׁעָרִים הֵם הַלְוִיִם וְהִיו עַל־הַלְשָׁכוֹת וְעַל
הָאֲצְרוֹת בֵּית הָאֱלֹהִים׃ וּסְבִיבוֹת בֵּית־
הָאֱלֹהִים יִלְוּ כִּי־עֲלֵיהֶם מִשְׁמֶרֶת וְהֵם עַל־
הַמִּפְתָּח וּלְבָקָר לְבָקָר׃ וּמֵהֶם עַל־כְּלֵי הָעֲבוּדָה
כִּי־בַמִּסְפָּר יְבִיאֹם וּבַמִּסְפָּר יוֹצִיאֹם׃ וּמֵהֶם
מִמְנִיִם עַל־הַכְּלִים וְעַל כָּל־כְּלֵי הַקֹּדֶשׁ וְעַל־הַסֹּלֶת
וְהַיָּיִן וְהַשֶּׁמֶן וְהַלְבוֹנָה וְהַבְּשָׂמִים׃ וּמִן־בְּנֵי
הַכְּהֻנִים רַקְחִי הַמְרַקְחֵת לְבְשָׂמִים׃ וַיִּמְתַּתְיָה מִן־
הַלְוִיִם הוּא הַבְּכוֹר לְשִׁלְמֵם הַקָּרְחִי בְּאַמּוֹנָה עַל
מַעֲשֵׂה הַחֲבָתִים׃ וּמִן־בְּנֵי הַקָּהֲתִי מִן־אַחִיהֶם
עַל־לֶחֶם הַמַּעֲרֶכֶת לְהַכִּיֹן שַׁבַּת שַׁבַּת׃ וַיִּבְנֵיָה
הַמְּשַׁרְרִים רְאִשֵׁי אֲבוֹת לְלוֹיִם בְּלִשְׁכַת פְּטוּרִים

פִּי-יוֹמָם וּלְלַיְלָה עָלֵיהֶם בַּמִּלָּאכָה: וְאֵלֶּה רְאֵשֵׁי
הָאֲבוֹת לְלוֹיִם לְתַלְדוֹתָם רְאֵשִׁים אֵלֶּה יָשָׁבוּ
בִירוּשָׁלַם: וַיִּבְגְּבוּ עֹזֶן יָשָׁבוּ אֲבִי-גִבְעוֹן יַעֲיָאֵל
וְשֵׁם אִשְׁתּוֹ מַעֲכָה: וַיִּבְנוּ הַבְּכוֹר עֲבָדוֹן וְצוּר
וְקִישׁ וּבַעַל וְנָר וְנָדָב: וַיִּגְדְּרוּ וְאֶחָיו וְזַכְרִיָּה
וּמְקַלּוֹת: וַיִּמְקַלְּוּ הוֹלִיד אֶת-שִׁמְעָאֵם וְאֶת-הֵם
גַּגְד אֶתְיָהֶם יָשָׁבוּ בִירוּשָׁלַם עִם-אֶתְיָהֶם: וַיִּבְנוּ
הוֹלִיד אֶת-קִישׁ וְקִישׁ הוֹלִיד אֶת-שָׁאוּל וְשָׁאוּל
הוֹלִיד אֶת-יְהוֹנָתָן וְאֶת-מִלְפִישׁוּעַ וְאֶת-אֲבִינָדָב
וְאֶת-אֲשַׁבְעֵל: וַיִּבְנוּ-יְהוֹנָתָן מְרִיב בַּעַל וּמְרִי-בַעַל
הוֹלִיד אֶת-מִיכָה: וַיִּבְנוּ מִיכָה פִיתוֹ וּמִלְךְ
וְתַחְרַע: וַיִּבְנוּ הוֹלִיד אֶת-יַעֲרָה וַיַּעֲרָה הוֹלִיד
אֶת-עֲלָמֵת וְאֶת-עֲזַמּוֹן וְאֶת-זִמְרִי וְזִמְרִי הוֹלִיד
אֶת-מוֹצָא: וַיִּבְנוּ מוֹצָא הוֹלִיד אֶת-בְּנַעַא וּרְפַיָּה בְנוֹ
אֶלְעָשָׂה בְנוֹ אֶצֶל בְּנוֹ: וַיִּבְנוּ אֶצֶל שִׁשָׁה בָנִים וְאֵלֶּה
שְׁמוֹתָם עֲזַרְיָהם בְּכֹרוֹ וַיִּשְׁמַעְעָל וּשְׁעָרָיָה
וְעַבְדָּיָה וְחַנּוּ אֵלֶּה בְנֵי אֶצֶל:

י וּפְלִשְׁתִּים גִּלְחָמוֹ בְּיִשְׂרָאֵל וַיִּגְסוּ אִישׁ-יִשְׂרָאֵל
מִפְּנֵי פְלִשְׁתִּים וַיִּפְּלוּ חַלְלִים בְּהַר גִּלְבָּעַ: וַיִּבְדְּקוּ
פְלִשְׁתִּים אַחֲרֵי שָׁאוּל וְאַחֲרֵי בְּנָיו וַיִּכּוּ פְלִשְׁתִּים
אֶת-יְהוֹנָתָן וְאֶת-אֲבִינָדָב וְאֶת-מִלְפִישׁוּעַ בְּנֵי
שָׁאוּל: וַתִּכְבַּד הַמֶּלֶחֶמָה עַל-שָׁאוּל וַיִּמְצָאֵהוּ
הַמּוֹרְיִים בְּקִשְׁת׃ וַיִּחַל מוֹתֵי-יִמְרִים: וַיִּבְנוּ שָׁאוּל
אֶל-נִשְׂאָ כָלְיוֹ שִׁלְחַת תַּרְבֵּיחַ וְדַקְרָנִי בָּהֶּ פוֹרְיָבָאוּ
הָעַרְלִים הָאֵלֶּה וְהַתְּעַלְלוּ-בִּי וְלֹא אָבָה נִשְׂאָ כָלְיוֹ
כִּי יָרָא מָאֵד וַיִּקַּח שָׁאוּל אֶת-הַחֶרֶב וַיִּפֹּל עָלָיָה:
וַיִּרְא נִשְׂאָ-כָלְיוֹ כִּי מָת שָׁאוּל וַיִּפֹּל גַּם-הוּא עַל-
הַחֶרֶב וַיָּמָת: וַיָּמָת שָׁאוּל וְשִׁלְשַׁת בְּנָיו וְכָל-בֵּיתוֹ
יַחַד מָתוּ: וַיִּרְאוּ כָל-אִישׁ יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר-בְּעַמְּקַ
כִּי נָסוּ וְכִי-מָתוּ שָׁאוּל וּבְנָיו וַיַּעֲזְבוּ עָרֵיהֶם וַיִּגְסוּ
וַיָּבֹאוּ פְלִשְׁתִּים וַיִּשְׁבּוּ בָהֶם: וַיְהִי מִמְּחִרַת וַיָּבֹאוּ
פְלִשְׁתִּים לְפָשֵׁט אֶת-הַחֲלָלִים וַיִּמְצָאוּ אֶת-שָׁאוּל
וְאֶת-בְּנָיו נִפְלִים בְּהַר גִּלְבָּעַ: וַיִּפְּשִׁיטָהוּ וַיִּשְׂאוּ
אֶת-רֵאשׁוֹ וְאֶת-כָּלְיוֹ וַיִּשְׁלְחוּ בְּאֶרֶץ-פְּלִשְׁתִּים
סָבִיב לְבַשָּׁר אֶת-עֲצָבֵיהֶם וְאֶת-הָעֵצִים: וַיִּשְׁיִמוּ
אֶת-כָּלְיוֹ בֵּית אֶ-לֵהֵיָהֶם וְאֶת-גִּלְגָּלְתוֹ תִקְעוּ בֵּית
דָּגוֹן: וַיִּשְׁמְעוּ כָל יִבְיִשׁ גִּלְעָד אֶת כָּל-אֲשֶׁר-
עָשׂוּ פְלִשְׁתִּים לְשָׁאוּל: וַיִּקְוּמוּ כָל-אִישׁ חֵיל

וַיִּשְׂאוּ אֶת-גּוֹפֹת שָׁאוּל וְאֶת גּוֹפֹת בְּנָיו וַיָּבִיאוּם
בְּיִשָּׁה וַיִּקְבְּרוּ אֶת-עֲצָמוֹתֵיהֶם תַּחַת הָאֵלֶּה בְּיָבֵשׁ
וַיִּצְוּמוּ שִׁבְעַת יָמִים: וַיָּמָת שָׁאוּל בְּמַעֲלוֹ אֲשֶׁר
מָעַל בִּי-הוּזָה עַל-דְּבַר יְ-הוָה אֲשֶׁר לֹא-שָׁמַר וְגַם-
לְשָׁאוּל בָּאוֹב לְדָרוּשׁ: וְלֹא-דָרַשׁ בִּי-הוּזָה
וַיִּמִּיתָהוּ וַיִּסַּב אֶת-הַמְּלוּכָה לְדָוִד בֶּן-יִשָּׁי:

יא וַיִּקְבְּצוּ כָל-יִשְׂרָאֵל אֶל-דָּוִד חֲבַרּוֹנָה לֵאמֹר
הִנֵּה עֲצָמֶיךָ וּבְשָׂרֶיךָ אֲנֻחְנוּ: גַּם-תָּמוּל גַּם-שְׁלֹשׁוֹם
גַּם בְּהַיּוֹת שָׁאוּל מִלְךְ אַתָּה הַמוֹצֵיא וְהַמְבִיא אֶת-
יִשְׂרָאֵל וַיֹּאמְרוּ יְ-הוָה אֶ-לֵהֵיךָ לָךְ אַתָּה תִרְעָה
אֶת-עַמִּי אֶת-יִשְׂרָאֵל וְאַתָּה תִהְיֶה נֹגֵד עַל עַמִּי
יִשְׂרָאֵל: וַיָּבֹאוּ כָל-זִקְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶל-הַמֶּלֶךְ
חֲבַרּוֹנָה וַיִּכְרַת לָהֶם דָּוִד בְּרִית בְּחֲבַרּוֹן לִפְנֵי
יְ-הוָה וַיִּמְשְׁחוּ אֶת-דָּוִד לְמֶלֶךְ עַל-יִשְׂרָאֵל כַּדְּבַר
יְ-הוָה בְּיַד-שִׁמּוּאֵל: וַיִּלְךְ דָּוִד וְכָל-יִשְׂרָאֵל
יְרוּשָׁלַם הִיא יְבוּס וְשֵׁם הַיְבוּסִי יִשְׁבִּי הָאֶרֶץ:
וַיֹּאמְרוּ יִשְׁבִּי יְבוּס לְדָוִד לֹא תָבֹא הִנֵּה וַיִּלְכַּד
דָּוִד אֶת-מִצְדַת צִיּוֹן הִיא עִיר דָּוִד: וַיֹּאמְרוּ דָּוִד
כָּל-מִגְּפָה יְבוּסִי בְּרֵאשׁוֹנָה יִהְיֶה לְרֹאשׁ וּלְעָר וַיַּעַל
בְּרֵאשׁוֹנָה יוֹאָב בֶּן-צְרוּיָה וַיְהִי לְרֹאשׁ: וַיִּשָּׁב
דָּוִד בְּמִצְדַת עַל-כֵּן קָרְאוּ-לוֹ עִיר דָּוִד: וַיָּבֹאוּ
הָעִיר מִסָּבִיב מוֹתֵי-הַמְּלֹאָ וְעַד-הַסָּבִיב וַיּוֹאָב יַתִּיחַ
אֶת-שָׂאֵר הָעִיר: וַיִּלְכְּ דָּוִד הַלְוִי וְגִדּוֹל וַי-הִנֵּה
צָ-בָאוֹת עִמּוֹ: וְאֵלֶּה רְאֵשֵׁי הַגְּבָרִים אֲשֶׁר לְדָוִד
הַמִּתְחַזְּקִים עִמּוֹ בְּמַלְכוּתוֹ עִם-כָּל-יִשְׂרָאֵל
לְהַמְּלִיכּוֹ כַּדְּבַר יְ-הוָה עַל-יִשְׂרָאֵל: וְאֵלֶּה מִסְפַּר
הַגְּבָרִים אֲשֶׁר לְדָוִד יִשְׁבָּעִם בֶּן-תַּכְמוֹנִי רֹאשׁ
הַשְּׁלִישִׁים הוּא-עוֹרָר אֶת-חַנְיָתוֹ עַל-שְׁלֹשׁ-מֵאוֹת
חָלָל בְּפַעַם אַחַת: וְאַחֲרָיו אֶלְעָזָר בֶּן-דוֹדוֹ
הָאֲחוּחִי הוּא בְּשִׁלּוֹשָׁה הַגְּבָרִים: הוּא-הִיָּה עִם-
דָּוִד בְּפֶסַד דָּמִים וְהַפְּלִשְׁתִּים נְאֻסְפוּ-שָׁם לְמַלְחָמָה
וַתְּהִי חֲלֻקַת הַשְּׂדֵה מְלֹאָה שְׁעוֹרִים וְהָעֵם נָסוּ
מִפְּנֵי פְלִשְׁתִּים: וַיִּתְיַצְּבוּ בְּתוֹךְ-הַחֲלֻקָה וַיַּצִּילוּהָ
וַיִּכּוּ אֶת-פְּלִשְׁתִּים וַיּוֹשִׁעַ יְ-הוָה תְּשׁוּעָה גְדוֹלָה:
וַיִּרְדּוּ שְׁלֹשָׁה מוֹתֵי-שְׁלֹשִׁים רֹאשׁ עַל-הַצֹּר אֶל-
דָּוִד אֶל-מַעֲרַת עַדְלָם וּמַחְנֵה פְלִשְׁתִּים חֲנָה
בְּעַמְּקַ רְפָאִים: וַיִּדְוִד אֲזַ בְּמִצְוֵה וַיַּצִּיב
פְּלִשְׁתִּים אֲזַ בְּבֵית לָחֵם: וַיִּתְּאוּ דָּוִד וַיֹּאמְרוּ מִי

הַלְכוֹת בְּרַכַּת פּוֹחֲחִים פָּרֵק י"ד

י"ד, א בשחרית במוסף ובנעילה, הפוחחים נושאים את פניהן; אבל במנחה, אין נושאת פנים, מפני שבמנחה כבר סעדו כל העם ושמוא שנתו הפוחחים יין, ושפור אסור בנשיאת פנים. ואפלו ביום התענית, אין נושאים פניהם במנחה: גזרה מנחה שלתענית, מפני מנחה שלכל יום.

יד, ב במזה דברים אמורים, בתענית שמתפללין בו מנחה ונעילה פגון צום פפור, ותענית צפור; אבל תענית שאין בו נעילה פגון תשעה באב, ושבעה עשר בתמוז, הואיל ותפלת מנחה שלחן סמוך לשקיעת החמה הרי זו נראית כנעילה ואינה מתחלפת במנחה שלכל יום, ולפיכך יש בה נשיאת פנים. וכוהן שעבר ועלה לדוכן במנחה שליום הפפורים הואיל והדבר ידוע שאין שם שכרות, הרי זה נושא את פפיו; ואין מורידין אותו, מפני החשה, שלא יאמרו פסול היה, ולפיכך הורידוהו.

יד, ג פיצד היא נשיאת פנים בגבולין: בעת שנגיע שליח צפור לעבודה, כשיאמר רצה, כל הפוחחים העומדין בבית הכנסת, נעקרין ממקומן והולכין ועולין לדוכן; ועומדין שם, פניהם למול החיכל ואחוריהם כלפי העם, ואצבעותיהם כפופות לתוך פניהן, עד שישלים שליח צפור ההודיה; מחזירין פניהם כלפי העם, ופושטין אצבעותיהן, ומגביהן ידיהם כנגד פתפיהן, ומתחילין "יברכה"; ושליח צפור מקרא אותם, מלה מלה, והם עונין, שנאמר "אמור, להם", עד שמשלימין פסוק ראשון, וכל העם עונין אמן. וחוזר שליח צפור ומקרא אותם פסוק שני מלה מלה, והם עונים, עד שמשלימין פסוק שני, וכל העם עונין אמן. וכן בפסוק שלישי.

יד, ד כשישלימו הפוחחים שלושה הפסוקין,

מתחיל שליח צפור בכרחה אחרונה שלתפלה שהיא שים שלום, והפוחחים מחזירין פניהם כלפי הקדש, ואחר כך קופצין אצבעותיהם; ועומדין שם בדוכן עד שיגמר הכרחה, וחוזרין למקומן.

יד, ה אין המקרא ראשי להקרות לפוחחים, עד שיכלה אמן מפני הצפור; ואין הפוחחים ראשין להתחיל בכרחה, עד שיכלה הדפור מפני המקרא; ואין הצפור עונים אמן, עד שתכלה הכרחה מפני הפוחחים; ואין הפוחחים מתחילין בכרחה אחרת, עד שיכלה אמן מפני הצפור. ואין שליח צפור ראשי לענות אמן אחר הפוחחים כשאר העם, שמוא תפטרף דעתו ולא ידע איזו ברכה מקרא אותם, אם פסוק שני, או שלישי.

יד, ו אין הפוחחים ראשין להחזיר פניהם מן הצפור, עד שיתחיל שליח צפור שים שלום; ואינן ראשין לעקר רגליהם ממקומן, עד שיגמר שליח צפור שים שלום; ואינן ראשין לכרף קשרי אצבעותיהן, עד שיהזירו פניהם מן הצפור. ומתקנות רבן יוחנן, שלא יעלו הפוחחים לדוכן בסנדליהן, אלא עומדים יחפים. יד, ז כשיהיו הפוחחים מברכין את העם, לא יביטו בעם, ולא יסיחו דעתן; אלא יהיו עיניהם כנגד הארץ, כעומד בתפלה. ואין אדם ראשי להסתכל בפני הפוחחים, בשעה שהם מברכין, כדי שלא יסיחו דעתו; אלא כל העם מתכונין לשמע הכרחה, ומכונין פניהם כנגד פני הפוחחים, ואינן מביטין בפניהם.

יד, ח אם היה הפוחח המברך אחר, מתחיל לברך מעצמו, ושליח צפור מקרא אותו מלה מלה, כמו שאמרנו. היו שנים או יתר, אינן מתחילין לברך, עד שיקרא להם שליח צפור תחלה ואומר להם פוחחים, והם עונים ואומרים "יברכה"; והוא מקרא אותן מלה מלה, על הסדר שאמרנו.

יד, ט פיצד ברכת פוהנים במקדש: הפוהנים
עולין להיכן, אחר שישלימו עבודת תמיד
שלשחר, ומגביהין ידיהם למעלה על גבי
ראשיהם ואצבעותיהם פשוטות, חוץ מבוהן
גדול שאינו מגביה ידיו למעלה מן הציין;
ואחר מקרא אותם, מלה מלה, בדרך שעושין
בגבולין, עד שישלימו שלשת הפסוקים. ואין
העם עונין אחר כל פסוק, אלא עושין אותה
במקדש ברכה אחת. ובששלימו, כל העם
עונין, ברוך ה' אלהי ישראל, מן העולם ועד
העולם.

יד, ואומרין את השם, בכתבו, והוא דבר
הנהגה מיוד הא ואו הא, וזה הוא השם המפרש
האמור בכל מקום. ובמדינה, אומרין אותו
בכניו, והוא אלה דאל גון יוד, שאין מזכירין
את השם בכתבו אלא במקדש בלבד. ומשמת
שמעון הצדיק, פסקו פוהנים מלברך בשם
המפרש, אפלו במקדש כדי שלא ילמד אותו,
מי שאינו חגון; ולא היו חכמים הראשונים
מלמדוין שם זה לתלמידיהן ובניהם ההגונים,
אלא אחת לשבע שנים. כל זה, גרלה לשמו
הנכבד והנורא.

יד, יא אין ברכת פוהנים נאמרת בכל מקום
אלא בלשון הקדש, שנאמר "בה תברכו את
בני ישראל": כך למדו שומעי שמועה ממושה
רבנו "בה תברכו", בעמידה; "בה תברכו",
בנשיאת פנים; "בה תברכו", בלשון הקדש;
"בה תברכו", פנים פנגד פנים; "בה תברכו",
בקול רם; "בה תברכו", בשם המפרש, והוא
שיהיה במקדש, כמו שאמרנו.

יד, יב אין פוהנים רשאים בכל מקום, להוסיף
ברכה על שלשת הפסוקין, כגון "ה' אלהי
אבותכם, יסף עליכם ככם..." וכיוצא בו לא
בקול רם, ולא בלחש: שנאמר "לא תספו, על
הדבר".

יד, יג בשעה שכל פוהן עולה להיכן, בשעה

עוקר רגליו לעלות, אומר יהי רצון מלפניך ה'
אלהינו, שתהיה הברכה הזאת שצויתנו לברך
את עמך ישראל ברכה שלמה, ואל יהי בה
מכשול ועוון, מעתה ועד עולם. וקדם שיחזיר
פניו לברך את העם, מברך ברוך אתה ה'
אלהינו מלה העולם, אשר קדשנו בקדשתו
של אהרון, וצונו לברך את עמו ישראל,
באהבה; ואחר כך מחזיר פניו לצבור, ומתחיל
לברכם. ובשמחזיר פניו מן הצבור אחר
שחשלים, אומר עשינו מה שגזרת עלינו, עשה
עמנו מה שהבטחתנו, "השקיפה ממעון קדשך
מן השמים, וברך את עמך את ישראל".

יד, יד כשמחזירין פוהנים פניהם לצבור
לברכם, וכשמחזירין פניהם מן הצבור אחר
שמברכין, לא יחזירו אלא דרך ימין, בכל
מקום; וכן כל פונות שיהיה אדם פונה, לא יהיו
אלא דרך ימין.

יד, טו במקדש מברכין ברכת פוהנים פעם
אחת ביום, אחר תמיד שלשחר: באים
ועומדים על מעלות האולם, ומברכין בדרך
שאמרנו. אבל במדינה מברכין אותה אחר כל
תפלה חוץ ממנחה, כמו שאמרנו. ובכל מקום,
משתדלין שיהיה המקרא אותן ישראל שנאמר
"אמור, להם", מכלל שאין המקרא מחוץ.

הלכות ברכת פוהנים פרק טו

טו, א ששה דברים, מונעין נשיאת פנים
הלשון, והמומין, והעברה, והשנים, והיין,
וטמאת הידים.

טו, ב הלשון פיצד: העלגין שאין מוציאין את
האותיות פתקנו, כגון שקורין לאלפין עיניו,
ולעיניו אלפין, או לשבלת סבלת, וכיוצא בהן
אין נושאין את פניהם. וכן כבדי פה וכבדי
לשון, שאין דבריהם נפרין לכל אין נושאין
את פניהם.

טו, ג המומין פיצד: פוהן שיש מומין בידי או

בפניו או ברגליו, כגון שהיו אצבעותיו עקומות או עקשות, או שהיו ידיו בהקניות לא ישא את פפיו, לפי שהעם מסתכלין בו. מי שהיה רירן יורד על זקנו בשעה שהוא מדבר, וכן סומה באחת מעיניו לא ישא את פפיו; ואם היה דש בעירן והיו חבל רגילין בזה הסומה באחת מעיניו, או בזה שרירן זב מתר, לפי שאין העם מסתכלין בו. וכן מי שהיו ידיו צבועות אסטים ופואה, לא ישא את פפיו; ואם רב אנשי אותה העיר, מלאכתן בכף מתר, לפי שאין מסתכלין בו.

טור, העברה פיצה: פוהן שחרג את הנפש, אפלו בשנגה אף על פי שעשה תשובה, לא ישא את פפיו: שנאמר "ידיכם, דמים מלאו", וכתוב "ובפרשכם פפיהם, אעלים עיני מכם".

וכוהן שעבד עבודה זרה בין באגם, בין בשנגה אף על פי שעשה תשובה, אינו נושא את פפיו לעולם: שנאמר "לא יעלו פהני הפמות..."; וברכה בעבודה, שנאמר "לשרתו ולברך בשמו". וכן פוהן שנשתמד לעבודה זרה אף על פי שחזר בו, אינו נושא את פפיו לעולם. ושאר העברות, אין מונעין.

טור, השנים פיצה: פוהן נער לא ישא את פפיו, עד שיתמלא זקנו. וחנין פיצה: מי ששתה רביעית יין חי בבת אחת אינו נושא את פפיו, עד שיסור יינו מעליו, לפי שהקשה ברכה לעבודה. שטה רביעית בשתי פעמים, או שנתן לתוכה מעט מים מתר; ואם שטה יתר מרביעית אף על פי שהיה מזוג, ואף על פי ששתהו בכמה פעמים לא ישא את פפיו, עד שיסור יינו מעליו. וכמה היא רביעית, אצבעים על אצבעים על רום אצבעים וחצי אצבע וחמש אצבע. וזה האצבע שמושחין בו בכל התורה בלה, הוא הגדל; והוא הנקרא פוהן חיד.

טור, טמאת חידים פיצה: פוהן שלא נטל ידיו,

לא ישא את פפיו; אלא נטל ידיו במים עד הפרק, בדרך שמקדשין לעבודה, ואחר כך מברך, שנאמר "שאו ידכם קדש; וברכו, את ה'". והחלל אינו נושא את פפיו, לפי שאינו בכהונו.

טור, פוהן שלא היה לו דבר מפל אלו הדברים המונעין אותו נשיאות פפים אף על פי שאינו חכם ואינו מדקדק במצוות, או שהיו הפריות מונעין אחריו, או שלא היה משאו ומתנו בצדק חרי זה נושא את פפיו, ואין מונעין אותו: לפי שזו מצות עשה על כל פוהן וכוהן שראוי לנשיאת פפים, ואין אומרים לאדם רשע הוסף רשע והמנע מן המצוות.

טור, ואל תתמה ותאמר, ומה תועיל ברכת הדיוט זה שאין קבול הפרכה תלוי בפוהנים, אלא בהקדוש ברוך הוא: שנאמר "ושמו את שמי, על בני ישראל; ואני, אברכם" הפוהנים עושים מצוה שנצטוו בה, והקדוש ברוך הוא ברחמיו מברך את ישראל כחפצו.

טור, ט עם שהן אחריו הפוהנים, אינן בכלל הפרכה; והעומדין מצדיהן, חרי הן בכלל הפרכה. ואם היתה מחצה בין הפוהנים ובין העם המתברכין, אפלו היא חומה שבלברזל, הואיל ופניהן לבול פני הפוהנים, חרי הן בכלל הפרכה.

טור, נשיאת פפים בעשרה, וכוהנים מן המנין. בית הפנסת שפלו פוהנים, פלן נושאין את פפיהן; ולמי הן מברכין, לאחיהם שפצפון ולאחיהם שבדרום; ומי עונה אחריהם אמון, הנשים והטה. ואם נשאר שם עשרה פוהנים יתר על אלו שעלו לדוכן העשרה ענין אמון, והשאר מברכין.

טור, צפור שלא היה בהן פוהן אלא שליח צפור לברו, לא ישא את פפיו; ואם הכטחתו היא שהוא נושא את פפיו וחוזר לתפלתו, רשאי. ואם אין להן פוהן כלל פשיגוע שליח

צבור לְשֵׁים שְׁלוֹם, אֹמֵר אֱלֹהֵינוּ וְאֵלֵהי אֲבוֹתֵינוּ, בְּרַכְנוּ בְּבִרְכַּהּ הַמְשַׁלֶּשֶׁת בַּתּוֹרָה הָאֲמוּרָה לְאַחֲרוֹן וּלְבִנָּיו בּוֹהֲנִים עִם קְדוּשֵׁיהָ, בְּאֲמֹר "יְבָרְכֶךָ ה', וַיִּשְׁמְרֶךָ. יָאֵר ה' פָּנָיו אֵלֶיךָ, וַיַּחֲנֶךָ. יִשָּׂא ה' פָּנָיו אֵלֶיךָ, וַיִּשָּׂם לְךָ שְׁלוֹם. וְשָׂמוּ אֶת שְׁמוֹ, עַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל; וְאָנֹכִי אֲבָרְכֶם". וְאִין הָעַם עֹזְבִין אִמְּךָ, וּמִתְחִיל וְאֹמֵר שֵׁים שְׁלוֹם.

טו, יב פוהן שְׁנֵשָׂא בְּפִיו בְּבֵית הַכְּנֶסֶת זו, וְהִלֵּךְ לְבֵית הַכְּנֶסֶת אַחֵר, וּמִצָּא צְבוּר שְׁמֵת־פְּלִין, וְלֹא הִגִּיעוּ לְבִרְכַּת בּוֹהֲנִים נוֹשָׂא יָדָיו לְהַן, וּמְבָרְכֶם; וְאֵפְלוּ בְּמַה פְּעֻמִּים בָּיוֹם.

הַלְבוֹת תְּפִלִּין וּמְזוּזָה וְסֵפֶר תּוֹרָה

יש בְּכַלְלוֹן הַמִּשׁ מִצְוֹת עֲשֵׂה; וְזֶה הוּא פְּרָטֵן: לְהִיּוֹת תְּפִלִּין עַל הָרֵאשִׁי; לְקַשְׁרוֹן עַל הַיָּד; לְקַבֵּעַ מְזוּזָה בְּפִתְחֵי הַשַּׁעֲרִים; לְכַתֵּב כָּל אִישׁ סֵפֶר תּוֹרָה לְעַצְמוֹ; לְכַתֵּב הַמִּלָּךְ סֵפֶר שֵׁנִי לְעַצְמוֹ בְּדֵי שִׁיחֵיו לֹא שֵׁנִי סֵפֶרֵי תּוֹרָה. וּבְאֹר כָּל הַמִּצְוֹת הָאֵלֶּה בְּפִרְקִים אֵלֶּה.

הַלְבוֹת תְּפִלִּין פֶּרֶק א

א, א ארבע פְּרָשִׁיּוֹת אֵלֶּה שֶׁהֵן "קֹדֶשׁ לִי", ו"וְהָיָה כִּי יִבְאֵד" שְׁבַסְפָּר וְאֵלֶּה שְׁמוֹת, ו"שְׁמַע", ו"וְהָיָה, אִם שָׁמַע" הֵן שְׁנֵכְתָבוֹת בְּפָנֵי עַצְמוֹ, וּמִחֲפִין אוֹתָן בְּעוֹר, וּנְקֵרְאִין תְּפִלִּין; וּמִנִּיחֵין אוֹתָן עַל הָרֵאשִׁי, וְקוֹשְׁרִין אוֹתָן עַל הַיָּד. וְאֵפְלוּ קִצּוֹ שְׁלֹאֹת אַחַת מֵאַרְבַּע הַפְּרָשִׁיּוֹת, מְעַכָּב אֶת כָּל מִן הַתּוֹרָה, עַד שִׁיחֵיו נִכְתָּבוֹת שְׁלֵמוֹת, בְּתַקְנָן.

א, ב וְכֵן שְׁתֵּי פְּרָשִׁיּוֹת שְׁבַמְזוּזָה שֶׁהֵן "שְׁמַע" ו"וְהָיָה, אִם שָׁמַע" אֵפְלוּ אוֹת אַחַת מִשְׁתֵּי הַפְּרָשִׁיּוֹת, אִם חֶסֶר קִצּוֹ, עַכָּב מִן הַתּוֹרָה, עַד שִׁיחֵיו שְׁתֵּי הֵן נִכְתָּבוֹת שְׁלֵמוֹת. וְכֵן סֵפֶר תּוֹרָה שְׁחָסֵר אֵפְלוּ אוֹת אַחַת, פְּסוּל.

א, ג עֲשֵׂרָה דְבָרִים יֵשׁ בְּתְּפִלִּין כָּל הַלְבָּה לְמִשְׁחָה מִסִּינִי, וְכֵלָם מְעַכְבִּין; לְפִיכָּךְ אִם שָׁנָה בְּאַחַת מִחֵן, חָרִי הַתְּפִלִּין פְּסוּלוֹת. שְׁנַיִם מִחֵן בְּכַתִּיבָתָן, וְשְׁמוֹנָה בְּחֲפִינָן וּקְשׁוּרָתָן רְצוּעוֹתֵיהֶן; וְאֵלֶּה הֵן הַשְּׁנַיִם שְׁבַכְתִּיבָתָן

טו, יג פוהן שְׁלֹא עָקַר רַגְלָיו מִמְּקוֹמוֹ לְעֵלוֹת לְדוּכָן בְּשַׁעֲרָה שְׁאֵמֵר שְׁלִיחַ צְבוּר רִצָּה, שׁוּב אֵינּוּ עוֹלָה בְּאוֹתָהּ הַתְּפִלָּה; אֲבָל אִם עָקַר רַגְלָיו לְעֵלוֹת אָף עַל פִּי שְׁלֹא הִגִּיעַ לְדוּכָן אֵלֹא לְאַחַר הַעֲבוּדָה, חָרִי זֶה עוֹלָה וּמְבָרְךָ.

טו, יד כָּל פוהן שְׁאֵינּוּ עוֹלָה לְדוּכָן, אָף עַל פִּי שְׁבַטֵל מִצְוֹת עֲשֵׂה אַחַת חָרִי הוּא פְּעוּבָר עַל שְׁלוֹשָׁה עֲשֵׂה: "כֹּה תְּבָרְכוּ", "אֲמֹר, לָהֶם", "וְשָׂמוּ אֶת שְׁמוֹ". וְכָל פוהן שְׁאֵינּוּ מְבָרְךָ, אֵינּוּ מִתְּבָרְךָ. וְכָל פוהן הַמְּבָרְךָ מִתְּבָרְךָ, שְׁנֵאֲמַר "וְאֲבָרְכֶה, מְבָרְכֶיךָ".

שְׁבוֹתָבִין אוֹתָן בְּדֵיו, וְשִׁיחֵיו נִכְתָּבוֹת עַל חֲקֵלָה.

א, ד פִּיּוֹד מְעֲשֵׂה חֲדָיו: מִקְּבָצִין הַעֲשׂוֹן שְׁלֵשְׁמִנִים, אוֹ שְׁלֹשֶׁת וְשַׁעוּה וְכִיּוֹצֵא בְּחֵן; וְגוֹבְלִין אוֹתוֹ בְּשַׁרְף הָאֵילָן, וּבְמַעַט דְּבִשׁ, וְלוֹתְתִין אוֹתוֹ חֲרִיבָה וְדָכִין אוֹתוֹ, עַד שִׁיַּעֲשֶׂה רְקִיקוֹן; וּמִיִּבְשִׁין אוֹתוֹ, וּמִצְנִיעִין אוֹתוֹ. וּבְשַׁעֲת פְּתִיבָה, שׁוֹרְהוּ בְּמִי עַפְצָא וְכִיּוֹצֵא כּוֹ וְכוֹתֵב כּוֹ שְׁאֵם תְּמַחְקֵנוּ, יִמְחַק. וְזֶה הוּא חֲדָיו שְׁמִצּוּחַ מִן הַמְּבַחֵר, לְכַתֵּב כּוֹ סֵפֶרִים תְּפִלִּין וּמְזוּזוֹת; וְאִם כְּתֵב שְׁלֹשֶׁתָן בְּמִי עַפְצָא וְקִלְקֵנְתוֹם, שְׁהוּא עוֹמֵד וְאֵינּוּ נִמְחָק בְּשָׂרִים.

א, ה אִם כֵּן מַה מְעַטָּה הַחֲלִכָה שְׁנֵאֲמַרְהָ לְמִשְׁחָה מִסִּינִי, שִׁיחֵיו כּוֹתֵבִין בְּדֵיו לְמַעַט שְׂאָר מִינֵי צְבָעוֹנִים, כְּגוֹן הָאֵדָם וְהַיִּרְק וְכִיּוֹצֵא בְּחֵן: שְׁאֵם כְּתֵב בְּסֵפֶרִים אוֹ בְּתְּפִלִּין אוֹ בְּמְזוּזוֹת אֵפְלוּ אוֹת אַחַת, בְּשְׂאָר מִינֵי צְבָעוֹנִין אוֹ בְּזָהָב חָרִי אֵלֶּה פְּסוּלוֹן.

א, ו שְׁלוֹשָׁה עוֹרוֹת הֵן גּוֹיֵל, וְקֵלָה, וְדוּכָסוּסְטוֹם. פִּיּוֹד: לֹקְחִין עוֹר הַבְּהֵמָה אוֹ עוֹר הַחִתִּי,

וּמַעֲבִירִין שְׁעַר מַמְנוֹ תַּחֲלָה; וְאַחַר כֵּן מוֹלְחִין
אוֹתוֹ בְּמִלְחָה, וְאַחַר כֵּן מַעֲבִדִין אוֹתוֹ בְּקַמְחָה;
וְאַחַר כֵּן בְּעַפְצָא וּכְיֹצֵא בּוֹ, מִדְּבָרִים
שֶׁמִּקְבָּצִין אֶת הָעוֹר וּמְחַזְקִין אוֹתוֹ. וְזֶה הוּא
הַנִּקְרָא גְוִיל.

אִזּוּ וְאִם לָקְחוּ הָעוֹר אַחַר שֶׁהֻעֲבִירוּ שְׁעָרוֹ,
וְחִלְקוּ אוֹתוֹ בְּעֵבִיז לְשָׁנִים, כְּמוֹ שֶׁהֻעֲבַדְנִין
עוֹשִׂין, עַד שֶׁיַּעֲשֶׂה שְׁנֵי עוֹרוֹת אֶחָד דֶּק, וְהוּא
שֶׁמִּמְנוֹל הַשְּׁעַר, וְאַחַד עָבָה, וְהוּא שֶׁמִּמְנוֹל
הַבָּשָׂר וְעִבְדוֹ אוֹתוֹ בְּמִלְחָה, וְאַחַר כֵּן בְּקַמְחָה,
וְאַחַר כֵּן בְּעַפְצָא וּכְיֹצֵא בּוֹ; זֶה הַחֵלֶק שֶׁמִּמְנוֹל
הַשְּׁעַר, נִקְרָא דְיִבְסוּסְטוֹס; וְזֶה שֶׁמִּמְנוֹל הַבָּשָׂר,
נִקְרָא קֶלֶף.

אִתּוֹ הַלֵּכָה לְמִשְׁחָה מְסִינִי, שִׁיְהִי בּוֹתֵבִין סֵפֶר
תּוֹרָה עַל הַגְּוִיל, וּבּוֹתֵבִין בְּמִקּוֹם הַשְּׁעַר;
וְשִׁיְהִי בּוֹתֵבִין הַתְּפִלִּין עַל הַקֶּלֶף, וּבּוֹתֵבִין
בְּמִקּוֹם הַבָּשָׂר; וְשִׁיְהִי בּוֹתֵבִין הַמְּזוּזָה עַל
דְּיִבְסוּסְטוֹס, וּבּוֹתֵבִין בְּמִקּוֹם הַשְּׁעַר. וְכֵן
הַבּוֹתֵב בַּקֶּלֶף בְּמִקּוֹם שְׁעַר, אוֹ שֶׁפִּתְבֵּי בַּגְּוִיל
וּבְדְיִבְסוּסְטוֹס בְּמִקּוֹם בָּשָׂר פְּסֵל.

אִט אֵף עַל פִּי שֶׁכֶּן הוּא הַלֵּכָה לְמִשְׁחָה מְסִינִי,
אִם פִּתְבֵּי סֵפֶר תּוֹרָה עַל הַקֶּלֶף, כְּשֶׁר; וְלֹא נֶאֱמַר
גְּוִיל, אֲלֹא לְמַעַט הַדְּיִבְסוּסְטוֹס, שְׂאֵם פִּתְבֵּי
עָלָיו, הַסֵּפֶר פְּסוּל. וְכֵן אִם פִּתְבֵּי הַמְּזוּזָה עַל
הַקֶּלֶף אוֹ עַל הַגְּוִיל, כְּשֶׁרָה; לֹא נֶאֱמַרְהָ עַל
הַדְּיִבְסוּסְטוֹס, אֲלֹא לְמַצְוָה.

אִי אִין בּוֹתֵבִין סֵפֶרִים תְּפִלִּין וּמְזוּזוֹת, עַל גְּבִי
עוֹר בְּהִמָּה טְמֵאָה וְחֵיהָ וְעוֹף הַטְּמֵאִין; אֲבָל
בּוֹתֵבִין עַל גְּבִי עוֹר בְּהִמָּה וְחֵיהָ וְעוֹף
הַטְּהוֹרִים, וְאֲפִלּוֹ נְבִלוֹת וְטֵרְפוֹת שֶׁלָּהֶן. וְאִין
בּוֹתֵבִין עַל גְּבִי עוֹר הַדָּג הַטְּהוֹר, מִפְּנֵי הַזְּהֻמָּה,
שֶׁאִין זְהֻמָּתוֹ פּוֹסְקָת בְּעִבְדָּה.

אִיא גְּוִיל שֶׁלְּסֵפֶר תּוֹרָה, וְקֶלֶף שֶׁלְּתְּפִלִּין אוֹ
שֶׁלְּסֵפֶר תּוֹרָה צְרִיךְ לְעַבֵּד אוֹתוֹ לְשִׁמּוֹ; וְאִם
עִבְדֵן שֶׁלֹּא לְשִׁמּוֹ, פְּסוּלִין. לְפִיכֶן אִם עִבְדֵן
הַגְּוִי פְּסוּלִין, אֵף עַל פִּי שֶׁאֲמַרְנוּ לוֹ לְעַבֵּד עוֹר

זֶה לְשֵׁם הַסֵּפֶר אוֹ לְשֵׁם הַתְּפִלִּין; שֶׁחֲגוּי עַל דַּעַת
עֲצֻמוֹ הוּא עוֹשֶׂה, לֹא עַל דַּעַת הַשׁוֹכֵר אוֹתוֹ.
לְפִיכֶן כָּל דְּבַר שֶׁצְרִיךְ מַעֲשֶׂה לְשִׁמּוֹ אִם עֲשָׂהוּ
הַגְּוִי, פְּסוּל. וּמְזוּזָה, אֵינָה צְרִיכָה עִבְדָּה לְשִׁמָּה.
אִיב הַלֵּכָה לְמִשְׁחָה מְסִינִי, שֶׁאִין בּוֹתֵבִין סֵפֶר
תּוֹרָה וְלֹא מְזוּזָה, אֲלֹא בְּשֵׁרְטוּט; אֲבָל תְּפִלִּין,
אֵינֵן צְרִיכִין שֵׁרְטוּט, לְפִי שֶׁחֵן מְחַפִּין. וּמִתַּר
לְכַתֵּב תְּפִלִּין וּמְזוּזוֹת, שֶׁלֹּא מִן הַפִּתְבֵּי, שֶׁחֵבֵל
גּוֹרְסִין פְּרָשִׁיּוֹת אֵלָיו; אֲבָל סֵפֶר תּוֹרָה, אִסּוּר
לְכַתֵּב בּוֹ אֲפִלּוֹ אוֹת אַחַת, שֶׁלֹּא מִן הַפִּתְבֵּי.

אִיג סֵפֶר תּוֹרָה תְּפִלִּין וּמְזוּזוֹת שֶׁפִּתְבֵּי מִיָּן,
יִשְׁרָפוּ. פִּתְבֵּי גְוִי, אוֹ יִשְׂרָאֵל מְשֻׁמֵּד, אוֹ מוֹסֵר,
אוֹ עֶבֶד, אוֹ אִשָּׁה, אוֹ קֶטָן הָרִי אֵלָיו פְּסוּלִין
וְיִגְזָלוּ: שֶׁנֶּאֱמַר "וְקִשְׁרֹתֵם... וּכְתַבְתֶּם" כֹּל
שֶׁמְזַהֵר עַל הַקְּשִׁירָה וּמֵאֲמִין בָּהּ, הוּא שְׂבוֹתֵב.
נִמְצְאוּ בְּיַד מִיָּן וְאִין יְדוּעַ מִי פִּתְבֵּי, וְיִגְזָלוּ;
נִמְצְאוּ בְּיַד גְּוִי, כְּשֶׁרִים. וְאִין לִזְקָחִין סֵפֶרִים
תְּפִלִּין וּמְזוּזוֹת מִן הַגְּוִיִּים בִּיתֵר עַל דְּמִיָּהֶן,
שֶׁלֹּא לְהַרְגִיל אוֹתָם לְגִנְבָם וּלְגַזְלָם.

אִיד סֵפֶר תּוֹרָה תְּפִלִּין וּמְזוּזוֹת, שֶׁפִּתְבֵּי עַל
גְּבִי עוֹר בְּהִמָּה וְחֵיהָ וְעוֹף הַטְּמֵאִים, אוֹ עַל גְּבִי
עוֹרוֹת שֶׁאֵינֵן מַעֲבִדִין, אוֹ שֶׁפִּתְבֵּי סֵפֶר תּוֹרָה
אוֹ תְּפִלִּין עַל עוֹר שֶׁלֹּא עִבְדוֹ לְשִׁמּוֹ הָרִי אֵלָיו
פְּסוּלִין.

אִטוּ הַבּוֹתֵב סֵפֶר תּוֹרָה תְּפִלִּין וּמְזוּזוֹת,
וּבְשִׁעַת כְּתִיבָה לֹא הֵיְתָה לוֹ כּוֹנֵה, וּכְתֵב
אֲזַבְרָה מִן הָאֲזַבְרוֹת שֶׁבָּהֶן, שֶׁלֹּא לְשִׁמּוֹ
פְּסוּלִין. לְפִיכֶן הַבּוֹתֵב אֶת הַשֵּׁם אֲפִלּוֹ מִלֶּךְ
יִשְׂרָאֵל שׁוֹאֵל בְּשִׁלּוּמוֹ, לֹא יִשְׁיַבְנוּ; הֵיךְ בּוֹתֵב
שְׁנַיִם שְׁלוֹשָׁה שְׁמוֹת הָרִי זֶה מִפְּסִיק בִּינֵיהֶן,
וּמְשִׁיב.

אִטוּ הַטּוֹבֵל אֶת הַקְּלָמוֹס לְכַתֵּב אֶת הַשֵּׁם לֹא
יִתְחִיל מֵאוֹתוֹ הַשֵּׁם, אֲבָל מִתְחִיל הוּא מֵאוֹת
שֶׁלְּכַנִּיּוֹ. שֶׁכֵּחַ לְכַתֵּב אֶת הַשֵּׁם, תּוֹלָה אוֹתוֹ בֵּין
הַשְּׁטוֹת; אֲבָל מִקְצַת הַשֵּׁם בְּשִׁטָּה וּמִקְצַתוֹ
תְּלוּי, פְּסוּל. וּבְשִׁאֵר הַתְּבוֹת אִם שֶׁכַּח, בּוֹתֵב

מקצת התבה בשטה ומקצתה למעלה. פמה דברים אמורים, בספר תורה; אבל במזוזות ותפלין, אין תולין בהן אפלו אות אחת, אלא אם שבה אפלו אות אחת, גוינו מה שכתב וכותב אחרת. ומתן לכתב את השם על מקום הגדר, ועל מקום המחק, בכלם.

אין פותבי ספרים תפלין ומזוזות, אסור להם להפך את היריעה על פניה; אלא פורס עליה בנה, או בופלה.

אין ספר תורה תפלין ומזוזות, שאמר הסופר אחר שיצאו מתחת ידו, לא כתבתי האזכרות שבהן לשמן אינו נאמן לפסלו, אבל נאמן להפסיד כל שכרו. ולמה אינו נאמן לפסלו שמוא לא נתפון אלא להפסיד על הלוקח, או על זה ששכרו, ודמה שאינו מפסיד באמירה זו אלא שכר האזכרות. לפיכך אם אמר ספר תורה זה, או תפלין אלו, עורות שלהן, אינן מעבדות לשמן מתוך שנאמן להפסיד שכרו, נאמן לפסלו: שהרי הכל יודעין, שאם אין העורות מעבדים לשמן, אין לכלן שכר.

אין פותבין תפלין ומזוזות, אלא בכתב אשורי. והתירו בספרים, לכתבן אף ביוני בלבד; וכבר נשתקע יוני מן העולם, ונשתבש ואבד לפיכך אין פותבין היום שלשותו, אלא אשורי. וצריך להזהר בכתיבתו, כדי שלא תדבק אות לאות, שכל אות שאין העור מקיף לה מארבע רוחותיה, פסולה; וכל אות שאין התינוק שאינו לא חכם ולא סבל יכול לקרותה, פסולה. לפיכך צריך להזהר בעצירת האותיות, שלא תדמה חיוד לזאו, ולא ואו ליוד; ולא פה לבית, ולא בית לבה; ולא דאל לריש, ולא ריש לדאל; וכן כל פיוצא בהן, עד שירויץ הקורא בהן.

אם עור שהיה נקוב, לא יכתב על גבי הנקב. וכל נקב שהייו עוברת עליו אינו נקב, ומתן לכתב עליו; לפיכך מתן לכתב על עור העורף

שנתעבד. נקב העור אחר שנכתב אם נקב בתוך האות פגון תוך הוא או תוך מים, וכן בשאר אותיות פשר. נקב בדרך שלאות עד שנפסקה אם נשתיר ממנה מלוא אות קטנה, פשר, והוא, שלא תדמה לאות אחרת; ואם לא נשתיר ממנה מלוא אות קטנה, פסולה.

הלכות תפלין פרק ב

ב,א פיצד פותבין את התפלין: שלראש פותבין ארבע הפרשיות על ארבעה קלפים, וגוללין כל אחד ואחד לברו, ומניחין אותן בארבעה בתים שהן מחפרין בעור אחד; ושליד פותבין את ארבע הפרשיות בארבעה דפין על קלף אחד, וגוללו פמין ספר תורה מסופו לתחלתו, ומניחו בבית אחד.

ב,ב וצריך להזהר בפרשיות שאם עשה הסתומה פתוחה או הפתוחה סתומה, פסול. ושלוש הפרשיות הראשונות, פלן פתוחות; ופרשה אחרונה שהיא "והיה, אם שמע", סתומה.

ב,ג וצריך להזהר במלא וחסר, עד שיהיו ארבעתן פתובות פמו שהן פתובות בספר תורה הברויק: שאם פתב חסר מלא פסל, עד שימחק היתר; ואם פתב המלא חסר פסל, ואין לו תקנה.

ב,ד ואלו הן החסרות והמלאות שיש בארבע פרשיות אלו: ראשונה קדיש לי כל בכור מלא, זכור מלא, בחוק חסר, הוציא מלא, יצאים חסר ואו, יביאך מלא, והאמרי חסר, והיבוסו מלא, לאבתך חסר ואו, העבדה חסר, מצת חסר, השביעי מלא, מצות מלא, שאר חסר, גבלך חסר, בעבור מלא, לאות מלא, וגלפרון מלא, עיניך מלא, תורת מלא, הוצאך חסר יוד, החקה חסר, למועדה מלא.

ב,ה פרשה שניה והיה פי יבאך חסר, ולאבתך חסר ואו, חסר חסר, בכור מלא, בחוק חסר,

הוציאנו מלא, ויחרג חסר, בכור מלא, מבכור חסר, ועד בכור מלא, זבח חסר, וכל בכור מלא, לאות מלא, ידכה פתוב בהא, ולטוטפת חסר ואו אחרונה, עיניך מלא, בחזק חסר, הוציאנו מלא.

בו פרשה שלישית שמע, מאדך חסר, לבניך מלא, בביתך בלא יוד שניה, ובקומך מלא, לאות מלא, ירך בלא יוד שניה, לטטפת חסר שני ואוי, עיניך מלא, מזוזת חסר ואו ראשונה, ביתך בלא יוד שניה, ובשעריך מלא. בז פרשה רביעית והיה אם שמע חסר, מצותי בואו אחת, יורה מלא, ומלקוש מלא, ותירשך חסר ואו, והשתחיתם מלא, יבולה מלא, הטבה חסר, נתן חסר, אתם חסר, לאות מלא, לטוטפת חסר ואו שניה, עיניכם מלא, אתם חסר, בביתך בלא יוד שניה, ובקומך מלא, מזוזות מלא, ביתך בלא יוד שניה, ובשעריך מלא, לאבתיכם חסר ואו.

בח וצריך להזהר בתגין שלאותיות, והן כמו זינין זקופות על האות שיש לה תג, במה שהן פתובין בספר תורה; ואלו הן האותיות המתיגות שבארבע פרשיות האלו:

ב, ט פרשה ראשונה יש בה אות אחת בלבד, והיא מים סתומה של"מימים", עליה שלוש זינין.

ב, י פרשה שניה יש בה חמש אותיות, וכל אחת מהן הא, ועל כל הא מהמשותף ארבעה זינין; והן הא של"ונתנה", והא ראשונה ואחרונה של"כי הקשה", והא של"ויחרג", והא של"ידכה".

ב, יא פרשה שלישית יש בה חמש אותיות, ואלו הן: קוף של"ובקומך", יש עליה שלוש זינין; וקוף של"וקשרתם", יש עליה שלוש זינין; ומית מית פא של"לטטפת", על כל אות משלשתן ארבעה זינין.

ב, יב פרשה רביעית יש בה חמש אותיות,

ואלו הן: פא של"ואספת", יש עליה שלוש זינין; ותיו של"ואספת", יש עליה זין אחד; ומית מית פא של"לטוטפת", על כל אחת משלשתן ארבעה זינין.

ב, יג כל האותיות המתיגות, שש עשרה; ואם לא עשה התגין, או הוסיף וגרע בהן לא פסל.

ב, יד הלוקח תפלין ממי שאינו ממחה, צריך לבדקו. לקח ממנו מאה קציצות, בודק מהן שלוש קציצות או שתים שלראש ואחת שליד, או שתים שליד ואחת שלראש: אם מצאן פשרים, החזק זה האיש, וחרי פלם פשרים, ואין השאר צריך בדיקה. ואם לקחן צבתיים צבתיים, פלן צריכות בדיקה, שחזקת הצבתיים, מאנשים הרבה לקוחים.

ב, טו הכותב תפלין בכתב ידו, או שלקחן מן הממחה, או משאר אדם ובדקם והחזירם לעזרן אינו צריך לבדקן פעם אחר, ואפלו אחר כמה שנים: כל זמן שחפויין שלם, חרי הן בחזקתו, ואין חוששין להן, שמא נמחקה אות מתוכן או נקבה. הלל חזקן היה אומר, אלו משלצבי אמא.

הלכות תפלין פרק ג

ג, א שמונה הלכות יש במעשה התפלין, פלן הלכה למשה מסיני; לפיכך פלן מעבבות, ואם שנה באחת מהן, פסל. ואלו הן: שיהיו מרבעות, וכן תפירתן ברבוע, ואלכסונו ברבוע, עד שיהיה להם ארבע זוויות שוות; ושיהיה בעור שלראש, צורת שין מימין ומשמאל; ושיכרך הפרשיות במטלית; ושיכרך אותן בשער על המטלית, ואחר כך מכניסן בבתיחן; ושיהיו תופרין אותם בגידיו; ושעושין להן מעברת מעור החפוי שתפנס בה הרצועה, עד שתהא עוברת והולכת בתוך תובר שלה; ושיהיו הרצועות שחורות; ושיהיה קשר שלחן, קשר ידוע פצורת דאל.

ג, ב כיצד עושים תפלין שלראש לזקחין עין
מרבע, ארכו ברחבו בגבהו: ואם היה גבהו
יתר על רחבו, או פחות ממנו, אין בכך כלום;
אין מקפידין אלא על ארכו, שיהיה ברחבו.
וחופרין בו שלושה חריצין, כדי שיעשה לו
ארבעה ראשים כגון זה. ולזקחין עור,
ומרטיבין אותו במים, ומחפין בו את העין,
ומכניסין את העור בין כל חריץ וחריץ;
ומכמושין אותו והוא רטב, מכאן ומכאן, עד
שעושים מן העור דמות שין שיש לה שלושה
ראשים מימין המניח תפלין, ודמות שין שיש
לה ארבעה ראשים משמאל המניח.
ג, ו ומניחין את העור על העין, עד שייבש;
ואחר כך חולין העור מעל גבי האמנם שלעין,
ונמצא העור שיש בו ארבעה בתים פנויין.
מכניסין פרשה בכל בית, ומחזירין מקצת
העור מלמטה; ותופרין אותו מארבע פנותיו,
ומניחין מן העור שלמטה מקום שתכנס בו
הרצועה, כמו תוכר, והוא הנקרא מעברת.
ג, ד וכיצד עושים תפלין שלייד לזקחין עין
מרבע, ארכו ברחבו, ויהיה גבהו באצבע, או
יתר על זה מעט או פחות מעט; ומחפין אותו
בעור רטב, ומניחין את העור על האמנם עד
שייבש; וחולין העור, ומכניס ארבע הפרשיות
במקום העין, ומחזיר מקצת העור מלמטה;
ותופרו מארבע פנותיו, ומניחין מן העור
תוכר, מקום הרצועה.
ג, ה כיצד סדור הפרשיות בתפלין שלראש
מכניס פרשה אחרונה שהיא "והיה, אם שמע"
בבית שהוא על ימין המניח; ו"שמע", סמוכה
לה; "והיה פי ובאד", בבית שלישי סמוכה
ל"שמע"; ו"קדש לי", בבית רביעי שהוא
לשמאל המניח תפלין; כדי שיהא הקורא
שפניו כנגד פני המניח, קורא על הסדר כגון
זה. ואם החליף סדור זה, פסולות.
ג, ו תפלין שלייד פותבין אותה בארבעה דפין

בעור אחר, ארוך כספר תורה, על סדורן
בתורה כגון זה; ואם פתבן על ארבעה עורות
והניחן בבית אחד יצא, ואינו צריך לדבקן.
ג, ז כשהוא גולל הפרשיות, בין שלראש בין
שלייד, גולל אותן מסופן לתחלתן עד שתמצא
כשתפתח הפרשה, תקרא כל שטה מתחלתה
לסופה.
ג, ח כשמכניסין את הפרשיות בבתים שלהן,
פוזבין אותן במטלית, ועל המטלית שער,
ואחר כך מכניסין אותן בבתיהם. ושער זה,
צריך להיות שער בהמה או חיה טהורה, ואפלו
מנבלות וטרפות שלהן; וכבר נהגו כל העם,
לברכן בשער זנב העגלים.
ג, ט כשתופרין את התפלין, אין תופרין אלא
בגידין שלבהמה או שלחיה טהורה, ואפלו
מנבלות וטרפות שלהן. לזקחין הגידים שיש
בעקב הבהמה או החיה, והם לבנים קשים,
ומרפכין אותן באבנים וכיוצא בהן עד
שיעשו כפשתן, וטווין אותן ושזורין אותן;
ובחן, תופרין התפלין ויריעות ספר תורה.
ג, י כשתופרין התפלין, תופרין אותן ברבוע.
והלכה רוחת, שיהיו בכל צד שלוש תפירות,
עד שיהיו הכל שתיים עשרה תפירות, בין
שלייד בין שלראש; ואם עשה התפירות עשר
או ארבע עשרה, עושה. וכל התפירות, יהיה
החוט שלהן סובב משתי הרוחות.
ג, יא וצריך שיגיע החריץ שלתפלין שלראש,
עד מקום התפר. ואם היה החריץ נפר כדי
שיהיו ארבעה ראשים נראין לכל, אף על פי
שאין החריץ מגיע למקום התפר פשרות; ואם
אין חריצן נפר, פסולות. וצריך להעביר בתוך
כל חריץ וחריץ על גבי העור, חוט או משיחה
להבדיל בין בית לבית; ומנהג פשוט, להעביר
גיד מגידי התפירה בכל חריץ וחריץ
משלשתן.
ג, יב וכיצד עושים הרצועות לזקחין רצועה

שְׁלֵעוֹר, רַחֲבָה כְּאַרְבֵּי הַשְּׁעוּרָה; וְאִם הִיְתָה רַחֲבָה מִזֶּה הַשְּׁעוֹר, כְּשֶׁרָתָה. וְאַרְבֵּי רִצּוּעָה שְׁלֵרָאשׁ, כְּדִי שְׁתַּקִּיף אֶת הָרֹאשׁ וְיִקְשֹׁר מִמֶּנָּה הַקֶּשֶׁר, וְתִמְתַּח שְׁתֵּי הָרִצּוּעוֹת מִכָּאן וּמִכָּאן, עַד שִׁיגִיעוּ לְטִבּוֹר אִזּוֹ לְמַעְלָה מִמֶּנּוּ מֵעַט; וְאַרְבֵּי רִצּוּעָה שְׁלֵיִד, כְּדִי שְׁתַּקִּיף אֶת הַזְרוּעַ וְיִקְשֹׁר מִמֶּנָּה הַקֶּשֶׁר, וְתִמְתַּח רִצּוּעָה אַחַת עַד אֲצַבְעַ אֲמֻצְעִית, וְיִכְרַךְ מִמֶּנָּה עַל אֲצַבְעוֹ שְׁלוֹשׁ כְּרִיכוֹת וְיִקְשֹׁר. וְאִם הֵינּוּ הָרִצּוּעוֹת אֲרוּכוֹת יִתֵּר עַל הַשְּׁעוּרִין הָאֵלּוּ, כְּשֶׁרָתָה.

ג, יג וּמִכְּנִיִם רִצּוּעָה שְׁלֵרָאשׁ, בְּתוֹכָהּ שְׁלֵה; וּמִקִּיף כְּמִדַּת רֹאשׁוֹ, וְקוֹשֶׁר קֶשֶׁר מֵרַבָּע, כְּמִין דָּאֵל. וְקֶשֶׁר זֶה, צְרִיף כֹּל תִּלְמִיד חֲכָמִים לְלַמְדוֹ, וְאִי אִפְשָׁר לְהוֹדִיעַ צוּרְתוֹ בְּכַתָּב, אֲלֵא בְּרֵאִית הָעֵינַי. וְכֵן בְּשְׁלֵיִד, קוֹשֶׁר כְּמִין יוֹד; וְתִהְיֶה הָרִצּוּעָה שְׁלֵיִד עוֹלָה וְיִזְרְדַת בְּתוֹךְ הַקֶּשֶׁר, כְּדִי שִׁיִּרְחִיב וְיִקְצֹר, בְּעַת שִׁירְצָה לְקֶשֶׁר עַל יָדוֹ.

ג, יד הָרִצּוּעוֹת שְׁלֵתִּפְלִין, בֵּין שְׁלֵרָאשׁ בֵּין שְׁלֵיִד פְּנִיָּהֶם הַחֲצוּנִים שְׁחוּרִים, וְזוֹ הִיא הַהֲלָכָה לְמִנְשָׁה מִסִּינַי. אֲבָל אַחֲרֵי הָרִצּוּעוֹת, הוֹאִיל וּמִכְּפָנִים הֵם, אִם הֵינּוּ יִרְקוֹת אִזּוֹ לְבָנֹת, כְּשֶׁרָתָה; אֲדָמוֹת, לֹא יַעֲשֶׂה שְׂמָא תַּחֲפָה הָרִצּוּעָה, וּנְנָאֵי הוּא לֹא. וְלֹא יִהְיֶה אַחֲרֵי הָרִצּוּעָה לְעוֹלָם, אֲלֵא כְּעֵין הַקְּצִיצָה אִם יִרְקָה, יִרְקִין, וְאִם לְבָנָה, לְבָנִים. וְנֹאֵי הוּא לְתִפְלִין, שִׁיְהִי כֶּלֶן שְׁחוּרֹת, הַקְּצִיצָה, וְהָרִצּוּעָה כֶּלֶת.

ג, טז הָעוֹר שְׂמֻחַפִּין בּוֹ הַתִּפְלִין, וְשְׁעוֹשִׁין מִמֶּנּוּ הָרִצּוּעוֹת, הוּא עוֹר בְּהֵמָה אִזּוֹ חֵיהָ אִזּוֹ עוֹף הַטְּהוּרִים, וְאִפְלוּ נְבִלֹת וְטִרְפוֹת שְׁלֵהֶן. וְאִם עָשָׂה מֵעוֹר טְמֵאִים, אִזּוֹ שְׁחֵפָה תִּפְלִין בְּזָהָב פְּסוּלוֹת. וְעוֹר הָרִצּוּעוֹת, צְרִיף עֲבָדָה לְשִׁמּוֹן. אֲבָל הָעוֹר שְׂמֻחַפִּין בּוֹ, אֵינּוּ צְרִיף עֲבָדָה כֶּלֶל אִפְלוּ עָשָׂהוּ מִצָּה, כְּשֶׁר; וּמִקּוֹמוֹת הָרֵבָה, נִחְגַּו לְחַפּוֹת אוֹתָן בְּעוֹר מִצָּה.

ג, טז אִין עוֹשִׁין הַתִּפְלִין אֲלֵא יִשְׂרָאֵל, שְׁעֵשִׂיתָן כְּכַתִּיבְתָן, מִפְּנֵי הַשִּׁין שְׁעוֹשִׁין בְּעוֹר, כְּמוֹ

שְׂאֵמֶרְנוּ; לְפִיכָּה אִם חֲפֵן גּוֹי, אִזּוֹ תִּפְרֹן פְּסוּלוֹת. וְהוּא הַדִּין לְכָל הַפְּסוּל לְכַתָּב, שְׁלֹא יַעֲשֶׂה אוֹתָן.

ג, יז תִּפְלִין שְׁלֵרָאשׁ, אִין עוֹשִׁין אוֹתָהּ שְׁלֵיִד, וְשְׁלֵיִד, עוֹשִׁין אוֹתָהּ שְׁלֵרָאשׁ לְפִי שְׂאִין מוֹרִידִין מִקְדְּשָׁה חִמּוּרָה, לְקַדְּשָׁה קֹלָה. וְכֵן רִצּוּעָה שְׁלֵתִּפְלִין שְׁלֵרָאשׁ, אִין עוֹשִׁין אוֹתָהּ לְתִפְלִין שְׁלֵיִד. בְּמָה דְּבָרִים אֲמוּרִים, בְּשִׁלְכָשׁוֹן אֲבָל תִּפְלִין שְׁלֵרָאשׁ שְׁלֹא לְבִשָּׂה אָדָם מֵעוֹלָם, אִם רָצָה לְחַזְרָה לֵיִד, מִתֵּר. וְכִיִּצֵּד הוּא עוֹשֶׂה טוֹלָה עָלֶיהָ עוֹר, עַד שְׁתַּעֲשֶׂה אַחַת, וְקוֹשְׁרָה עַל יָדוֹ.

ג, יח תִּפְלִין שְׂנַפְסָקוֹ הַתְּפִירוֹת שְׁלֵהֶן אִם הֵינּוּ שְׁתֵּי הַתְּפִירוֹת זוֹ בְּצֵד זוֹ, אִזּוֹ שְׂנַפְסָקוֹ שְׁלוֹשׁ תְּפִירוֹת אִפְלוּ זוֹ שְׁלֹא כְּנִגְדַּי זוֹ חֲרִי אֵלּוּ פְּסוּלוֹת. בְּמָה דְּבָרִים אֲמוּרִים, בִּישְׁנוֹת; אֲבָל בְּחֻדְשׁוֹת, כֹּל זְמַן שְׁפָנִי טַבְלָה קִימַת, כְּשֶׁרָתָה. וְאֵלּוּ הֵן הַחֻדְשׁוֹת: כֹּל שְׂאוּחֻזִּין מִקְצַת הָעוֹר שְׂנַקְרַע תִּפְרוּ וְתוֹלִין בּוֹ הַתִּפְלִין, וְהוּא חֻק וְאֵינּוּ נִכְרַת חֲרִי אֵלּוּ חֻדְשׁוֹת; וְאִם אִין רֵאֵי לְתֵלוֹת בּוֹ, אֲלֵא וְהוּא נַפְסָק חֲרִי אֵלּוּ יִשְׁנוֹת.

ג, יט רִצּוּעָה שְׂנַפְסָקָה אִין קוֹשְׁרִין אוֹתָהּ, וְאִין תּוֹפְרִין אוֹתָהּ, אֲלֵא מוֹצִיאָהּ וְגוֹנָזָה, וְעוֹשֶׂה אַחֲרָתָה. וְשִׁירֵי הָרִצּוּעָה פְּסוּלִין, עַד שִׁיְהִיָּה אֲרָבָה וְרַחֲבָה כְּשֶׁעוֹר, אִזּוֹ יִתֵּר עָלָיו. וְלַעֲוֹלָם יִזְהַר לְהִיּוֹת פְּנֵי עוֹר הָרִצּוּעוֹת לְמַעְלָה בְּעַת שְׁקוֹשֶׁר אוֹתָן עַל יָדוֹ, וְעַל רֹאשׁוֹ.

הַלְּבוֹת תִּפְלִין פֶּרֶק ד

ד, א חֵיבֵן מְנִיחִין הַתִּפְלִין: שְׁלֵרָאשׁ מְנִיחִין אוֹתָן עַל הַקְּדֻקָּה, שֶׁהוּא סוֹף הַשְּׁעַר שְׂפָנִיגַד הַפְּנִים, וְהוּא הַמְּקוֹם שְׂמוּחָהוּ שְׁלֵתִינוֹק רוֹפֵס בּוֹ; וְצְרִיף לְכוּן אוֹתָן בְּאֲמֻצָּע, כְּדִי שִׁיְהִי בֵּין הָעֵינַיִם, וְיִהְיֶה הַקֶּשֶׁר בְּגִבְהַת הָעֵרְףָה, שֶׁהוּא סוֹף הַגְּלִגְלָתָה.

ד, ב וְשְׁלֵיִד קוֹשֶׁר אוֹתָהּ עַל שְׂמָאלוֹ עַל

הקבורית, והוא הפשר התפוח שבמרפק שבין פּרָק הכתף ובין פּרָק הזרוע: שנמצא בשהוא מרפק מרפקו לצלעיו, תהיה תפלה כנגד לבו; ונמצא מקום "והיו הדברים האלה... על לבבך".

ד,ג המניח תפליון שלייד על פס ידו, או שלראש על מצחו הרי זו דרך המינות; העושה תפלתו עגולה כאגוז, אין בה מצוה כלל. אטר מניח תפליון בימינו, שהיא לו פשמאל; ואם היה שולט בשתי ידיו מניח אותה בשמאלו, שהיא שמאל כל אדם. ומקום קשירת התפליון ומקום הנחתו, מפי השמועה למדום.

ד,ד תפליון שלראש, אינה מעכבת שלייד, ושלייד, אינה מעכבת שלראש מפני שהן שתי מצוות, זו לעצמה וזו לעצמה. וכיצד מברך עליהן על שלראש, מברך אשר קדשנו במצוותיו וצונו על מצות תפליון; ועל שלייד, מברך אשר קדשנו במצוותיו וצונו להניח תפליון.

ד,ה בפה דברים אמורים, בשחניח אחת מהן; אבל אם הניח שתיהן מברך ברכה אחת, להניח תפליון, וקושר שלייד תחלה, ואחר כך מניח שלראש. וכשהוא חולק, חולק שלראש תחלה, ואחר כך חולק שלייד.

ד,ו מי שברך להניח תפליון וקשר תפליון שלייד אסור לו לספר, ואפלו להשיב שלום לרבו, עד שיניח שלראש; ואם שח, הרי זו עברה, וצריך לברך ברכה שנייה על מצות תפליון, ואחר כך מניח שלראש.

ד,ז תפליון כל זמן שמוניח, מברך עליהן, אפלו חלין ולבש מאה פעמים ביום. וכל המצוות בלון, מברך עליהן קדם עשייתן; לפיכך צריך לברך על התפליון שלייד, אחר הנחה על הקבורית קדם קשירה, שקשירתו, זו היא עשייתו.

ד,ח פשחולין אדם תפליו להצניען בכלי, לא

יניח שלייד מלמטה ושלראש מלמעלה, מפני שבשעה שהוא רוצה ללבשו, יפגע בשלראש תחלה; ונמצא שמניחה ומוציא שלייד, לפי שאין לובשין שלראש קדם שלייד, ואסור לו לאדם להניח מצוה, ולעבר ממנה למצוה אחרת אלא מצוה שתבוא לידו שלאדם בתחלה, בה הוא מתעסק. לפיכך צריך להניח שלייד למעלה, כדי שיפגע בה תחלה וילבש על הסדר.

ד,ט כלי שחכינו להניח בו תפליון, והניח בו נתקדש, ואסור להשתמש בו בדברי חל; הכינו ולא הניח בו, או שהניח בו עראי ולא הכינו לא נתקדש, והרי הוא חל כמות שהיה. ואסור לתלות את התפליון, בין פרעושה בין בתפלה עצמה; אבל תולה הוא, את הכיס שהתפליון מנחין בו.

ד,י זמן הנחת תפליון ביום, לא בלילה: שנאמר "מימים, ומימה" "חקח" זו, היא מצות תפליון. וכן שבתות וימים טובים, אינן זמן תפליון, שנאמר "והיו לך לאות", ושבתות וימים טובים הן עצמן אות. ומאימתי זמן הנחתן מפדי שיראה את חברו ברחוק ארבע אמות ויבירחו, עד שתשקע החמה.

ד,יא מי שהניח תפליון קדם שתשקע החמה, וחשבה והן עליו אפלו הן עליו כל הלילה, מתר; ואין מורין דבר זה ברבים, אלא מלמדיו את הכל, שלא יניחו תפליון עליהן, אלא יחלצו אותן משתשקע החמה. וכל המניח תפליון לבתחלה אחר שתשקע החמה עובר בלאו, שנאמר "ושמרת את החקה הזאת, למועדה".

ד,יב היה בא בדרך ותפליון בראשו, ושקעה עליו החמה מניח ידו עליהן עד שהוא מגיע לביתו, וחולק. היה יושב בבית המדרש ותפליון בראשו, וקדש עליו היום מניח ידו עליהן עד שמגיע לביתו, וחולק; ואם יש בית סמוך לחומה שהן משתמרים בו, מניחן שם.

ואם לא חלץ תפלו ממשקעה החמה, מפני שלא היה לו מקום לשמרן, ונמצאו עליו, פדי לשמרן מתר.

דיג פל הפטור מקרית שמע, פטור מן התפלין. קטן שיודע לשמר תפלו אביו לזקח לו תפלין, פדי לחנכו במצוות. חולי מעים, וכל שאינו יכול לשמר את נקביו אלא בצער פטור מן התפלין; וכל הטמאין, פלן חיבין בתפלין פטהורין. מצטער, ומי שאין דעתו נכונה ומישבת עליו פטור מן התפלין: שהמניח תפלין, אסור לו להסית דעתו מהן. פוחנים בשעת העבודה, ולזייב בשעה שאומרין שיר על הדוכן, וישראל בשעת מעמדו במקדש פטורין מן התפלה, ומן התפלין.

דיג חיב אדם למשמש בתפלו, כל זמן שהן עליו, שלא יסית דעתו מהן, אפלו רגע אחד שגדשתן גדולה מקדשת הציץ: שהציץ אין בו אלא שם אחד; ואלו יש בהן אחד ועשרים שם שילוד הא בשלראש, וכמותן בשליד.

דיג תפלין צריכין גוף נקי באלישע, שיזהר שלא תצא ממנו ריח מלמטה, כל זמן שהן עליו. לפיכך אסור לישן בהן, שינת קבע; ולא שינת עראי, אלא אם הניח עליהן סודר, ולא היתה עמו אשה ישן בהן שינת עראי: פיצד הוא עושה מניח ראשו בין ברפיו, והוא יושב ויישן.

דיג היו תפלין פרוכין פידו מתר לישן בהן, אפלו שינת קבע. ואינו אוכל בהן, אלא אכילת עראי; אבל אם נכנס לסעודת קבע חולצן ומניחן על שלהנו עד שיטל ידיו, ואחר כך יניחם, ויברך על מזונו, והוא לבוש בהן.

דיג היה לבוש תפלין, והצדק לבית הפסא לא יניח תפלו בחורים הסמוכין לרשות הרבים ויפנס, שמא יטלום עוברי דרכים. פיצד יעשה אפלו הצדק להשתין מים, חולצן תפלו ברחוק ארבע אמות, וגוללן בבגדו פמין ספר תורה,

ואוחזן בימינו פנגד לבו; ויזהר שלא תצא רצועה מתחת ידו טפה, ונכנס ועושה צרכיו. וכשיצא, מרחיק ארבע אמות מבית הפסא, ולובשן.

דיג פמה דברים אמורים, בבית הפסא הקבוע, שאין ניצוצות נותזות עליו; אבל בית הפסא עראי לא יפנס בהן פשה גלולין, אלא חולצן, ונותנן לחברו לשמרן. ואין מי רגלים פלין אפלו בבית הפסא הקבוע, אלא בשיבה; ואם היה עפר תוחת, אפלו בעמידה. היה מקום קשה יעמד במקום מדרון, פדי שלא ינתזו ניצוצות עליו.

דיג היה לבוש בתפלין והצדק לבית הפסא לעת ערב, ולא נשאר מן היום פדי ללבשן אחר שיצא לא יפנס בהן גלולין בבגדו, ואפלו להשתין מים בבית הפסא הקבוע. אלא פיצד יעשה חולצן ומניחן בכלין אם היה בו טפה, או בכלי שאינו פלין אף על פי שאין בו טפה, ואוחזו בפלי פידו, ונכנס. וכן אם הצדק פלילה מניחן בפלי, ואוחזו בפלי פידו, ונכנס.

דיג שכח ונכנס לבית הפסא והוא לבוש תפלין מניח ידו עליהן עד שיגמר עמוד ראשון, ויצא וחולצן; אחר כך נכנס ועושה כל צרכיו: שאם יפסיק בעמוד ראשון, בין בגדלים בין בקטנים יבוא לידי חלאים שיש בהן סכנה גדולה.

דיג כבא שכח ושמש מטתו בתפלו חרי זה לא יאחז לא ברצועה ולא בקציצה, עד שיטל ידיו; ויטלם, מפני שהידים עסקניות.

דיג כב הנכנס למרחיק מקום שבני אדם עומדין לבושין, מתר להניח תפלין; ומקום שבני אדם עומדין שם מקצתן ערמין ומקצתן לבושין, אינו חולצן תפלו ואינו מניח שם תפלין לכתחלה; מקום שבני אדם עומדין שם ערמין, חולצן תפלו, ואין צריך לומר, שאינו מניח.

דיג לא יחלף אדם בבית הקברות, ותפלין

בראשו, ואפלו בתוך ארבע אמות שלמת, או שלפניו; צריף לחלץ תפליו, עד שירחיק ארבע אמות. ולא ילבש אדם תפלין, עד שיכסה ערותו וילבש בגדיו. הנזשא משאוי על ראשו חולץ תפלין שלראש, עד שיסיר המשאוי; אפלו מטפחת, אסור להניח על הראש שיש בו תפלין, אבל צונף הוא מצנפתו, על תפלין.

ד, כד בית שיש בו תפלין, או ספר תורה אסור לשמש בו מטתו, עד שיוציאם, או יניחם בכלי ויניח הכלי בכלי אחר שאינו פלין; אבל אם היה הכלי השני מזמן לחן, אפלו היו עשרה פלים בכלי אחר הם חשובין. ואם הניח פלי בתוך פלי, מתר לו להניח תחת מראשותיו בין בר לבסת שלא פנגד ראשו, כדי לשמרן, ואפלו אשתו עמו במטה.

ה, כה קדשת תפלין, קדשה גדולה היא: שכל זמן שתפלין על ראשו שלאדם, ועל זרועו הוא ענו וירא, ואינו נמשך בשחוק ובשיחה בטלה, ואינו מתרחק במחשבות רעות, אלא מפנה לבו לדברי האמת והצדק. לפיכך צריף אדם להשתדל לחיותן עליו, כל היום שמצותן, כך היא. אמרו עליו על רב תלמיד רבנו הקדוש, שכל ימיו לא ראוהו שהלך ארבע אמות בלא תורה, או בלא ציצית, או בלא תפלין.

ו, כו אף על פי שמצותן ללבשן כל היום, בשעת תפילה יתר מן הכל: אמרו חכמים, כל הקורא קריית שמע בלא תפלין, באלו מעיד עדות שקר בעצמו; וכל שאינו מניח תפלין, עובר בשמונה עשה שהרי בארבע הפרשיות צוה על תפלין שלראש, ועל תפלין שגיד. וכל הרגיל בתפלין מאריך ימים, שנאמר "אדני, עליהם יחיו".

הלכות מזוזה פירק ה

הא פיצד פותבין את המזוזה פותב שתי הפרשיות "שמע" ו"והיה, אם שמע" על דף

אחר, פיריעה אחת; ועושה לה רוח מלמעלה ורוח מלמטה, כמו חצי צפרן. ואם פתכה בשנים בשלושה דפין, פשרה ובלבד שלא יעשה פזנב, או כמו עגול, או פקפה; ואם עשה פאחת מאלו, פסולה. פתכה שלא על הסדר, פגון שהקדים פרשה לפרשה פסולה. פתכה בשני עורות אף על פי שתפרן, פסולה. ספר תורה שפלה, ותפלין שפלו אין עושין מהן מזוזה; ולא מן הגליון שלספר, אין פותבין עליו מזוזה, לפי שאין מורידין מקדשה חמורה, לקדשה קלה.

ה, ב ומצוה לעשות הרוח שבין פרשת "שמע" ל"והיה, אם שמע", פרשה בתומה; ואם עשה אותה פתוחה, פשרה, לפי שאינה סמוכה לה, מן התורה. וצריף להזכיר פתגין שבה; ואלו הן, התגין שעושין במזוזה:

הג, פרשה ראשונה יש בה שבע אותיות, על כל אות ואות מהן שלוש וינין; ואלו הן: שין ועין של"שמע", ונין ד"נפשך", ושני וינין של"מזוזת", ושני טיתין של"טטפת". ופרשה שנייה יש בה שש אותיות, על כל אות מהן שלוש וינין; ואלו הן: גימל של"דגדג", ושני וינין של"מזוזת", ושני טיתין של"טטפת", וצד של"על הארץ". ואם לא עשה תגין, או שהוסיף בהן, או גרע מהן לא פסל. ואם פתכה שלא בשרטוט, או שלא דקדק במלא וחסר, או שהוסיף בה מבפנים אפלו אות אחת הרי זו פסולה.

הד, מנהג פשוט, שפותבין על המזוזה מבחוץ, פנגד הרוח שבין פרשה לפרשה, שדי; ואין בזה הפסד, לפי שהוא מבחוץ. אבל אליו שפותבין בה מבפנים שמות מלאכים, או שמות קדושים, או פסוק, או חותמות הרי הן בכלל מי שאין לחן חלק לעולם הבא: שאלו הטפשים, לא די להם שבטלו המעוה; אלא שעושין מצוה גדולה, שהיא יחוד שמו

שְׁלֵהֲקֹדֶשׁ בְּרוּךְ הוּא וְאַהֲבָתוֹ וְעֲבֹדָתוֹ, כְּאֵלֹהֵי
הַיָּמִים קָמוּעַ לְהַנִּית עֲצָמוֹ, כְּמוֹ שֶׁעָלָה עַל לִבָּם
הַסֶּכֶל שְׂוֵה דָבָר הַמְּהַנֶּה בְּהַבְלֵי הָעוֹלָם.

הֵם וּמִצְוָה לְכַתֵּב "עַל הָאָרֶץ" בְּשֵׁטָה אַחֲרוֹנָה,
בֵּין בְּרֵאשׁ הַשֵּׁטָה בֵּין בְּאַמְצַע הַשֵּׁטָה; וְנִהְיֶה
כָּל הַסּוּפְרִים לְכַתֵּב אוֹתָהּ בְּשֵׁטִים וְעֲשָׂרִים
שֵׁטוֹת, וְ"עַל הָאָרֶץ" בְּרֵאשׁ שֵׁטָה אַחֲרוֹנָה.
וְאֵלֹהֵי הַן הָאוֹתִיּוֹת שֶׁבְּרֵאשׁ כָּל שֵׁטָה וְשֵׁטָה, עַל
הַסֵּדֶר: שְׁמַע, ה', הַדְּבָרִים, לְבָנִי, וּבְשִׁכְבְּךָ,
בֵּין, וְחַיָּה, מִצְוָה, בְּכָל, יוֹרָה, עֵשֶׂב, פֶּן,
וְהַשְׁתַּחֲוִיתֶם, הַשָּׁמַיִם, וְאַבְדֹתֶם, וְשִׁמְתֶם,
אֲתֶם, אֲתֶם, בְּדֶרֶךְ, וּבְשִׁעְרֵיךָ, אֲשֶׁר, עַל הָאָרֶץ.
הֵן כְּשֶׁבּוֹכֵין אוֹתָהּ, גּוֹלְלִין אוֹתָהּ מִסּוּף
הַשֵּׁטָה לְתַחֲלָתָהּ, עַד שֶׁתִּמָּצֵא כְּשִׁיפְתָהּ הַקּוֹרֵא
לְקָרוֹת, יִקְרָא מִרֵּאשׁ הַשֵּׁטָה לְסוּפָהּ. וְאַחַר
שֶׁגּוֹלְלָהּ, מִכְּנִיסָהּ בְּשִׁפּוּפָתָהּ שֶׁלְקָנָה אוֹ שֶׁלְעֵין
אוֹ שֶׁלְכָל דָּבָר, וּמִחֲבֵר אוֹתָהּ אֶל מִזְוֹת הַפֶּתַח
בְּמִסְמָר, אוֹ חוֹפֵר בְּמִזְוֹת הַפֶּתַח וּמִכְּנִים בָּהּ
הַמִּזְוֹת.

הֵן וּקְדָם שֶׁיִּקְבְּעָהּ בְּמִזְוֹת הַפֶּתַח, מִבְּרֶךְ
תַּחֲלָה, בְּרוּךְ אַתָּה ה' אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם, אֲשֶׁר
קִדְשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו וְצִוָּנוּ לְקַבֵּעַ מִזְוֹתָהּ; וְאֵינֵנו
מִבְּרֶךְ בְּשַׁעַת כְּתִיבָתָהּ, שֶׁקְּבִיעָתָהּ הִיא
הַמִּצְוָה.

הֵם תְּלָהּ בְּמִקְלָהּ פְּסוּלָהּ, שְׂאִין זֶה קְבִיעָהּ.
הַנִּיחָה אַחֲרֵי הַדָּלָת, לֹא עָשָׂה בְּלֹם. חֲפֵר
בְּמִזְוֹת הַפֶּתַח, וְהַכְּנִים הַמִּזְוֹת בְּמוֹ נֶגֶר, וְהוּא
כְּבָרִיחַ הַקְּרָשִׁים בְּטַבְּעוֹת פְּסוּלָהּ; הַעֲמִיק לָהּ
טֶפֶח, פְּסוּלָהּ. חֲתַךְ קָנָה וְהַכְּנִים בּוֹ מִזְוֹתָהּ,
וְאַחַר כֵּן חֲפֵר הַקָּנָה אֶל קָנִים אַחֲרִים וְהַעֲמִיד
מִן הַכָּל מִזְוֹת הַפֶּתַח פְּסוּלָהּ, מִפְּנֵי שֶׁקְּדָמָה
קְבִיעַת הַמִּזְוֹת לְעֲשִׂית מִזְוֹת הַפֶּתַח.

הֵם מִזְוֹת הַיְחִיד, נִבְדָּקָת פְּעָמִים בְּשִׁבּוּעַ,
וּמִזְוֹת רַבִּים, פְּעָמִים בְּיוֹמֵי שְׁמַע נִקְרָעָה
מִמִּנְהָ אוֹת אוֹ נִמְחָקָה: מִפְּנֵי שֶׁהִיא קְבוּעָה
בְּפֹתָלִים, מִרְקָבָת.

הֵם הַכָּל חִיבִין בְּמִזְוֹתָהּ, אֲפֵלּוֹ נָשִׁים וְעַבְדִּים;
וּמִחֲנֻכִין אֶת הַקְּטָנִים, לְעֲשׂוֹת מִזְוֹתָהּ לְבִתְיָהֶם.
הַשׁוֹכֵר בֵּית בְּחוּצָה לְאָרֶץ, וְחֵדֶר בְּפִנְדֵּק בְּאָרֶץ
יִשְׂרָאֵל פְּטוּר מִן הַמִּזְוֹת שֶׁלֹּשִׁים יוֹם; אֲבָל
הַשׁוֹכֵר בֵּית בְּאָרֶץ יִשְׂרָאֵל, חֵיב בְּמִזְוֹתָהּ מִיָּד.
הֵם הַמְשַׁפֵּיר בֵּית לְחֵבְרוֹ עַל הַשׁוֹכֵר לְחַבֵּי
מִזְוֹתָהּ וְלִקְבַע אוֹתָהּ, אֲפֵלּוֹ הֵם נוֹתֵן שָׂכָר עַל
קְבִיעָתָהּ: מִפְּנֵי שֶׁהַמִּזְוֹת חוֹבֵת הַדֶּרֶךְ הִיא,
וְאֵינָה חוֹבֵת הַבַּיִת. וְכִשְׁהוּא יוֹצֵא, לֹא יִטְלָנָה
בְּיָדוֹ וְיִצֵּא; וְאִם הֵם חוֹבֵת הַבַּיִת לְגוֹי, חֲרִי זֶה נוֹטְלָהּ
כְּשִׁיצֵא.

<p>19 APR</p>	<p>ראשון Sunday</p>	<p>ב 2</p>	<p>בבלי: מנחות צח ירושלמי: קדושין לה תוספתא: פסחים ט נ"ך: דברי הימים' ה רמב"ם: תפלה וברכת כהנים יד</p>	<p>יז לעומר</p> <p>עלות השחר..... 4:59 סו"ז קר"ש - פג"א... 8:57 סו"ז תפלה - פג"א... 10:16 שקיעה..... 7:39</p> <p>נץ החמה..... 6:12 סו"ז קר"ש - גר"א... 9:33 סו"ז תפלה - גר"א... 10:40 צה"כ לשיטת ר"ת... 8:52</p>
<p>20 APR</p>	<p>שני Monday</p>	<p>ג 3</p>	<p>בבלי: מנחות צט ירושלמי: קדושין לו תוספתא: פסחים י נ"ך: דברי הימים' ו רמב"ם: תפלה וברכת כהנים טו</p>	<p>יח לעומר</p> <p>עלות השחר..... 4:57 סו"ז קר"ש - פג"א... 8:56 סו"ז תפלה - פג"א... 10:15 שקיעה..... 7:40</p> <p>נץ החמה..... 6:10 סו"ז קר"ש - גר"א... 9:32 סו"ז תפלה - גר"א... 10:39 צה"כ לשיטת ר"ת... 8:53</p>
<p>21 APR</p>	<p>שלישי Tuesday</p>	<p>ד 4</p>	<p>בבלי: מנחות ק ירושלמי: קדושין לז תוספתא: שקלים א נ"ך: דברי הימים' ז רמב"ם: תפלין ומזוזה וספר תורה א</p>	<p>יט לעומר</p> <p>עלות השחר..... 4:56 סו"ז קר"ש - פג"א... 8:55 סו"ז תפלה - פג"א... 10:15 שקיעה..... 7:41</p> <p>נץ החמה..... 6:09 סו"ז קר"ש - גר"א... 9:31 סו"ז תפלה - גר"א... 10:39 צה"כ לשיטת ר"ת... 8:54</p>
<p>22 APR</p>	<p>רביעי Wednesday</p>	<p>ה 5</p>	<p>בבלי: מנחות קא ירושלמי: קדושין לח תוספתא: שקלים ב נ"ך: דברי הימים' ח רמב"ם: תפלין ומזוזה וספר תורה ב</p>	<p>כ לעומר</p> <p>עלות השחר..... 4:54 סו"ז קר"ש - פג"א... 8:54 סו"ז תפלה - פג"א... 10:14 שקיעה..... 7:42</p> <p>נץ החמה..... 6:07 סו"ז קר"ש - גר"א... 9:30 סו"ז תפלה - גר"א... 10:38 צה"כ לשיטת ר"ת... 8:55</p>
<p>23 APR</p>	<p>הגשישי Thursday</p>	<p>ו 6</p>	<p>בבלי: מנחות קב ירושלמי: קדושין לט תוספתא: שקלים ג נ"ך: דברי הימים' ט רמב"ם: תפלין ומזוזה וספר תורה ג</p>	<p>כא לעומר</p> <p>עלות השחר..... 4:53 סו"ז קר"ש - פג"א... 8:53 סו"ז תפלה - פג"א... 10:14 שקיעה..... 7:43</p> <p>נץ החמה..... 6:06 סו"ז קר"ש - גר"א... 9:29 סו"ז תפלה - גר"א... 10:38 צה"כ לשיטת ר"ת... 8:56</p>
<p>24 APR</p>	<p>ששי Friday</p>	<p>ז 7</p>	<p>בבלי: מנחות קג ירושלמי: קדושין מ תוספתא: יומא א נ"ך: דברי הימים' י רמב"ם: תפלין ומזוזה וספר תורה ד</p>	<p>כב לעומר</p> <p>עלות השחר..... 4:51 סו"ז קר"ש - פג"א... 8:53 סו"ז תפלה - פג"א... 10:13 שקיעה..... 7:44</p> <p>נץ החמה..... 6:04 סו"ז קר"ש - גר"א... 9:29 סו"ז תפלה - גר"א... 10:37 צה"כ לשיטת ר"ת... 8:57</p>
<p>25 APR</p>	<p>שב"ק Shabbos</p>	<p>ח 8</p>	<p>בבלי: מנחות קד ירושלמי: קדושין מא תוספתא: יומא ב נ"ך: דברי הימים' יא רמב"ם: תפלין ומזוזה וספר תורה ה</p>	<p>אחרי-קדושים, פברכין בה"ב, כג לעומר</p> <p>עלות השחר..... 4:50 סו"ז קר"ש - פג"א... 8:52 סו"ז תפלה - פג"א... 10:12 שקיעה..... 7:45</p> <p>נץ החמה..... 6:03 סו"ז קר"ש - גר"א... 9:28 סו"ז תפלה - גר"א... 10:36 צה"כ לשיטת ר"ת... 8:58</p>

🕯️ הדלקת הנרות 7:27 Candle Lighting

הפטרה: הלא כבני כושיים

🕯️ זמן מוצש"ק 8:58 Shabbos Ends

אַלעס וואס מענטשן רעדן אין די ספירה טעג, רעדן זיי נאר פון די ספירה פון יענעם טאג, און
 ווער עס פארשטייט גוט קען דאס הערן און אויפכאפן. (ליקוטי מוה"ר חלק א' סימן קפ"ב)